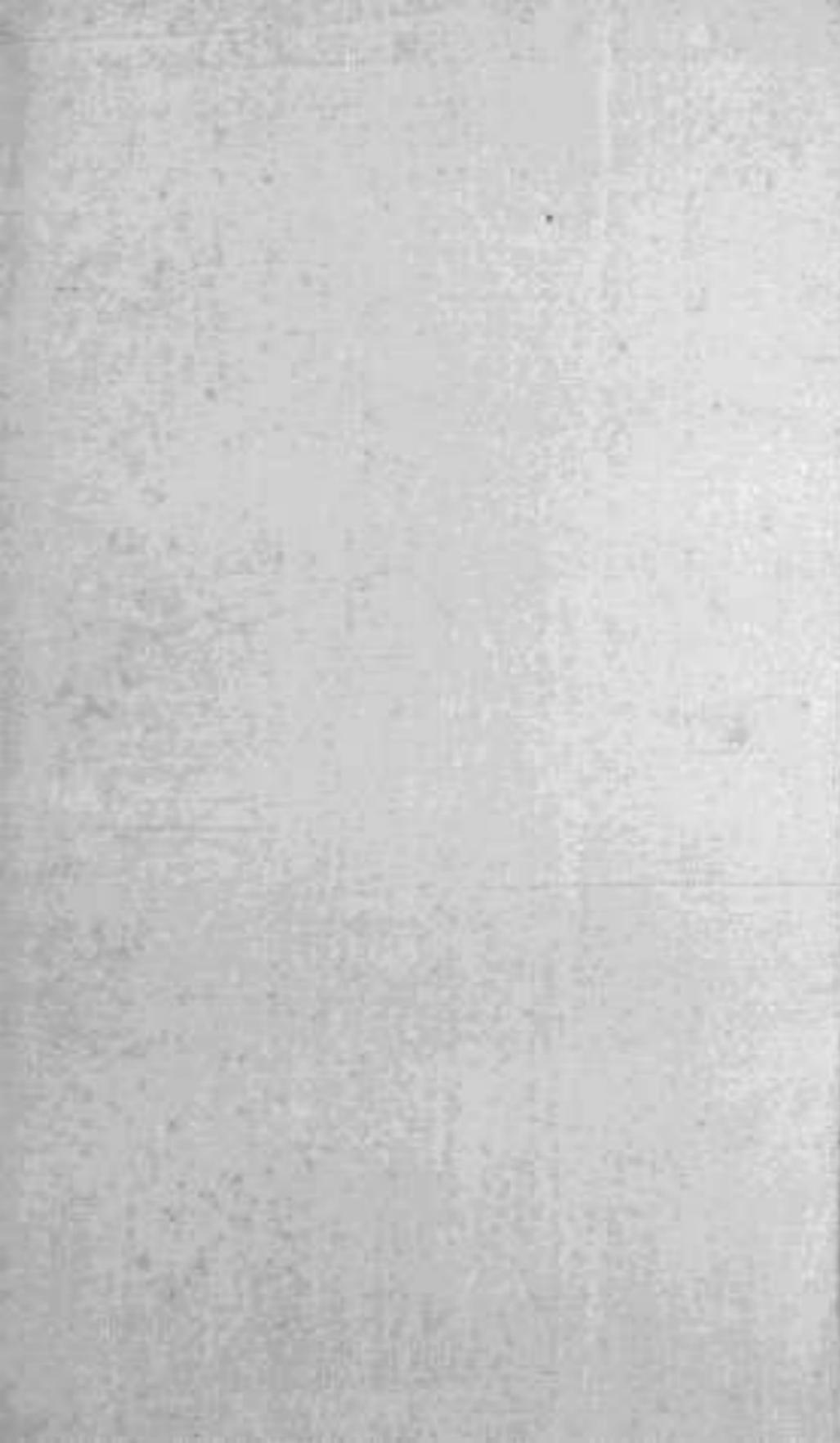


AEGIDIO
VALCKENIER

ATU
5271





TI-57871
F-58634

AV
1271



HISPANIÆ
et
LVSITANIÆ
Itinerarium,

*Loca et accurata descriptio
tione, iconibusq; novis
et elegantibus loca ex-
runtidem precipua
illustrans.*



AMSTĒLODAMI,
Apud Ægidium Ianſonium Valekenier
1647.



HISTORIA

ET

STATUTA

UNIVERSITATIS

OXONIAE
SIVE
SCHOOLAE
MAGNETICAE
MAGNETICAE



AD
MAGNETICAM
SIVE
MAGNETICAM
MAGNETICAM

Nobilissimo ac Amplissimo

D O M I N O

Æ G I D I O
V A L C K E N I E R
J. U. D.

Senatori & celeberrimi
Scabinatus Amstelodamensis
Præsidi dignissimo

d. d. d.

ÆGIDIUS JANSSONIUS
VALCKENIER.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or reference.

Handwritten text below the top line.

REGIDIO

VALLCKENIER

JUD.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

PRÆFATIO.

Hispaniæ Regnorum
peragationibus, ea-
rumque descriptio-
nibus & operam & tempus
frustra impendi arbitrantur haud
pauci, quos sequentibus rationi-
bus moveri audimus. Prima ori-
tur ex singularibus periculis &
molestiis, quibus ejusmodi itinera
Hispaniam pervadentia obno-
xia sunt. Alteram suggerunt
mores, consuetudines ac ratio
vivendi Hispanorum, quæ ad
doctrinam parum aut nihil con-
ferunt. Tertiam pauca in iis re-
gionibus visu digna subjiciunt.

P R Æ F A T I O.

Quantum ad primam attinet, propter plurimas causas in hoc libello passim adductas, itinera per Hispaniam periculosa, sumptuosa & laboriosa esse non negamus. Sed agilis & benè instructus peregrinator, qui mundum, & quaecunque in eo sunt, perlustrandi cupidus est, ut populorum mores, & instituta cognoscat, cognitionisque ejusmodi beneficio sapientiam, fortitudinem, animositatem, eruditionem, humanitatem, humilitatem, patientiam, vitæque bene instituendæ rationem acquirat & addiscat, cuncta ejusmodi
 impe-

P R Æ F A T I O.

impedimenta nil pensi habet. Nam aliâs, ac imprimis tempore hoc ipso, quo omnia itinera, quas-
 cunque etiam regiones aut loca peragrent, singularibus pericu-
 lis, multiplicibus incommodis, grandibusque impensis perficiantur oportet, limine ipsi non excedendum, sed domi in Pa-
 tria, in qua tamen etiam bellis furentibus ardente sæpius secu-
 ro esse non licet, desiderandum, & manendum esset. Nec altera ratio à veritate abludit, cum & Hispanis sui sint nævi, & sua vitia, sicuti in opusculi hujus ca-
 pite primo ex aliis Autoribus

P R Æ F A T I O.

demonstratur. Sed ostende mihi quæso nationem aliquam, quæ nullis nevis corrupta, nullisque vitiis inquinata aliarum nationum taxationes effugere queat. La madre Natura (verba sunt ingeniosi politici Trojani Boccalini) con tanta giusta misura trà le nazioni tutti dell' Universo hà seminata l'Asinità, che ogni uno ne ha la sua parte uguale quella del compagno. *id est: Tam justa mensura asininas aures inter omnes totius universi nationes mater natura disseminavit, ut unicuique sua debita*

P R Æ F A T I O.

debita & æqualis pars obtige-
 rit. Innuere hoc ausus sum in
 diversis meis itinerariis de di-
 versis Europæ nationibus, &
 quidem in genere, non autem in
 specie de omnibus & singulis,
 nec tamen in ullius, ut & Hi-
 spanicæ nationis, contemptum
 aut ignominiam. Ea de causa
 unumquemque obtestor, & ob-
 nixè rogo, ne secus interprete-
 tur, aut in malam partem ra-
 piat, quæcunque ejusmodi in
 medium protuli. Sicuti vero
 unusquisque populus, atque in
 eo unus homo præ alio vitis
 inquinatiois reprehensionem me-

P R Æ F A T I O.

retur argum. l. 31. §. 21. ff. de edil. edict. c. quando. distinct. 24. & c. Afros, distinct. 98. Ità etiam omnibus nationibus suæ sunt virtutes, quibus laudis præconia sibi conciliant, ut patet ex Hispanorum virtutibus haud paucis, quas in ipsis jure ac merito laudibus extollunt, quicumq; virtutis studio dediti sunt. Inter eas eminent justitia, cujus adeò serii sunt cultores, ut sine ullius personæ respectu eam severè administrant, & ideo pari apud eos jure cujusvis conditionis homines gaudeant. Iob. Mariana l. 1. rer. Hispan.

P R Æ F A T I O.

Hispan.c.6. Hinc summis juxta cum imis paria supplicia, pænesque pænæ paratæ sunt, si leges transgressi fuerint, & aliquem è populo læserint. Si nihil aliud laude dignum apud eos occurreret, hoc tamen certè omni laude majus est; quandoquidem justitia omnium virtutum Domina & Regina astorum quorumvis splendorem fulgidissimum longè superat, omnium virtutum, & legum perfectionem complectitur, ac sola illa est, cujus indicio vitæ integritas in mortalibus deprehendi & agnosci potest. Ut au-

P R Æ F A T I O .

tem mihi ullum non est dubium,
 quin plurimis Germanorum,
 vitia, peccata, & scelera, quo-
 rum impune, & omni pudore
 destitutum exercitium in hac
 temporum fece libertatem, ma-
 gnificentiam, candorem, ac do-
 na, Germaniæ patriæ nostræ
 apud omnes nationes in pretio
 habitæ celeberrima prostituit,
 & nemini non ludibrio expo-
 nit, non modo summè displi-
 ceant, sed etiam gemitus &
 querelas, patriæ suæ instantem
 interitum fidis, pacificis, &
 conscientiæ studiosis hominibus
 plorantibus ac miserantibus ju-
 stissi-

P R Æ F A T I O.

stissimas extorqueant: Ita etiam nullus dubito, quin multi eruditi, benè educati, multis peregrinationibus exculti, & plurimis virtutibus ornati Hispani popularium suorum, vulgi præcipuè, vitia & nævos non modo non probent, verum etiam maximè detestentur. In hoc certè libello incolarum diversas Hispaniæ civitates inhabitantium virtutes, humanitas & civilitas descriptæ inveniuntur. Peregrinator tanquam cynosuram ducem sequatur monitum distichi elegantissimi:

Sis

P R Æ F A T I O.

Sis apis iccirco , non turpis aranea,
gentes

Qui lustras : legit hæc virus, at illa
favos.

*Tertiam rationem hac respon-
sione dimitto. Hispania quis-
dem Italia & Gallie , aliisque
regionibus, quas nostri peregri-
natores Germani invisere so-
lent, incolarum nec multitudine
nec cultu respondet : Suis ta-
men donis & dotibus , quas
Deus & natura ipsi largita est,
exornatur: pluribus item civita-
tibus magnificis & splendidis
superbit. Eæ sunt: Alcalade He-
nares sive Complutum , Arani-
vès, Badajoz, Balbastro, Bar-
celo-*

P R A E F A T I O.

celona, Bruga, Bargas, Cal-
 tajud, Cartagena, Coimbra vel
 Conimbria, Compostella sive
 Sant Iago, Cordona, Corunna,
 Cuença vel Concha, Cividad Ro-
 drigo, Denia, Dertosa, Eborá,
 Elvas, Fuentarabia, Gibraltar,
 Girona, Granada, Guadalupa,
 Iáen, Leon, Lerida, Lisboa vel
 Lisabona, Logronno, S. Lucar
 de Barrameda, Malaga, Ma-
 drid, Merida, Moncada, Mon-
 çon, Montcamor, Morvedro,
 Murcia, Orens, Oviedo, Pam-
 plona, Pardo, Perpinian, Pla-
 centia, Puerto de S. Maria,
 Salamanca, Salsas, Saragoza,
 Sego-

P R Æ F A T I O.

Segovia, Sevilla, Siguenza,
 Tarazona, Tarragona, Toledo,
 Valencia, Valladolid, Vbeda,
 Xativa. Plures quoque alia, ex
 Romanis, aliisque historiis, ac
 bellis variis notæ. In his Ar-
 chiepiscopatus, Episcopatus,
 monasteria, templa, thesauri,
 Xenodochia, Academia, Bi-
 bliothecæ, Arces, Munitiones,
 ad amœnitatis voluptatem ex-
 tructa ædificia, antiquitates,
 opera artificiosa, opera hydran-
 tica, horti magnifici, aliaq; ejus-
 modi visu digna, ut & potentis-
 simi totius Europæ Regis aula ac
 mirabile illud, & in toto or-
 be

P R Æ F A T I O.

be Christiano famosissimum S.
 Laurentii in Escuriali mona-
 sterium uniuscujusque conspe-
 ctui se offerunt. Imò, si præ-
 ter duo ultima spectacula nihil
 aliud se conspiciendum in Hi-
 spania exhiberet, illa duo so-
 la tamen ad sui spectaculum
 evocatos nec labori nec impen-
 sis parcere suberent. A mul-
 tis igitur desideratum hoc Iti-
 nerarium, ob causas in Gallico
 Itinerario indicatas, ut pro-
 missis stare, colligere, & antè
 Italiæ Itinerarium jam para-
 tum, ac forsan cum Germanici
 Itinerarii appendice propediem
 sequi-

PRÆFATIO.

sequenturum in lucem edere volui, nulla ratione dubitans, quin non modo Hispaniam lustraturis, verum etiam & aliis, qui aut eam invisere nolunt, aut rebus ad illud faciendum necessariis destituuntur, propter multas res singulares, & memorabiles, quas in nullis hactenus impressis libris offendent, gratum, jucundum & utile opus futurum sit.

MARTINUS ZEILLERUS.

Canones Apodemici monentes.

*Quæ iter facientibus ubique ob-
servanda sint.*

IN itineribus diligenti animadver-
sione notanda occurrunt

I. Regio, & quidem antiqua ejus-
dem, & nova nomina.

II. Rectionis Administratio tam
vetus, quàm nova.

III. Urbis nomen, ejusdemque
denominationis ratio, si quæ dari po-
test: Conditores item, Amplificato-
res & Restauratores.

IV. 1. Fluvii eam alluentes, præ-
terfluentes, aut inde derivati. 2. Mare
vicinum, & portus. 3. Montes.
4. Sylvæ, campi, pascua.

V. Opera Publica, & Sacra. ut
Basilicæ, Tempia Cathedralia, Tem-
pla, Monasteria & Cœnobia; Pro-
fana, ut Palatia, Arces, Fora, Arma-
mentaria, Propugnacula, Turres, alia-
que opera Militaria, & modus, quo
firman-

firmantur. Opera privata *Ædes* civium, ac quicquid in iis notatu dignum se offert; *horti, picturæ, fontes, staturæ, &c.*

VI. Gubernationis ratio, quò pertinent 1. *Curia, cum senatu aut Senatoribus:* 2. *Scholæ, & juventutem educandi, ac instituendi modus; Viri itidem docti, & Bibliothecæ.* 3. *Vulgi mores, habitus, cibus, potus, opificia & similia.*

Itin

Itinerum in hoc libello de-
scriptorum Index.

1. **I**ter Burdigalâ Bajonnam in Gal-
lia, pag. 18.
2. Bayonnâ ad urbem S. Sebastiani in
Guipuscoa, à p. 120. usque ad
p. 128.
3. Ab urbe S. Sebastiani per Divi
Adriani montem ad urbem Burgos
in Castellæ regno. à p. 129. usque
ad pag. 138.
4. Ab urbe Burgos per Valdoledum, Se-
goviam, & Escuriacum, Mantuam
Carpetanorum, Hispaniarum Re-
gis sedem. à p. 138. usque ad p. 168.
5. Mantua Carpetanorum, seu Madri-
toper Alcasam de Henares Tole-
dum, à 183. ad 189. pag.
6. Toledo per Estremaduram regionem,
Lisabonam, à 194. ad 213. pag.
7. Lisabonâ per S. Lucar de Barrame-
da, Puerto de S. Maria & alias
ad urbem Gibraltar, ac inde Cen-
tam in Africa, à 223. ad 140. pag.
8. Ab

8. Ab urbe Gibraltar Sevillam, sive Hispalim, à 241. ad 243. pag.
9. Hispali Cordubam à 251. ad 252. pag.
10. Corduba Granadam à 252. ad 255. pag.
11. Granada Murciam à 267. ad 273. pag. Item Granada Spiram, p. 350. Granada Heidelbergam p. 348. 349.
12. Murcia per Alicanten Valenciã, à p. 275. ad 281. pag.
13. Valencia per Morvedro, aut Saguntum, Tortosam, Saragossam, & Tarragonam vel Tarraconem urbes, Barcelonam. à 287. ad 299. pag. Item Madrito per Castella & Aragonia regna, Saragossam, & porrò Barcelonam. p. 187. p. 300. p. 301 p. 345.
14. Barcelona, vel Barcinone ad celeberrimum monasterium Montserate, ac inde Leridam & Saragozam in Aragonia. à 304. ad 316. pag.

15. Saragoza per Balbastro, & Venascam urbes, ac Comitatum Comminges Tholosam in Gallia. à 323. ad 331. pag.
16. Barcelona ex Catalonia per Perpiniatum Narbonam in Gallia, à 332. ad 337.
17. Tholosa ex Gallia per Comitatum Bigorre, Principatum Bearnensem, & Biscaiam regionem ad urbem S. Iuan de pie de porto, in Navarra regnum. & porro Pompelonam, & Saragozam, à 337. ad 342. pag.
18. Ex dicta urbe S. Iuan de pie de porto in Navarra per Longronno, & regnum ac urbem Legionis, ad urbem Astorgo in Asturia, ac inde Compostellam sive ad S. Iacobum in Gallicia, ac inde in Galliam, Angliam, aliaque loca, à 351. ad 361. pag.
19. Ab urbe Alicante & Valencia ad Compostellam in Gallicia, 363. 364.

20. Ele-

20. Electoris Palatini Friderici II. &
Huberti Thomæ Leodii ejusdem
Secretarii ad Casarem Carolum
V. per Galliam, & diversos
transitus in Hispaniam ac inde
in reditu itinera diversa, à 343.
ad 351. paginam.



DE

GENEALOGIA REGUM HISPANIÆ.

ATTILÆ temporibus Hispania in duodecim Regna erat distributa, ac postea ad quinque educta, ut sunt Castellæ, Aragonia, Navarra, Lusitania, & Betica seu Granada regna. Nostris temporibus Mauri Granada regnum possederunt. Castellæ reges antè plures annorum centurias Christianam religionem amplexi fuerunt. Nam Gotthi ex Italiâ expulsi, postquam sub Regibus suis Alarico & Ataulpho magnam ipsi cladem intulissent, cum Rege suo Segerico se in Hispaniam contulerunt. Sed nos Genealogiam hanc, à primo ipsorum Rege, in Hispaniâ Regnum obtinente, ordiemur.

GOTTHICI REGES, Qui in Hispaniâ sibi invicem successerunt.

1.  *Thalaricus* primus Gotthorum in Hispaniâ, in quâ Romanorum proconsules & legati imperium

C A T A L O G U S

um diu obtinuerunt, Rex tredecim annos imperavit: anno Christi. 344

Post ejus obitum Gotthi Romanis viginti & octo annos iterum paruerunt, postea Gotthicis suis Regibus denuò obedi-
entes.

2. *Alaricus*, qui anno 410. Romam expugnavit ac spoliavit, viginti sex annos Rex fuit. 385

3. *Ataulphus*, subitâ morte abrepto *Alarico* succedens, 7. annos regnavit. 412

4. *Segericus*, ad pacem cum Romanis faciendam pronus, & à subditis suis interfectus, paulò diutius dimidio anno rexit. 416

5. *Vallia & Wallia* trium annorum Rex. 416

6. *Theoderedus*, vel *Theodoricus*, duos & triginta annos Regno præfuit. 419

7. *Thurismundus* patris successor, circa Chalone in Champaniâ, in prælio cum *Attila*, vitam amisit, postquam biennium rexisset. 452

8. *Theodoricus*, fratre occiso ad Regnum pervenit, eique tredecim annos præfuit. 453

9. *Euricus*, nonnullis *Henricus*, fratrem occidit, regno potitus est, primus Gotthis leges scriptas dedit, ac septendecim annos Regio munere functus est. 466

10. *Alaric*

R E G U M .

10. *Alaricus*, *Eurici* filius, 25. annos
 rexit. 483
11. *Gesalaricus*, ejusdem *Eurici* filius
 nothus, quinque annos Regnum possedit.
 506
12. *Theodoricus* 16. annos Regni pos-
 sessor. 511
13. *Amalaricus*, *Theodorici* ex filiâ ne-
 pos, cum ad ætatem vitilem pervenisset,
 avo successit, & quatuor annos regnum
 obtinuit. 527
14. *Theudis* sexdecim annorum &
 quinque mensium spacio regnum admi-
 nistravit. 531
15. *Theudiscus* unum annum, sex
 menses, & sexdecim dies in rectione fuit.
 548
16. *Agila*, quinque annorum, sex
 mensium, & tredecim dierum Rex. 549
17. *Athanagildus* quindecim annos &
 sex menses regni munus gessit. 554
18. *Liuva*, post dimidii anni rectione-
 nem, Regnum tradidit fratri suo. 567
19. *Leovigildo*, octodecim annos re-
 gnanti. 568
20. *Reccaredus*, princeps bonus & pi-
 us, quoad Religionem majorum dissimi-
 lis, cujus rectione quindecim annos, sex
 menses, & decem dies duravit. 586
21. *Liuva II. Reccardi*, filius, unum

C A T A L O G U S

annum & sex menses regni clavum tenuit. 601

22. *Vittericus Liuvam II.* crudeliter interfecit ; armis potens sed infelix , septem annos regium munus gessit. 603

23. *Gundemarus Vitterico* , ab aulicis suis occiso, succedens, unum annum, decem menses , & quatuordecim dies regni gubernaculum tenuit. 610

24. *Sisebutus*, Rex doctus, eloquens, in bellis felix , & in hostes victos misericordiam exercens , Judæos ad Christianam religionem cogere voluit, & octo annis , undecim mensibus , & sexdecim diebus, in regni gubernatione versatus est. 612

25. *Suintela* decem annorum Rex. 621

26. *Sisenandus*, quatuor annorum, undecim mensium , & sexdecim dierum Rex. 631

27. *Chintillanus*, trium annorum , & novem dierum gubernatione gaudens. 636

28. *Tulca*, aliis *Julga*, biennii & quatuor mensium Rex. 640

29. *Chindasvintus* sex annos & aliquot menses in regno fuit. 642

30. *Recesvintus* viginti duobus annis , septem mensibus , & undecim diebus 642

bus Regni compos fuit. 648

31. *Wamba* administratio duravit octo annos, mensem unum, & quatuordecim dies. Hic monasterium ingressus regno se abdicavit, & successorem nominavit 672

32. *Eringium*, qui à Regni Ordinibus confirmatus septem annos rexit. 680

33. *Egiga* quatuordecim annorum Rex. 687

34. *Witiza* cum patre *Egiga* quinque annos rexerat, bonus ab initio princeps, sed postea crudelis, novem annos regium dominium obtinuit. 701

35. *Rodericus Theofredi* à *Witiza* visu privati filius, perverſi *Witizæ* successor, & in moribus non dissimilis, triennium dominatus est. 710

Hic *Rodericus* injuriam patri suo illatam vindicans, *Witizæ* filios ex Hispaniâ exegit, qui in Africam fugientes cum *Tingafana*, & *Vlit* contra *Rodericum* fecerunt, ad quod *Julianus* eò prior erat, quòd *Rodericus* filiâ suâ *Cava*, quam prius uxorem duxerat, jam pro pellice tantum uteretur. Dicitur *Vlit Juliani* instinctu, aliquot duces bellicos cum viginti quinque millibus militum in Hispaniam miserat. Post diversa prælia tandem *Rodericus* periit, & Hispania, civita.

C A T A L O G U S

vitatibus sensim captis, In Saracenorum potestatem venit. Christiani in Asturiâ & Galliciâ dispersi tunc temporis parent.

36. *Pelagio Roderici* patruo, qui Atricanis aut Mauris extorsit urbem Legionem, quam viginti annos possedit. Regis Hispaniæ titulo octodecim annos usus est. Sic Gothicum nomen in Hispaniâ evanuit. 716

37. *Fasila*, filius, in venatione ab urso dilaceratus, biennio regni possessor fuit. 735

38. *Alphonsus I*, cognomento *Catholicus*, princeps præclarissimus, novendecim annos, & duos ac triginta dies in regni possessione fuit. 737

39. *Froila*, quinque & triginta Saracenorum millia prælio vicit, & regnum undecim annos, quinque menses, & viginti dies in potestate suâ habuit. 756

40. *Aurelius* sexennium & aliquot menses regnum dominio suo obtinuit. 767

41. *Silo*, *Alphonsi* gener, Galliciâ sibi subjecit, & novennium regno potitus est. 774

42. *Mauregatus*, *Alphonsi* filius nothus, legitimo hærede, *Froilæ* filio ejecto, Saracenorum adjumento, sexennii spatio re-

R E G U M,

- regnum retinuit. 783
43. *Veremundus*, *Vimarami* à *Froila* interfecti filius, Ecclesiastico statu deposito, regnum adiit, ac postea tradidit 789
44. *Alphonso II.* cognomento *Casto*, principi omni virtutum genere ornatissimo, & tres ac triginta annos regnanti, 792
45. *Radimirus*, *Veremundi* filius, circiter septem annos regnum possedit. 825
46. *Ordonius*, *Radimiri* filius, decem annorum Rex. 834
47. *Alphonfus III.* patri succedens, princeps pius, in bellis strenuus, & *Magnus* cognominatus, Regnum quadraginta septem annorum possessione tenuit. 841.
48. *Garfias*, filius maximus natus, illicitis mediis Regno potitus, *Ayolam* Arabiæ regem captivum fecit, qui tamen excubitorum incuriâ evasit. Regnum ejus in possessione erat tres annos. 888
49. *Ordonius*, fratrem sequutus, octennium & sex menses regni possessione usus est. 890
50. *Froila II.* cognomento *crudelis*, *Alphonfi III.* tertius filius, ante *Ordonii* fratris filios regnum adeptus, & leprosus mortuus, nonnisi duos menses regio titulo gavisus est. 899

C A T A L O G U S

51. *Alphonfus IV.* cognomento *Monachus*, quinque annos & septem menses regio dominio præfuit. 899

52. *Ranimirus* regnum accipiens à suo fratre, illud cedente, hunc tædio facti affectum, ac iterum regnum affectantem visu privavit, & in carcere captivum detinuit. Rexit autem regnum novendecim annos & duos menses. 904

53. *Ordonius III.* patrem sequens, quinque annos, & sex menses regnum in potestate suâ habuit. 924

54. *Ordonius IV.* *Ordonio III.* cognato succedit, sed mox ab initio regni sui, quod vix orsus fuerat, pellitur à 929

55. *Sanctio I.* qui *Crassi* cognomen tum habens, undecim annos regnavit. 929

56. *Ranimirus III.* patrem adhuc puer sequutus, viginti quinque annis imperavit. 940

57. *Veremundus secundus Ordonii III.* filius, impudicissimus princeps, cum duabus sororibus, & filiâ propriâ incestum abominandum commisit, & septendecim annorum spacio regium sceptrum gessit. 969

58. *Alphonfus V.* regni paterni hæres, quem filia *Elvera* incestu polluta patri *Veremundo* genuit, viginti & septem an-
no-

R E G U M.

norum rectione regnum administravit,

982

59. *Veremundus III.* post patrem, regni administratione decem annos occupatus fuit.

1009

60. *Ferdinandus*, affinis cum quo bellum gesserat, locum occupans, Castellæ & Legionis regna conjunxit; postquam etiam fratrem suum *Garsiam* vitâ spoliaverat, Navarræ regnum quoque usurpavit, & Rex quadraginta annos mansit.

1020

61. *Sanctius II.* *Alphonso VI.* fratre ejecto, & *Garsia* interfecto, solus in possessione mansit sex annos.

1060

62. *Alphonfus VI.* post fratris mortem revocatus, regnum recuperatum trium & quadraginta annorum rectione curavit.

1066

63. *Alphonfus VII.* propiorum hæredum defectu avi locum occupans, antecessoribus suis potentiâ & magnificentiâ antecelluit, ac sexaginta & unum annos regni gubernaculo præfuit.

1108

64. *Sanctius III.* præcedentis filius, acceptissimus, & multis titulis honorum egregiis insignitus Princeps, unius anni Rex.

1159

65. *Alphonfus VIII.* cognomento *Bonus*, prioris filius, tres & quinquaginta annos Regii sceptri possessor.

1160

•• 5

66. *Al.*

C A T A L O G U S

66. *Alphonfus IX.* socii successor, quatuor annis administratione regni gaudens. 1113

67. *Ferdinandus III.* qui patrem sequens, quinque & triginta illis annis, quibus regnavit, omnes Mauritanos ex Hispaniâ expulit. 1217

68. *Alphonfus X. Ferdinandi dicti filius,* singulari eruditione præditus Princeps, Tabulis Alphonfinis admodum celebris, qui occidentis Imperator salutaris est, triginta duorum annorum rectione regnum moderatus est. 1252

69. *Sanctius IV.* post patrem undecim annis regni muneris onus sustinuit. 1284

70. *Ferdinandus IV. Sanctii IV. filius,* quindecim annorum gubernatione Regnum suum administravit. 1295

71. *Alphonfus XI.* post patrem, cum Saracenis bellum gravissimum gessit, eorum que bis centena millia diversis præliis cecidit, ac Algezir cum multis aliis locis ipsis eripuit; per quadraginta annos Regni onus humeris ipsius incubuit. 1310

72. *Petrus Alphonfi XI. filius,* Princeps crudelis, novendecim annorum spatio rectionem suam absolvit. 1350

73. *Henricus II. Petrum hunc in prælio occidit, locoque ejus occupato,*
de-

R E G U M.

decem annis gubernationem suam finivit. 1369

74. *Johannes I. Henrici II. filius*, Regni sui administrationem anno vigesimo primo ad finem perduxit, 1379

75. *Henricus III.* post patris, casu ex equo mortui, obitum, sexdecim annis regni clavo assedit. 1390

76. *Johannes II.* patris successor, quadraginta septem annos regno gubernando consumpsit. 1406

77. *Henricus IV. Johannis II. filius*, viginti annos regno regendo impendit. 1453

78. *Ferdinandus V.* cognomento *Catholicus*, *Johannis II.* Arragoniæ Regis filius, qui *Henrici IV.* sororem *Isabellam* uxorem duxerat, omnia Hispaniæ regna, Lusitaniã exceptã, conjunxit, ac diversa bella gessit, & Regni gubernatione unum & quadraginta annos exegit. 1474

79. *Philippus I* cognomento *pulcher*, *Maximiliani Cæsaris*, & *Mariæ Burgundicæ*, Ducis *Caroli Audacis* filiæ, filius, cui *Johanna*, *Ferdinandi Catholici* filia, nupta fuit, unum tantum annum Regno præfuit. 1505

80. *Carolus V.* Imperator Romanus, & Hispaniæ Rex, *Philippi I.* filius, tribus & qua-

CATALOGUS

& quadraginta annis regni moderator fuit. 1517

81. *Philippus II.* oblatum à Patre *Carolo V.* depositum regnum suscipiens, omnia Hispaniæ regna, quæ nostris temporibus uni paruerunt, quasi coagmentavit, & quadraginta annorum spacium regni rectione consecit. 1558

82. *Philippus III. Philippi II.* filius, viginti quatuor annos Regis officio functus est. 1598

83. *Philippus IV. Philippi III.* filius, hæcenus Hispaniarum regna in potestate sua habet. 1621

LUSITANIÆ REGES.

LUSITANIÆ Princeps primus fuit, *Henricus Lotharingiæ Dux & Limburgi Comes*, qui Patriam suam relictam in Hispaniam veniens, *Tiresiam Alphonsi VI.* Hispaniæ Regis filiam, matrimonio sibi iunxit, in bellis cum Mauris strenuè se gessit, & ipsis Galliciæ regionem, quæ nunc Lusitania est, extorsit.

1. *Alphonsus I.* Lusitaniæ Rex primus, & Princeps secundus, quinque Reges Saracenos cecidit, & in rei memoriam quinque scutis insignia suam ornavit. Spacium temporis quo gubernavit, erat

R E G U M.

erat trium & septuaginta annorum. 1112

2. *Sanchius I.* paterni regni hæres, Princeps sapientiâ præditus, viginti sex annis regnum gubernavit. 1185

3. *Alphonfus II.* præcedentis filius, duodecim annos Lusitanis imperavit. 1211

3. *Sanchius II.* patris *Alphonfi II.* successor, viginti & sex annos Lusitanorum Rex fuit. 1223

5. *Alphonfus III.* Fratri succedens, regiæ rectionis onus gessit annos duos & triginta. 1249

6. *Dionysius* hujus *Alphonfi* filius, Princeps verax, justus & sapiens, primus Algarbiæ titulo usus est, ac in regiâ gubernatione quadraginta & septem annos vixit. 1281

7. *Alphonfus IV.* Patris successor, anno rectionis vicefimo sexto regere desuit. 1325

8. *Petrus I.* *Alphonfi IV.* Filius, decem annos, & septem menses regnavit. 1357

9. *Ferdinandus I.* patri successit, & decem annos, ac novem menses regiæ gubernationis molem humeris sustinuit. 1367

10. *Johannes I.* *Ferdinandi* frater notus, quinquaginta annis regalem potest.

C A T A L O G U S

statem habuit. 1385

11. *Eduardus* sapiens Princeps patrem sequutus, quinque annos regalem administrationem in potestate sua habuit. 1433

12. *Alphonfus V.* post patris obitum tres & quadraginta annos regiam potestatem obtinuit. 1438

13. *Johannes I.* *Alphonfi V.* Filius, quatuordecim annos in administratione regia versatus est. 1476

14. *Emanuel I.* à *Johanne II.* sine liberis diem obeunte, testamento rex constitutus, viginti & sex annos regiam potestatem gessit. 1477

15. *Johannes III.* regio munere à patre relicto, sex & triginta annos functus est. 1512

Hic Pater fuit *Ludovicus*, cujus filius *Antonius*, ultimus Lusitaniae rex, in Gallia mortuus, & Parisiis sepultus.

Sebastianus I. *Johannis III.* filius natus minimus, in proelio Africano cum Mauris anno 1578. vitam amisit, in quo proelio *Antonius* captus est.

Lusitani nullam filiorum, ex duabus Regis *Emmanuelis* filiabus natorum, rationem habentes, quamvis illae natu majores essent, quam fratres sui post *Johannem III.* filium natu maximum nati, ac

certo

R E G U M.

certò putantes, *Antonium* cum *Sebastiano* Rege in proelio occubuisse, eligebant *Henricum* ex liberis *Emmanuelis* solum adhuc superstitem, quamvis Cardinalis esset. Hoc regnante *Antonius* ex captivitate Africanâ evasit, ac *Henricus*, postquam regnum sex annos possederat, satis concessit. Lusitani, qui lege, filiarum, & filiorum ex iis natorum, successionem abrogaverant, *Antonium* Regem constituerunt, qui in urbe Sautere in anno 1580. 19. Julii inauguratus, ac tribus diebus postea Lisbonæ confirmatus est. Munimenta, & civitates in Africa sitæ, nuncio accepto, ipsum quoque regem acceperunt. Sed *Philippus II.* Hispaniæ Rex, Lusitaniæ regnum sibi arrogabat, *Antonium* *Ludovici* nothum filium esse dicens, quanquam *Ludovicus Violentam*, *Antonii* matrem, clam uxorem duxerat, ut *Ruy Celina*, integræ vitæ vir, mortuus *Antonio* patefecerat, dicens: quòd *Ludovicus* nullâ aliâ de causâ hoc matrimonium occulisset, quàm ut authoritatem suam conservaret, aperte tamen confitens, quòd uxorem duxisset, non tamen sibi parem. Lusitaniæ Rex *Johannes I.* legem tulerat ab omnibus totius regni Ordinibus comprobata, quâ sceminæ, & ex iis nati vel natæ, regni successione excluderentur.

CATALOGUS

debantur. Hujus legis vigore *Philippo II.* Hispaniæ regi ex unâ *Emmanuelis* Regis filiarum nato, jus in Lusitaniæ regnum competebar nullum, quod tamen armis in potestatem suam redegit, *Antonii* jus, & Lusitanorum voluntatem Hispanorum dominationi subjiciens.

Lusitani tandem, molestissimi jugi Hispanorum tædio affecti, Regum Hispaniæ dominationi se subtraxerunt, Regem eligentes *Ducem de Braganza*, legitimum, & proximum successorem, qui nomine.

Joannes IV. hæctenus Lusitaniæ Regnum in possessione sua habet 1648

ARRAGONIÆ REGES.

1. *Ranmirus* primus narratur Arragoniæ Rex, qui quadraginta annos purpuram gessit. 1018

2. *Sanctius*, Navarræ quoque Rex, sex & triginta annos in solio regali sedit. 1058

3. *Petrus I.* Navarræ etiam Rex, quatuordecim annos sceptrum regium gessit. 1094

4. *Alphonsus I. Petri* frater, octodecim annos coronâ Regiâ ornatus fuit. 1108

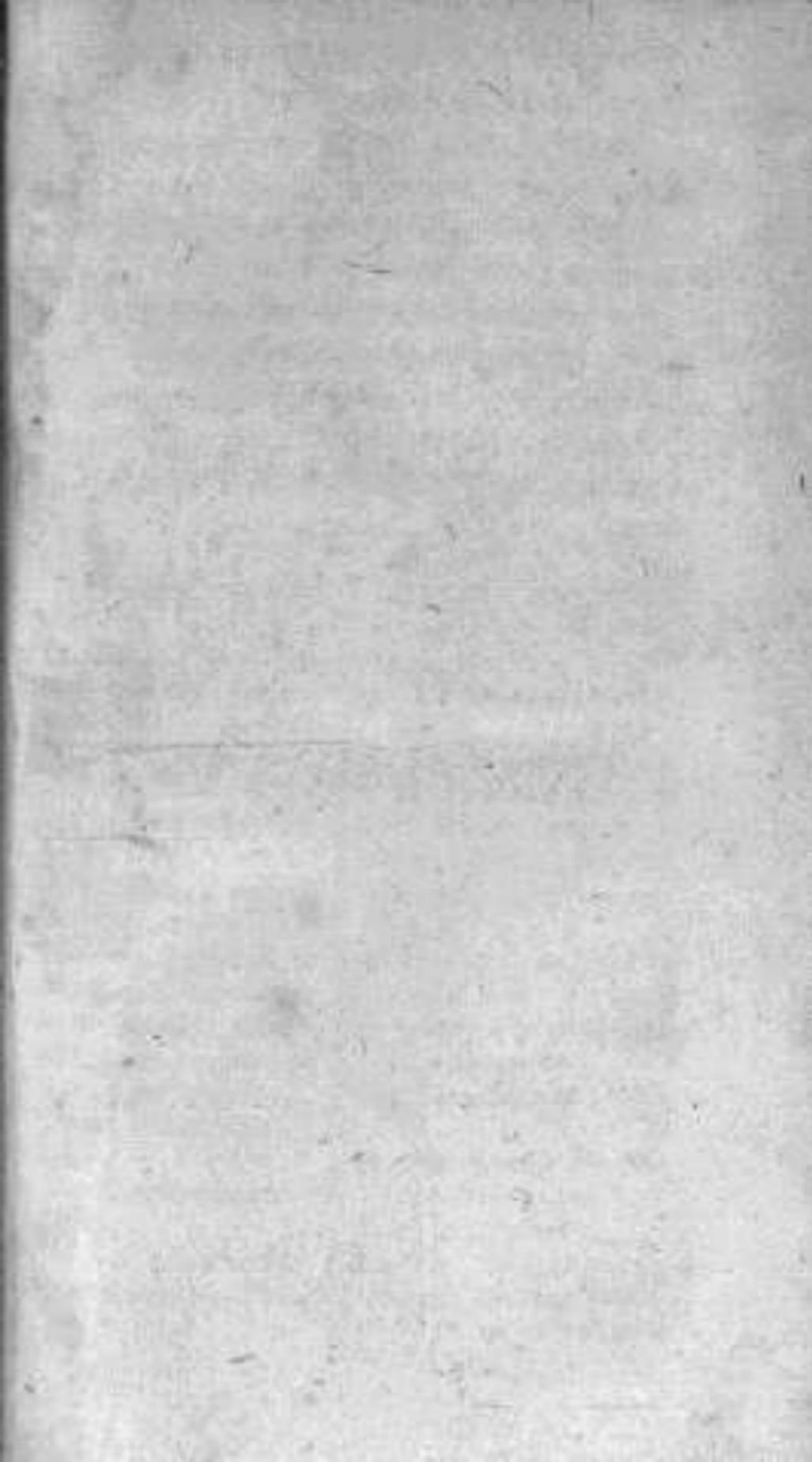
5. *Ramirus Alphonsi* frater, regnum gu-

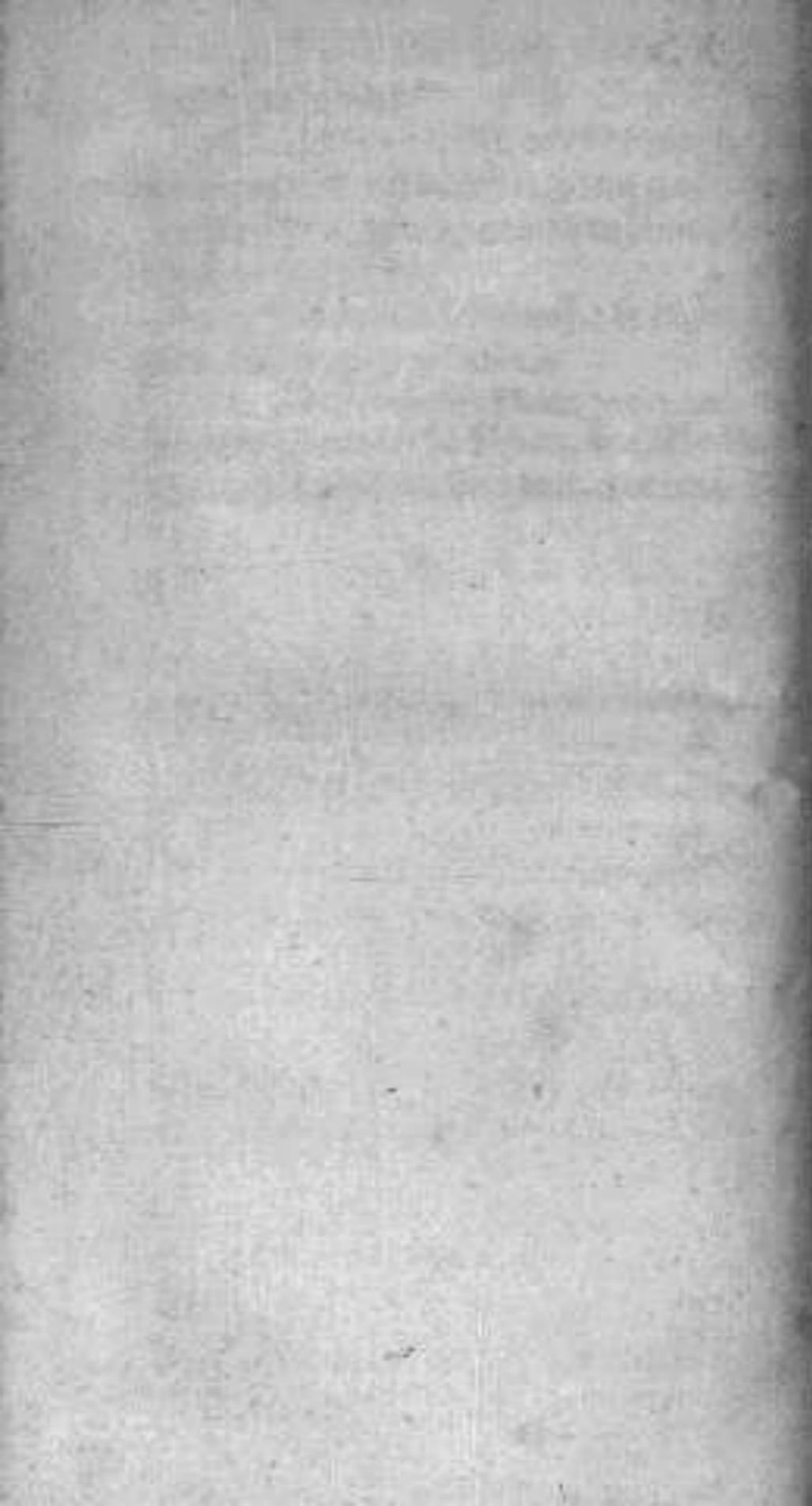
R E G U M.

- gubernavit novendecim annos. 1116
6. *Raimundus* *Barcellonae* Comes, uxoris *Petronellæ*, Regiæ hæredis jure, regnum adeptus, illud duos & triginta annos possedit. 1145
7. *Alphonsus II.* *Raimundi* filius, quatuor & quadraginta annos regni moderator fuit. 1169
8. *Petrus II.* *Alphonsi II.* filius, decem annos regnum in potestate sua continuit. 1203
9. *Jacobus I.* Mauris insulas *Balcares*, id est *Majorcam*, *Minorcam* & *Yvicam*, cum *Valentia* & *Marcia*, eripuit, & duos ac sexaginta annos, cum novem mensibus gubernavit. 1213
10. *Petrus III.* etiam *Siciliæ* Rex, novem annos. 1276
11. *Alphonsus III.* sex annos. 1286
12. *Jacobus II.* quinque & triginta annos 1292
13. *Alphonsus IV.* octo annos. 1327
14. *Petrus IV.* qui nquaginta & unum annos. 1335
15. *Johannes I.* novem annos & quatuor menses. 1387
16. *Martinus* ejusdem frater, quatuordecim annos 1396
17. *Ferdinandus I.* cognomento *Honestus*, *Castellæ*, Regis, *Henrici*, frater, quin.

CATALOGUM REGUM.

- quinque annos 1410
18. *Alphonsus V.* cognomento *Magnanimus*, *Ferdinandi I.* filius, qui primus ex Regibus Arragonensibus Rex Neapolitanus factus est. 1416
19. *Johannes II.* Navarræ Rex, *Alphonſi V.* frater, viginti annos 1418
20. *Ferdinandus II.* cognomento *Catholicus*, *Joannis II.* Filius, & *Isabellæ Castellæ & Legionis Reginæ*, maritus. 1474





REGNIS HISPANIÆ,

*eorumque Conditione, Statu, Re-
 gione, Reditibus, Potentiâ &c.
 Incolarum Moribus, Riti-
 bus, Lingua, & simili-
 bus.*

CAPUT. I.

ARGUMENTA.

- | | |
|--|---|
| <p>1. De nomine, finibus, introitu, & aditu terrestri, ut & de magnitudine Regni, quod uno nomine Hispania appellatur.</p> <p>2. De divisione, & diversis Hispaniæ Regnis.</p> <p>3. De ipsorum naturâ & proprietatibus, ære pura, fertilitate & sterilitate, metallorum fodinis, fluminibus, mari, portibus, pontibus, montibus, & promontoriis.</p> <p>4. De Hispaniæ animalibus.</p> <p>5. De præcipuis Hispaniæ urbibus, ea-</p> | <p>rumque discrimine.</p> <p>6. De lingua Hispanicâ.</p> <p>7. De moneta Hispanicâ.</p> <p>8. De Incolarum naturâ, moribus, ritibus, & statutis peculiaribus, doctis item, aliisque magni nominis Viris.</p> <p>9. De triplici Hispaniæ Ordinibus, ac primum Ecclesiastico, & Academicis.</p> <p>10. De nobilium Ordine.</p> <p>11. De præcipuis Hispaniæ stirpibus, ac tertio Ordine.</p> <p>12. De Hispaniarum Regis authoritate.</p> <p style="text-align: right;">A & po-</p> |
|--|---|

& potentiâ.

13. De reditibus possessionibus, ac regionibus, quas in Europâ, Asiâ, Africâ, & Americâ possidet.

14. De ejus aulâ, præcipuis officiis, ministris, & præsidariâ custodiâ.

15. De variis Hispaniarum Curis & Judiciis: De Inquisitione & quo pacto Regna, & Civitates regantur.

16. De iis, qui regionis administrationem usque adhuc tempora præfuerunt.

I.



UT à Rege *Hispano*, vel *Hispano*, aut ab urbe *Hispani*, quæ & *Sevilia*, nomen sibi ascivit *Hispania*; aut etiam dicta est

Spania, quod ob locorum asperitatem, & planitierum nonnullarum sterilitatem rariore culturâ excolatur. Veteres *Iberiam*, *Hesperiam*, *Celtiberiam*, *Paulus ad Romanos* 15. *Hieronymus* & alii *Spaniam* appellant, ut ex 2. cap. 2. lib. part. 1. *Cosmogr. Pauli Merulae* liquet. Quâ solem Orientem excipit, montibus *Pyrenæis* à *Galliâ* disjungitur: Quâ Occidere eundem cernit, *Hesperii* vel *Atlantici* maris incurfibus patet. *Cantabricus Oceanus* *Septentrionalis*, *Herculeum* verò mare *Meridionalis* ipsi terminus est. Insulæ igitur speciem ferè obtinens à *Strabone* in lib. 3. principio, & à *Ptolomæo* atque aliis corio butulo exten-

to com-

to comparatur. Angustus terminus Galliae obversus colli vicem gerit, ac quadruplici aditu ex Gallia terrestri itinere accedentibus pater. Primus per *S. Adriani* montem ad *S. Sebastiani* oppidum ducens tantis angustiis viam includit, ut non nisi mulis se mutuo sequentibus transiri, ac a decem viris facili negotio custodiri & occludi possit. Alter haud minori angustia se pandens Confrancam prope *S. Juan de pied Porto* tendit. Tertius est sub Comitatu Cominges Arragoniam versus, ipsarumque porto vel el puerto appellatus, qui tam præcipiti declivitate descendit, ut vix homini ejusdem usus concedatur, tantum abest, ut equo eundem transiri integrum sit. Quartus cernitur in finibus provinciae Languodocq, & Narbonnæ urbis viciniam, quæ montana *Salsas* nomine excurrunt: de quo videndus *Joh. de Laet / de Regis Hisp. Regnis & opibus p. 8.* Angustissimum & munitissimum reddunt piscinæ, paludes, & structuræ militares, quibus defenditur. Regionis ambitum nonnulli mille octingentis & nonaginta tribus, alii bis mille quingentis & octoginta milliariibus Italicis definiunt. Quidam, ut *D. T. U. Y.* sexcentas & viginti leucas Hispanicas, quarum quævis quatuor Italicis,

aut quater mille passibus respondet, adscribunt. De terrestri itinere hoc intelligendum. Longitudini à *S. Vincentii* promontorio (Cabo *S. Vincente*) quod est in *Algarbiæ* Regno, usque ad *Cataloniæ* promontorium Cabo de *Crens du* *ctæ* 275. milliaria tribuunt: Unde *Galliam* magnitudine ab *Hispaniâ*, si *Lusitania* ipsi jungatur, excedi ajunt.

2, Romanorum tempore *Iberus* finibus eam in *Citeriorem* & *Ulteriorem* *Hispaniam* disteminavit. Aliter etiam divisa in *Tarraconensem*, *Bæticam*, & *Lusitaniam*. Quænam autem regna divisionum harum nominibus designaverint, *Geographi* & *Cosmographi* docebunt. Videantur etiam *Joh. Vascæus in Chron. cap. 8.* & *Merula dicto lib. 2. c. 11.* Tempora sequuta aliis divisionibus regionem dispescuerunt, donec tandem in duodecim regna divisa fuerit. Ea sunt *Regnum Legionis*, *Veteris* & *Novæ Castiliæ*, *Aragonis*, *Lusitanis*, *Navarræ*, *Granadæ*, *Valentiæ*, *Toledi*, *Gallæciæ*, *Algarbiæ*, *Murciæ*, & *Cordubæ*. Inter hæc primas tenent *Castilia*, *Aragonia*, & *Lusitania*, sive *Portugallia*. *Aragonia* *Regnum Catalonia* cum *Comitatu Rousillonensi* (*Roussillon*) *Valentiam* item & *Majorcam* ac *Minorcam* insulas complecti

NOVA DESCRIPTIO

plectitur. Sub Castilia sunt Vetus ac Nova Castilia, Murcia, Biscaya, Guipuscoa, Leon vel Legio, Asturia, Gallæcia, Toledo, Estremadura, Andalusia, Navarra, Granada. Ad Lusitaniam seu Portugalliam Algarbia refertur. Biscajam & Guipuscoam principatus, reliqua regna esse ajunt. Quidam Estremaduram, & Asturiam cæteris annumerant, & peculiaris Regna esse negant. Sed de Regnorum dictorum partitione variant, vide *P. Merulam cap. 9. fol. 233*. Plura de his regionibus & regnis occurrent apud novos Geographos, Mercatorem nimirum, *Ortelium*, *Maginum*, *Merulam*, *Bertium*, & alios; Item *Johannem Numestianum in Hispaniæ Chorographia*, & *Ambrosium de Salazar in libro, cui titulus; Almoneda General de los Reynos de Espanna*, qui Parisiis anno 1612. in octavo impressus, ac postea in Gallicam linguam conversus est: Porro apud dictum *D. T. U. I.* in *Commentario suo, Les Estats, Empires, & Principautez du Monde*, à pag. 135. ad pag. 141. edit. Paris. in quarto; ut & *Joh. de Laet in novo tractatu de regibus Hispaniæ regnis & opibus*, qui ex *Nonio*, *Botero*, *Hieronimo Paulo*, *Mariana*, *Oliveira*, *Resendio*, *Gaspare Barretio* vel *Barrerio*, & aliis suum de his

6 REGNI HISPANIAE
regnis opusculum collectum anno 1629. in
16. Lugduni Batavorum imprimendum
curavit. Nonnullorum etiam in sequenti
capite in singulorum Regnorum quæ iti-
nera nostra percurrent, mentio fiet.

3. Aër horum regnorum salubris &
vividus plærumque judicatur. vid. *Mera-*
lam d. libro cap. 3. Non tamen ubique
eandem proprietatem, & indolem obti-
net. In Boreali plaga frigidior, in Meri-
dionali tepidior est. Sequentis itineris
autor sæpius in hoc capite literis N.N. ci-
tatus refert, quod cum comitibus suis
etiam ipsa æstate anno 1617. plus incom-
modi ex frigore quam calore senserint.
Quàm profundam nivem habuerit Ele-
ctor Palatinus *Fridericus II.* cum con-
ge sua, anno 1538. ad Cæsarem *Car-*
lum V. profectus ab *Huberto Thoma Leo-*
do in Electoris vitâ narratur. Idem au-
tor valde conqueritur de nimio calore,
quo dictus Elector anno 1526. vexatus
fuit: intensiore autem anno illo, quam
aliis temporibus. Hyems plerumque in lo-
cis Meridionali plagæ subjectis non ac-
tor, quam quod aère aliquantum durior
& paulum frigidior suam præsentiam
innuat. Maximus & intensissimus calor
à mense Julio usque in medium Novem-
brem viget, & incolas diurnis horis æde-
bit

bus includit. Venti nocturni admodum noxii faciunt, ut cameræ & conclavia passim, in Lusitaniâ præcipuè, fenestris careant. Ventis tamen Hispania non ita frequens, ut Gallia. Peculiaris quidam nihilominus frumentum infestat & adurit. Ut aër, sic & solum dissimile, ac varium. Quà Meridiem spectat opimum & lætum est: In aliis contra locis asperum, sterile, & desertum, nimirum ubi aër nimis frigidus illud pervadit, & scopuli, silvæ, ac montes aquarum penuria laborantes sternunt. Magnum in iis tamen discrimen, at loca nonnulla commodiora se offerunt. Hinc civitatum magnarum præsertim numerus minor, & incolarum copia tam prolixæ Regioni non respondens, ut inferius de Regis potentia sermocinaturi pluribus demonstrabimus. Veteres, ut *Justinus lib. 44. in princip. Solinus cap. 32. Mela pag. 27. b. Editionis Parisiensis anno 1507.* & alii de hujus Regionis felicitate & fertilitate largam mentionem faciunt, aded ut eorum opinione Hispania Regionum optima judicanda esset. Sed experientia hodierna ipsis refragans nonnullarum rerum inopia ipsam laborate testatur. Frumenti copiam tantam non sufficit, quanta incolis cunctis alendis requiritur. Advehendum

dum ergò illud ex aliis locis, Gallia nempe, & civitatibus ad mare Balticum sitis, aliisque portibus; eaque de causâ navis illud advehentes à vectigalibus immunes sunt, aliisque privilegiis gaudent. Ne caritas annonæ detrimentum incolis afferat, lege cautum est, nequis frumentum servandi causâ in granaria seponat. Dicitur autor N. N. cujus iter per Hispaniam ab amico quodam describendum nactus sum, Sevilix, circa quam urbem frumenti feracissimus ager esse fertur, anno 1617. tantum panis quantum apud nos in Germaniâ duobus cruciferis emi solet, dimidio floreno venditum esse narrat. Pluribus locis, ut Loreæ in regno Murcia, supplicilibello à Consule se & comites suos petisse, ut pecuniâ suâ sibi panem comparare liceret. Regem ipsum agros colendos curate qui pluvia destituti aquis conspergendi & irrigandi sunt, ne aulæ frumentum deesse posset. Imò mendicis vini haustum, quàm panis frustum incolas potius dare solitos ait. Sed quænam inquiet aliquis, hujus defectus causa esse posset, cum *Merula d. c. 3.* & alii (vid. *Marius Aretius, in dial. cui nomen Calipho; Damianus à Goes, & alii Hisp. rerum Scriptores*) de tantâ agrorum fertilitate meminerint. Forsan ea, quod

quod Hispani plerique nobilium ordini se adjucentes agriculturæ exiguam admodum rationem habeant, ut ex multis locis, quæ præter sterilia, lapidosa, & deserta, culturam desiderant, liquere potest. *Ludovicus Nonius in Hisp. c. in fine* eandem quidem, quam olim, & hodie Hispaniarum regnis fertilitatem esse, sed culturam diligentem deesse affirmat. Quoniam enim, inquit, Hispani ad arma, quam ad aratrum proniores continuis in Indiam utramque navigationibus, & bellicis in alias regiones expeditionibus juventutem exhauferunt, agricolarum raritas & defectus in causâ est, ut agrorum cultura negligatur, *Boterus in Relat. Univers. lib. 1. in descr. Portugal.* maximam frumenti sibi necessari partem Lusitanos à Gallis, & Septentrionalibus populis, ob agrorum suorum culturam neglectam, accipere tradit. Accedunt & aliæ causæ, inter quas hæc sunt præcipuæ. Mappis ex mentis sublatis, magna panis frustra in pavementum conieciuntur, & pedibus conculcantur; ac Hispani ipsi nunquam besterno die, sed recens cocto pane albo vesci solent, ut dictus autor N. N. testatur. Nimia siccitas, & pluviarum absentia impedit, quo minus frumentorum maturêcat. Ventus

Subsolanus illud, ubi maturuit, instar ignis adurit: & cicadae exedunt. In urbe Badajos se vidisse ait Idem autor, quod Rex trecentos homines in agros mittere coactus fuerit, ut igne insecta illa cremarent. Frumentum, quod ad maturitatem pervenit, pulcherrimum, & ferè ob nimiam maturitatem nigrum est. Hordeum adeò pulchrum, ut vix à tritico dignosci queat. Avenâ Hispaniam destitui ajunt: Ejus loco equis & Asinis hordentum, Cevada incolis appellatum, & stramen sectum foeni loco datur. Vinum copiosum quidem, sed odore & sapore ingratum, asperum, ac earum passim Hispanicae Regiones proferunt. Hoc & quod ad nos affertur, magno discrimine distant. Hispanica vina in ipsâ regione corium redolent & sapiunt, quia non in dolia, sed saccos & utres ex porcino corio confectos reconduntur. Genus quoddam vini habent Petri Simonis appellatum, quod ad nos in Germaniam advehitur. Nominis ortum refert ad quendam *Petrum Simonem*, qui, jussu *Gæsaris Caroli V.* vites ex regionibus Rheno accumbentibus in Hispaniam delatas in Castiliâ plantasse dicitur: Alii filium ejusdem hoc fecisse affirmant. Fructus author dictus & comites, tanta copia, quanta quidem ibi esse prædicant.

dicantur, non offenderunt, sed pretio satis magno sibi compararunt bonitate & præstantiâ Italicis postponendi. Malorum Punctorum incredibilis multitudo, quia ubique, ut rubi apud nos in sepibus, nascuntur. Olivarum copia innumera-bilis: Sylvas diceres potius, quam arborum fructiferarum hortos. Cibis coquendis omnibus adhibetur olivarum oleum, sicuti in Germanio butyrum. Apud exteros tamen tanti non fit, quam, quod circa Murciam nascitur, haud exiguam laudem meretur. Cæterorum fructuum, asparragorum puta, cappari-dum, ficuum, ceratiorum, sive siliqua-rum Græcarum, mororum abundantia mediocris. Dactylos satis carè Hispani vendunt, iisque matutino tempore ovo-rum loco vescuntur. Lactucarum & Ra-phanorum omnem ferè fidem superans ubique proventus. His fere solis vivant, ut proverbio locum fecerint *Unas Aze-yunas, una Salada, y Kavanillos, son co-mida de Cavalleros*. id est, Olivæ, lactucæ, & raphani, sunt equitum nobilium cibi. Sed his à porris & cæpis abstinendum. Prohibentur *articulo 19. legun, quas Al-fonsus Rex anno 1212. Auratorum Equi-tum Ordini della Banda, vel Fasciæ rubræ præscripsit, Verba legis sunt. Nequis E-*

quitum Auratorum crassis & sordidis cibis, ut porro, & cæpis, ac similibus vescatur, qui secus fecerit, octidui spacio ab aulo absens esto, nec cum quoquam Equite Aurato cibum capito. *Limneus de jure publ. lib. 6. cap. 1. num. 41. & cap. 4. num. 51.* Porro in Hispaniâ Gallæ ad atramenti confectionem, & coriorum, Cordubensium præparationem necessariae, & Sal albissimum inveniantur. Communis & pervulgata est opinio, auri, argenti, & ferri copiam tantum nullibi reperiri. Aurum certe non montes soli, sed & flumina largiuntur. Testes, famosissimus Tagus, & alii, in quibus nonnumquam dimidiam libram habentia frustra occurrunt. Sed quoniam ex Indiâ aurum affectur, lege prohibitum est, ne effodiat, si *Nonio* fides habenda. Thermae & fontes salubres valetudini inservientes Natura quoquæ huic regioni elargita est. Propè oppidulum Orensem Gallicia ad Minium flumen situm Burga fons est, in quo ova coqui possunt. Aliquot mille passus supra Burgos Veteris Castiliæ urbem fons cernitur, cujus aqua bibita dysenteriam curare dicitur. Eandem virtutem flumini Xenit ascribunt. Alius fons apud Antequeram civitatem haud procul à Velles Malaga calculo medetur.

Thermæ valetudini conducentes in Gal-
læcia & Granada visuntur. De his infe-
rius suo loco. Fontium in urbe Badajos
circiter mille & quingentos numeras a-
junt. Vide *Marineum Siculum*, lib. 1. &
P. Merulam in fine 7. cap. Flumina Hi-
spaniæ feruntur esse centum & quinquaginta, ita tamen constituta, ut ad navi-
gationem parum conferant. Eorum præ-
cipua sunt. 1. Iberus, vel Ebro, qui Da-
nubium imitatus in orientem pronus la-
bitur; Cursum enim ejus montes Occa
vel Idubeda inhibentes eum in Orientem
reflectunt. Quadringenta & sexaginta
passuum millia percurrit, antequam sub
urbe Tortosâ effusus in Mediterraneum
mare undis evanescat. Tredecim alios
fluvios secum abreptos in mare præcipi-
tat. Consule *Joh. Marianam lib. 1. de re-
bus Hispan. cap. 3. pag. 4. edit. Mogunt.
anno 1605. in 4.* 2. Durius vel Duero,
qui maximus omnium judicatus in mari
Occidentali undas suas perdit. 3. Tagus
vel Tajo aurum, margaritas, & ostreas
vehens, & sub Lisabona Occiduo Ocea-
no infusus. 4. Anos, hodie Rio de Gua-
diano in Oceanum delatus. Sub terrâ
decem milliarium spatium ferri scribitur,
quanquam experientia huic fabulæ con-
tra dicit, quod in sequenti capite mon-
stra-

strabitur. 5. Boetis hodie *Quadalquier*, admodum quieto lapsu cursum *Seviliam* promovens, scopulis tamen hinc inde naves ad urbem dictam tendentes remorans, ac haud rarò fundum petere cogens.

6. Minius hodie *Mingo*, quem *Oceanus* quoquè in sinum suum recondit. De cæteris inspicere *Merulam lib. 2. cap. 7. L. Marineum Siculum lib. 1. de reb. Hisp. f. 4 edit. Complut. de anno 1533. in fol.* Lacus apud oppidulum *Bejara* tremitus, quem, tempestatis instantis præambulum, instar bovis mugientis edere creditur, per octodecim millia passuum auditu percipi potest. Alius est in monte *Stella*, de quo dictus *Merula fol. 227.* *Albufera* pulcherrimus *Lacus Valentis* vicinus conspicitur. *Pontium*, qui flumina sternunt maxima pars lapidea est. Pauci lignei reperiuntur: Inter omnes eminent *Segoviensis*, & *Alcantarensis*. In omnibus his fluminibus, & mari omni generis pisces nanciscuntur ii qui in eorum vicinia habitant. Remotiores piscibus non affluunt, ac ideo libertate & indulgentiâ eâ fruuntur, ut die *Sabbati* carne porcinâ, capitibus, intestinis, & pedibus animalium mactatorum vesci illis liceat. Inter præcipuæ notæ portus *Hispanicos* numerantur *S. Sebastiani*, *Bal*

Balbao, Lisabona, S. Lucar de Baramedo, Porto S. Maria, Calis Malis, Corunna, Gibraltar, Malaga, Cartagena, Alcantara, Grujo apud Valenciam, Tarragona & Barcelona. Vid. *Lucas Aurigarius in Navigationis speculo chart. 10. seqq.* Hispaniæ Rex paucis instructus est navibus. Hollandi, referente *de Laet* / uno mense plures in Oceanum naves, quam Rex sex mensium spacio emittere possunt. Gentis nauticæ paucitas non est minor, ac idcirco, qui ex Indiâ redeunt, tamdiu occluduntur, donec naves iterum abeunt, ut sint semper in promptu, qui in Indiam mitti possint, ut nominatus auctor N. N. docet. Montibus Hispaniæ regna scatent, atque ideo non curribus aut equis, sed asinis peragrari volunt. Montes Pyrenæi primas tenentes quindecim miliarium longitudine inter Galliam & Hispaniam intersunt, ac in diversos montanos tractus dividuntur. Pars eorum quoque est *S. Adriani* mons in Guipiscoa, unicus in Castiliam transitus, & ut supra dictum, adeo angustus, ut unum tantum asinum transmittat. Aliubi Pyrenæi montes etiam Roncevallenses nuncupantur. Eorum latus Galliæ oppositum arboribus carere, latus alterum Hispaniæ obversum iisdem consi-

tum esse *Strabo lib. 3.* scribit. Sed falsum esse nominatus author N.N. observavit. De montibus Pyrenæis consulatur *Antonius Beuter in Chron. Hispan. cap. 6. pag. 66. Edit. Venet. de anno 1556. in 8.* His succedunt montes d'Occa, olim Idubeda ut supra monuimus. Ex Pyrenæis montibus egressi Tortosam, ac Mediterraneum mare versus se extendunt. Orospea montis sub Moncajo montibus initium sumentes, & diversis nominibus appellati ad fretum Herculeum descendunt, de quibus *Navagierus in suo Itinerario, & Mariana legendi.* Iphis annoverantur mons Calpe, sive Gibraltar, & altissimus scopulus inter Hispalim & Granadam, nomine la penna de los Enamorados notissimus, de quo, & memorabili ipsius historia, *Mariana lib. 19. cap. 22. Munsterus lib. 2. cap. 41. f. 124. ultimæ edit. de anno 1628. Merula cap. 4. lib. 2. Lansius in consult. pag. 499. edit. anno 1628. in 8. & Theatr. meum Tragicum ætæ edit. de anno 1634. pag. 626.* Porro de Hispanicis montibus fractant *Marmæus Siculus lib. 1. Merula lib. 2. cap. 4. Hieronym. Paulus in peculiari libello, de Pyrenæis montibus præcipue. L. Nonius cap. 80. & P. Bertius 77. pag.* Promontoria Hispaniæ sunt Cabo de las Penna

de Cuzan in Oceano Cantabrico olim Promontorium Scythicum, Cabo de Fines terre; Cabo de Cascais ad Lisabonam; Cabo de Vincente, olim Sacrum in Algarbia. Plura item alia de quibus laudati authoris consulendi.

4. Ex animalibus equi Hispanici totius mundi equis omnibus præferuntur. Ex illis autem præcedunt, qui in Andalusia, & circa Cordubam nascuntur, ac tantâ pulchritudine eminent, ut à nullo pictore pulchriores pingi queant. Tantæ autem sunt velocitatis, ut à vento ipso ferri videantur: In pugnando quoque tantæ alacritatis, & animositatis, ut omnem fidem superent. Viribus tamen & robori eorum aliquid decedere videtur. In Asturiâ nati fortissimi & robustissimi censentur & Asturcones appellantur. Circa Ulissiponam oriundi velocitatis incredibilis famam obtinent, adeo ut à vento ortum traxisse dicti olim fuerint:

— *Et sæpè sine ullis
Conjugiis vento gravidæ (mirabile dictu)
Virg. 3. Georg. pag. 274 seq. Quantâ tolerantia labores exhauriant, & quantâ certitudine vestigia sua promoveant multi Hispanici, iis innotuit, qui per Hispaniam iter fecerunt: His palmam omnibus equis præcipiant. Singulare autem est,*

est, quod in Castiliâ solâ animalium hoc genus excellens propagetur. Cæteri extra Castiliam geniti degeneres sunt & nullius precii. Nam propè Puentejde Arcobispo Tagum flumen transiturus mulos offendens, qui nihil planè valent. Quidam Canes Hispanicos laudibus extollunt. Excellere quoque dicunt verveces, præsertim qui Carneròs vocati probè saturant, & circà Madritum frequentissimi sunt. Ideò magni nominis Baro quidam, qui cum duobus principibus Hispaniam peragravit, narrat, in admirationem raptos fuisse Hispanos videntes, quod octo ex comitibus armum vervecinum edendo consumere potuerint. Caro vervecina & hœdina in Hispania regnis frequens: Vaccina rarior. Bubulam & vitulinam Mantuæ Carpetanorum sive Madriti Legatorum œconomi emunt, & dominorum mensis coctas apponunt. Gallinæ & Capones ubique rarissimi. Cæteræ aves raræ quidem etiam non tamen pretio tanto comparantur. Excepta Estremadura, quæ vaccas alit, in reliqua Hispania butyrum difficile admodum nancisceris. Cum sæpius citatus *Leodius Fridericum* Electorem anno 1526 per Hispaniam iter facientem comitaretur, & in oppidulo Gomorra de butyro

tyro comitatus electorali ad iter necessa-
 rio prospicere vellet, ad aromatarium ab
 incolis misso butyrum in vesicam capræ
 reconditum, & ad emplastrorum usum
 conservatum ab homine illo monstraba-
 tur dicente, *Leodium* in totâ Castiliâ tan-
 tum butyri non inventurum. Vide et-
 jam *Lansium in orat. cont. Hispaniam pag.*
460. Venationis exercitia satis crebra
 ex sylvarum & montium commoditate o-
 riuntur. Vivaria sua Rex habet, præci-
 puè ab Escuriali Madritum usquè. Nul-
 larum fetarum major frequentia, quàm
 cuniculorum, maximo tamen damno in-
 colas afficientium, quia terram effodiunt,
 & arborum ac fruticum radices corrup-
 punt. Circà oppidum S. Lucas de Bar-
 rameda planities est deserta, el bosco del
 Duque nomen habens, quia ad *Ducem*
de Medina Sidonia pertinet: Feris, ac in-
 primis ardeis affluit. Lege, quæ *Johan-*
nes de Laet de Hispaniæ regnorum fer-
 tilitate & sterilitate, de iis quæ ex Hispa-
 niâ in exterâs regiones exportantur, &
 ex his contrâ in Hispaniam importantur,
 ex *Mariana, L. Nonio, Joanne Barclaio,*
Joanne Botero, & aliis colligit. Perolve
 item *P. Merulam, Damianum à Goes,*
Hub. Thomam Leodium, Thomam Lansium
pag. 148. seqq. & D. T. U. Y. in cujus
 libro

libro sæpius allegato ea memoriae prodita sunt, in quibus Hispanorum divitiæ & negotiatio consistunt.

5. De præcipuis Hispaniæ civitatibus consule caput sequens, & autores ibi allegatos: ut & *Lansium in orat. pro Hispan.* pag. 265. seqq. 267, qui ibidem de Sagunto, & aliis veteribus urbibus agit. Discrimen inter Ciudad & Villa docet *Ambrosius de Salazar in Itinerario suo, vel Almoneda General.* pag. 60. seq. Ciudad vel civitas plus est quam Villa vel urbs, quamvis illa interdum hæc minor sit. Quæ rectione vero civitatum quævis gubernetur, ex mox sequenturis patebit.

6. Hispanorum lingua acuta, brevis, gravis, efficax, & plena proverbiorum multum acuminis occultentium: Non tamen una. Bajosensem, & quæ hodierno tempore in Navarræ Regno, & Alaba regiuncula, ac apud Gasconiæ & Cantabriæ incolas in usu est, primum & originalem primorum Hispaniæ incolarum fuisse quidam arbitrantur. Hanc regnorum Castiliæ habitatores non intelligunt, & Vasquensem appellitant. Vid. de Cantabricâ linguâ *Lucius Marin. Siculus lib. 4. § Merulas.* 232. Dissentiunt alii vid. *Merulam part. 2. Cosm. lib. 3. cap. 8. f. 216.* Omnium optima est, quæ in Ca-

stilia circa Valladoletum ad urbem Toledo usque in usu esse solet; quia maxima ejus pars vocabulis Latinis nonnullis tamen etiam Ethiopum aut Afrorum vocabulis commixtis constat. Lusitanorum sermo à priore differt. Catalonienſium idioma cum Gallico in multis convenit. In Granadæ vicinâ, Andalusâ, & Sevilizæ qui habitant, multa vocabula Arabica in sermocinando adhibent. Montium in regno Granadensi incolæ Arabicam Linguam ferè exprimunt: Communis est opinio, præter Gothica, & Græca vocabula, quæ in Hispanica lingua inveniuntur, quartam ad minimum ejusdem partem Arabicum esse. Testatur hoc libellus in lucem editus, & sequentem titulum in fronte gerens: *Vocablos Arabigos introducidos en la lengua Castellana, recopilados en Granada por el santo oficio.* Hic diligenter lectus alicui linguam Latinam aut Italicam callenti reliquam Hispanicæ partem admodum facilem reddere potest: Exempli gratia aliquot tantum ex illo excerpta vocabula huic loco inferam. *Acenna* mola aquatica, *Acirâra* ephippiorum tegmen, *Açada* rota aquatica, *Açufre* Sulphur, *Açumbre* mensura, *Açutea* siccitas, *Adalid* dux, *Adarga* scutum, *Adarve* mœnia, *Adelva* Cy-

nos batus, *Aduao* pagus, *Aguinaldo* stre-
 na, *Agujera* ligula, *Alaçor* Crocus silve-
 stris, *Alamud* pessulum, *Albala* Scheda,
Albanega rete piscatorium, vel vitta sco-
 minea texta, *Albannar* latrina, *Albannit*
 lapicida, *Alberda* clitellæ, *Albarras*
 Calebs, *Alberca* piscina, lacus, *Albor-
 nia* lactis vas, *Albornoz* pallium viatori-
 um, *Albricias* læti nuncii præmium,
Alcabala vectigal, *Alcaçaba* munimen-
 tum, *Alcámeta* lena, *Alcalde* Judex,
Alcántara pons lapideus. *Alcanzia* vas
 pecuniam comparandam custodiens,
Alcaria Villa, Prædium, *Alcartaz* Vell-
 ratio, *Alcaide* Burgi præfectus, *Alcobela*
 Endiviæ aqua, *Alcuxa* olei amphora,
Aidea pagus, *Aldava* malleus quo fores
 pulsanur, *Alfaharero* figulus, *Alfangs*
 acinaces, *Alfajara* satrix, *Alfenique*
 fœniculum, *Alferex* Signifer, *Alfiler* u-
 cus, *Alforza* tunicæ plica, *Algalla* mor-
 schus, *Algarbe* hiatus, *Algazara* clamor,
Algibe cisterna, *Algodon* gossypium, *Al-
 haja* supellex, *Alharaca* clamor, *Albelli*
 graminis flos, *Alhombra* tapetum Turci-
 cum, *Alhandiga* horreum, *Alicates* acu-
 ti forcipes, *Alhofar* perlarum mater, *Al-
 maciga* Mastiche; *Almadana* ligo, *Alma-
 gro* creta rubra, *Almanaque* Calendari-
 um, *Almandarache* portus, *Almazen* ar-
 mamen-

mamentarium, *Almedina* urbs magna, *Almenaro* ignis nocturnus, ignis lætitiæ, *Almirez* mortarium, *Almocrebe* agaso, *Armofrex* saccus peræ viatoris, *Almogávar* eques sclopetarius, *Almohaza* strigilis, *Almohada* pulvinar, *Almoradrix* Amaracus, *Aloxa* hydromel, *Alqueria* villa, *Alquermes* purpura, *Alquerque* latruncolorum ludus, *Alcaduz* fontis fistula, *Arrabal* Suburbium, *Arroba* quarta centenarii pars, *Atabal* tympanum, *Arrope* vinum coctum, *Atambor* tympanum, *Arand* feretrum, *Axaqueca* capitis dolor, *Axaraca* laquens, *Axarase* porticus, ambulacrum, *Axarave* syrupus, *Axedrez* ludi latruncolorum alia, *Azache* sericum, *Azeyte* oleum, *Azeytuna* oliva, *Azoque* Argentum vivum, *Bancal* tapetum, *Barrena* terebra, *Batan* plumbeus malleus, *Basa* spuma, *Bellyta* glans, *Berruga* verrucæ, *Bolsa* marsupium, *Bolija* lagena vini, *Caçador* Venator, *Cachas* cultri manubrium, *Calabaça* pepo, *Calabora* munimentum, *Cambuz* larva, *Caracoles* cochlea, *Caga* cujusque rei extremitas, *Camaria* pelliceum, *Capato* calceus, *Caraguelli* nea bracca, *Caranda* cribrum, *Caratan* cancer, *Clueca* gallina pullos habens, *Debalde* frustra, *Esparragor* Asparragi, *Franculina*

colin attragen, *Gaita* utriculus, *Galapaga*
 testudo, *Gaiça* arde, *Garama* rectiga,
Halda plicæ, *Hasta* huc usque, *Javel*
 aper porcus ferus, *Jarse* murus sine calce.
Lebeche Africanus, *Libonotus*, *Lexia* Lu-
 vium, *Maçacote* cæmentum, *Magran*
 tributum, *Marchamo* signum, *Maras-*
huga anisum, *Monsi* in exilium ejectus,
prædo, *Muladar* simetum, *Narany*
 chartarum lufos, *Oroçus* tympanum,
Peregil Petroselinum, *Pestillo* pessulus,
Pujabante ferrum figens, *Pulga* pulex,
Palgar pollex, *Quintal* centenarius, *Ro-*
eamado fimbriatus, *Rincon* angulus,
Sirga fanis in reti piscatorio, item sum-
 quo navis in terram trahitur, *Tabaqu*
 quasillas, *Tarbea* conclave, *Tazmia* cir-
 culus putatorius, *Telliz* tapetum, *Truis-*
man interpretres, *Vandara* vexilla, *Vara* bu-
 culus, *Xabon* Smegma, *Xabeca* magnum
 rete piscatorium, *Xarave* Syrupus, *Za-*
gal animosus puer, *Zagala* puella rustica,
Zambrero Musicus, *Zaque* uter vinum
 aut oleum continens, *Zarbatana* sclope-
 tum avibus jaculandis idoneum, *Zorzo*
 turdus &c.

7. A linguâ ad Hispaniæ monetam de-
 volvitur; Triplex illa, aurea, argentea,
 & cuprea. Illæ duæ imaginem, nomen
 & insignia regia ferunt, ac Sevilix sive
 Hi-

Hispani, & Segoviae tantum, hæc posterior ab aliis etiam coditur. Ex auro conficiantur Dubloni & Pistolettæ, quæ dimidio dublono valore suo respondent. Inveniuntur quoque aurei nummi satis antiqui, quos Ducatus appellamus; Regis *Ferdinandi*, & Conjugis *Isabellæ* imaginibus insigniti sunt. Occurrunt quoque Zekini, & alii Ducati, aut aurei nummi insignibus Burgundicis notati qui in Hispaniâ non excusi præterea tamen suum retinent. Numismata argentea sunt Regales, Realen, quos exportare licet, non autem aureos illos nummos, qui pistolettæ vocantur. Sunt illi Regales, unius, duarum, quatuor, & octo partium. Eorum permutatio in Galliâ lucrum haud exiguum parit, cum unus octo partium cum thaleri Regii pretio conveniat, & unus quatuor partium dimidio thalero regio æquivalet. Cupreos nummos regna & civitates excudunt. Qui in Castiliâ usitati sunt, quart vocantur; eorum octo & dimidius unius partis Regali respondent. Quæcunque emenda, parvo numismate Maravedis nuncupato redimuntur. Imò Principum & Magnatum reditus per Maravedis, vel Maravedisios, quos *Aravedo* Moraperinos nominat, supplicantur. Nam quando dicitur, hujus aut

illius Principis reditus annuos esse trium millionum, & septingentorum & quinquaginta millium maravedisiorum, intelligendi sunt viginti septem millia librarum Francicarum, seu 9166 $\frac{2}{3}$ coronati, quando una libra Gallica decem bacionibus nostratibus respondet. Sic quando dicunt; Hujus Comitis reditus annui largiantur centum mille maravidis, intelligantur, necesse est, 2200. libræ Gallicæ vel 1466 $\frac{2}{3}$ floreni Germanici. *Metarranus in Historia Belgicâ* tradit, *Ducem quendam de Medina Sidonia Comitem quendam de Bajar* ad nuptias invitasse, eique litteris invitatoriis significasse, quod filiæ septuaginta quinque maravedisiorum millia dotem dedisset. Hi circa An. Christi 1585. non plus ducentis ducatis valuerunt. Triginta quatuor Maravedis regali, duo Maravedis uno octavo, quatuor quarto, duo octavi quarto, quartillus duobus quartis, octo quarti & unus octavus regali, undecim regales Ducatoni, viginti sex regales Duplioni, vel duabus pistoletis, vel coronatis, regalis autem quinque gallicis soulds vel solidis precio respondent, ut authoris nostri NN: scriptum itinerarium docet. *Sed Johannes de Laet / cap. 20. pag. 374.* quartillos quatuor, regali æqui valere refert. Si igitur

tur unius quarti illi pretium cum octo maravediis convenit, non 34. sed 32. maravedios regalem æquare necesse esset. Porro 375. maravedios, & aureum nummum, qui vulgo Ducatus, ejusdem precii esse affirmat. Decies centies mille maravedios Hispani appellatione vulgari, *Quento* nuncupant; *Quentos* autem hic 2673. aureos nummos aut ducatos, 8. regales, & 16. maravedios completit. *Johannes Wilhelmus Neumeyer* in *itinerario suo* 6. maravedios, & decem nummos Germanicos idem pretium habere statuit. Lusitanis in magnis & parvis rationibus putandis familiare est vocabulum *rees*, quorum *reesiorum* quadragenari, & *Lusitanus Ducatus*, quem *Crufato* vocant, in eodem sunt pretio. Huic 11. Regales conveniunt: Regalis autem unus triginta quinque *rees*is æstimatur. Testones etiam habent, quemvis centum *rees*ios valentem; Decem autem testones cum viginti duobus regalibus convenire dicuntur. Cupres Lusitanix nummi Castellæ regni nummis majores Regis Sebastiani imagine, aut sola littera S. insigniuntur. In Arragoniâ, Valenciâ, Cataloniâ, & Barcellonæ unius Regalis pretium viginti tribus denariis (denires) ducati verò pretium duodecim regalibus æ-

stimatur, ut *Johannes de Vaet* monet. Noster vero author Valentiae Regalem viginti quatuor, & Barcellonae duodecim denariis aestimari dicit. Qui in Hispania fuerunt, aut etiam Hispanicae monetae cognitionem habent, disceptionem hanc decidere poterunt. Cupreae monetae usus in regione, in qua cuditur solus, extra eam nullus. Si quis Hispanicam monetam, ad Gallicam reducendi cupidus esset, maravedisios per 34 dividendo in regales, & hos per duodecim partiendo in coronatos mutaret, necesse esset. Exempli gratia 66799. maravedisii dabunt 1964 regales & 23. maravedisios, & regales dicti 163. coronatos, 8. regales, & 23. maravedisios. Vide *D. Ambrosium de Salazar in fine inventarii vel Almoneda general.* Monetae Hispanicae ad Gallicam reducendae viam ac modum monstrantem, qui 34 maravedisios unum regali pretio respondere etiam asserit. Extrajectitia pecunia sorsus trapezitis annu mensatis enumerandum quod attinet, autor noster & socii in urbe S. Sebastiani decem, de centum, florenatum jacturam fecerunt. Quatuor enim regalium nummo in Hispania zosons, ut vocant, & in Gallia 21. sous valente duo sous decesserunt. Caeterum Parisiis septunces

ufuras mercatoribus Madritum & Hispali-
 um ad duos Gallos pecuniam ipsis curan-
 tibus pernumerarunt. Hoc iter facienti
 cuique attendendum, ne nimis magnam
 pecuniæ summam ex uno in alium lo-
 cum permutandam curent. Plurima enim
 Regni loca sunt, ex quorum uno si in al-
 terum se conferunt, ejusdem Judici aut
 Magistratui indicare coguntur, quantum
 pecuniæ penes se habeant. Quam iniquè
 autem Lepius viatores habeantur, ex se-
 quentis itineris descriptione patebit. In-
 juriam taceo quâ passim à viarum, porta-
 rum, & pontium custodibus afficiuntur.

8. De veterum incolarum moribus,
 ritibus & consuetudinibus Scriptores *Ju-
 stinus, Silius Italicus, Diodorus, Strabo,
 Isidorus, Aelianus, Catullus, Maginus,
 Merula, Bertius, D. T. U. Y. atque alii
 plures* legantur. Hispani hodierni natu-
 ræ calidæ & siccæ, coloris subfusci, ac
 modicæ staturæ breves capillos alunt, &
 exterarum gentium homines, qui capil-
 lis promissis ac cincinnis exornati in i-
 psum regionibus conspiciuntur, pro-
 bris incessunt; periculum taceo, quod
 interdum tales cincinnati subeunt. Non-
 nulli ex authoris nostri NN: Comitibus
 imberbes quidem, sed cæsarie promissâ
 decorati maledictis acerbis excipiebantur.

prostibula & sodomitæ appellati. De moribus Hispanorum tractant *Merula Cosmogr. part. 2. lib. 2. cap. 8. Guicciard. lib. 16. hist. Ital. pag. 455. 6. Lansius in orat. contra Hisp. pag. 491. & 548. Campanelli de Monarchia Hisp. cap. 19. Joh. Boterus in relat. univers. lib. 1. part. 1. Hieron. Benzo in nova novi orbis histor. lib. 1. cap. 8.* Superbia taxatur in Hispanis omnibus gentibus aliis se præferentibus, & severitate suâ gravitati nimis permixta in cujusvis fere odium se adducentibus. Ab ipsis superbi tituli, adulatoriæ blanditiæ, fastuosæ ceremoniæ, aliaque ejusmodi profecta sunt. In externum fastum, & speciem fallacem unice intenti proprias suas laudes avidis auribus hauriunt, & nescio quid magni persuadere sibi audent adeo ut ad incredibilem & insolentem fastum delapsi nil projiciant nisi ampullas, & sequipedalia verba. Appellant se gentiles hombres & hidalgos, id est nobiles, & præcipuæ notæ homines. Omni honorum genere se mutuo prosequuntur, quod & vulgo familiare est. De grandibus & magnis rebus sermones, libenter miscunt; de rebus militaribus colloquentes, & quo pacto huic vel illi hosti resistendum sit. Hoc si medicè, & cum grano salis sit, neutiquam reprehensione dignum

gnum judicandum: imò potius optandum, ut nostri Germani in conventibus suis nonnisi de nugis confabulantes, omissis ejusmodi confabulationibus nugacibus, Hispanos potius æmularentur. Sumptuosis & preciosis vestimentis corporibus suis decorem & ornamentum conciliare student, ac in plateis spectari volunt. *Cyriacus Spangenbergius part. 11 speculi nobilit. lib. 6. cap. 11. fol. 62. ex Julii Landi descript. insulæ Maderæ* refert, apud Lusitanos nobiles in more positum esse, sequiorem sexum omni officiorum genere demereri, in ipsius gratiam omnia facere, vestes, mores, motus, equitationem, ambulationem, stationem, loquelam, & colloquia ita instituerent, ut muliebris generis benevolentiam & amorem sibi conciliare queant. Singularem verò, eumque insignem ornamentum quærere in barbis & capillis alendis, & exornandis, eosque quotidie non semel, sed decies imò sæpius pectendo dirimere, & purgare, barbas contorquere, & omni ratione componere: eâ de causâ etiam curare, ut quòcunque se conferant, pectines, peniculos, spongas, unguenta, & faciei pigmenta in promptu habeant, & à ministris iisdem oneratis ad nutum accipere queant. Hinc quemque se pe-

Et tunc, quodcumque libido eum ince-
 dat: Interea ministros expurgandis ve-
 stimentis, thorace, bræcca, pallio, cæte-
 risque negotium sibi facessere, & operam
 summam dare, ut omnia nitida, & ad o-
 stentationem in plateis & ædibus alienis
 aptissima reddantur. Hinc multum tem-
 poris curâ hâc inutili eos consumere, &
 ferè singulis horis ejusmodi nitore vacare.
 Hactenus *Spangenbergus*. Nec res angusta
 domi plurimis impedimento est, quomi-
 nus hunc fastum diligentias observent ar-
 tificiose paupertatem dissimulantes, &
 mira cibi ac potus parsimoniâ id unum
 studentes, ut & pretiosè vestiti, & multis
 servis comitati cum aliis in publicum
 prodire queant. *vid Joh. Barclaium in Ico-
 ne animor. c. 7.* quo pacto autem servi illi
 habeantur, & tractentur, ex *Lazarillo de
 Tormes vita*, quam *Didacus Hurtadus
 de Mendoza* litteris mandasse fertur, &
 4. in primis ejusdem tractatus capite inno-
 tescet. Ut sibi de victu & amictu prospice-
 ret, Valladolidi septem diversis matron-
 nis intervire coactus est. *vide part. 1. c. 11.*
 Sin Hispanis de alienâ quadrâ vivendum,
 haud frustra penes se dentiscalpia ha-
 bent, utpote qui tuburcinando probe
 ventrem saburrantes, omni gravitate ab-
 legata, ita frontem exporrigunt, ut ru-
 stico-

flicorum instat tumultuantes ad jurgia &
 cædes etiam prorumpant. *D. T. U. T. p.*
146. Munsterus lib. 2. cap. 32. fol. 104.
editi. ult. de anno 1628. Lazarillo de Tor-
mes dictus in descr. Hispanici convivii
part. 2. c. 14. p. 126. edit. Parisiensis A. 1620.
 Domi parum bibunt, ut *Maginus* ait, vi-
 numque aqua probè diluunt. In Grana-
 densi regno juventuti vinum nullum
 propinatur. Vulgus ubique aquam po-
 tat, ex quâ in plerisque Hispaniæ civita-
 tibus quæstus ferè maximus. Æstivo
 tempore potus ipsis est usitatus, cui ex
 melle confecto *Aloxa* nomen: hunc nive,
 ut vinum, refrigerare solent. Post cibum
 captum duas aut tres horas strato incum-
 bentes quiescunt. Ut ad indolem ipsorum
 redeamus, naturâ taciturni, simulandi ac
 dissimulandi artes noverunt. Astrologiæ
 studio dediti tristiores plerunque, & in-
 humaniores sunt *Lansio teste pag. 546. §*
497. alias regiones quidem peragrant,
 rarò tamen, cum peregrinis familiarita-
 tem contrahunt, cum pervicacis, & per-
 tinacis ingenii homines ambitiosi, & su-
 spiciosi facile quidvis in contemptum
 suum tendere arbitrentur; nec inter ipsos
 amicitia contracta longæ est durationis.
Trajanus Boccalmi centur. 3. relat. 34.
 Hoc imprimis, inquit, ipsis solenne est, ut

câ de causâ homines alios visitent, quo loco honoris ipsis habēdi ipsos eò promptius & acerbis crimentur & reprehēdant. Sed nec hoc apud alias gentes hodie infrequens, cum fidelitas jam fere ubiq; locorū exulet. Sororis ac fratris nomine compellare, manus premere, arridendo humanum & amicam vultum exhibere, sed ejusmodi amicitiae falsæ signis falsis alios decipere & prodere humano generi his temporibus est usitatissimum. Sed Hisp. populares suos apud peregrinos extra natale solum summis laudibus extollere, & magnis titulis honorare solent, ut ex *D. T. U. T.* discimus. In quibus & hoc comperiri solet, quod eum, quem benevolentiam complexi sunt, honesto, integro, & constanti amore prosequantur. Noster *Author N N:* de Hispanis dicit, quod ob Regis præsentis matrem ex Germaniam oriundam Germanis maximè addicti sint, licet vulgus eos clamoribus acerbis in plateis adoriatur, & bibones ac ebrios appellitet. Nam hoc Germanis cum aliis gentibus Hispaniam frequentantibus commune est ut à vulgo inhumaniter accepti contumelias illas audire, & omninò tolerare cogantur, ut etiam nebulones & fures admodum contumeliose appellentur. Cæterum crebro contingit,

git, ut Angli, Germani, & alii vel minimam Religionis suspensionem incurrentes Lutherani aut Huguenotæ nuncupari soleant. Amborum nominum illud in Hispaniâ vulgaris, & notius est. Plures Hispanorum eâ opinione imbuti sunt, Lutheranos à verâ humanitate longè abesse, & bestiarum more viventes vitam planè Epicuream & voluptuariam degere. Mihi in quodam haud minimæ notæ loco narratum est, Secretarium illum Hisp. qui post *Margarethæ* Archiducissæ Austriacæ regis matris obitum in Germaniam missus erat, summam in admirationem raptum fuisse, cum audisset, Dominos illos in Carinthiâ & Stiriâ singulari doctrinâ præditos, multarum linguarum peritos moribus humanos, & civiles, ac in colloquendo admodum jucundos, cum quibus una in convivio adfuerat, Lutheranam Religionem profiteri: Imo illud ipsi dicentibus diu fidem adhibere noluit, eò quod hæc Religio in Hispaniâ tot convitiis onerata in summam invidiam, & contemptum maximum adducta fuisset. In Religionis negotio, & cultus divini ceremoniis ritibus Hispani omnibus nationibus aliis excellunt. Aliquem salutantes *Alabado sea*, inquam, *el Santissimo Sacramento*, vel *Jesu Christo*, id est, laudentur

tur Sanctissimum sacramentum, vel laudetur Jesus Christus. Duabus ædibus in campo conjunctis mox adjunctum est templum alquod; Sacella taceo, quæ ubique in viis sese offerunt, Sacrarum personarum, præcipuè Franciscanorum, aut Discalceatorum, quos *Fráyles Franciscanos*, & *Descalçados* vocant, togas atque manicas osculantur. Liberis ægritudine aliqua correptis, mox huic aut illi sancto vota faciendo pollicentur se filium aut filiam pristinae sanitati redditam hujus aut illius sancti vestitu vestituros, unde fit, ut tot pueri & puellæ Franciscano aut simili habitu induti ubique occurrant. Parentes liberos, & præceptores discipulos non in singulari, ut in Germaniâ, sed in plurali numero alloquantur, non tu sed vos dicentes. De Papâ & Inquisitione summa reverentiâ sermocinantur, *Dominicus Bannis Professor. Acad. Salmanticensis super summam Thomæ 4. 11. artic. 12. contendit*; Inquisitores hæreticæ pravitatis, ex præsumptionibus etiam procedere posse; & teneri punire eum, qui ex dictis vel factis hæreticus esse apparet, etiam si revera non existat. In iis locis, in quibus inquisitio sedem habet, hæretici igne exusti in templorum peristyllis, & porticibus depicti cernuntur, quorum

capitibus diabolus impositus est; his, qui se adhuc ad Cathol. Romanam Religionem converterunt, aut receperunt, crux appicta est. Cum autem veteres & novi Christiani discrimine aliquo distinguantur: magno quoque odio inter se dissident. Mauri, & infideles Christianam religionem professi *les Conversos*, & Æthiopes baptizati *Negros* appellantur. Novi hi Christiani ad nullius muneris administrationem admittuntur, nisi ab inquisitione legitimi facti sunt. Calcaribus induto nulli templum ingredi licet, sicuti & in Galliâ Curias Judicii Regii calcaribus frequentare nemini integrum est. Festa majora celebrantes in templis larvati & personati choreas ducunt, quod cum Cominibus suis toties citatus *Author NN*: Ulyssiponæ & Hispali vidit. Musica in templis exigua, & concentus non laudati; cum Hispani haud magni musicæ artis cultores nullius instrumenti musici pericia excellant, nec etiam aliis linguis addiscendis multum operæ impendant. Latinae locutionis non usquè quaquè peritis in disputationibus & colloquiis Academicis Hispanica lingua familiarior, pronuntiatio tamen Latinae linguæ, ac Prosodia sive accentus, quam Gallis & Anglis, melior. Vide *Merulam, D. T.*
V. I. C.

U. Y. & *Lansium in locis citatis* : Item *Munsterum lib. 2. cap. 32.* & *Marianam lib. 1. rer. Hispanic. cap. 6. pag. 8.* & *cap. 4. de morbis societatis* &c. qui ipse humaniorum litterarum cultum apud suos desiderari non inficiatur. Quando in Academijs disputationibus operam dant, Præses Cathedræ insidens pallio flavo ex serico, & pileo fascia circumdato, ac plumis ornato indutus est. Respondens sub Cathedra responsione debita non satisfaciens manibus pedibusque exploditur. Opponens è regione consistens post argumentum objectum omnes totius auditori angulos oculis pervadit, ut auditorum præconio extollatur, Professores dimidium tantum annum lectionibus suis insumunt : Studiosorum plærique Philosophiæ studio, præcipue autem sophisticis digladiationibus se mancipant. Salamancæ maxima est studiosorum frequentia, & Doctorum optimorum haud pauci ibidem inveniuntur. Biennii spatium aliquis ad Doctoris gradum pervenire potest. Gradu ille acquisito *Lomum* se confert Advocati munus gesturus, si juris in regione usitati peritus fuerit. Cum Germani nostri anno dicto 1617. *Monferrato Saragosam* iter facerent, eorum comitatui se adjunxerunt monachus ac

studiosus. Hic Salamancam sibi iter esse dicebat, ut Doctoris gradum ibi consequeretur. Interrogatus quamdiu juri operam dedisset, se institutionibus juris (institutum juris appellabat) unum mensem, & alterum Bartolo legendo impensurum, ut anno evoluta Salamancæ Baccalaureus & Barcellonæ in patriâ suâ Doctor evadere posset: respondit. Latinæ linguæ ignarus erat monachus. Cæterum doctorum virorum fama celebris, etiam Hispaniæ celebritatem auxit. Eam nobilitarunt olim Theologicæ facultatis lumina: *Vigilantius, Aquilius, Severus, Prudentius, Ofius, Avitus Presbyter, Marcianus, Paulus Orosius, Pacianus, Isidorus, Fulgentius, Eutropius*: & alii plures: Ex Rabbinis, *Rabbi Aben Ezra, Moyses, David Kimchi, Moses Cordubensis, & Camora*. Inter jurisconsultos Hispanos excelluerunt; *Didacus, Antonius Covarruvias, Martinus ab Aspilcueta dictus Navarrus, Ant. Augustinus, Arius Pinellus, Ferd. Vasquius, Joh. & Fran. Vergares, Emanuel Soarez, Didacus à Segura, Joh. à Villalabos, Alvarus Valascus, Joh. Gutieres, Ant. Goveanus, & Thomas Sanches*, Medicorum præcipui fuere; *Averroes, Rasis, Almanzor, Messahallah, Avincenna, Petrus Nonius, A-*
ma-

40 REGNI HISPANIAE
*matus, Christophorus à Vega, Ar. d. Lacuna,
 Garzias ab Horto, & Fr. Valesius. Inter
 Philosoph. Histor., Oratores, Poëtas, &
 primas tenuerunt Seneca Philosophus, Se-
 neca Rethor, Lucanus, Martialis, Columel-
 la, Fabius Quintil. Pomponius Mela, Trogu
 Pompejus, Justinus, Alphonsus Casti-
 liae Rex, Arnoldus Villanovanus, Ray-
 mundus, Lullius, Ludovicus Vives, Ferdin.
 Nonius, Anton. Perezus, Hieron. Suri-
 ta, Alvarus Gomezus, Joh. Barrosus,
 qui Historias Indicas diligenti cura litteris
 mandavit. Alii porro multi: Fr. Ximen-
 us Cardinalis, & Archiepiscopus Toletan-
 nus, qui plus quam sexaginta ducatorum
 Bibliis Complutensibus impendit; vide
 Alvarum Gomez. de Fr. Ximenis lib. 2.
 Hieronym. Osorius, Andreas Resendus,
 Benedictus Arias Montanus, Francis-
 Forrerius, Johan. Baptista Villalpanda,
 Benedictus Pererius, Franciscus Toletus,
 & Joh. Maldonatus. De doctis Hispani-
 viis consule Munsteri Cosmographiam e-
 dit. ult. de anno 1628. lib. 2. cap. 32. fol. 104.
 Lansium in orat. pro Hispania pag. 293.
 seqq. ac præcipue librum, cui titulus Hi-
 spaniæ Bibliotheca, Francofurti anno
 1608. in 4. impressum, in quo pag. 28. &
 seqq. Academiæ in Hispaniâ sequentes
 quoque recensentur. Barcinonenſis,*

Cæsar Augustana, Complutensis, Compostellana, Conimbricensis, Eborensis, Gandiana, Granatensis, Hispalensis, Ilerdensis, Majoricana seu Balearica, Murcitana, Onnatensis, Oscana, Ossanenſis, Salmanticensis, Seguntinensis, Tarracoenſis, Toletana, & Valentina; quibus & nova illa Mantuæ Carpetanorum addi potest. Omnium Salmanticensis princeps, indicatur. *Merula cap. 10.* viginti duas, *Mainus* septem primarias numerat. Quidam nuper scribit, publicas in Hispaniâ scholas quotannis decies centies mille Florenorum, redditibus annis frui. De Hispaniæ Sanctis, inter quos *S. Cyriacus, Parmenus, Valerius, Optatu, Marzialis, Felix, Calpophorus, Marcellus, Probus, Eutychus, Victor, Eulalia, Julia, Sabina, Christina, Turibius, Idelius, Dominicus, vel Domingo Dominicanorum patriarcha, Antonius de Padoua*, qui anno 1463, diem obiit, *S. Teresa, & alii*; ut & de Papis, Cæsaribus, belli Ducibus, & aliis ejusmodi viris celebribus legantur *Marmeus Sículus de rebus Hispaniæ lib. 5. Damianus à Goes in Hispaniæ descriptione, Laurentius à Padilla de sanctis Hisp. Job. Marietta in histor. Ecclesiast. Paulus Merul. cap. 10. Ambrosius de Salazar in Almoneda General. pag. 68. seqq. Thomas Lan-*

Lansius in orat. pro Hispan. pag. 281. quo in loco etiam Hispanorum disciplinam militarem oculis subjicit, & celebres ipsorum duces enarrat. Fuit certe hæc natio quovis tempore rei militaris studiosissima, quæ tam maritimis quàm terrestribus expeditionibus in Europâ, Asiâ, Africâ & Americâ celeberrimum sibi nomen comparavit, quanquam non sola confecit ingentia bella, quæ gessit, sed etiam aliarum nationum, Germanorum præcipuè opera, sæpissimè usa est. Quoniam verò præ cæteris populis Hispani sobrietatem præcipuè colunt, tenui cibo contenti, & lactuca, raphanis, ac fructibus paucaque carne vervecinâ victitantes, in bellorum & obsidionum molestiis & laboribus exantlandis omnibus aliis præstant, quod nec ipse *Antonius Perez* de suis propriis popularibus reticere potest, *Tom. 2. epist. 73.* dicens: *No se syllabe, V. S. que la Nation Espannola dentre de nu assedio es mas paciente de todas, y la que mas resiste à la hambre, à la sed, al trabujo corporal* id est, In obsidione Hispanica natio patientissima præter cæteras famem, sitim & labores tolerare potest. In peditatu Hispano illud cum primis observatur. In peregrinis regionibus constituti Hispani summâ concordia cum conspirent, mutuis auxiliis

se ipsos non destituant, egenos summâ benevolentia, & liberalitate amplectantur, ac magis præsentium quam futurorum rationem habeant, facili negotio tanta præstare possunt, præsertim quod melancholico temperamento præditi in deliberando, & aliqui aggrediendo tarditate summâ utantur, incœptaque semel incredibili contentione urgeant, quamvis nonnunquam prudentiâ, & fortitudine, aliisque rebus destituantur. *Boterus, Lansius lib. 10. pag. 540. seqq.* Hoc etiam maximè Hispanis vitio vertitur, quod post victoriam partam seditionibus omnia turbare & pecuniam poscere, ac omni humanitate deposita crudelissimis cædibus, rapinis & depopulationibus loca, quorum potiti sunt, ad vastitatem redigere soleant. Vide *Thuanum lib. 55. hist. circa finem: Bartholomæum de las Casas in lib. de persecut. Indorum: à Benzo in histor. novi Orbis lib. 1. cap. 23. & Lansius pag. 108. seqq.* Italum Ducem in bellicis expeditionibus sequentes feliciori successu utuntur, & Veneris diem præ aliis fortunatum habent, si *Thoma Porcacchi in not. ad Guicciard. lib. 4. pag. 119. à edit. Tarris.* fides habenda est. Qui bello nulli, interfuit, inter ipsos haud magnæ est existimationis, eaque de cau-
sa

ſa otioſi non tolerati in bellum mittuntur cui libentius vacant quam laborando, aut alicui opificio addiſcendo, cum illud dedecori ducant ſibi à Gothiſ deſcendentibus, ac ſe propterea nobili genere oriundos jactantibus, licet vel regali omnem ipſorum habentiam redimeres, ut ex *Lazarus de Tormes vita part. 2. cap. 7. pag. 49. edit. Paris. de Anno 1620. innotuit.* Viri iſtius author ibidem tradit, malle Hiſpanum fame interire, quam ad opificium diſcendum animum appellere, ac fortè alicui addiſcendo deditum tam ægrè ejuſdem cognitione imbui, ut aut illud exercere nequeat tam perfunctorie opera conficiat, ut vix unus perfectè opificium ſuum callens opifex in Hiſpaniâ reperiri queat, ut apud eum qui *Caroli V.* tempore vixit, legere eſt. Hiſpana quædam mulier mendicando trium liberorum victui & amictui conſulens cuidam Gallo unum ex illis concedere noluit, licet ipſi pollicitus fuerit, quod ſuis ſumptibus eum educturus, ac poſtea curaturus eſſet, ut alicujus opificii cognitionem conſecutus honeſtè vivere poſſet. Opificii enim alicujus exercitationem, ut vile vivendi genus ſuorum liberorum conditioni, & ſtatui non convenire arbitrabatur. *Joh. Barcl. in icone animor. cap. 7. pag.*

p. 397. edit. in 12. de A. 1615. Hic Hisp. contemptus, quo opificia, nobilitate sua indigna, susque deque habent ex Galliae tractibus Avergnensi & Limosinensi ipsaque Gallia incredibilem hominum copiam in Hispaniam allexit. In Navarrae & Arragoniae regnis omnes ferè vinitores, agricolæ, lapicidæ, vestiones, ephippiorum confectores, aliique opifices ex Gallia oriundi sunt. Viteoribus, Valentia, & Barcelona exceptis, locus in Hispania nullus, quia vinum utribus, seu coriis porcinis, & caprinis includitur. *Lansius in orat. contra Hispan. pag. 463.* *Campanella de Hispanica Monarchia c. 10. pag. 93.* Vitra propter fenestrarum defectum etiam non usitata, nisi quæ bibendi causa adhibentur. Cultrorum & gladiatorum fabri omnium maximè æstimantur propter ensium bonitatem, quam Hispani ipsi gladios in Belgio fabricatos suis anteponant. Gladii inscripti nomine opificis *Hermando Sebast Sagum Mor de Zarragoça* rarissime admodum hodie inveniuntur; inventi autem incredibili precio redimendi. Chirurgus, aut Tonsor, qui non ambi dexter est, & pari promptitudine venam sinistra aut dextra aperire nescit nullam apud ipsos estimationem invenit. Venas autem Gallo-

tum more aperunt. Cucurbitalis utentes asperè scindendo sanguinem eliciunt. Navigationis primam laudem ferunt Biscajæ & Lusitanix gens nautica. Ut autem ad alia porrò deferamur, vestitus ipsorum usitatissimus ex nigro serico constat & modestus est. Ex vestibus tamen cujusque conditio, & dignitas dignosci nequit, cum & sartores, & sutores, ac veteramentarii ipsi sericeo vestitu se exornent. Pannilanei sericeis præferuntur, ut author noster N N: nobis indicat. Qui dignitate & conditione cæteris excellunt, equis aut quadrigis vehuntur. Haud eleganter equis insident, ac plærumque aperto capite equitant. Nobilium foeminae sine magno famulorum pompa & comitatu in publicum non prodeunt, illi antecedunt, hæ sequuntur, ut *D. T. U. I. pag. 146. & P. Merula cap. 8. pag. 225.* testantur. Vide *Lansium pag. 492. & Cleward. Epist. lib. 1. ad Latonum.* Aedes ipsorum sordibus haud carent, latrinæque in Hispaniâ totâ admodum infrequentes occurrunt, vicem earum obeuntibus obli, quæ excrementis receptis plene onus foetidum in plateas & vias publicas ejiunt postea prætereantium nares putido foetore feriens, quo vitio ipsa Mantua Carpetanorum, regia tanti Monarchæ
sedes

des laborat. Ruri, & in civitatibus à maris littore remotoribus ædificia occurrunt deformia, & cretacea: in quorum constructione non ornatus, sed tempestat, & caloris ratio potissima habita fuit. Fenestræ passim non vitreæ, sed lignæ, in Lusitaniâ vero in Cameris nullæ. Cum culinis & ciborum apparatusibus haud benè comparatum est. In plærisque verò civitatibus posadam sive hospitium sine Judicis venia & consensu ingredi non licet. Molestius autem nihil accidit viatoribus, quod Hispaniæ hospitia desint ac idcirco loci alicujus plateæ percurrendæ, & necessaria hinc inde comparanda. In Hospitio enim præter vasa, mappam, oleum, sal, & acetum nihil aliud hospitibus subministratur: cætera undiquè conquirenda. In campis & agris solitariae se offerunt cauponæ; Ventus nuncupant Hispani. In his sæpè nec potus nec cibus in promptu jejunos hospites cubitum dimittit, nisi commentum secum abtulerint. Inveniuntur Caupones, qui hospitibus equinam carnem apponunt, quod *Job. de Luna in dialogo 9. pag 411.* non diffiretur. Electori Palatino *Fridrico II.* in Venta Ervella, vel Evoella undecim Ubeda milliaribus dissito hospitio anno 1526. asinina pro ferina apposita.

vinumque in palude hydris abundante refrigeratum est, ut *Thomas Leodius in di-
di Principis vita* commemorat. Diversiorum in Hispaniâ descriptionem accuratam quære apud *Lansium pag. 458. seqq.* qui *pag. 502.* etiam taxat impudicitiam & libidinem, quâ Hispani laus sue & nominis famæ maculam & infamiæ labem aspergere solent. Sodomiam tamen exercentes, *authore nostro N N* teste, igni cremantur, ea ipsa causa est, cur in Hispaniâ suo proprio lecto, cuique soli utendum, & non cum alio cubandum sit. Ac quanquam præcedentes Reges lupanaria certis forsan de causis, in urbibus non vetuerunt, Rex *Philippus IV.* tamen Februario mense anno 1625. legem tulit, ut omnes nuptias celebrantes post primum nuptiarum diem quadriennio toto ab omnibus vectigalibus, tributis, & aliis ejusmodi oneribus immunes essent, qui ante decimum octavum ætatis annum uxorem ducerent, mox sua & uxoris bona administrarent, & contra, qui post 25. ætatis annum matrimonium inirent, horum privilegiorum usu caverent: qui etiam ex uxore 6. filios suscepisset & una vivos habuisset, quamvis unus postea ex illis mortuus esset, toto tamen vitæ tempore iisdem im-

muneribus frueretur. Porro inopiâ laborantibus, & matrimonium tamen ineuntibus certa pecunia dotis loco destinata est. Rex etiam omnes peregrinos & externos opifices, ac agricolas reique pecuariae deditos ab omnibus tributis, vectigalibus, & oneribus semel & semper immunes esse jussit: quod idem fecit, ut peregrinos alliceret, & regnum populosius redderet. *Johannes de Vaet in Descript. Hisp. cap. 4 circa finem. Author noster NN: tradit, quod Septimana paschatos festum antecedente in publicis lupanaribus concio habeatur, & corpus suum prostituente mulieres ad poenitentiam excitentur: ad poenitentiam & frugem se recipientibus in processione fax tradatur, & Mariæ imago præferatur: post poenitentiam actam in cœnobium, ad poenitentiam in urbem *S. Lucar*, aut alia loca mittantur, & nuptum elocentur: imo Granad. missæ iterum ad eam honestæ judicentur, ac si nunquam corpus polluissent. Alia plura quoque de ipsis, & concubinis, ac duobus cubilium januis scribit, & refert. Si conscio marito uxor cum alio rem habeat, nec ea de causâ ab ipso puniatur, ipsa vero maritum deserat, quod lucro corpore suo facto maritus sibi alendus esset, quod mariti pileo cornua affigantur, col-*

50 REGNI HISPANIAE
lo fustis appendatur, & ipse ab uxore,
uxor vero à carnifice virgis cædatur. Sin
verò maritus uxorem in adulterio depre-
hendat, quod eam impunè ipsi occidere
liceat. Omni genere fucorum & pigmen-
torum sequior sexus pulchritudinem sibi
conciliare studet. In Biscajâ puellæ nudis
capitibus & sine cincinnis in spiras ductis
incedunt, nec ulli licet comam longam
alere, aut vela caput obducere, ante-
quam nupta fuerit. *Lucius Nonius in
Hisp. cap. 79. Johannes de Vaet pag.
43.* Fœmininus sexus in Hispaniâ non
admodum fertilis est, quanquam à vino
penitus abstinet. Curribus plærumque
mulieres vehuntur, aut calceis altioribus
Chopines vocant, indutæ, & humeris
servi alicujus innixæ incedunt. Sericeis
velamentis faciem & caput tegunt. Va-
lentiæ urbis fœminæ cæteris omnibus
pulchritudinis famâ antestare dicunt. *An-
tonius Perez tom. 1. ep. 67.* Toledanis
fœminis pulchritudinis palmam detert,
& insignem prudentiam adscribit.

Quantum porro ad peculiaria quædam
Hispaniæ statuta & leges, ac ritus attinet
primò nonnisi summâ reverentiâ & canti-
one de Inquisitione, Papâ, & Rege loqui
licitum est. 1. Aurum, mauros, equos &
asinos ex regno educere prohibetur. Ve-

ftigali foluto merces cæteras exportare
 conceditur. Novas res neque importare
 neque exportare quis audebit, & novum
 indufium fi penes fe habuerit, prius aquæ
 immergat necesse eft, antequam illud in
 regionem inferat. 3. In Regnorum Hisp.
 finibus pecuniam quam quisq; fecum fert,
 manifeflet, & certam pro fingulis coro-
 natorum centenis summam pendat o-
 portet. Prætereà in urbium portis, ac po-
 ftea in pagis aliquoties novis investigatio-
 nibus & excuffionibus ex pofitus eft, quas
 fæpius munufculis datis declinare potest.
 Quidam ex iftis excubitoribus & explo-
 ratoribus regis quidam civitatis ministros
 profitentur. Ex Murcia Regno in Va-
 lencia regnum nonnifi decem Regalem
 fecum transferre uni homini integrum
 eft. Transgreflor legis constitutos num-
 mos fuperantis pecuniæ jactura mulcta-
 tur, cujus una pars ad Regem, altera ad
 loci magistratum, & tertia ad excubito-
 res pertinet. 4. Rationum tabulas mer-
 catores Hispanicâ folâ & non aliâ linguâ
 conſcribere oportet. 5. Omnes Hispani
 mercatores in Valentia regno; & urbe A-
 licante, aliſque in locis de decem regali-
 bus quatuor denarios ſolvunt. 6. Pere-
 grino in regione aliquâ Hispanicâ diem
 obeunte, loci magistratus bona relicta cu-

stodit, & in locum, unde oriundus, litteras
 mittit, suos de obitu ejus certiores red-
 dens. Hæredi testimoniis iustis instro-
 cto hæreditas sine ullâ morâ & negatione
 traditur. Hærede nullo adventante, aut
 existente, fratres della Nuestra Señora
 della merced, vel misericordiæ, hæredi-
 tatem adeunt, & captivis liberandis im-
 pendent, quod misericordiæ opus laude
 dignissimum est. 7. Ultra diem aut no-
 ctem peregrinæ alicui mulieri in diverso
 morâ nulla permittitur. 8. Dominus
 ut servum suste feriat, aut colapho pu-
 niat, nefas est: quominus tamen ipsius
 pœnam meritum pugione & gladio exci-
 piat, nullâ lege prohibetur. Ac cum ce-
 teris cunctis debitorum causa nobili alicui
 arma & equum adimere non permittatur,
 idem tamen soli ministro, cui stipendi-
 um solutum non est, facere conceditur.
 Si Dominus, ideo ad judicem delatus,
 post delationem viginti quatuor horarum
 spacio non satisfaciat, pro singulis cente-
 nis florenis Judicis decem pendere cogi-
 tur. Justitiæ enim cultores severi sunt
 Hispani. & summos atque imos æquo ju-
 re censentes neminem, qui leges trans-
 gressus, aut aliquem ex populo læsit, im-
 punitum dimittunt, ut *Mariana lib. 3. c.*
6. rer. Hisp. narrat. In Aragoniâ debitorum
 ram

rum causa neminem comprehendere licet, quamdiu in umbra est; eâ de causâ alieno ære obruti interdum in templis commorantur. 10. Mineralia & metalla quærere capitale est. 11. Nullus qui peregrinantes hospitio excipit in urbibus, vinum aut cibos quos vis vendere audet, cum vetitum sit. Nam hâc ratione alii etiam quærendi & victitandi vias ac rationes habere possunt. 12. Lege quoque cantum est, nequis oleas comburat. 13. Cultrum, nisi in gladii vaginâ, secum qui fert, punitur, quod peregrinis præcipue est observandum. 14. Homicidam in aliud regnum fuga elapsum nemo in vincula conjicere audebit. Talis etiam intra templum & catenas evadens, & ab omni comprehensione liber à monachis ex cœnobio aut templo egredientibus & crucem ipsi præferentibus in templum aut monasterium introducitur. 15. Publici grassatores, & viarum depopulatores, qui vias latrocinando infestant, sagittis confodiuntur. 16. Ex geminis natis major natus judicatur, non qui prior, sed posterior in lucem prodit; duorum lapidum exemplo sententiam hanc suam stabiliunt, dicentes, posterius effosum lapidem diutius, & prius in sodinâ fuisse illo, qui prior erutus erat. De his & aliis

similibus prolixius *author noster* N. A. tractat. Cætera omnis generis statuta, & ritus concernentia ex iis quæ sequuntur, cognosci possunt. Prætereà etiam legendus *Johannes de Laet in descriptione Hispaniæ ex Mariana, Botero, Bodino, Thuano, Conestagio, Barclaiio & Guicciardino de Hispanorum ingenio & moribus collecta*, in cujus cap. 5. de diversis statutis & consuetudinibus agitur, & pag. 487. Hispanas leges comprehendens liber *Partida* appellatur.

9. Ad Hispaniæ status & ordines pergendum, Primas tenet Ecclesiasticus, qui hodierno tempore frequens, olim tamen majori frequentia hominum abundasse fertur. *In Lazarilli de Tormes Hisp. illius vitæ hispanicæ edita, part. 2. c. 7 p. 36.* legitur; Franciscan. Generalem *Cæsari Carolo V.* millia viginti duo monachorum nec plures quadraginta, nec pauciores viginti duobus ætatis annos habentium ad bellum obtulisse, & hoc responsi accepisse à Cæsare dicente; Sibi non opus esse talibus militibus, ad quorum sustentationem quotidie viginti duabus ollis cibo necessario repletis opus foret. Possant Ecclesiasticæ conditionis homines in parvos, majores, & maximos, sive viliores, digniores & dignissimos dividi. Inter vilio-

liores sunt Monachi & Sacerdotes. Mendicantes Monachi eleemosynâ vivunt; In hac erogandâ certatim Hispani liberalitatem suam ostendant, & cavent, ne qua hæresios suspicio de ipsis oriri possit. Mendici autem tales urbem percurrentes, & patinam, cui alicujus Sancti aut Sanctæ imago imposita est, manu tenentes, ejus nomine eleemosynam petunt, & plærumque verba hæc addunt, *por amor de la Madre de Dios*, id est, propter matrem Dei. Etiam in compitis viis, ac transitibus viri & sceminæ hujus aut illius Sancti nomine stipem colligunt. Cæteri Monachi in Cœnobiis à suis Abbatibus sustentantur. Ex iis Franciscani reverentia singulari coluntur, utpote qui eleemosynas liberali manu distribuunt, & ægros haud gravatè invisunt. eos sequuntur & odio inveterato prosequuntur Dominicani, è quibus semper pater aliquis Confessarius Regi inservit. Franciscani autem Reginae semper è suis aliquem ejusmodi patrem confessarium subministrant, ut *Aubertus Miræus in anno 1379. Chronic. suorum* observat. Scatet Hispania cœnobiolorum ordini *S. Hieronymi* fratribus habitationes præbentium. Capucinatorum ordo haud magni fit. Jesuitæ ob Judæorum conversionem in Lusitaniâ Apostoli,

in reliquâ Hispaniâ Theatini nuncupantur. Theatinorum peculiaris ordo est in Italiâ, confirmatus anno 1524. à Papâ *Clemente V II.* ut *Aubertus Miræus* in *Chronico* suo docet. Sed uterque Jesuitarum & Theatinorum ordo in Hispaniâ unus est, ut *Ribadineira* in *Ignatio Lojole vita lib. 2, cap. 6.* monet. Collegia æquè sumptuosa & splendida, ac in Germaniæ regionibus Catholicis, ipsis extruere non licet, quamvis jam majori quam antehac reverentia coli incipiant, & Martiæ Carpetanorum propriam Academiam habeant. Opibus & divitiis maximè affluunt. Hi sunt in Ecclesiastico statu minimi: Majoris dignitatis sunt Abbates, præfules, antistites, commendatores, & alii, quorum collationem seu confirmationem Rex sibi propriam servat. Abbatiae passim sunt opulentæ, qualis Abbatia Montarragoni in Aragoniæ regno, singulis annis duodecim ducatorum millibus fruens. In urbe Burgos monasterium est centum & quinquaginta nobiles virgines alens, cujus Abbatissæ 24 insignia municipia, & 50 pagi parent. Præsul templi *S. Juan* in urbe Leon triginta, alter templi *S. Marci* ibidem decem, & qui Cœnobio *S. Jacobi* in Urbe Velez præest, ibidem triginta, ac templi *S. Jacobi*

cobi in urbe *Seviliã* antistes quatuordecim, ut & ille, cujus curæ templum *S. Juan de Catalonna* commissum est, duodecim ducatorum millibus annuos suos redditus definiunt. Contra tamen Regi magnam pecuniæ summam, ipsis vero sacerdotibus, & regulares de suis annuis proventibus decimas largiri coguntur. Ab expeditionibus bellicis ut immunes sint, certa quoque summa pecuniæ Regi numeranda ipsis redimendum est. Quia etiam *Hispania* ingenti cœnobiorum numero, Rex autem grandibus impensis oneratus est, eodem *authore NN*: indicante, monachorum numerus in cœnobiis diminutus, & haud pauci in *Italiam*, & alia loca missi sunt, ut ibidem commodius alerentur. Necessitate postulante Rex etiam Ecclesiastica bona in usum suum convertere potest, ut ex eodem authore discimus. Quantum *Comandas*, id est commendatorum ordines, ut vocant, attingat, eorum plures in *Hispaniã* reperiuntur, omnes tamen à tribus istis ordinibus equestribus, *S. Jacobi* nimirum, *Calatravæ*, & *Alcantaræ* derivati. Alii tamen etiam numerantur Ordines, ut *Montesiorum* in *Aragoniã*, & quatuor in *Lusitaniã*, ubi sunt *Aurati equites S. Johannis, Christi, Avisi vel S. Benedicti*, & *S. Jacobi*: de

quibus *Boterus*, *Conestagius*, *Mariana*, *Nicolaus Oliveira*, & *Francisci Menenti deliciae equestrum sive militarium Ordinum* ut & *Auberti Miræi Origines Ordinum militarium* consulendi sunt. Hic enim horum Ordinum initia, progressus, statuta, insignia, vestitus, reditus, aliaque multa ad eos pertinentia prolixa narratione inculcare nimis longum foret, & ab instituto nostro alienum. Lectoris desiderio satisfacient citati authores. Satisfacient quoque *Ambrosius de Salazar, Hispanus*, & *D. T. U. T. Gallus*, qui prolixis narrationibus cuncta ista divulgaverunt. Supremus omnium istorum Ordinum Magister jam est ipse Rex Hispania. Nam cum Granada occupata, & Maurorum imperio in Hispaniâ finito, ab hostibus timor amplius nullus immineret; *Ferdinandus* autem Rex cum uxore *Isbellâ* ægrè pati posset, ut magni horum Ordinum Magistri superiorem nullam agnoscente ob potentiam & auctoritatem nimiam timendi essent, ne nova bella suscitarent, quod antea sæpe fecerant, Reges a Papâ *Innocentio VIII.* impetrarunt, ut abrogatis Magistris illis sibi Ordinum istorum administratio & rectio traderetur. *Mariana de rebus Hisp. lib. 26. cap. 5.* Postea Papa *Hadriano VI.* Cæsari

Carolo V. & successoribus Regibus Hispani-
 nis hoc etiam indulgit, ut Hispanorum
 Episcoporum collatores, & Ordinum il-
 lorum equestrium perpetui administra-
 tores essent. Alios tamen in locum suum
 substituere Reges solent, Commendato-
 res Majores appellatos, & aliis minoribus
 aliquot imperantes, proventuque aliquot
 millium ducatorum annuo gaudentes. Hi
 inter summos & imos Ecclesiasticos me-
 dii sunt, Supremum locum obtinent
 Archiepiscopi & Episcopi, lautissimis
 quidem proventibus annuis ditati, sed
 Regi etiam multis largitionibus obnoxii.
 Summus omnium Archiepiscopus Toledanus,
 Hispaniæ Primas, quo titulo et-
 jam Bracæ in Lusitaniâ Episcopus utitur.
 Magnus Castiliæ Cancellarius, & Inqui-
 sitor generalis secundus est à Rege, &
 maximum quotannis proventum habet:
 Ducentenis Ducatorum millibus eum
Marinæus & *Merula* circumscribunt.
Nonius plusquam Ducentenis millibus,
Boterus vero & *Neumayerus* trecentenis
 coronatorum millibus eundem, & Capi-
 tuli proventum totidem millibus definit.
 Dignitas hæc plærumque Regum fratri-
 bus, aut proximis cognatis confertur.
 Parent ipsi octo Episcopi magnis proven-
 tibus ditati, & inter eos Cordubensis, cui

& civilis Jurisdictio in septendecim clas-
 sas civitates competere ajunt. Quomodo
 cum aliis Archiepiscopis, Hispalensi,
 scilicet, Compostellensi, Granadensi,
 Valenciensi & Saragosensi, quibus non-
 nulli Burgos urbis Archiepiscopum, ab
 aliis inter Episcopos numeratum, anno-
 merant, comparatum sit, innotescet le-
 gentibus *Marinæum, Vasæum, Nonium,*
Boterum, Damianum à Goes, Aubertum
Miræum in notitiâ Episcopatum, D. T.
U. T. Salazarium, Joh. de Haet & Mun-
sters Cosmographiam lib. 1. cap. 30. fol.
101. seq. edit. ult. ubi quoque mentio fit
 de tribus Lusitanie Episcopatibus Ulyssiponensi, Bracensi, & Eborensi, quorum
 obedientie diversi alii Episcopatus ob-
 noxii sunt; de duobus item Hispanie Episcopatibus Legionensi, & Oviedensi,
 qui ab Archiepiscoporum imperio im-
 munes sunt. Qui porro de dictis Episco-
 pis & Præsulibus aliquid cognoscendi
 cupidus fuerit, is adire poterit 20. cap.
Chron. Joh. Vasæi & Ecclesiasticam Joh.
Mariettæ historiam. De Hispanice &
 Lusitanie Academiis superius nonnulla
 attulimus. De Ecclesiastico statu tantum
 est. De hoc apud *Laetium pag. 360. scri-*
bit Damianus à Goes, eum singulis annis
 quatuor millionum Ducatorum proven-

ta gaudete, præter illum, quo ingentem etiam pecuniam conficiente, dictæ Com mendatariæ cum Magistris suis quovis anno fruuntur. Unde *Hieronymus de Cevallos* apud eundem *Laetium*; Si, inquit, omnium possessionum Ecclesiasticarum, quæ ad Ecclesiasticum statum hodie pertinent, ratio ineunda esset, re ipsâ compertum haberetur, quod sæcularium reditus & facultates Ecclesiasticis neuti- quam respondeant.

10. Ecclesiastico statui proximus est Nobilium Ordo, qui ut in aliis locis, ita & in Hispaniâ gradibus suis distinguitur. Principio se offerunt Nobiles vulgares Gentil hombres nominati, qui non multum ab iis in Germaniâ, qui ob insignia communia *Wapens genossen* appellantur. Vox *hidalgos* ejusdem cum *hijos dalgados* significationis, Gothorum filios denotat, (nam à Gothis originem Hispani repetunt) & iis tribuitur, qui dignitate vulgares homines antecedunt: *Limæus de jure publ. lib. 6. cap. 1. n. 7.* Vulgarem Nobilitatem sequuntur Feudorum possessores, & cæteri equites aurati, qui *Cavalleros* nuncupantur. Bona sua clientelari jure possidentes ab oneribus vulgo, & civibus urbium quovis anno impositis immunes sunt; Majorem & mi-

norem jurisdictionem exercent, non tamen omnes; Debitorum causa arma & equi ipsis adimi non possunt. Liberi Barones, quos Varones Hispani appellant voce Vizcondes procul dubio comprehenduntur. Nam *author noster* N N; in itinere per Hispaniam illorum mentionem ullam factam esse non meminit. Vice comitibus (Vizcondes) quales sunt *de Peralta, de Colica, d'Ebulo*, Comites sunt proximi, quos Marchiones excipiunt. His tandem Duces (Duques) succedunt, peculiare provincias possidentes, & successoribus filijs eas mortui relinquentes, qui tamen ante vigesimum quintum annum non nisi dimidia aut tertia proventuum parte contenti esse debent. In civitatibus quidem palatia, sed non publicas aulas habent, quod sibi soli Res servat: Plærunque consiliorum Regionum præsides sunt, ut ipsis inconsultis & invitis nihil decernatur. Ante Regem *Henricum II.* qui anno 1369. Regnis Castiliæ & Legionis præesse incepit, Comitatus, Marchionatus, & Ducatus Hispaniæ in libros hæreditario jure non transferiebantur. Ipse primis Comites instituit. Inspice librum. *Alonsi de Haros cui titulus, Genealogico de los Reyes, y títulos de España, & Johannes de Last de-*

descriptionem Hispaniæ. Hispaniæ Magnates, penes quos maxima post Regem potestas, *Los Grandes* audiunt. In Regis præsentia caput operiunt, eorumque uxores à Reginâ salutatione honorabili exceptæ juxta eam pulvinaribus insident. His Magnatibus ministri genua flectentes ministrant. Sunt aut dignitatis tantæ, ut ex ipsis Aurei Velleris Equites, quibus Rex festo *S. Andreae* solemnitatis causa aliquid confert. Equis quatuor junctis curribus, & quidem duobus, ut exterum Principum Legati, vehuntur. Rex ipse solus sex equos currui suo jungit; quod Rex *Philippus III.* etiam *Duci de Lerma* concesserat. Quo tempore *author noster* *N. N.* in Hispaniâ fuit, curru cum filiis vehabatur, cui sex asini juncti fuerant.

11. Cum Nobilium hic mentio facta sit, præcipuis eorum stirpes hic recensere operæ pretium duxi. Dominorum *de Velasco* prosapia inter Hispanicas Nobilium stirpes auctoritate, antiquitate, & celebritate vix ulli alii concedit, utpote quæ plures Regno Castiliæ Condestables ut vocant, electione subministravit. Rex *Johannes II.* *Petrum Hernandez de Velasco* anno 1407. Comitem creavit. Hujus nepos *Bernardus de Velasco* primus *Dux de Frias* fuit. Eorum possessiones in

in Biscajâ, & vicinis regionibus montanis
 inveniuntur. 2. Familia *Nobilium de*
Mendoza succedit, ex quâ oriundus *Dux*
de Infantadgo, qui palatium Gadajalaræ,
 & bona sive regionem suam in Veteri Ca-
 stiliâ, Tolidano agro, & regiuncula Alva
 habens centum mille ducatorum proven-
 tu annuo ditatus esse fertur. Regis *Ferd-*
nandi Catholici tempore dignitas hæc
 collata est huic familiæ, ex quâ quoque
 prodierunt *Dux de Francavilla*, *Mar-*
chiones de Montes claros, *de Mondexar*
vel Mondeyar, *de Cannete*; & *Comites de*
Combrade, *Monteagudo*, *Orgas*, *Castro*,
 & *Corunna*. 3. Inter præcipuas quoque
 familias est illa *de Enriques*, magni no-
 minis in Castiliæ regno, stirpi Regiæ Ca-
 stellanæ originem acceptum ferens, ex
 quâ ortum duxêre, *Dux de Medina del*
Riosecco Valdoledi palatium, & in Cata-
 loniâ ac Siciliâ regionem suam & centum
 mille ducatorum redditus annuos pos-
 sidens. Et *Dux de Alcala* aliique *Mar-*
chiones, & *Comites* plures, ex quibus
 fuit *Petrus Enriques*, *Comes de Fuentes*.
 Stemmanobilium *de Cerda* à duabus fa-
 miliis Regiis, Castiliæ nimirum, & qui-
 dem *Alphonso X.* ut *V. Franciscus Tar-*
pha de Regibus Hispaniæ in ejusdem vita
 testatur, ac Galliæ descendit. Ad illud

ortum suum refert *Dux de Medina Celi*,
 cujus palatium ibidem cernitur, & pro-
 ventus annui quadraginta mille ducati æ-
 stimantur. 5. Nobilis prosapia de *Manri-
 ques*, è quâ genus repetunt *Dux de Na-
 sera*, *Marchio de Aguilar*, *Comes de Osor-
 no*, & *Comes de Paredes*. 6. De *Cardo-
 na*, qui nobiles ex Andaluziâ à *Ferdinan-
 do Nunez*, & *Alvaro Perez* genus suum
 ducunt. Hujus familiæ est *Dux de Sesa*,
 septuaginta mille ducatorum annuo pro-
 ventu opulentis; ut & *Dux de Cardona*,
 & *Comes de Alcandere*. 7. De *Toledo*,
 quod stemma Græcos Imperatores origi-
 ginis suæ authores profiretur, & edidit
Duces de Alva & *Huesca*, *Marchionem
 de Villa Franca*, & *Comites de Atamira*,
de Ayala, ac alios plures. 8. De *Zun-
 niga*, quæ familia Regibus Navarræ or-
 tum debens celebris est *Duce de Vejar*,
Marchionibus de Ayamonte, & *villa
 Manrique*, *Comite de Miranda*, & aliis.
 9. De *Bortas* cui celebritatem haud exi-
 guam conciliarunt *Dux de Gandia* in re-
 gno Valentia, & *Marchio de Navares*,
 10. *Gusmanorum* stirps præcipuæ in re-
 gno Castilia notæ, à Gothis initium suum
 petens, ex quâ originem ceperunt. S.
Dominicus, *Alfonsus Perezus Gusmannus*,
 qui, Castellam regente Rege *Sanctio*,
 cir-

circa annum, à Christonato 1293. vixit, de quo *Mariana lib. 14. de reb. Hispan. cap. 19.* *Lipsius in monitis polit. lib. 1. cap. 7.* *Lansius in orat. pro Hisp. pag. 279. edit. 3.* § 12. *Historia mei Theatri Tragici pag. 413. edit. ult. de anno 1634. legi possunt.* Huic profapiæ quoque annumerantur *Dux de Medina Sidonia*, vel *Methymna Sidonia*; *Marchio de S. Lucar de Barra-meda*, & *Comes de Niebla* in urbe S. Lucar habitans, in Sevilix regno ditionem suam possidens, & centum & triginta mille ducatorum proventu annuo dives. Author noster de dicto Duce memoriam prodit, quod singulis annis à Rege petere soleat, ut in futurâ successione sui meminisse velit; & Rex ipsi respondeat, hâc de re videbimus, quid factu opus sit. Sunt & alii quoque hujus stirpis, ut *Marchio de Ardales* & de *Algava*, ac *Comes Olivares*, qui à Rege presente ad summum dignitatis gradum evectus est. 11. De *Cardonas*, cujus stirpis possessiones in Catalonia, Toledanâ regione, & *Estremadura* sitæ sunt, origo autem à familiâ *Ducum de Anjou* in Galliâ derivatur. In ea sunt *Duces de Feria*, & de *Maqueda*, ac *Marchiones de Beteta*, & *Priego*. 12. De *Figueroas* in Galliciâ, ex quâ familiâ *Ducem de Feria Salazaris* oriundum asserit,

serit, nos autem cum aliis ad familiam *de Cardonas*, modo retulimus. 13. *De Cueva*, cujus caput *Dux de Alburquerque*, quadraginta sex mille ducatis annuum proventum numerans: Ex eadem quoque familiâ *Marchio de Ladrada* esse fertur. 14. Illustre & vetustum genus *Pachecorum de Pacheco* in Lusitaniâ, cujus membrum *Dux d'Escalonia* centum mille ducatorum reddito annuo fruens. 15. *Gironum de Giron*, ex quo antiquissimæ originis, *Dux de Osuna*, ortus in Pennasiel domicilium, & in regnis Sevilix & Castellæ centum mille ducatorum proventus possidet. 16. *Los ponces de Leon*, vel prolapia *Ponce de Leon* admodum vetus, potens, & facinoribus maximè strenuis in Sarracenos insigniter nobilis, à quâ descendunt *Dux de Arcos* Hispali sedem, & in Andalusîâ redditus suos obtinens, ac *Comes de Beylem*. 17. *Aragonum* stirps ab Aragoniæ Regibus deducta, & nobilitata *Duce de Villa Hermosa*, cui Saragosæ palatium est. 18. *Nobles de Silvas* Lusitani sunt, & sui generis ostentant *Ducem de Pastrana* Mantuæ Carpetanorum commorantem, & sexaginta mille ducatos singulis annis ex fortunarum suarum proventu capientem: Præter hunc etiam *Marchione de Monte*

mayor, & *Comitem de Cifuentes*. 16. *Nobile Genus Osoriorum de Villalabos* & *Osorio* insigne est *Marchione de Astorga*, & *Comitibus de Trastamara*, & *Santa Maria ac de Osorio*. 20. *Illustre genus de Roxas vel Roxas* in Castiliâ celebre reddunt *Marchio de Poza*; *Marchio de Denia ac Lerma Comes*; *Marchio de Altamires*; & *Comes de Mora*. *Rex Philippus III. Francisco de Sondaval* matrimonii occasione titulum de *Roxas* concessit, eumque *Ducem de Lerma*, filiumque ejus *Ducem de Useda* hujusque filium *Ducem de Cea* creavit. Sed *Dux de Uzeda*, vel *Ubeda* ut alii nominant, a *Philippo IV.* omnibus dignitatibus privatus est, *Joh. de Haet pag 374.* 21. In familia *Nobilium de Castro* eminent *Marchio de Sarría* in Galliciâ, qui sexaginta mille ducatorum impensis annuis vivere potest. 22. Ex *Nobilium de Kiberas* Stirpe oriundo *Duci de Alcalá de Gonzales* annui proventus octoginta mille ducatos offerunt. 23. Familiam *Nobilium de Pimentales Comes de Benevente*, & *Marchio de Viana* illustrent. 24. Illam de *Haro Marchio de Carpo* nobilitat. 25. Illa de *Avila* à *Comite Blossio* sub *Alfonso VIII.* in Castiliâ regnante militaribus facinoribus eximiis in *Mauros* famoso derivatur, & illu-

illustris existit, *Marchione de las Navas*,
 & *Marchionibus de Pescara*, & *de Basso*
 in Regno Neapolitano, quos *Salazarus*
 inter eos *d' Avila*, & *d' Avaes* distinguens
 deducit. 26. *De Cortes*, cui ascribitur
Marchio del Valle in novæ Hispaniæ urbe
 Mexico habitans, centum quinquagin-
 ta mille ducatos quotannis ex fortuna-
 rum proventu colligens. 27. *Nobiles de*
Peraltas regiâ Navarræorum stirpe pro-
 gnati *Marchione de Falsas* in Navarræ re-
 gno innotuerunt. 28. *Ex familia de A-*
gular ortum habet *Marchio de Aguilar*,
 qui *Marchio quoque de Pliego* etiam ad
 familiam *Enriques de Lera* referri dici-
 tur. 29. *Los Fajordos*, cum *Marchione*
de Velez profapia quoque celebris; 30.
 ut & *Los Viamontes* in Navarræ Regno.
 31. Sicuti etiam *Porto Carrero* cum
Marchionibus suis de Alcala del Almeda;
de Villa nueva del Fresno, aut *de Barca*
rota, secundum *Salazarum*; & *Comiti-*
bis de Medellin, ac *Palma de Miceridio*.
 32. *Familia de Baçan* gloriatur de *Co-*
mite de Santa cruz, vel *Santa Croce* ex
 possessionibus in Navarræ regno proven-
 ventus annuos colligente. 33. *De Her-*
reras *Marchione d' Aunon*. 34. *De Car-*
denas in Castellæ regno *Comite de Puebla*
 illustris evasit. 35. *Ex stirpe nobilium*
Los

Los Acunas Comiti de Buendia. 34. Ex
Zapatarum genus à Rege Aragoniæ *A-*
barca ducentium familia *Comiti de Bar-*
jas origo petitur. 35. *Los Heridias* prosa-
 pia, ut *Salazarius* vult, *Comiti de Fuen-*
tes Mediolani Gubernatori, qui anno
 1610. vita exiit originem contulit. Hunc
 cum aliis ex *Familia d' Euriques* paulo
 suprâ deduximus. Hujus prosapiæ *Los*
Heridias à Gothis Pyrenæos montes olim
 incolentibus principium *Salazarius* su-
 mit. 38. Progenies *Nobiles de Sarmien-*
to Comites de Salinas, de Ribadeo, de
Salvatierra, & de Gondamar. 39. de
Guevara, ex Cantabriâ *Comitem d' Onna-*
te vel d' Ognate, in Guipuscoâ proventus
 suos annuos habentem, 40. *d' Ayala*,
 quæ veteribus Aragoniæ Regibus ortum
 attribuit, *Comites de Gomera, & Fuen-*
salida, 41. *Los Quinones Comitem de*
Luna, in Legionis regno jactat. 42. In
 familia *Nobili de Azevedo* primas tenet
Emmanuel d' Azevedo, & Zuniga, comes
de Monterey, & (forsam matrimonii occa-
 sione) *Fuentes*, qui in aula Regia autho-
 ritate & dignitate summa pollet. 43. Pro-
 sapia *Los Lunas* celebrem famam conse-
 cura est *Comite de Morata* in Aragoniâ,
 & *Alvaro de Luna* miram fortunæ in-
 constantiam experto. *Mariana lib. 20.*
cap.

cap. 15. & 16. & lib. 22. cap. 12: & 13. de reb. Hispanicis. 44. *Stirps nobilium Los Mexias Marchionem de la Guardia & Comitum de S. Euphenia* inter suos numerat. Porro sunt Familiae Nobiles, 45. *Ulleas* in Castellae, 46. *Avallanos* in Navarrae Regno, 47. *Benavides*, 48. *Avellanedas*, 49. *Carillos* & 50. *Saavedras*, ex quorum numero *Comes de Castellar*. Praeter has aliae quoque sunt familiae, nempe *de Castilla*, *de Granada*, *Manuel* (omnes tres Regiae originis); *de Touar*, *Chacon*, *Leyva*, (ex qua princeps d'Asculi) *Nimnos*, *Solis*, *Vera*, *Vanege*, *Fonseca*, *Valdes*, *Maldonado*, *Quixada*, *Vargas*, *Vega*, *Sottomayor*, *Porro*, *Quesada*, *Ovando*, pluresque in Lusitania Regii sanguinis (ut *Marchio de Gelues*,) &c. de quibus legantur *Ambrosius de Salazar* in suo *Inventario vel Almoneda general* à 105. usque ad pag. 141. *Consalvus Argoti*, *Molina* libro de nobilitate Hispaniae; *Alonso Lopes Nobiliario Genealogico de los Reys y titulos d' Espanna*: *A. B. Peregrinus* in *Bibliotheca Hispanica*, *Johannes de Laet* de *Regis Hispaniae Regnis & opibus*, qui pag. 330. & seqq. Hispanorum Familias Nobiles ordine alphabetico cum proventibus annuis recenset. Omnes hic enarrare nimis longum

gum foret. Quidam numerant in Hispaniâ viginti sex Duces sesquimillione Ducatorum quotannis fruentes; quadraginta & unum Marchiones octingentem Ducatorum millia ex possessionibus suis quo vis anno capientes; & quadraginta Comites eodem ferè proventu annuo gaudentes. *Marinæus Siculus lib. f. 19. a. d. ed. Complutensis in Ann. 1533. V. P. Merula lib. 2. cap. 9 f. 235.* tunc temporis Magnates in Hispaniâ ferè pares cum Rege proventus annuos percepisse opinantur. *D. T. U. X. & author noster N N: circa A. 1617. in Hisp. 23.* Duces 32 Marchiones, 49. Comites, & 2. Vicecomites numeratos esse tradunt. His assentitur *Johannes Boterus in Relat. Universal, part. 2. fol. 274. Ferrariensis editionis.* *Salazarus* anno 1612. tres Vicecomites in Hispaniâ fuisse asserit. De numero itaque sic variante nil certi constare potest. Quantum ad Lusitaniæ Familias nobiles attinet, inspiciantur *Lucius Marinæus Siculus, Damianus à Goes, Conestagus, Nicolaus de Oliveira,* qui anno 1620. commentarium suum in lucem edidit, & sæpe citatus *Johannes de Vaet.* Notissimi nominis in Lusitaniâ est *Dux de Braganza* regnum illud ad se pertinere contendens, quem magna potentia, & summis divitiis

riis præditum *Boterus part. 1. relat. lib. 1. pag 51.* affirmat. Proventum ejus annum ex piscatione Ulyssiponensi bis vigesies mille & quingentis crusatis redimi *Oliveira* tradit. *D. T. U. Y.* quod proventus ejus annuas centum mille crusatis Lusitanis æstimeretur, *des Estats pag 164.* meminit, Idem confirmat *Relatio de Lusitaniæ Regno apud Honorium.* Vid. *Nicol. Bellus dissert. polit. Tom. 1. dis. 13. pag. 187.* Equites auratos Creat rubram crucem in insignibus habentes. Ejus filius natu maximus *Ducis de Barcellos* titulo honoratur: Alter Lusitaniæ *Dux* est *d' Avero*, vel *d' Aveiro*, vel *Averiensis*, qui ex *Familia Alen castrensi* ortus quinquaginta mille ducatorum proventu annuo ditatus. Hujus filius *Ducis de Tarres novas* titulo utitur. *Marchio de Villa Real Dux de Caminta* creatus est, Sunt quoque in Lusitaniâ aliquot *Marchiones*, & 16. *Comites*, si *Oliveiræ* fides habenda: non plures tamen uno *Vicecomite*, qui *Ponte de Lima*, & uno *Barone Libero*, qui *d' Alvito* nominatur. Hæc de Nobilitate Hispanicâ sufficiant.

Tertius Regni Ordo civitates comprehendit. Earum supra num. 5. facta est mentio; quo pacto autem gubernentur, inferius numero 15. enarrabimus. In Co-

mitiis Regiis post Regnorum Legatos proximum locum obtinent. Nam quando magni momenti re totum Hispaniae Regnum concernentes se offerunt, Comitia Rex celebrat, in quibus ipse praesidet, Ordines autem Regni vel ipsi praesident, vel Legatos mittunt. Quicquid vero decernitur, Legis vim obtinet.

12. Cunctis his Ordinibus & Regnis unus imperat Rex non electione, sed successione regnum tenens, cui filiis legitimis carenti & morienti etiam filias in Regno succedere mos est. Coronationis actu solenni tamen, quibuscunque Regni possessio obtingit, inaugurantur. Mutuo autem sacramento Rex populo, & populus Regi devincitur. *Antonius Perez Hispanicus secretarius in relat. pag. 347.* lege veteri Hispanicâ capitis condemnatum Regis vultu, & aspectu liberari tradit. *In 1. part. Thesauri Polit. nella relat. di Spagna* legere est, quod Hispaniae Regem subditi non solum summo honore, ac amore, & omni officiorum genere prosequantur, sed etiam maximâ reverentiâ colant, imo ferè etiam adorent. Nulla etiam in toto Christiano orbe gens reperitur, quæ majore affectu interno, & humilioribus corporis totius gestibus, & externis officiis promptioribus principi
 suo

suo debitam reverentiam exhibeat, quam Hispani in more positum habeant. Videatur *Nicolaus Bellus in dissert. dis. 11. Tom. 1. pag. 179.* Solito majora onerata-
 men sibi imponi non patiuntur, adeo ut Rustici ipsi ultra debita officia se urgeri non sinant. Plus justo à Dominis suis vexati in Regis jurisdictionem transeunt, ac tandiu ibi præstolantur, donec composita lite ipsis redire licet. Hinc *Cæsar Maximilianus I.* solitus est dicere, ut in *dicta dissertatione* extat & *D. T. U. I. pag. 160.* ac *Lanflus in orat. pro Hisp. pag. 304. edit. in 8.* scribunt, se Regum Regem, Hispaniarum autem Regem hominum Regem esse. De Regni Aragoniæ in hoc casu immunitatibus consulantur *Thuanus lib. 104. Historiarum,* & *Johannes de Laet cap. 5. pag. 116.* Suprà nominatus *Antonius Perez* Regi *Philippo II.* ansam præbuit, ut immunitates illas acciderit. Catalauni & Cantabri suas hactenus fartas & rectas conservarunt. Ab *Alphonso II.* tempore Rex Hispaniæ Catholici titulo insignitur, ut in *1. c. Itinerarii mei Gallici* dictum est. Vide *Consilium Regium G. Scioppii p. 31. Limnæum de jure publ. lib. 1. c. 6. n. 12. 13. Simonem Majolum dier. Canicul. tom. 5. colloq. 5.* Archiepiscopos & Episcopos offerre in

potestate habet, ut supra diximus, quam beneficio non aliis quam indigenis, & iis quibus antea Civitatum Hispanicarum jus donavit, conferre potest, ut ex dicto Authore *D. T. U. I. pag. 160* Joanne de Laet *pag. 100.* & citato Belli loco liquet. Ac quamvis arbitrio suo omnibus & singulis suis regnis gubernatores proreges, administratores præficiat, & in civitatibus consules constituat, & permittere possit, ut civitatibus senatores a civibus eligantur, haud facile tamen aliquid insciis suis consiliariis statuere aut facere solet. Horum ministrorum actiones non remerè reprehendit, multò minus supplicii vindicat, quod Imperii publici rationem postulare judicet, ut salva illic sit, nec vilescat autoritas. Mensæ assidenti Magnates, vel los Grandes utroque genu flexo ministrant. Coram ipso sermonem habituro paucis verbis utendam Petitiones scripto exhibendæ, quæ exhibitæ literis mandata responsione expediuntur. Veredario litteras curandas accipienti sub capitis poena saccum, cui inditæ sunt, aperire non licet, priusquam ad eos venerit, quibus tradantur necesse est. ad externos Principes litteris datis nomen suum sub scribit; Cæteris Joël Rey, id est, Ego Rex subscriptum invenias. Eodem

dem pacto inducias cum Unitis Belgii Provinciis pactas subscripserat; quod instrumentum in charta solummodo conscriptum, & parvo sigillo consignatum Fœderati Belgii Proceres repudiarent. *Baudius de Inducis belli Belgici lib. 1. pag. 16. Limnæus de jure Publ. Imperii Romano Germanici lib. 4. cap. 6. n. 13. & seqq.* Filius Regis natus maximus Asturiæ princeps dicitur. *Chopinus de dominio Franciæ lib. 1. tit. 2. num. 4. & Aubertus Miræus in chron. in Anno 1388.* Eadem plane modo, quo in Galliâ Delphinis, in Angliâ Walliæ Princeps, in Scotiâ Dux Albaniae vel Rothsajæ, in Aragoniâ Gironæ, & in Navarrâ, Xicanti vel Vianæ Dux filius primo genitus appellatur. Alio Primo genitum Principem Hispaniæ nuncupant, ac Ubedam, Bratiam, & Illiturgim ad eum pertinere ajunt, ut *Miræus* monet. Cæteri Regis liberi Hispaniarum Infantes nominantur. Quo tempore *author noster N N:* in Hispaniâ versabatur, tres Regis filii, *Philippus IV.* nimirum, qui hodiè regnum obtinet, & duo ejus fratres peculiari mensæ accumbere solebant, & à teneris unguiculis vino nive refrigerato asuescebant, Gynæceum Regium quasi carceri inclusum vitam degit; Custodibus autem ipsos Magnates ab

ejus conspectu, & colloquio arcere licet.

13. De Regiis proventibus ex Regnis ac singulis civitatibus prodeuntibus agunt *D.T.U.X. in libro des Estats du Monde p. 323. & seq. & Ambrosius de Salazar in suo Inventario c. 6. ab 82. usque ad 103. pag. edit. Paris. in 8.* quibus tanquam à veritate aberrantibus *noster author NN:* contradicit, nec sine ratione, cum omnia cum tempore ipso se mutante mutari queant. Dicitur autor noster maximos Regis proventus in vectigalibus consistere, vectigalia vero Regem aliis vendere aut elocare dicit. Nec ideo ipsum à vectigalibus immunem posse præstare aliquem, ut in itinere versans sine vectigalium solutione res suas exportare queat, nisi ipse pro vectigali satisfacere velit. Videantur *Mariana lib. 16. cap. 9. & lib. 17. c. 8. & Hugo Linschoten. Anno 1341. introductum est vectigal Hispanis 1. Alcala & Italis Gabella dictum, quod aliquoties postea auctum fuit. Ejus vi coguntur subditi decimas pendere, quotiescunque merces, bona, prædia, ædes & agri venduntur. Eidem obnoxii sunt cujuscunque generis opifices, ut sutores, sartores, lanii, & quicunque officinas apertas habent. Vinum quoque sive uvæ colligantur, sive ipsum in Regno divendatur, si-*

ve in exteras regiones navibus deferatur. Rex vero cum civitatum Magistratibus certâ pactione, quæ *Encabeçamiento* nomen habent, transigit, ut certa pecuniæ summa soluta ipsi deinde à suis civibus, & circumjacentium pagorum incolis vectigal exigant. 2. *dictum*. Præter dictum vectigal tributum meminit idem noster auctor imperati Ecclesiastico Ordini, quod profecto ingentem pecuniæ vim corradit, cum Episcopi tertiam reddituum suorum partem, & ex duabus tertiis sibi reliquis pecuniam auxiliariam, & Pontificiis permisso de omnibus bonis Ecclesiasticis decimas, (el *Excusado* nominant) impendere cogantur. Lege, quæ *Cardinalis Ossatus apud Johannem de Laetio* in 76. 274 & 283 *epistola* scribat; In primâ enim nullum totius Christiani Orbis Ordinem Ecclesiasticum majoribus oneribus quam Hispanicum oneratum esse queritur. 3. Extra ordinem porro quotannis per omnia regna cujusque bonis tributum certum imponitur, *los servitios ordinarios* appellatum, à quo Nobiles, qui feuda possident, & Equites Aurati immunes sunt. Duos præterea ducatorum milliones, ut vocant, subditi quorundam Regi conferunt, sicuti ex *Johanne Laetio* patet. Auxilium millionum (*des*

millons) communi voce appellatur, & Regi in quatuor aut sex annos à Regni Ordinibus concedi solet. Annorum illorum spatio elapso Ordines iterum conveniunt, & pro renatâ auxilium illud in aliquod annos prorogant. 4. Omnibus bonis ex regnis Valencia, Aragonia, & Navarra terrestri protectione in cætera Hispaniæ regna transvehendis, aut vice-versa ex his in illa transportandis decimæ sunt pendendæ, quod & de Lusitaniæ cæterorumque Regnorum commercio mutuo intelligendum est. 5. Incolas duotum exteros quatuor ducatorum solutione vectigal sacca centum & quinquaginta circiter lanæ libras complectenti impostum redimere oportet. 6. Hispalis civitas pro se & vectigali nautico quotannis sesquimillionem auri solvit. 7. Germani, Galli, Belgæ, Itali, Lusitani, & Angli pro omnibus mercibus decimum nummum solvendo Regi satisfaciunt. Tributo huic nomen est *Almoxarit*. Sed in Valentia Regno & mediterranei maris portibus decem Regales quatuor denariis redimunt. In iis tamen locis à Belgarum nautis & mercatoribus illud vectigal non exigitur. Panni lanei textum unum ab exteris in Hispaniam advectum sex ducatorum solutione vectigal redimat necess.

esse est. 8. Navibus in Indiam proficiscentibus vigesimus nummus & idem in India ipsa solvendus est. Idem faciendum iis, quæ non modo Hispali; sed ex aliis etiam Andalusie portibus solventes Indiam occidentalem petunt. Huic vectigali nomen est *Aimoxariff de las Indias de Espanna*. 9. A civitatibus, in quibus moneta cuditur, pro jure cudendi de singulis argenti maris certa pecunie summa pendi solet. Nomen tributi est *es Sennoreaxo de la Moneda*. 10. Quoniam Rex Commendarum, ut vocantur, Ordinum equestrium S. Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ jus conferendi possidet, ac illud Dominis *Fuggeris, Johanne de Nass* teste elocat, ex locatione illâ tercentum mille ducatos quotannis percipit. Fructus hi *subsidio* vel *Arrendiamen-*
to nuncupatur. Præterea ut omnium bonorum Ecclesiasticorum, ita etiam eorum, quæ ad equestrem hunc Ordinem pertinenti, tertiæ partis ab Alcavalorum exactoribus acceptæ & cum Alcavalis elocatae particeps redditur. 11. Pascua & res pecuaria quotanni elocata Regi haud exiguum quoque nummorum summam conficit. 12. Ex argenti vivi fodinis Almalæ in montanis Sierræ Morenæ in Calatravæ vicinia haud exiguus, ex argenti

fodinis Gadalcanae in Estremadura etiam, minor tamen, quovis anno fructus in thesaurum Regium redundat. 13. Omnibus provinciis injunctum est, ut servorum, & remigum captivorum nomine nummorum summam certam largiantur, sub titulo, *el exercitio por los Esclavos y Galeras.* 14. Focorum in toto regno singuli septem maravedisiorum solutione annuâ onerati sunt. Hæc *la moneda forera* appellatur. 15. Chartæ alicunde in regnum investæ etiam vectigales sunt. 16. Regi quoque Pontifex Romanus bullas quasdam largitur, olim concessas, ut bellum cum infidelibus & hæreticis gerire possent: has subditis Rex vendit ipsis diebus sabbathi carnis esum permittentes, & ingentem pecuniæ vim cumulantes, ut *Laetus* docet. 17. *Almadrava* nomen est vectigalis ex certis piscibus nummos colligentis. 18. Omnibus septennibus, aut plures annos agentibus duorum regaliū solutio imposita est. 19. Principum & Comitum liberi post parentum ex hac vitâ discessum usque ad ætatis suæ vigesimum quintum annum dimidiæ, aut tertie tantum omnium reddituum suorum partis participes fiunt. Quæ restant, Regis sunt. 20. Pipera monopolium Rex exercet grande lucrum ipsi quotannis affe-

afferens. 21. Omnia debita creditoribus
 adjudicata de centum florenis quinque
 Regi pendunt. 22. Etiam munera quæ-
 dam venalia ad corradendam pecuniam
 adjuvamento sunt. 23. Ad Catholicam re-
 ligionem se recipientes, & novi Christia-
 ni appellati tributis haud exiguis etiam
 premuntur. 24. Omnium hæreticæ pra-
 vitatis nomine condemnatorum bona
 Fisco Regia cedunt. 25. Cujusvis man-
 cipii advenientis causa aliquid dandum
 est. 26. Tertia pars pecuniæ ademptæ
 iis qui contra leges pecuniam aut merces
 quas penes se habuerant, rericuerunt, ad
 Regem pertinet. 27. Singuli verveces
 Mantuæ Capetanorum in macellum de-
 ducti duobus regalibus redimendi. 28.
 Ex salis vectigali proventus emanans
 grandis quoque est. Hæc omnia de Re-
 gnis intelligenda, quæ uno Hispaniæ no-
 mine comprehenduntur. Eorum enim,
 quæ ex aliis Regnis & regionibus ipsi
 conficiuntur hic mentionem nullam ac-
 huc fecimus. *Christophorus Forstnerus*
lib. 3, pag. 283, notar. polit. in Tacitum Pa-
dua anno 1627, editarum Regem, ait, ex
 Indiâ non plus tribus millionibus quotan-
 nis accipere: residuas opes ad privatos
 pertinere: plerofque etiam in Hispaniâ
 Magnates ad paupertatem redactos esse,

ac mercatores Regi petenti vix quinque
 flotenorum millia conferre posse. *Alma-
 neda General* universos Regis proventus
 tredecim millionibus, & ter centies mille
 nonaginta sex mille & sexaginta sex coro-
 natis circumscribit. Videatur *Relatio de
 Regis Hispaniæ opibus*, apud *Honorium,
 & disc. Nicol. Belli pag. 172. D. T. U. T.*
 eosdem duodecim millionibus centies
 mille ac nonaginta novem mille & quadra-
 ginta octo Coronatis; *Johannes de
 Laet* autem ex *Johanne Hugone Linsco-
 tano* tredecim denariis centenium mille-
 nariorum, & quadraginta octo mille du-
 catis æstimat, Excipiuntur Lusitaniæ re-
 ditus, & quæcunque Regi ab Ecclesiastico
 Ordine quotannis tribuuntur: Nam se-
 xaginta sex auri tonnas annuatim Lusita-
 nia largiri creditur, quamvis *Nicolaus
 Olveira* 4. 360. 548. crusatos numeret:
 quæ summa illi, quæ ex *Johannis de
 Laet* supputatione emergens tredecim
 milliones, & 48. mille ducatos dedit, ad-
 juncta septendecim myriadas, & quater
 centies octies mille ducatos conficiet: qui
 hic tribus florenis Brabandicis, aut Fran-
 cis (Francken) respondentes dabunt
 52225644, florenos quorum unus 40.
 cruciferos valet. Si ad nostram Germani-
 cam monetam reducas, summa tota
 erit

erit 34817096. florenorum Germanicorum. In *editione ultima Cosmographiæ Munsteri cap. ult. fol. 141. seqq.* Omnes redditus hujus Regni Hispaniæ totius, ut anno 1628. supputati sunt, ad viginti duos centenariorum millenariorum denarios pervenisse dicuntur. Hispaniâ cum Lusitaniâ quotannis. 10. Mediolani Ducatus 1. Regnum Neapolitanum 2. Sicilia 1. Insulæ Sardinia Majorca & Minorca 2. Belgium 2. India utraque 4. milliones singulis annis largiuntur. Quamquam autem incredibilis hæc tot nummorum vis omnem fidem fere superat, non minor tamen copia est sumtuum & expensarum, quæ Regi tanto faciendæ sunt. Regionum & regnorum quæ possidet, amplitudo & copia facit, ut incredibilis ministrorum numerus, & ingens præsidiariorum multitudo, ac hanc pauci Legati ubique alendi, largitionibus creberrimi, multum pecuniæ impendendam, & gravia ubique bella gerenda sint. Testatur id bellum illud cum Unitis in Belgio Provinciis gestum, quod infinitis thesauris Regum Hispaniæ trium *Philippi II. Philippi III. & Philippi IV.* pertinaciam multavit. *Johannes de Laet cap. 24. Lansius pag. 345. in orat. contra Hispaniam.* Accedit & alterum incommodum, quod
Hol.

Hollandi & alii classes ex Indiâ venientes, quandoque intercipient, & captas domum deducant, aut ad minimum tam male tractant, ut fundum petant. Unde fit, ut Genuenses mercatores, qui ad dictarum classium ædificationem & apparatus Regi pecuniam mutuo dederunt, quandoque foro cedere cogantur. Licet igitur impensæ Regis solitæ in *Munsteri Cosmographia*, quatuordecim myriadas non excedere dicantur; insolitæ tamen & insperatæ expensæ sæpius accedentes in causa sunt, ut acceptis impensæ longè majores evadant. De potentiâ Regis Hispaniæ paucis dicimus, tantum eam esse ut potentissimus mundi Princeps, ob magnam regionum & regnorum multitudinem, jure ac merito habendus sit. Consule *Acta publica Lundorpii tom. 2. lib. 7. tract. 12. fol. 1247. & seqq.* Si inter hunc Monarcham & Turcicum Imperatorem comparatio instituenda, eadem esset in utrumque proportio, quæ numerorum 13. & 2. aut 80. & 13. vel 433. & 74. ut *Thesaurus Politicus part. 2. cap. 11.* indicat. Clarius rem pronunciat *Larsius in orat. pro Hispania, pag. 302.* Regis Hispaniæ imperium Turcico decies majus esse. Romanorum potentia nunquam eâ magnitudine surrexit, ut quanto Rex Hi-

Hispaniæ, tanto Regionum spacio imperium suum diffuderint. Imo, quamdiu mundus viguit, nullus unquam Princeps tot, quot Hispaniæ Rex, regnorum, provinciarum & regionum possessor extitit. *Consultatio Comitiss à Castel de opt. parandi pum modo pag. 264. Lansius dicta pag. 302. Boterus part. 2. relat. lib. 4. pag. 177. Bellus disc. 17. tom. 1. p. 263.* In mari mediterraneo dominatur Insulis Balearibus, Majoricæ & Minoricæ. Illam describunt *Mariana lib. 12. & Bernardus Gome-sius lib. 6.* longitudinem centum mille passibus exporrigit, ambituque suo quadringentos & octingenta mille passus colligit. Hæc à priori 5. vel 6. Hispanicis miliaribus disjuncta circuitu suo centum & quinquaginta mille passus metitur. Septendecim cum dimidio, miliaria Hispanica, quindecim Germanica, & septuaginta Italica longitudine conveniunt. In eodem mari tanti Regis dominium agnoscunt duæ insulæ Pitiosæ, Yrica nimirum, olim Ebusa, & Formentere, nominibus Ophisa vel Colubraria veteribus nota. Idem facit Sardinia ejusdem maris insula fere ad Siciliam magnitudine accedens; quam Pontifex Romanus Aragoniæ Regi jure clientelari possidendum tradidit: De hac *Philippus Cluvertus in præ-*

præstantissimo suo de Sicilia antiqua opere,
& Johannes de Laet cap. 6 Legendi
 Siciliae pariter, & septem circumjacenti-
 um insularum, quas Æolidas appellant,
 in dicto mari sedem habentium Rex est.
 Has describunt dicti authores, & alii qui
 Italiam describentes easdem descriptioni-
 bus illustrarunt. In Africâ & Atlantico
 mari Hispaniæ Regum dominio parent
 Septa Mauritaniae Tingitanæ civitas in
 Gaditani freti, seu faucium apud civita-
 tem Gibraltar vicinia; Tingim vel Tan-
 ger urbs; Mazagaon civitas & castellum;
 Insula Madera; Insulæ Afores vel Flan-
 dricæ; Castellum Arguin: Insulæ capitis
 viridis, S. Jacobi; S. Thomæ; & aliæ; Ca-
 stellum S. Georgii del Mina; Regnum
 Congo, quod peculiari adhuc regi patet,
 & Hispanos haud multum reformidat:
 Regnum Angolæ; Insula S. Helenæ;
 Castellum Mosambique; Insula Mada-
 gascar vel S. Laurentii, in quâ Reguli
 quinque Regis Hispaniæ imperio se sub-
 jecerunt: & plura alia loca, de quibus di-
 ctus *de Laet cap. 7.* legi potest, ut &
cap. 8. quod enumerat urbes & arces qua-
 rum Rex Hispaniæ, quatenus Lusitanæ
 Regnum obtinet, in Asiâ & Indiâ Orientali
 possessore evasit. Inter possessiones eas
 sunt Insula Ormuz Hisp. A. 1622. ab An-
 glis

glis & Perlis iterum erepta; Insula Goa cum urbe cognomine, & metropoli Indiæ totius, in quâ Archiepiscopus, & Indiæ totius Prorex Hispanus sedes suas habent; Insula Ceylon parte aliquâ; Urbs Malacca: Insulæ Moluccæ, quarum præcipuas Hollandi superioribus annis in potestatem suam redegerunt, & urbs Macao. In Occidentali Indiâ Rex possidet Brasiliæ urbes, & provincias aliquot à *Johanne Laetio cap. 9.* descriptas, qui *cap. 10.* satis fusâ descriptione quoque illustrat vastas regiones cæteras, quæ in America Hispanico dominatui subjectæ sunt. Præter hætenus narratas Regiones in potestate suâ porro habet Insulas Canarias; Omnia Regna cum Lusitaniâ uno Hispaniarum nomine comprehensa; Regnum Neapolitanum; Mediolanensem Ducatum aliaque Italiæ loca; Belgii maximam partem; & Burgundiæ Comitatum. Hinc ex Germania sibi etiam de militibus aliisque rebus necessariis prospicere potest. De his plura invenientur apud *Munsterum lib. 2. c. 48. fol. 136. edit. Basil. de Ann. 1622.* *Johannem Laetium: in Thesouro Politica anno 1601. Mediolano impresso, cap. 11. part. 2. apud D. T. U. T. pag. 133. & seqq. edit. Paris. in 4. de ann. 1619. sub tit. les forces du Roy d'Espagne:*

In disc. 17. Nicolai Belli. Dicitur D. T. U. X. descriptionem suam descripsit ex Botero, quem non nominat, & cujus Relatio anno 1598. separatim Latino sermone vestita Coloniae in 4. edita est sub titulo: Commentariolus parallelus, in libro eo non de dictis regionibus solum, sed & de rectione, potentiâ militari, & Principibus vicinis agitur. Botero contradicit Johannes de Laet cap. 26. libri sui, ubi aliorum, ut & Boccalmi judicia opponens Regis Hispaniæ potentiam tantum non esse, quanta quidem prædicetur, asserit. Nam Regna & Regiones ejus latè diffusas & dispersas impedimento esse, quò minus vires conjungere queat. Apertè etiam ibidem significat, quomodo cum utràque Indiâ comparatum sit, & quantum incommodi gentes illæ Barbaricæ, Angli, Belgæ inferre queant. Sequenti cap. 27. causas affert ex Thuano & Consularii Hispaniæ Regi Philippo III. anno 1619. dederunt, & liber, cui titulus, Conservatio Monarchiæ Hispanicæ, à Petro Ferdinando, Novareta Secretario Regio A. 1625. Mantuæ Carpetan. in lucem editus comprehendit, cur Hispan. Regis ærarium adeò exhaustum sit. Salazarus p. 60. Meteranus lib. 21. & de Laet c. 4. Cum igitur Judæorum & Maurorum, ac

novorum Christianorum, qui se suspectos reddiderant ejectione anno 1619. perpetuis bellis & navigationibus Indicis, ut & Regionis ac Fœminarum sterilitate Hispaniâ in eam incommoditatem inciderit, ut incolarum penuria maximè laboret, Rex exterarum gentium operâ in expeditionibus suis bellicis uti cogitur: In Hispaniâ tamen ter mille Equites Hispano semper in promptu, & ad quemcunque necessitatis casum parati esse feruntur; quamvis Equitatus Hispanicus exiguâ celebritate hætenus innotuerit. Quomocunque res se habeat, noster *author N N:* nihilominus opinatur, si necessitas postularet; Regi militum copiam in Hispaniâ non defuturam, cum incolæ Regem suum amore prosequantur, & voluntate promptâ ad ei servendum proclives sint. Valdoledi certe Mantuæ Carpetanorum, Ulyssiponæ, Hispani, Valentiaë, Barcelonaë & Zaragozaë incredibilis hominum copia cernitur. Hispaniæ multitudinem hominum ferè eandem, quæ Italiæ tribuitur, *Boterus* attribuit. Sed scripsit hoc, antequam anno 1610. tanta mortalium frequentia Hispaniæ Regno ejiceretur. Necessitate urgente etiam Nobiles & propria persona, & propriis sumptibus Regi inserviant oportet.

portet. Et quoniam, ut superius diximus, Hispani parvo, raphanis nempe, pomis autem, lactuca, similibusque cibis contenti arctè contentaque se habeant, in terrâ comento, & mari pane bis cocto facilius & diutius sustentari & ali possunt. Angli quidem & alii persuasum habuerunt, siquidem Lusitani & Aragoni Castiliæ Regum rectionem non usque quaque probabant, Incolarum & natarum defectu maritima loca debitis & requisitis præsiidiis defendi non poterant, ac armamentaria Barcelona, Ulyssipona, Malagæ & aliis in locis non satis instructa erant, quod facili occupatione portibus maritimis potituri, & Hispaniam in extremitatem summam adducturi essent, si portibus occupatis interiorum partium incolæ omnium rerum necessariorum advectione excluderentur. Eâ de causâ vicibus diversis Hispaniam aggressi nonnulla loca quidem in potestatem suam redegerunt, & damnum haud exiguum Hispanis intulerunt, sed nihil conservantes stabilem & firmum in Hispaniâ pedem figere non potuerunt, & contra experisunt, quod hic Rex domi, id est in Hispaniâ ad resistendum hostibus suis satis potentia habeat.

14. In aulâ Regis ministros varios & di-

diversos varia & diversa numerataque officia occupant & dirringunt. Mayor domo, Mayor universæ aulae præfectus, cui subsunt quatuor alii Mayor domos cum triginta & uno nobilibus mensæ Regiæ servitia obeuntibus, & viginti Nobilibus aulicis. Decem Nobiles Camerarii, cum decem ministris in cameris servitia sua observantibus. Tres Guardarobas, sunt ministri, qui vestimentorum, & astrarum similium rerum curam gerunt. Quatuor Guardajoyas, quibus rerum præciosarum cura commissa est. Quinque Lapiferi. Sex Pincernæ, cum octo aliis personis, quæ cibos custodiunt, & culinam curant, duodecim famulis culinariis, ut & aliquot cocis, & tredecim aliis ejusdem farinae hominibus. Tapetorum præfectus, qui undecim alios sub se habet. Tres Medici, Chirurgus unus, tres Tonsores, duo Pharmacopolæ cum duobus ministris: Sartor, Sutor, Phrygio, Pellio aulicus & nonnulli alii ejusmodi officii numero novem: Loricæ una, duo Palatii janitores, unus clavium custos aperiendo & claudendo destinatus, decem ministri aliique similes, cum 89 Satellitibus. Post magnum Aulae Præfectum, ejusdem sequitur Vicarius, & Contrador, vel Veedor de los Caçadores, qui rationum

num curam gerit, & sumptuum, qui Venationibus & Venatoribus impendantur. Item de sponſoro Mayor, vel Sponditor, ſimiliumque numerum curatores, quales ſunt Teſoreto. Valleſtero, Sangrador, los Aguadores, vel Muletiers, Barrendero Mayor, vel bailleur. Cuſtodis porro diverſis Rex ſtipatur. Burgundica centum nobilibus Burgundis conſtat. Archeros de la guarda del Rey appellati Capitaneum, Locum tenentem, Signiferum, tubicinem, & Capellanum habent. Germanica centum Germanorum, la Guarda de à Pie cognominata, Centurione, vicario, tibicine, duobus tympaniſtis, Sacellano & Chirurgo utitur. Hispanica, ut prior, centum pedites, ſed Hispanicos complectens Centurioni, vicario ſeu locum tenenti & accenſui ſubſeſt, quibus accedunt quatuor Cabos de Eſquadra, ſeu Corporales, uti vocantur, Sacellanus, Medicus, Chirurgus. Hispanica altera ſexaginta equitibus Regia Cuſtodiae inſerviens & duos Tubicines habens. Præterea reperiuntur inter Aulicos 10. Apoſentadores, ſeu hoſpitiarum & ſtationum curatores, ut & 40. Furrielos, qui in itineribus hoſpitia aſſignant. Trecenti etiam ſunt nobiles, quorum pars ſemper aulam ſequuntur, pars ab o-

no ad alterum anni quadrantē aulæ præ-
 sidè sunt. Est alia quoque Custodia capi-
 tum centum sub uno centurione, aliisque
 ejusmodi numerum militarium admini-
 stris, qui omnes continos homines des-
 armas appellantur. Quinquaginta Mon-
 teros de Guardia appellati, & nobili ge-
 nere oriundi omnes, quorum viginti in
 Regiæ aulâ, & Regiarum filiarum tha-
 lamis ministeria sua gerunt, & ex monta-
 nis circa Urbem Burgos adsciscuntur.
 Nobiles puëri undeviginti à Præfecto &
 sub præfecto reguntur, quibus adjuncti
 sunt Sacellanus, Præceptor (Maestro de
 Estudio) Saltandi magister (Maestro de
 Dançar.) Tanner, Cocus (Cozienero)
 Equorum circumactor (Maestro de bol-
 tear) & Gladiatorie artis Magister (Mae-
 stro Mayor de esgrima). In Regis Sacel-
 lo quadraginta duo ministri, inter quos
 & Eleemosynarius Magnus, sustentantur.
 Musicae concentibus multi quoque num-
 mi impenduntur, eoque in collegio sunt
 Magnus Cantor, Sacelli præfectus, duo-
 decim cantores supremam vocem sonan-
 tes, (Monezillos) quadraginta quinque
 cæteris vocibus destinati, & Bassista (Ba-
 xo) ut vocant cum Organorum magistro,
 aliisque viginti hominibus inter quos sex
 decumana barbitis ludentes (Violones de
 arco)

96 REGNI HISPANIAE
orco) & duo cornicines. Extra Regis an-
lam quadraginta Sacellani annuis stipen-
diis aluntur. Apud Regem commoran-
tur Pater Confessionarius, & tres concio-
natores. In Regio Equiti diversis nume-
ribus diversi praesunt: Supremus Equi-
tis Magister (el Cavallerizo Mayor) quin-
que alii Magistri, quatuor equorum Do-
mitores (Picardores), quatuor Maceros
vel Massiers; quinque; Feciales (Rexar
de Armas) quinque; Stationum & ho-
spitiorum designator unus, aliorumque
ejus farinae turba haud exigua, quorum
centum & septuaginta numerantur, ac ex
ipsis octoginta, qui servilia in equili mo-
neta obeunt. Plures quoque inveniu-
tur Ehippiorum ministri, & Confecto-
res, Rhedarum fabri, Lignarii & Ferrarii
Fabri, Arcabusier, viginti quatuor Car-
rucarii quatuor & viginti Carrucis regen-
dis praefecti; & duodecim lecticarii sex le-
cticis & duodecim mulis gubernandis in-
servientes. In Mulorum stabulo quinqu-
aginta muli aluntur, quorum cura supre-
mo Magistro (Azemilero Mayor) eus-
dem vicario, & aliis ejusmodi hominibus
commissa est. Sustainantur itidem a Re-
ge duodecim pedisequi, octodecim Mu-
fici diversis instrumentis Musicis luden-
tes, Venatorum Magister Venatoribus,
alii

aliisque rei venatoriæ operam dantibus, ac plurimi alii functionibus in aula publicis occupati, de quorum omnium tam dictorum quàm aliorum muneribus, ac annuis stipendiis *Ambrosius de Salazar* in inventarii sui (*Almoneda General de Reyno de Esp.*) c. 10. prolixam mentionem facit. Omnium commemorationem ampliore hujus loci angustia recusant.

15. Per totam Hispaniam sparsa offenduntur collegia, & Curia Regia justitiam administrantes, de quorum vita, & quomodo se gesserint, antequàm in senatum admittantur, imò ipso illo tempore, quo munere mandato funguntur, seriâ instituitur investigatio, ut aut malè se gerens meritâ poenâ castigetur, aut contrâ ad altiore dignitatis gradum provehatur, si benè se gesserit. Tale Judicium Perquisa, Judices autem aut Commissarii Perquisidores vel Visitatores, & Syndici ab *Alfonso de Azevedo* appellantur. Primum Consilium, seu Senatus primus est ille, qui status Consilium (*Consejo de Estado*) appellatur, in quo Rex ipse Præsidis subsellium occupat, & cum duobus Cardinalibus, ex quibus Toledanus semper unus est, ac duobus Hispaniæ Optimatibus de supremâ Regni totius provinciarumque omnium salute deliberationem

E

suam

98 REGNI HISPANIAE
suam instituere solet. Adjuncti sunt duo Secretarii, qui quæ Regnum concernunt, scriptis mandant. II. Altera Curia Consilium est Regium, in quo de Regni proventibus, tributis, & vectigalibus aliisque negotiis deliberari & appellationes audiri solent, ad quod ab aliis iudiciis, quæ Chancellarias *Marineus* autem Conventus Juridicos appellat, Valladolido nimirum, Granada, Navarra, Audientia Hispalensi, & Audientia Gallicienſi provocatur, si modolitis pretium decem Morapetitorum, vel Marvedisiorum millia superet. Præsidis in hoc Senatu manus maximi fit, proximaque ferè à Rege dignitas est. Omnes totius Regni tam civiles quàm criminales actiones judicat. III. Consilium bellicum. IV. Consilium Italicum seu Senatus Italicus, in quo proponuntur, quæ provincias & loca Italiae finibus inclusa concernunt. V. Consilium Ordinum Militarium, (Confesso de Ordenes) seu Consilium aut Senatus Equitum Auratorum, in quo omnes trium Ordinum Equestrium, S. Jacobi puta Calatravæ, & Alcantaræ deciduntur. VI. Senatus Aragonicus, seu Aragonie consilium, Aragoniæ, Cataloniæ, Valenciæ, & insularum circumjacentium negotiis expediendis destinatum. VII. Con-

Consilium Indicum Indicas res tractans.
 VIII. Consilium patrimonii, & ærarii
 Regii Hispanis Consejo de Hacienda
 nuncupatum, cujus Senatoribus redi-
 tum, & ærarii Regii cura commissa est.
 IX. Consilium Rationalium, in quo
 Rationibus agendum. X. Huic accedit
 aliud, in quo Rationes ad novum examen
 reducuntur, aliæ que item impensæ & ex-
 pensæ, quæ Regiam aulam concernunt,
 inspiciuntur. XI. Cameræ Consilium,
 quod eorum curam gerit, qui bene se ge-
 rendo renumerationes debitas merue-
 runt, ac eos publico venia liberat à pœnis,
 qui capitis damnati, in exilium ejecti,
 aut ad triremes relegati sunt. Donorum
 Rationum rationes in eo quoque pu-
 tantur. XII. Consejo de Descargos,
 in quo æris alieni à Rege contracti ratio-
 nes conficiuntur. XIII. Consilium Fo-
 resti (Consejo de Bosques) ea tractat,
 quæ ad sylvas, & nemora pertinent. XIV.
 Consilium Inquisitionis (Consejo de In-
 quision, & Officio santo Hispanis)
 primò contra Mauros & Judæos constitu-
 tum postea quoque ad Catholicæ Reli-
 gionis conservationem dilatatum est.
 Huic Senatui præsidet Archiepiscopus
 Toledanus Inquisitor Generalis, qui non-
 nisi causis prægnantibus impeditus præ-

stō semper adesse debet, & mille ac sexcentorum & quatuor nummorum aureorum mercede annuā fruitur. Adjuncti sunt huic sex Inquisitores, quibus octingentorum aureorum, seu Ducatum pensio annua solvitur. Sunt Monachi Prædicatores, scilicet Dominicani, ut vocantur, qui in confesso secundum locum obtinent, Franciscani enim primum, ipsi alterum, Jesuitæ tertium, & Clerici quartum locum occupant. Cætera munera gerunt Fiscalis octingentorum aureorum; Duo Secretarii unus ex Castiliæ alter ex Aragoniæ regno; uterque ducentorum sexaginta septem aureorum annuā pensione fruens; Unus ex nobilitate præcipuā, qui alicubi Alcalde, aut Consul fait, octingentorum, & quod excurrit, aureorum stipendio merens; Curator partiarum, suppliciorum, & bonorum aërio seu fisco adjudicatorum, cui eadem cum præcedente pensio quotannis solvitur. Viginti ministri palliis ex orychalco crucibus insignitis ornati, & hæreticos comprehendentes, ac accusantes, qui octoginta aureos laboris præmium singulis annis ferant. Ejusmodi delatorum per Hispaniam totam viginti millia numerat *Salazar*, quod fidem excedere videtur. Secretæ Inquisitionis quoque Fiscali plusquam

quam octingentos aureos quovis anno numerari dicunt. Tandem est Solicitator, cui totidem pro numeris sui cura solvitur. Inquisitionis Collegia inveniuntur Granadæ, Hispali, Cordubæ, Murciae, Valentiæ, Barcelonæ, Valladoledi, Toledi, Cuenciæ, Logromi, Ulyssiponæ in Lusitaniâ, Eboræ, & Coimbræ vel Conimbræ. Reus bis coram Sancto hoc [Senatu] sistitur, & obscuro carceri fenestris carenti, & non nisi parva foramina habenti, ita ut à nemine conspici queat, includitur. Ostii ut plurimum inscriptio hæc est: *Exurge Deus, & judica causam tuam.* Cum ex rei examine & confessione, eum Judæum esse, & mortem expetere, liquet, in supplicii publici locum deducitur, quasi theatrum quoddam erectum habentem, cum altari, ubi post missam celebratam concio haberetur, ac damnati delicta commemorantur: quibus peractis miseri flammis exusti bona ærario publico seu fisco adjudicari solent. Sin Judæum se esse negat, & tamen Judæus esse convincitur, laqueo suffocatus rogo comburendus imponitur ut noster *author NN*: memoriæ prodidit. Videantur *Wolffius Tom. 2. lect. memor. fol. 617. Lazarilli de Tormes vita part. 2. cap. 12. pag. 109. editionis Parisiæ, de anno 1620. Reginaldus*

bis Consalvius de Hispan. Inquisitione;
Cranius de pace Religionis pag. 2 probl. 2.
p. 207. S. Aubertus Miræus in Chron. ad
annum 1481. ubi Inquisitionem miris in
 cœlum laudibus effert. In Lutheranos &
 Huguenotas hodierno tempore remissius
 inquitur, & non publico sed clandestino
 supplicio animadvertitur. Non enim, ut
 olim ita hodie cum Inquisitione illa com-
 paratum est, ut idem *author N N*: refert.
 adeò ut non amplius tam crudeliter in
 quemvis grassetur. Præter dicta Consilia
 Mantuæ Carpetanorum quatuor sunt Ju-
 dices, quorum Jurisdictioni omnes civi-
 les & criminales actiones subjiciuntur,
 quæcunque circa Regiam metropolim
 quinque Hispanicorum milliarium, seu
 viginti mille passuum spatio se offerunt.
 Triginta quoque ibi sunt Apparitores,
 (Alguaziles) & plurimi Scribæ sanguinis,
 quorum quisque proprium suum domici-
 lium & carcerem habet. In cæteris Ur-
 bibus supremi sunt Judices aut Consules
 qui suo arbitrio Senatuum ministros, ap-
 paritores, lictores, ac reliquos ejus farinae
 homines eligunt. In Civitatibus ab Hisp.
 Ciudades nominatis, quibus, aliæ urbes,
 municipia & pagi subsunt, Corregidores
 supremorum Judicum munus obeunt &
 eandem cum provinciarum gubernatori-
 bus

bus potestatem obtinent, Consul Mantuæ Carpetanorum Alcalde Hispali Assistent, Granadæ Gubernator, Luegi Criminal, & in urbe Arcos atque aliis in locis Corregidor appellatur. Baculum sex pedes longum, cujus apex argenteo Regis insigni ornatur, ut plurimum manu gestant, & eos captivos faciunt, qui pugnis & digladiationibus mutuis pacem publicam turbant. Debitorum causa neminem comprehendere audent, nisi ipsis à criminalium actionum Præfectis, qui Prætoribus aut Judicibus Civitatum apud nos comparari possunt, permissum sit. In quarumvis civitatum macellis Præfecti sunt, qui carnem emptoribus appendendo cavent, ne à Lanionibus circumveniuntur. In omnibus ferè urbibus & pagis consortium aut fraternitas quædam occurrit, quam Hispani Hermandad nuncupant & tanquam sanctam summam reverentiâ colunt. Equis insidentes, baculumque album manibus tenentes, ac se ipsos magni facientes passim vias, municipia, & pagos perlustrant, quorum si quis in pago aliquo vel minimum baculo suo præcipiat, perinde habetur, ac si Rex ipse jussisset. Si forsan se quis opponens occideretur, delictum impunè abit. Maleficos & delinquentes in viâ deprehensos ejusmodi

fratres vinculis constringunt. Qui intra urbem peccant, aut ruri peccantes in urbis vallum evadunt, ab eorum potestate liberi ab urbis Consule comprehendi solent. Reperio quidem, quod praesens Rex Philippus IV. A. 1623. ejusmodi Fraternitatem cum Conservatoribus, qui titulos, & publicorum numerum dignitatem judicabant, abrogaverit: Num autem ipsa hæc Fraternitas narratione illâ intelligatur, affirmare certò non auctum. Lusit., Navarræ, Valenciæ, Aragoniæ, & Cataloniæ regno ut *author N N*: tradit à Regis Vicariis seu Proregibus gubernantur, qui tanquam secundi à Rege in Regnis sibi conceditur civilium & criminalium actionum judicandarum summam potestatem obtinentes propriam aulam, & custodiam corporis peculiarem habent. Ut plurimum quovis triennio mutati novis locum cedunt, qui à Regni Magnatibus, Comitibus & Dominis insigni pompâ introducantur Regem verò ipsum soli Principes magno apparatu excipiunt, de dictis Collegiis, Judiciis, Senatoribus, ministris, eorumque redditibus annuis consule sæpe nominatam *Ambrosium de Salazar c. 9. Joh de Laet cap. 5. & D. T. U. I. in descriptione Hispaniæ sub titulo Gouvernemens d'Espagne.* Agit autem dictus de Laet etiam
de

de Regni Aragoniæ (ubi leges , fori , & Magistratus Justitia vocantur) rectione, comitiis, & nobilitate, ut & Lusit., & Ulyssip. urbis gubernatione. Inferiores Magistratus primam instantiam habent, & impune præteriri non possunt. Ab ipsis provocare licet ad supradictas Cancellarias, & Audientias, ac Curias, sive Parl., ut & in Lusit. ad Jud. & Senat. Camerae, quæ Curia omnes tamen in primâ instantiâ nullam admittunt litem, nisi viduarum, orphanorum, & ejusmodi personarû, quibus miseris necessario succurrendum est. Sed causas provocationis jure ex Regnis, & à minoribus Judiciis ad se traductas dijudicant. Sententia in ejusmodi Curis lata, si cum illa conveniat, quam minor Judex tulit; parti condemnatae altera provocatione ad eandem Curiam litem deferre licet, cui mox ex Senatu Curia Judex datur, qui lite denuò inspecta & examinata tandem sententiam ultimam fert, à qua porro ad aliud Judicium provocare integrum non est, nisi decem Maravedisiorum millia summa superet, ut superius indicavimus. Noster *author N N: & D. T. U. T.* de quater mille aureis nummis dicunt, quod veritati magis congruere videtur. Litis pretio summam illam excedente ad Consilium Regium, tanquam

ad summum Camerae Judic. appellatione
 litem transferre concessum est parti, quae
 causa cecidit, eam tamen conditione, ut mil-
 le & quingentos secundum *D. T. U. T.* aut
 mille & quadringentos dublones, quos *A-*
zovedo duplas appellat, secundum *Joh.*
de Laet in judic. deponat. Causa quatuor
 Consiliariis aut Senatoribus Regiis exa-
 minanda & dijudicanda committitur. Si
 quatuor illi ad hanc rem deputati sententi-
 am cum priore convenientem contra pro-
 vocatorem tulerint, pecuniae depositae ja-
 ctura mulctatur. Ea sic dividitur, ut quin-
 genti dublones in aërarium Regium dese-
 rantur, quingenti adversario tradantur, &
 reliquis quingentis pro injuriâ accepta sa-
 tis fiat Judicibus prioribus, quibus ad Con-
 siliium Regium provocavit, contra quem
 sententia lata est. In criminalibus & capita-
 libus delictis sine ullius personae respectu
 admodum severe justitia exercetur, & con-
 demnatio nulla provocandi potestas con-
 ceditur. Vix ulla Regio inveniri dicitur,
 quae ab homicidis & latronibus tam libera
 & immunis esse credatur, quam Hispania,
 quamvis superioribus annis Aragonia, &
 Catalonia ejusmodi maleficorum nomi-
 ne non bene audierit. Passim vero patri-
 bula, & in arboribus laquei tam severe
 justitiae indicia in conspectum cadunt.

16. Conclusionis loco jam de harum Regionum Dominis ac Regibus pauca dicenda. De antiquis nil certi habemus quod proferamus. Nam quæ de *Thubalo* Noæ Patriarchæ nepote, ejusque posteris ex *Beroso* & aliis afferuntur, parum veritati congrua videntur, præcipuè cum Tubalæi populi non in Europâ sed Asiâ sedem suam habuerint: *P. Merula part. 1. Cosm. lib. 3. cap. 14. fol. 146. item pag. 2. lib. 2. cap. 9. fol. 231.* Vide de Regibus ac populis Hispan. à *Thubal* usque ad *Carthaginenses* *Joh. Vassæum in Chron. cap. 10. & Fr. Tarapham, itemque Anton. Beuter: in Chron. Hispaniæ.* *Iberus, Tagus, Betus &c.* non sunt Reges, sed flumina. *Celtas*, qui primi in Hispaniam venerunt, proprios suos Reges habuisse, dubium est nullum. Quæ tamen ipsorum nomina fuerint, quis dicet? Nec *Berosi* figmenta mera hic alleganda, ut alio in loco, *cap. nimirum 1. mei Itinerarii Germaniæ 43. pag.* indicatum est. Inspice etiam *Goropiam Becanum in Hispanicis, & in Originibus Antwerpiensibus lib. 4. pag. 340.* *Ludovicum Vivem, Benedictum Pererium in Danielelem, Anton. Augustinum Antiquit. Rom. & Hispan. dial. 11. Gasp. Barrerium in peculiari libello, de Beroso, Manethone, Methasthene, & si-*

milibus fictis scriptoribus ab *Annio Viterbiensi* productis, & *L. Nonium de Hisp.* c. 85. p. 263. edit. *Antw.* anno 1607. Temporibus sequutis Afri & Carthaginenses Hispaniam possederunt. *F. . .* nis Romani eripuerunt. A Romanis ejusdem possessio devoluta est ad Wandalos aut Vandalos, ac postea ad Suevos, Alanos, & Gothos, in quorum potestate Regiones Hisp. ab A. salutis 369. vel 400. aut 410. secundum aliorum calculum, usque ad annum 713. aut 14. hæsit. De Vandalis, Alanis, Suevis, & Gothis consulantur *Vasæus cap. 14. & 15. Ludovicus Pontius cap. 20. lib. singulari de las grandesas de Tarragona, & ante eos Isidorus Hispalensis de Gothis, Wandalis, & Suevis.* Anno autem illo 14. aut 15. *Rodrigo* vel *Rodericus* Gothorum Rex, & una cum ipso antiquissima Gothorum Nobilitas tota cæsa est à Saracenis, eo quod *Cavam Jul. Comitissæ*, & summi Andaluziæ Præfecti filiam invitam stupraverat; cujus vindicandæ causa Arabes & Mahumetistæ, aut Saraceni postea Mauri appellati à Patre accessiti, & in Hispaniam ex Africâ aliectioni sunt: Vide *Alfonsi Villadiegii Asturicensis commentarios in forum Judicum: Job. Marianam de reb. Hispan. lib. 6. cap. 21. & seqq. & alios Hispaniæ Historicos: Ex qui-*

quibus constat, quod Regionum Hispanicarum administratio & possessio tunc temporis Saracenis obtigerit: Gothicæ Nobilitatis reliquiæ, ut *Mariana lib. 7. cap. 1. pag. 269.* docet, in Asturiam, & ejusdem montes evasit, ibidemque anno 716. *Pelagium* Regio Gothico stemmate oriundum Regem creavit: cujus posteræ Legionis; in Castiliâ, Navarrâ, Aragoniâ, & Lusitaniâ rerum Summæ præfuerunt, postquam Saracenos, Moriscos, vel Mauros Christiani sensim, oppidis & civitatibus occupatis, hinc inde ex provinciis Hispanicis exegerunt, ut *Mariana cap. ultimo lib. 25. & Salazar pag. 58. & Jeqq.* referunt. Tandem *Ferdinandus* Rex Maurorum reliquias ex Granadæ regno & Urbe, quo se receperant, anno 1492, ejecit, & Saracenicum Hispaniæ dominatum finivit. De Gothicis usque ad *Rodericum*, & Mauris Regibus, cæterisque à *Pelagio*, & iis, qui Legionis, Castellæ, Navarræ & Aragoniæ regnis usque ad *Ferdinandum* imperarunt, legantur scriptores Hispanici, ex quibus *Salazar* catalogum suum contextit. Item *D. T. U. T. Sansovinus, Elias Reusnerus, Albizius, & alii*, qui Principum Genealogias scriptis mandarunt; ut & *Johannes de Laet* in *descriptione Hispaniæ cap. 21.*

Munsteri Cosmographia lib. 2. cap. 34. seq. fol. 106. seqq. ultimæ editionis anno 1628.
Ferdinandus Catholicus Aragoniæ & Siciliæ Rex, *Johannis* ex Castellæ Regum prosapia oriundi Regis filius matrimonio sibi junxit cognatam suam *Isabellam*, Castellæ ac Legionis regnorum hæreditariam Reginam, atque ita conjunxit tria illa Castellæ, Legionis & Aragoniæ regna, & cæteras ipsis adhærentes Regionem, quibus, uti dictum est, etiam accessit Granadæ regnum, ac postea Navarræum ac Neapolitanum Galliæ Regi erepta regna, de quibus in *Itinerarii Galliæ & Italiæ* prolixius egimus. Præter has & regiones multæ in orbe novo aut America illius Regis ætate inventæ ejusdem potentiam mirum in modum auxerunt. Ex dictâ uxore suâ anno 1504. defuncta suscepit filium *Johannem*, qui *Margaritam* Imperatoris *Maximiliani I.* filiam uxorem duxit, & sine liberis ex hac vitâ discessit. Hinc filia *Johanna* patri *Ferdinando* & fratri *Johanni* succedens, ac ejusdem Imperatoris *Maximiliani I.* filio *Philippo I.* Austriæ Archiduci nupta Cæsares duos *Carolus V.* & *Ferdinandum*, ac aliquot filias peperit, ac Hispaniæ regnia Austriacam domum ditavit, *Carolo* Imperatori in divisione Hispaniæ regna cum Belgicis

Belgicis Provinciis & Burgundiâ obtigerunt, accedente tandem etiam Mediolanensi Ducatu. Successorem habuit *Philippum II.* qui magnam Belgicarum Provinciarum partem bello quidem perdidit, sed contra Lusitaniæ, Algarbiæ, omniumque Regionum in utrâque Indiâ ad Lusitaniæ Reges pertinentium compos factus est. Nam cum *Don Sebastian* Lusitaniæ Rex anno 1578. in proelio Africano periisset. major autem cognatus *Henricus* Rex paucis annis post nimirum anno 1580. sine liberis fato functus esset *Philippus* ex primogenitâ *Emanuelis* Lusitaniæ Regis filiâ *Isabella* natus hæreditario jure sibi oblatum Regnum occupavit. Quamquam *Don Antonius* Lusitanus, *Prior Cratensis*, qui Anno 1595. Parisiis animam efflavit, *Emanuel Philibertus Sabaudia Dux*, *Catharina* Lusitana *Bragantza Ducissa*, *Alexander Parmæ Dux Reinutii* filii nomine, ac tandem *Catharina* Medicæ Gallia Regina (vide *histoire des derniers troubles arrivez en France lib. 1 pag. 18. edit. Parisiens. de anno 1626*) omnes quidem Regni possessionem hæreditariam ad se pertinere contenderunt. Præcedentium Lusitaniæ Regum ortus repetitur ab *Henrico* quodam, cui Castilia Rex *Alphonfus VI.* filiam *Torasiam* ;

vel *Teresiam* cum Lusitaniâ dotati sub Comitatus titulo nuptum elocavit. Hunc quidam *Limpurgi* Principem, alii *Lotharingiæ* ducem, nonnulli *Burgundiæ Ducis Roberti*, qui *Hugonis Capeti* nepos fuit (*Thuan. lib. 6. hist. fol. 236.*) nepotem faciunt. Legè *Roder. Toledanam, Rod. Sanctum, L. Marin. Siculum, Job. Barrum cap. 1. Asiaticum Decadum, cum pluribus aliis.* Principes autem & Reges isto ut silentio præteream, ex ultimis fuit *Eduardus*, cujus filiam *Leonoram* Imperator *Fridericus IV.* uxorem duxit. Hunc *Eduardum* sequutus est ex filio *Ferdinando* nepos *Emanuel* Rex, cui anno 1521. Regis *Ferdinandi Catholici* filia peperit filiam *Johannem III.* qui in patris locum succedens præter alios filios ex Imperatoris *Caroli V.* sorore suscepit *Johannem & Mariam* Hispaniæ Regis *Philippi II.* uxorem. Hujus *Johannis III.* ex filio *Johanne, & Joanna* dicti Hispaniæ Regis *Philippi II.* sorore ac Imperatoris *Caroli V.* filia nepos erat Rex *Sebastianus*, qui anno 1578. in prælio uti diximus, regno & vita exutus est. Eum sequebatur patruus *Henricus Emanuelis* nominati filius, qui, ut suprâ monuimus, anno 1580. sine liberis expiravit. Præter hos duos filios *Johannem III. & Henricum* Re-
 ges

ges alios etiam liberos eidem Regi *Emanueli* fuisse constat. *Hieron. Osorius de rebus Emanuelis Lusitan. Regis. Isabella Imperatoris Caroli V. conjux, & Philippi II. Hispaniarum Regis mater: Beatrix Carolo Sabaudiae Duci nupta. Ludovicus, cujus filius illegitimus erat Don Antonio à Lusitanis anno 1580. Rex electus, sed postea victus, & in exilio mortuus: Ferdinandus, Alfonsus, & Eduardus.* Hic ultimus filius *Eduardus* duas reliquit filias, quarum major natu *Maria Alexandro Farnesio Parmae Duci, & minor natu Catharina Johanni Braganzae Duci in Lusitania nupserat, & tum temporis in vivis erat, cum Henricus ultimus Rex diem obiret. Nam major natu soror jam anno 77. ex vivis excesserat. Ex his omnibus apparet, quid juris in Lusitaniae Regnum quisq; sibi arrogare potuerit. Consulantur *Hieronymus Conestagius in historia de Portugalliae conjunctione cum Regno Castellae lib. 3. Jac. Augustus Thuanus lib. 65. historiarum: Christianus Besoldus de de success. quae Regni sit jure lib. 1. dissert. 13. nu. 8. seqq. pag. 140. seqq. & in consulationibus vol. 1. consil. 1. Medicæa Galliae Regina, jus quod sibi in Lusitaniae Regnum arrogabat, longè petita gentis sui derivatione stabilire conabatur: à**

Rege *Alphonso VI.* videlicet, & *Matilde Bononiæ Comitissâ*, à qua generis sui ortum deducebat, quanquam ea adhuc vivente aliam uxorem *Alfonfus* duxit, & ita ejus posteros successionis non capaces putavit. Hinc iniquum ejus postulatam judicabatur, adeo ut *Hispaniæ Rex Philippus II.* qui Theologis, & Jurisconsultis jus suum examinandum & disceptandum proposuerat, & cum *Bragantzæ Duce* certis conditionibus convenerat, *Iustitiæ Regni* compos factus fuerit. Hunc Regem toto vitæ tempore septingentos circiter auri milliones consumpsisse ferunt. Ex *Anna Cæsaris Maximiliani II.* & Sororis suæ *Germanæ* filia genitus est ipsi *Rex Philippus III.* anno Sal. 1621. mortuus. Ejus liberi fuerunt *Philippus IV.* vi. Id. Aprilis anno 1605. *Carolus* anno 1607. *Ferdinandus* anno 1609. *Anna Galliæ Regina* anno 1601. & *Maria Imperatrix ac Hungariæ & Bohemiæ Regina* xv. Kal. Sept. anno 1606, in lucem suscepta. Ex his *Carolus* in vivis esse desit & *Philippus IV.* liberos procreavit. Vide caput 6. *Itinerarii mei Germaniam pag. 162. & seqq.*, ac de *Hispaniâ* in genere præter authores hæcenus citatos etiam *Idacinum, Maximum, Isidorum, Julianum, Lucam Tudensem, Alphonsum*

sum Kartagmensem, Franciscum Tarampham, Michaelen Ritium Neapolitanum, Petrum Medinam, Gregor. Lopes de las excelencias de la Monarchia y Regno de Espanna, Alphonsi Chronicon, Resendi Hispaniam illustratam, Annales Curitæ, Ant. Nebrissensem, Laurentium Vallensem in historia Ferdinandi Aragoniæ Regis l. 1. Anton. Beuteri Chron. Hisp. & alios plures, qui à P. Merula part 2, Cosmagr. lib. 2. cap. 9 sol. 233. citantur.

CAPUT II.

Iter Burdegala & Bayonna ex Gallia Mantuam Carpetanorum in Castiliam, inde Ulyssiponam in Lusitaniam, ex eo loco Hispalim, Granadam, Valentiam, Tortosam, Tarrogonam, Barcelonam, Sarragozam, & per Cominges comitatū Tholosam in Galliam viatores deducens.

ARGUMENTA.

- | | |
|--|---|
| <p>1. De urbibus Baxas, Dax & Bajonnâ.</p> <p>2. De Biscajâ regione & urbe Bilbao.</p> <p>3. De Galliz & Hispaniæ finibus, ac Pyrenæis montibus.</p> <p>4. De Regione Guipuscoâ.</p> | <p>5. De S. Bassiani urbe, vel Donastico, & Tholosâ Guipuscoæ metropoli.</p> <p>6. De S. Adriani monte.</p> <p>7. De Alavâ regiuncullâ, & ejus metropoli.</p> |
|--|---|

- poli, Victoria.
 8. De Castellæ vel Castiliz Regno, urbe & Academia Salaman. cã, & Siguenzã ac Avilã urbibus.
 9. De Burgos veteris Castelliz metropoli.
 10. De S. Laurentii monasterio celeberrimo in Escoriali Novæ Castelliz pago.
 11. De Novã Castiliã, & Mantuã Carpetanorum sede Regia, & Pardos domo Regis voluptuariã.
 12. De urbe Alcalã de Henarez, sive Compluto, ejusque Academia.
 13. De Aranjues domo Regis voluptuariã.
 14. De Novæ Castelliz metropoli Toledo.
 15. De Regione Estremadurã.
 16. De celebri Urbe & monasterio Guadalupo.
 17. De Urbe Merida, vel Augusta Emerita.
 18. De Badajos Estremaduræ metropoli.
 19. De Lusitaniz & Algarbiz Regnis.
 20. De Lusitaniz metropoli Ulyssipond.
 21. De Andalusiz Regno.
 22. De urbe S. Lucar de Barrameda.
 23. De portu el Puerto de S. Mariã.
 24. De Cadiz, vel Callis Maiis, aliã Gadesbus insula.
 25. De urbe Gibraltar, & Fretu ibidem angusto, Estrecho de Gibraltar, sive Fretu Herculeo, columnas Herculis, & Septã vel Centã Africæ monumento.
 26. De Urbe Xeres, vel Xeres de la Frontera.
 27. De Hispali Andalusiz metropoli.
 28. De Urbe Cordubã.
 29. De Regno & Urbe Granadã.
 30. De Murcia Regno.
 31. De Urbe Cartagenã.
 32. De Urbe Murcia.
 33. De Regno Valentiz.
 34. De Urbe & Porto Alicante.
 35. De Urbe Valentiz.
 36. De Urbe Sagunto, quæ hodie Morvedro.
 37. De Regno Catalo-
 nis

- niz & Comitatu Ros-
silonensi.
38. De Urbibus Torto-
sa, & Tarrocon, vel
Tarragoni.
39. De Cataloniæ me-
tropoli Barcinone,
vel Barcelonâ.
40. De Celebrî mona-

stero Montserratæ, &
Urbe Leridâ vel Iler-
dâ.

41. De Regno Arago-
niæ.
42. De Aragoniæ metro-
poli Saragozâ, & Co-
mitatu Cominges.



Equens hoc iter fecit in præ-
cedentibus sæpè citatus *au-*
thor NN: cujus descriptio-
nem mihi bonus quidam a-
micus impertivit. Quoniam

verò nulla unquam talis in lucem edita
est, ac dolendum ideo esset, si in obscuro
latitans blattarum ac tinearum esca fo-
ret, & in aliorum commodum & utilita-
tem non proderetur, eam communem
facere & in publicum producere pretium
operæ duxi, authoris tamen nomine dis-
simulato, cum nesciam, an adhuc aura vi-
tali vescatur, & ipsi gratum accidat, si no-
men ejus descriptioni hujus suæ præfigere-
tur, quod futuro tempore forsitan in alio
tractatu fieri poterit. Ex aliis autem au-
thoribus in Regionum præsertim,
Regnorum & Urbium descriptioni-
bus plura adjeci, eâ spe fretus, non
dicta authori solummodo, si nondum
inter vivos esse desiit, sed & lectori-
bus

bus cæteris me rem gratam facturum, VIII. Aprilis ex Galliæ urbe Burdigalâ, cujus descriptio in *Gallico meo Itinerario cap. 5. pag. 324. seq.* reperitur cum Comitibus suis Germanis discessit, & eodem die incultam terram peragrans quinque equis cursoriis spacia cursoria, sequenti peræquè arenosum, & humidum solum octo, & tertio quatuor confecit, ac pervenit.

1. *Bayornam* Burdigalâ triginta quatuor milliariibus Gallicis distantem. Unicuique comitum octoginta septem & dimidiis solidis Gallicis (Solds) quorum singuli duos cruciferos Germanicos aut stuferum Hollandicum valent, solvendi erant. In desertâ hâc regione inter Burdigalam, & Bayornam vix unicum aliquem pagum se offendisse ait. Alia vero via est, quæ per vicum Castres Pondanfacum, & ad urbem Bazas viatores ducit. Urbs hæc Vasatæ Latinis, in territorio, cui nomen Bazadois sita, & unius diei itinere ab urbe Burdigalâ remota est. *Hubertus Thomas Leodius* in descriptione vitæ Electoris *Friderici II.* anno 1516. distantiam huic novem milliaria attribuit. Bazas urbs est Episcopalis arenoso & deserto loco incumbens, si plagam septentrionalem excipias, quæ frumenti, vini, & fru-

& fructuum ferax re pecuariâ quoque abundat. Vide *Sidon. Apollin. lib. 8. epist. 12.* ubi soli Vasatici descriptio. Ab urbe Bazas via territorium permeat incolum desertum, ac gramine, arboribus & herbis destitutum, ut *Leodius* narrat. In viâ occurrunt aliquot viles urbeculæ, nempe Captieux 3. Rochefort 4. Montmarfan 3. (quem locum *Franciscus de Rues* in Gallicæ descriptione ad Regiunculam Bazadois pertinere ait) Tartesse 4. & Dax 4. miliaribus distantes. Dax civitas in fluvii Adur margine locata, firmitudine singulari pollet, thermaeque sanitati conducentes moribus includit. Sedes Episcopatus est, qui Archiepiscopatus d' Auchis subicitur. Curiam quoque superiorem habet Senechaussée dictam Gallis, cujus jurisdictioni Les Landes Bayonnois, & superior Gasconia subsunt. Dictum flumen ponte pulchro legitur; & quarta miliaris parte ab ipso oppido fossæ cernuntur tres, quæ aquis plenæ sunt, quando lumine pleno Luna apparet, & eadem de crescente & lumen amittente ne guttulam quidem aquæ exhibent, ut dictus *Rues pag. 627.* docet. Ex fonte extra urbem aqua salsa manat. Hinc ad pagum S. Vincenzo 3. ac inde Bayonnam 4. miliaria numerantur, quorum

120 REGNI HISPANIAE
rum collectorum summa reddit 34. millia-
liaria, numerum priori convenientem, si
non hallucinatus fuerit dictus *Leodius* qui
Bayonna per pagos aliquot, per quos
proculdubio author noster etiam iter se-
cit, Burdigalam rediens triginta & uno
tantum miliaribus intervallum inter ut-
ramque urbem intercedens metitur.

Bayonna ferè quater mille passibus ab
Oceano sejuncta, ut *Merula* testatur
& fluvio *Gave* pervia ac in fluminis
Adur vel *La Dove* ripâ sinistrâ sedem
suam obtinens inter firmissimas Gallie
civitates locum habet, & neminem præ-
ter Regem, Regio stemmate oriundos in-
tromittit. Caput est *Biscaya* incolarum,
& *Cantabrorum* illorum, qui usque ad
fluvium *Iron* Galliam & Hispaniam sepa-
rantem habitantes Gallie Regi parent.
Circumjacens Regio *Lapour*; *Lourde*,
& *Les Landes* appellatur, Episcopusque
hujus loci Archiepiscopo *Auchensi* sub-
ditus est. Hodie totum illum tractum
Vasaticum usque ad fluvium *Atorum*
vernacula lingua vocant *Landas*, hoc est,
deserta & inculta loca *Lansius in orat. con-*
tra Galliam pag 331. edit. 1. in 4. Author
noster cum comitibus suis in diversorio
aux trois marchands trans extremum
pontem commorati sunt.

17. Id. Aprilis Bayonna abierunt, in viâ multos colles obviam habentes, ac vilem locum littori maris affidentem prætervontes, ubi multas in pascuis oves lanam caprinis crinibus haud dissimilem gerentes, & multa eremitarum domicilia videntur. Adventantes excepit.

S. Jean de Lux Biscajæ municipium. Nam dicto Lapordico tractu finito, Bayonna discedentes in eam Biscajæ partem progrediuntur, quæ ad Galliæ Regnum pertinet. Biscajam verò includunt Navarra, Guipuscoa, Oceanus, & Asturia. Pars autem illa Gallica, quæ Bayonnæ annexa est, usque ad Iron fluvium se extendit; Reliqua, quæ Hispaniarum Regi subditur, undecim milliaria Hispanica tam longitudine quam latitudine comprehendit. Biscajæ & Guipuscoæ antiquum nomen est Cantabria. Cantabrorum veterum sedes, de quibus *L. Nonii cap. 44. de Hispania* legi potest. Cantabrica autem lingua non minus vetus, quam suavis mox in territorio Bayonnæ vicino initium sumit. Videatur *P. Merula part. 2. Cosmogr. lib. 3. cap. 15: fol. 330. & symbolum Apostolicum Cantabricâ linguâ editum fol. 332.* Biscajæ loca ex viginti & uno, quæ incensibus cinguntur, notæ præcipuæ sunt

Laredo, Vermeja, Ordogna, & Bilbao, quæ omnia Regis Hispaniæ dominatui subiecta sunt. Bilbao totius regionis caput & inter omnes Cantabriæ urbes prima planitiem occupat, duobusque ab Oceano miliaribus semovetur. Negotiationem haud exiguam, lanæ cum primis, exercens in Portu admodum commodo quinquaginta circiter onerarias naves quotannis lana onustas in regiones externas dimittit. Vili precio in hâc urbe vivitur, quam aëre sano, & temperato frui dicunt. Ejus prolixam descriptionem querere apud *Casp. Ens in deliciis apodemis per Hispaniam pag. 11. seqq.* Biscaja regio est montana quidem, & vinum ferre nesciens, aded ut potus ex pomis confectus incolis sit familiaris, lignisque quamplurimis refecta: Sed omnis generis fructus, & fruges tam larga copia suppeditat, ut decem maravediis tantam aureorum malorum copiam emi posse dicant, quanta uni malo onerando sufficiat. Castanearum, nucum, metallorum, ferri ac plumbi præcipue, plena esse fertur. Margaritas item in mari, in quod se litus protrahit, reperiti perhibent. *P. Merula lib. 1. cap. 11.* Incolæ cæteris Hispaniæ habitatoribus integriores & probiores habiti rem nauticam percal-

lent, & id privilegii habent, ut nullis vectigalibus onerari possint. Eâ de causâ, cum anno 1632. sali novum vectigal impositum esset, cives urbis Bilbao omnes Regis ministros tributum illud exigendi gratia eò missos occiderunt, ac postea omnes Magni Thalassiarchæ ministros, cum ter mille militibus, qui eos puniendi causa advenerant, trucidatos in mare conjecerunt, ut in *Joh. Abellini Chronicorum continuatione fol. 652. 6.* extat. Turcicis pileis colore luteo aut rubro ninctis feminae capita exornant; virgines instar monachorum capita calva habent, & servant, donec in matrimonium collocentur.

Ut ad pulchrum illud Galliae Regis municipium S. Jean de Luz revertamur, mare ibidem brachium seu æstuarium quoddam in terram inferens commerciorum opportunitatem haud exiguam offert incolis, in quorum numero aliquot Judæorum centuriæ inveniuntur. Unde liquet, cum grano salis intelligendum esse, quod in Galliâ nullos Judæos esse dicatur. Anno 1619. nova tamen bis mille & quingentos ex hoc territorio Bayonnensi Judæos expulsos esse referunt, eo quod hostia consecrata abusi fuerint. Vid. *Daniel. Gruber de peregrinat. Studio.*

124 REGNI HISPANIAE
diosor. corollar. nu. 40. In domo Veredariorum & equorum cursoriorum publica certi sunt Regis ministri, qui omnia consignant & notant, que professione certâ indicantur ab iis qui ex Hispaniâ veniunt, vel in Hispaniam proficiscuntur. Ex propter, etiam omnes authoris nostri & comitum ejus, cum hac iter facerent, sarcinæ excussæ, & pervestigatæ sunt.

3. A dicto municipio viâ ducit ad fluvium d' Iron, quo nomine à *Francisco de Rues*, & aliis appellatur. *Serreses* in Franciæ Inventario eum Bidasso vel Margari, & locum, in quo Gallia & Hispania segregantur, ut A. 1615. utriusque principis Galliæ & Hispaniæ Reginarum permutatio, facta est, Andajo nuncupat. *Author* autem noster fluvio dicto nomen Vitesco attribuit. Qui eum transeunt, mox cum alia terra aliam linguam offendunt, adeo ut lingua Gallica penitus pereunte fere nemo amplius repeti queat, qui Gallico Idiomate utatur.

Iron vel *Tran* uno milliari sejunctum a municipio *S Jeande Lux* oppidulum non grande admodum est sed pulchro templo ornatum. In hoc ex Hispanicis oppidis primo occurrente viatores nostri pernoctaverunt. Hic mos incipit, qui per Hispaniam viget, ut sibi ipsis lactucas hospiti-

tes parent. E regione ad Oceani littus sita est Fonterabia, vel Fuentarabia magni momenti munimentum quingentorum Hispanorum custodiæ mandatum, quod mari vicino imperitat. Montes vicini Pyrenæorum montium portiones sunt, de quibus ante diximus. Viatores nostri hic aliquot mulos octo regalibus, seu quadraginta solidis Gallicis (sols) conducentes 111. Id. Aprilis viæ se rursus commiserunt admodum lapidosæ, & utrinque montibus Pyrenæis stipatæ. Hi arboribus plurimis consiti fructibus plurimis abundant, fructuumque hic major, quam ullibi in Hispaniâ, proventus esse dicitur, & quidem talis, ut Castiliæ regno de pomis & aliis ejusmodi fructibus, prospicere queat. Incolæ ipsi ex pomis potum suum conficiunt. In viâ obviam fit Guipuscoæ oppidulum Renteria quadraginta lapidibus constratum.

Guipuscoia Regio (nonnullis Guipuscoia, Lipuscoia, & Hispanis Guipuxcoa dicta) Biscajæ confinis à *D. T. U. T.* in *commentario des États du monde* flumine Vidofone (Vidorso, Aldvida, Huria, & Beryvia, vel Beoyvia aliâs nominato & Galliam ab Hispaniâ segregante) Pyrenæis montibus, Navarra, Biscaja & Oceano determinatur, & locis his præcipuis

puis Denia, Eria vel Oria, S. Sebastian, Passagio, & Tolosetta insignita esse dicitur. Mercatoris Atlas ab Oriente dicto fluvio Vidofone, ac Pyrenæis montibus, à Meridie regno Navarrae, ab Occasu Biscaya, & à Septentrione mari Cantabris eam definit. Guipuscoam Cantabriae partem alteram Navarrae regno & Pyrenæis montibus hanc à Gallia Regionem determinantibus conterminum, & ab Occasu Biscayam habere tradit. Qui fines cum prioribus conveniunt, ut & Merulae, qui *part. 2. Cosmogr. lib. 2. cap. 12.* eosdem cum Atlante terminos statuit. Hujus autem, & Biscayae Regionis ratio serè est eadem, cum incolae utrobique oneram publicorum immunitate fruuntur. Hinc populosa est Guipuscoa, in qua praeter viginti sex alios minoris notae fluvios aquas suas dispergunt. Primariam civitatem Tolosam vel Tolosettam cum caeteris in praecedentibus modo recensuimus: Is addi possunt Morrico & Placentia, ut & Fuentarabia, ut nonnullis videretur; Alia ad Biscayam munimentum hoc referre placet. Nam in utriusque regionis divisione Geographi in diversas partes abeunt. Et locis iisdem diversas sunt nomina, Cantabris hoc, Hispanis illo, Gallicis alio nomine unum eundemque locum

vocantibus, & proprii idiomatis genium singulis sequentibus. Solum chalybe & ferri summa copia turgens Vulcani officina, & Martis armamentarium nuncupari meruit. Audiamus hoc testantia verba Ambrosii de Salazar in inventario suo ita loquentem: *Todas estas Provincias de Byzcaja y Guipuscoa, des de Fontarabia frontera de Francia, hasta el cabo de finibus terre, y las des Asturias, y Galicia son muy montannosas, y de poco fructo: mas son buenas para pastos de granados, y tan abundantes de minas de hierro; que puede bastecer a todo el mundo.* id est. Omnes hæ Provincie, nimirum Biscaja, Guipuscoa, utraque Asturia & Galicia à Fontarabiâ Gallie contermina usque ad promontorium Finisterræ, montibus scatent, & parum feraces sunt. Pascuis tamen affluunt, & ferri adeò divites sunt, ut toti mundo metallorum dictorum copiam sufficere possent. *Author noster* NN: piscatu, & hortorum cultura plærosque incolas vitam sustentare asserit. Prolixiorem Guipuscoe descriptionem quære apud *Stephanum Garybæum lib. 15. cap. 9. seq.* & *Florianum del campo lib. 1. cap. 2.*

A dicto oppidulo adventantibus est superandus mons cujus superficies tota

lapidibus constrata cernitur. Ad dextram Oceano apposita civitas Passage, vel Passagio, & è regione pagus Lesso oculis subjicitur. Frequentes hic officinae ferrariae opera fabrili & malleis ferrum in virgas longas redigentes. Monte superato Germanum sodalitium descendit in.

5. *S. Sebastiani* urbem ab oppidulo Iron trium milliarium intervallo abentem, & vulgare nomen Donastien ferentem, quia, ut *C. Ens in deliciis Apodemiciis* scribit, antea Don Bastia, & corrupte Donastia nominabatur. Merula Donastien & Divum Sebastianum idem sonare, & Don vocabulum Cantabris Divum significare docet. Ex Guipuscoae civitatibus maritimis praecipuis una ambitu sic satis prolixo fluminis Menasci, ut veteres eum appellaverent, seu Gurumae, aut Urameae, quod nomen ejus hodie num est, ostio adjacet. Lanae commercium opulentum in hanc urbem diversas nationes illexit. Portus verò admodum rotundus, cujus ingressum arces satis firmæ altior imprimis militibus & tormentis bellicis munita, tuerentur, navigationem, & mercaturam mire promoverunt. Nempe per muros ad portum accedere licet. Privilegium jactant incolae, quo Regem nudo capite ut cum ipsis loquatur, teneri
affir-

SANCT SEBASTIANUM.



affirmant. Portas Hispanicis insignibus, Imperii Romani aquila, & urbis signo exornatas plures milites custodiunt. Plærisque altatibus templorum impositus cernitur *S. Sebastianus* columnæ alligatus, & sagittis confossus. Hoc in loco Viatores nostri pecuniam suam permu- tabant, ex centum decem nummorum jacturam facientes, ac asinos Mantuam Carpetanorum usque decem aureis, sive ducatis, quorum quisque undecim regales valebat, singulos conducebant, eâ conditione, ut asinis suis agasones proprium pabulum præberent. Hoc in loco primâ vice Germani nostri Viatores mo- rem conspexerunt Hispanorum, qui mo- nachorum vestem cucullatam exoscula- bantur. Ager urbem ambiens fructuum quidem ferax vinum tamen vile procrea- bat.

Prid. Id. Aprilis à meridie hâc urbe relicta, inter montes in viâ pergebant la- pidibus recta, & comitem habente ma- gnum, latum, & impetuosum rivum multas auratas nutrientem, molas fari- nam molentes, & ferrum tundentes plu- rimas agentem, aliquot pontibus stratum ac haud paucis pomariis & arbuta ficu- bus repleta undis lambentem. In con- spectum quoque prodibant aliquot pagi,

& in excellioribus locis eremitarum casulæ, ut & passim frequentes ovium greges, quarum lana à caprorum capillis haud multum abludebat. Vespertinum tempus ipsos morari iussit.

Tolosæ, seu *Tolosettæ*, quæ parva quidem urbs, sed metropolis tamen Gai-puscoæ, ut ante dictum, quatuor milliariibus à *S. Sebastiani* urbe digreditur. Inter duos montes interest, ac ensium fabros quamplurimos habet. Confluent hic Araxis & Oria vel Barforia fluvii duobus pontibus juncti.

Idibus Aprilis vallem duobus montibus interjectam, & viam lapidibus stratis munitam exhibentem permeabant. Utrumque fluvii latus satis cultum frumento, leguminibus, fertilibus arboribus, & lino locuples est. Transibant autem oppidula duo, quorum uni *Villa franca*, alteri *Segura* nomen erat. Tota vero vallis affluebat molis malleos moventibus, quibus ferrum ex massis rudibus in longas perticas formari solet. Quinque milliaria emensos vespertino tempore excipiebat.

6. *Sequama*, vel *Segama*, ut alio in loco pagos hic nominatus invenitur. In territorio circumjacente ex argenteis vasis potus hauritur: vitrorum usus infrequens est. A Meridie rursus iter ingressi

veniebant ad altorum montium congeriem, quæ Mons Adriani dicitur. In ipso ferè jugo se offert calula pauperum nonnullorum *Sancti Adriani Eremitæ* nomine (por amor de Santo Adrian) elemosynam petentium. Reliquum jugum merus est scopulus, & mera rupes, ad quam aditus admodum angustis, & uniantum asino pervius viatores in Castiliam deducit. In ipso scopulo fons est aquam vivam emittens, ac diverforium, ante quod altare cum imagine Christi in *Sanctæ Veronicæ* sudario conspicitur. Altius per scopulum candelarum aut facum prælucentium beneficio ascendentes verticem attingunt, ac inde in Occidentalem Oceanum acie oculorum penetrare possunt. Aditu viæ consuetæ superato aliquanto altius ascenditur, quæ in loco tunc temporis Germani nostri nivem reperiebant. Ex asinis autem descendentes reliquam montis partem versus planitiem decurrentem pedites emensi sunt, & vespertino tempore excepti sunt in pago.

Galleretta postquam non plusquam tria milliaria proficiscendo absolverant.

7. Apud pagum hunc ad radicem montis *S. Adriani* initium sumit regioncula Alava 28. leucas Hispanicis longa,

& 18. lata fructuum frumenti, atque vini copia sic satis affluens inter cujus urbes primas tenet Victoria, & secunda est Salvaterra, ac tertia Trevigno Comitatus celebris primaria civitas. In pago dicto Galteretta equile, camera, culina, & hara uno in loco conjuncta erant. Incipiebantque diversoria Hispanica, in quibus hospites ipsos emere oportet eâ, quibus opus habent, soluto regali pro lecto, & nummis nonnullis datis ancillæ, aut servo, quos Servitio nuncupare solent. In planities autem quasi circulo quodam pulchri pagi, egregia municipia, & plura oppidula, ex quibus Salvaterra unum, in conspectum veniunt. Qui ad sinistram deflectere cupiunt, brevi temporis spacio in urbem Logronno pervenire possunt.

XVII. Kal. Maji à Salvaterra ad dextram se vertentes unius lateris fertilitatem, & alterius sterilitatem animadvertent. Aliquot pagis & collibus nonnullis eos sequentibus peragratis valem intrabant priori similem, utpote quæ plures pagos, vicos, & oppidula complexa solo frumenti ferace vestiebatur. Arborem tamen fructi feram nusquam vidente, procul in conspectu habebant urbem Victoriam, quam vis adhuc duo.

duobus ab ipsâ milliariibus abessent. Cum autem meridianum tempus adesset, qui escendi & prandii sumendi causâ subsistebant in dictâ urbe.

Vittoria, inter quam & Salvaterram 5. milliaria intersunt. Alavæ seu Alabæ regiunculæ caput est hæc civitas pulchritudine & commoditate, quàm magnificentiâ, & prolixitate magis conspicua, in quâ non modo nobiles plurimi, sed etiam haud pauci mercatores, & opifices ob commercia, ferro, vino, & lana exerceri solita commorantur. Ensium fabri magnâ frequentiâ hîc habitant, situs autem urbis, cum valle decliviori se parum inclinât. Primus hic locus est, in quo iter facientibus nómine profitenda, & omnia indicanda, quæcunque penes se habent, ita etiam ut nemini indusium novum habere liceat, nisi prius aquæ immersum fuerit. Enses certæ cuidam mensuræ applicantur, & examinantur an etiam debitam longitudinem habeant. Peregrinantibus consultum quoque esse, ut Castiliano more capillitium suum tondendum hic cutent, si nullis molestiis impediti regiones has pervadere cupiunt, in præcedente primo capite monuimus. Custodiæ item portarum munitacula sua petentium, quorum molestiæ

importunissimæ per totam Hispaniam viatores obnoxii sunt, hoc in loco peregrinis vexandis initium sumunt. Hic quisque sibi etiam prospiciat necesse est de corbe conservando com meatui apio, qui Hispanis Alforias dicitur. De corbea quoque lagena botta vel bottija nuncupata, quæ vinum custodiat. Nam de verforiorum commoditate, & vini bibendi occasione viâ reliqua destituitur. Pomeridianum tempus in vesperam vergens peregrinatores nostros per quinque miliaria detulit, in urbem.

Mirandam d' Ebro, in quâ pernoctaverunt. In fluminis Iberi vel Ebro pontiffrati margine sita hæc non vilis urbs in excelso loco castrum ostentat, & cingitur, solo vini tam nobilis feraci, ut viatores nostri vix melius vinum in totâ Hispaniâ egustasse asserant. Flumen ipsi navigari non pervium naves onera ferentes admittere recusat.

xvii. Kal April. scopulos & rupe unius miliaris spacio pergentes equitando & transeuntes, oppidulo Pamemo & montibus à tergo relictis, post spatium miliarium quinque confectum, in pago villi prandebant. In mensa pransuris apponebatur suilla cum pedibus bubulis, quibus vesci nec volebant, nec audebant, quod dies

dies Sabbathi esset. Sed edocti de more hoc per Hispaniam totam usitato cum cæteris iisdem vescebantur. A Meridie pergentes, duobus miliaribus emensis.

Birbiescam municipium Franciscani Ordinis monasterio à quodam ex Velascorum prosapia, ad quam hic locus pertinet, constructo nobile obvium habuerunt, & planitiem campestris miliaria tria pervadentes quieti nocturnæ indulserunt in pago.

el Monastero de las Rodillas, cujus loci casei cæteri totius Castiliæ omnibus excellere dicuntur.

Castiliæ seu Castellæ Regnum duplex vetus & novum, quæ montana in fine Regni Navarræ incipientia, & totam Hispaniam usque ad mare mediterraneum percurrentia separant. De Novâ Castiliâ cujus caput Toledo, inferius dicetur. In Veteri Burgos metropolis primum locum obtinet, ad quam etiam refertur Signenza vel Seguntia à nonnullis ad Novam Castiliam relata, quæ mœnibus & arce munita colli insidet. Vide *Nonium* 74. cap. Collis radicem lambit fluvius, Hanares. Academiâ & sede Episcopali insignis urbs septingentas ædes comprehendit. Vicinâ ipsi est Molina oppidum octingentarum

rum ædium congeries. Reliquæ Veteres Castiliæ urbes sunt Segovia, Valladolid, de quâ postea, & Avila, in quâ mille foci numerantur. Mediam occupat planitiem cinctam montibus, quos frumentum optimum, & vinum generosum nobilitant, Fluvio Algerbe secatur. Alba item, vel Alba, quæ Duces Albanos nominis sui participes reddidit, & famosa est sepulchro S. Teresiæ hic 1582: mortuæ & sepultæ, si fides habenda *Francisco Riberæ* vitam ejus describenti. & *Auberto Miræo* in *Chronico* suo se testem profitente. Porto Veteris Castiliæ Urbes sunt Osma vel Uxama trecenti urbibus constans & Academiam habens à quâ Crunna del Conde sex milliaribus abest, ac Aranda & Pagna. Veteris quoque Castiliæ membrum esse fertur territorium Terra de Campos Medinam & Aguilar includens, & secundum nonnullos Salamantica vel Salmantica Urbs, sicut *Joh. de Matt* ex *Nonii* c. 48. Celebrerrimam hanc & primam Hispaniæ totius Acad. ad Legionem regnum antea, nunc vero ad Castiliæ Veteris Regnum pertinere indicat. Lavatur undis fluvii Tormis, qui in Durium aquas suas effundit. Plurimis nobilibus incolis superbiens, ac territorii circumjacentis fertilitate felix pro-

prolixè describitur à *C. Ens pag. 7. deliciar. Apodem. Marinus de rebus Hispan. lib. 2. fol. 2.* circa septem studioforum millia suo tempore in hac urbe numeratos fuisse commemorat. Vide *Melchiorum Cerdam in Apparatu suo de hac Schola*, ubi in ædificiis, collegiis & lectionibus hujus Academiæ prolixâ descriptione illustrandis multus est. Tandem in Veteri Castilia invenitur quoque Lerma urbs, uvarum, & frumenti ferace territorio locus haud ignobilis. Ut *Merrula part. 2. Cosmogr. lib. 2. cap. 19.* fines hujus Regionis indicat, Asturia & Biscaya ipsi sunt Septentrionales, Lusitania Occidentalis, Nova Castilia Meridionalis, & Aragonia ac Navarra Orientales. A *Merrula* etiam in hac regione locantur urbes Palencia, vel Palantia, Simanca, Camora, Ciudad Rodrigo vel civitas Roderici, Coria, & Placentia. In cæteris verò ab eodem commemorantur urbes, quæ aut planè interierunt, aut ruderibus collapsis se fuisse adhuc testantur. Inter eas est Numantio crebrâ Historicorum mentione celebrata, de quâ *Nonius cap. 78.* Augusto briga, & Clunia, quarum posterior hodierna Crunna del Conde esse existimatur. Alii Placentiam Guipuscoæ, & Valentiam, Zamoram, ac Ciudad Rodri-

drigo Legionis Regno adscribunt.

Ut ad iter nostrum redeamus, tendebat illud XVI. Kal. Aprilis ex pago illo caseos tam optimos sufficiente per tria miliaria ad urbem.

9. *Burgos*, cujus suburbium peregrinatoribus nostris Germanis hospitium præbuit. Prima Veteris Castiliæ Urbe, ut diximus, aliis centum & quinquaginta oppidulis & pagis dominatur, & vectigal annuum *Alcavála* nominatum imperat, pro eo quotannis Regi solvens 17. 129. 880. maravedisios secundum *Johannem Hugonem Linschoten*, aut 41 633. nummos aureos sive Ducatos secundum *Ambrosium de Salazar*. Dimidiæ Lunæ figuram situ suo referens monti & fluvio non quidem navigabili, sed duobus portibus lapideis constrato affidet, ac pulchris plateis, multisque elegantibus templis, monasteriis, & magnificarum ædum structuris, Connestablii in primis palatio superbit. Proprium habet Episcopum magnis redditibus annuis opulentum, & incolas mercaturæ studio occupatos. Castellum supra urbem insigni firmitudinis tutelam non manibus humanis sed naturali situi acceptam fert, & viginti duobus tormentis bellicis majoribus hostes accessu prohibet. Aër frigidus est & hu-

BURGOS.



& humidus. In majori ponte pulchra porta exeuntibus, & urbem ingredientibus patet. Hanc exornant nonnullæ statuæ lapideæ, quibus imposita est Virginis *Mariæ* statua, & huic supposita alia cum duobus versibus, & sub iis Cæsar *Carolus V.* cum hæc inscriptione *Divo Carolo V. Max. Rom. Imp. Augusto, Gallico, Germanico, Africanoque Regi invictissimo S. P. Q. B. Anno clō Idc.* Sub & ad latus hujus *Caroli* aliæ sunt statuæ, & sub arcu portæ etiam duo versus. Ad dextram *Caroli* cernitur filius *Philippus* cum hæc inscriptione: *Apotheos, Philippo II. Hisp. Regi, Gallico, Britannico, Punico, Indico, Celtibero.* E regione opposita alia scriptura legitur. Ad *Caroli* sinistram conspicitur *Philippus III.* cum inscriptione sequenti. *Philippo III. hæreditatis, & paternæ virtutis successori, Patri Patriæ potentissimo, invictissimo, & Religionis Orthodoxæ pientissimo Protectori.* In altero latere leguntur duo emblemata Castellæ insignibus ornata. Prius ostendit arborem, cui addita hæc verba: *Æternum exserenata virebit*: posterius manum quæ speculum, aut lapidem lucidum continet, his verbis: *quæ recta & fida pellucent.* Templum Cathedrale *S. Mariæ* consecratum structurâ elegantissimâ.

tissima inter maximè memorabilia Hispaniæ opera elucet. Turres ostentat perspicuas, & oculis pervias; intus verò altaria adeo artificiose confecta, ut missa non modo simul in quinque altaribus celebrari, sed etiam ab universo populo simul exaudiri queat, cum interea nullus cæteris impedimento esse possit: *Job. Boterus part. 1. delle Relatione Universali pag. 24. edit. Ferrar. de Anno 1592.* Sacellum Connestablii elegantia mira omnium oculos in se convertit. Tecti corona opere perfracto elaborata templo pulchritudinem summam conciliat. Templo adjuncta est aula Episcopalis, in cujus cœnaculo communi viatores Germani haustu vini excepti sunt. Extra Mœnia Cœnobium Ordinis S. *Francisci de Paula*, & trans fluvium Carmelitarum Monasterium visui se exporunt. Hoc picturas admodum artificiosas, & sub terrâ Monachorum sepulchra ostendit. In ejusdem templo imago erat multis lampadibus circumdata, cujus occasione *Author noster N N:* monachum Latinè interrogavit an etiam miracula imago ista edidisset, & hoc responsi tulit; *Imò, quia hæc Imago nuper resurrexit unum puerum*, quæ verba insignem scilicet hujus monachi Hispani eruditionem

arguebant. Quartâ milliaris parte ab urbe Discalceatorum monachorum occurrit cœnobium, & in viâ Valladoledum tendente aliud Virginum nobilium, quod Huelgas Hispani nuncupant. Recipit tantum magnæ originis Virgines, habebatque tunc temporis Abbatissam Ducis de Lerma cognatam. *D. T. U. T.* nominat les Vuelques hoc cœnobium, & in eo centum & quinquaginta virgines nobiles ali affirmat. Subjecta etiam eidem esse dicit viginti quatuor loco, & quinquaginta pagos, quod & *Boterus* asserit. *C. Ens in delict. per Hispaniam pag. 17. & seq. ex L. Marinei Siculi lib. 3. f. 21. 6.* quem tamen non nominat, hanc Abbatiam 17: alia cœnobia, 14. oppidula, & 50. alia loca Jurisdictione suâ complecti tradit. Ibidem plura de hâc civitate legi possunt. Xenodochia & Nosocomia plura extrâ Urbem Régis domo appellantur. Incolæ præ cæterarum urbium Hispanicarum habitatoribus humanitate & comitate, quâ peregrinos excipiunt, laudem insignem sibi conciliaffe feruntur, quamvis ejusdem obliti, Germanicis illis nostris peregrinatoribus civilitatem ex hara porcina petitam exhibuerint. Carè hic vivitur, cum capellam Germani illi tunc temporis undecim & dimidio Regalibus eme-

emere coacti fuerint. In diversorio, in quod diverterant, primâ vice animadvertentiam controversiam inter Franciscanos & Jacobinos inter se disceptantes an Virgo Maria in peccatis sit concepta. In diversorii affixa erat scheda Hispanicè loquens, & triginta dierum absolutionem à peccatis illi promittens, quicumque & quotiescunque nomen Jesu nominassent.

xv. Kal. April. duorum tantum miliarium itinere factò pagi vilis pernoctatione, & quiete utebantur.

xiv. A matutino ad meridianum usque tempus quatuor & dimidium milliare conficientes duos pagos & solum sat sterile peragrationse suâ obeuntes in Venta quâdam seu diversorio solo quiescendi causa substitenterunt.

Pomeridiano tempore itineris laborem repetentes via ducebat per planities campestris, & pascua oves nutriens, flumenque Isergam, vel Pisuergam, ut *Marineus* appellat, in eadem accumbens municipium.

Torquemada, ex quo sequenti.

xiii. Mane abeuntes duorum miliarium campestri planitie superatâ municipium.

Magas in antiquæ alicujus arcis in excel-

celso loco sitæ vicinia sedens accesserunt, indeque duobus iterum milliaribus confectis prandio excepti sunt in urbe.

Duennas, aut oppidulo potius exiguo ejusdem Isergæ vel Pisurgæ fluvii ripæ imposito, & adjuncto arci, ac Dominicanorum monasterio eleganti. Pomeridianum iter planum campum permeans primo offendebat.

Cabagon, vel *Cabecon* oppidulum à priori tribus milliaribus recedens, & eleganti Benedictinorum monachorum cœnobio insigne: ac postea pernoctationis locum urbem.

10. *Valladolæ*, *Valladolum* aut *Valdoledum*, inter quam & præcedentem locum tria millia, seu tres leucæ Hispanicæ intercedunt. Urbium Hispanicæ elegantissima judicata à *Nonio* nobilissimum Hispanicæ oppidum appellatur & *Ptolomæi* *Pintia* esse dicitur; cui sententiæ tamen *H. Surita* refragari audeat in notis ad *Antonini itinerarium pag. 194.* cui oppidum *Pennafiel* potius convenire videtur. In dicti flumini Isergæ, Pisurgæ, vel *Pisuergæ* orâ cubans elegantis structuræ templis, & domibus tam publicis quam privatis, Gymnasioque haud ignobili excellit. Aëri ad salubritatem nihil deeret, nisi à nebulis, & vaporibus, ex di-

VALLISOLETVM.



dicto fluvio exemptibus quandoque, non
 corrumperetur, & turbaretur. Hortorum,
 fontium aliarumque rerum larga copia
 fecit, ut Reges plures hic commorati
 fuerint. Imo adhuc eo allicit, ut non-
 nunquam ejus opportunitate utentes re-
 creationibus indulgeant, Principum Hi-
 spanorum plures Palatia hic magnifica
 habent. Locus, in quo omnis generis
 merces venum exponi solent, sive forum
 admodum elegans septingentorum pas-
 suum circuitu ambitur, ut *Marinæus Si-
 culus*, & *Nontus* referunt. Undecim
 millia in urbe numerati, & in
 frequentia Principum palatia *Comitis de
 Benevento* palatium magnificentiam salu-
 minere communis fert opinio. Per ur-
 bem manans rivulus Sgheva aquam mi-
 nus gratam alveo suo complectitur. Au-
 thor *noster NN*: narrat, Forum seu area
 illa hujus Episcopalis & ad Veterem Ca-
 stiliam pertinentis civitatis *S. Pauli* tem-
 plo proxima à Regio foro, seu Area Pa-
 risiis non multum abludit, & Curia orna-
 tur, patibulumque justitiæ exercendæ de-
 stinatum ostendit. In urbe ipsâ sunt 130
 templa, monasteria, Sacelia, & oratoria o-
 mniumque caput *S. Pauli templum* in
 quo centum & triginta Dominicanos cul-
 tus divinus tunc temporis occupabat. Ex
 pala-

palatio suo Rex per porticum *S. Pauli* templum intrare poterat. Catenis autem circum circa cinctam, tanquam asylum, homicidas admittit, & à lictoribus, & captivitate totus præstat. Vestibulum portam ostentat pluribus statuis lapideis insignem. Fastigium aurea cruce superbit. Arcuum interiorum concavitates, totiusque templi internum tabulatum auro obducuntur. Altari summo astabant cardelabra duodecim altitudine cum virilitaturâ convenientes. Totum autem templo adjunctum cœnobium ubique appensa exhibebat Ducis Lermæ insignia cum sequenti inscriptione: *Duces Lermæ insignis hujus cœnobii veri, unici, & ex ingenti dotatione perpetui Patroni.* Templi ambitus in sacrarium ducit, opus profecto splendidum & magnificentum, in quo Ducis Lermæ effigies ad vivum à pictore expressa conspicitur, omnium prætereâ Papatum, & multorum Martyrum effigies in oculos incurrunt. Ex eo in ambitum duplicem, & quidem unum alteri impositum reditus patet. Interior aliquot pulchris sacellis eximius depictos exhibet Ord. Dominicani Martyres. Inde Dormitorium adire licet, ac Bibliothecam in quâ præter aliorum & *S. Thomæ Aquinatis* unâ picta cernitur.

dus in hortum descenditur. Visu autem
 maximè digna in hoc templo sunt the-
 saurus, vel reliquiæ & Casiolæ seu pallia
 sacra. Peregrinatores nostri Germani ex-
 euntes monachis quatuor regales dono
 dabant, & in Regis palatium priori ædi-
 ficio vicinum se conferebant, in cuius in-
 troitu offenderunt, Germanum Mem-
 minga oriundum, à quo per totam stru-
 cturam circumducti sunt. Domum ejus
 transeuntibus obviâ fuit Leonum fos-
 sa, in qua Leones, ut & aquila quædam
 alebatur.

In horto aviarium adhuc aliquot avi-
 culas Canarias, uti vocantur, continebat,
 & quatuor porcelli marini se conspicien-
 dos exhibebant: Postea illo, cui claves
 commissæ erant, in conclavia eos duce-
 bat. Apud introitum sub tecto monstra-
 bat curram globos rotarum loco haben-
 tē, quo vecta est Galliæ Regina hoc tem-
 pore vivens, cum fratre suo, cum pax in-
 ter Anglos & Hispanos constituta esset.
 Inde gradus ascendentes veniunt in au-
 lam choreis & saltationibus destinatam,
 quæ dietum quadraginta spatio ædifica-
 ta est. Tabulatum ejus totum auro vesti-
 tum est, & in fine thronus deauratus se-
 spectandum offert. In editiore loco quin-
 que vel sex lampades cum aliis nonnullis

rebus conspicuæ erant, Hujus atrii exitum excipiebat porticus præcipuæ notæ virorum quorundam effigiebus, obfessionis urbis S. Quintin, pictura, Argentinæ confecto Horologio, quod Argentinense æmulabatur, & sphæra ac globo quem Pelicanus sustinet, decoratus. Subjectum legitur hoc distichon :

*Omnia metitur tempus, sed metior
ipsum
Artificis fragili machina facta
manu.*

Sub hac porticu amœnus hortus duplex ambulcarum pulchris imaginibus decoratum habet, & spectatores dimittit in aliam porticum sumptuosis fenestris, quarum quævis triginta coronatis constitisse fertur, insignem; ubi in diversis tabellis ex alba tela bombycina confectis Escuriacum, & ducis Sabaudiaæ liberi depicti cernuntur. Hinc sex camerae transcundæ, in quibus Regina commorari solet, quando in urbem venit. Camerae, quæ orando corpori inservit; tabulatum superius auro obducto splendet, ac parietes aliquot munimentorum & fortalitorum Hispanicorum delineationibus oculos pascunt. Proximum est Gynæceum, in quo Rex Hispaniæ, qui hoc tempore Regnum obtinet, natus est. In Sacello huic

contiguo Rex & Regina missæ celebrationi interesse solent. Ex parte illâ, in quâ Dux Lermæ tunc temporis habitare solitus est, transitus in aliam patet porticum, in quâ inter alias imagines *Johannis Frederici* Saxoniae Electoris, ut in armis captus est, effigies cum cicatrice in facie conspicitur. Hic Germani nostri quatuor regales dono dabant. Porrò noster *Author NN*: meminit Palatii ad *Comites de Salinas* pertinentis, ut & aliorum, quæ contemplatione digna esse dicit. Jesuitæ hæc in urbe Theatini appellati pulcherrimo in templo Sacris suis operantur, ac tunc temporis, anno nimirum 1617. annum Jubilæum celebrabant. Porrò hand procul ab hoc Jesuitarum collegio Parochiale templum, & non longè ab eò Lutherani 12. Kal. Junii anno 1559. exusti historiam in tabulâ descriptam conspici indicat. Inde pergentibus se spectandum offert Monasterium el Bonderto Reale magnifico splendore conspicuum, & in fine Inquisitio vel Officium Sanctum, ubi nullæ fenestræ, sed tantum foramina sunt iis in turribus similia, in quibus monedulæ sibi nidos construunt. Apud Franciscanos ostenditur sepulchrum *Antonii de Guevara*, cujus epitaphium in *Francisci Sweertii*

selectis Christiani orbis delictis pag. 324.
 lector inveniet. Extra urbem Regius
 hortus adiace Flumini Pisurgæ, quod
 duobus milliaribus absolutis Torr nomi-
 natur ut *Author noster NN:* monet. Ur-
 bem regit Præfectus, Corregidor Hispanis,
 cui hoc munus triennii spatio admini-
 strandam à Rege committitur, adjunctis
 duobus Jurisconsultis, cum viginti octo
 Senatoribus, qui hoc officium non uti-
 litatis sed honoris causa emunt. XXI.
 Kal. Maji Viatores Germani in urbe
 commorantes haud parva molestia affe-
 cti sunt. Plateas transeuntes convitiis in-
 cessit sæx vulgi; Carnem ab ipsis em-
 ptam ex dulciarii pistoris ædibus abstu-
 lit Burgundus quidam: Lotione & men-
 sura falsa decepti, in judicio cum adver-
 sariis contendere coacti sunt, adeo ut La-
 nii etiam eâ de causâ multam pecunia-
 riam solverint. Quæ omnia de civitate
 hâc in primis notanda sunt, & illud adhuc
 ex *Marineo* adjiciendum, quod, ut re-
 fert, in dicto grandi foro trecentas & tri-
 ginta januas ædium, & ter mille fenestras
 numeraverit.

XXI. Kal. Maji hora undecima Valdo-
 ledo discedentes via ducebat, per amœ-
 nam sylvam monasterium Discalceato-
 rum cingentem, usque ad flumen Du-
 rium,

rium, (Duero, vel Durio) de quo *Novis* legi potest. Hoc transmissio, & duobus regalibus solutis, planitiem quandam superabant, & quatuor milliaribus confectis offendebant.

Moncadam municipium in ripâ fluminis sedem habens, quo relicto, partim arenosum, partim sylvis obductum tractum peragrantes quinque milliarium iter confecerunt, donec hora octava vespertina ipsos exciperet oppidum.

Cocca, in quo quieti nocturnæ indulserunt. Inter *Moncadam* & *Coccam* duo tantum diversoria sola, sine ullâ ædium aliarum viciniâ, nonnullas oves hinc inde pascentes, ac ferè hominem nullum conspicati sunt. Oppidulum autem hoc loco excelso impositum sedes est *Comitissæ de Alcala*, ad quam pertinet. Appellatur etiam Magnatum carcer. Ab eo enim haud longo spatio remota est ars, in quâ *Auricus Princeps Mauriti* Principis frater captivus detentus est.

x. Kal. Aprilis trium milliarium viâ per arenosum & sylvestrem tractum cendente in oppidulum ab Autore non nominatum ducebantur, in quo pransi à meridie transibant solum aliquo modo cultum, nonnullis pagis procul in conspectum se dantibus, in viâ autem non

occurrentibus, nisi uno pago, & diversorio item unico, & solo sine ullis ædibus vicinis donec vesperi perventum est.

Segoviam à præcedente oppidulo quinque miliaribus distantem civitatem, ac sitam in excelso monte, in quo cum suburbiis in satis spaciosam magnitudinem se dilatat, & turribus ac propugnaculis tuetur. Optimi panni, qui nullibi in Hispaniâ meliores, ut *Nonius* c. 60. testatur, confectioe, famosâ incolis, quoque abundat opulenti, ac in solo feraci sedet, Episcopatusque divitis caput est. Septem ædium millia in eâ numerari perhibent. Veteris Castiliæ civitas est. Aquam ejus membrorum contracturam, & hydropem excitare, pannum quatuor tantum digitos transversos latum sex vel septem coronatis constare, & perversæ ac malæ indolis plærosque incolarum esse *Author* noster tradit. In foro templum cathedrale, *Iglesia Major* Hispanis, insigne est altari Divæ Virginis imagine argenteâ ornato: Sepulchro itidem *Didaci Covarraviæ* Juris consulti celeberrimi: Digna quoque sunt, quæ inspiciantur, duo monasteria in valle sedem suam habentia, *S. Vincentii* nimirum, & *S. Hieronymi*, utrumque in sylva vicina, ambulacri amœnitate ambulatores delectans.

mani nostri viatores circumducebantur à Gallico Sartore Germanicam linguam egregiè callente, qui ipsis spectanda exhibebat arcem, officinam monetariam, & Pontem. Arx Regia *el Palatio* Hispanis, in altâ rupe locata vicina est domicilio Episcopi, & fossis scopulo mero profundè incisus tegitur. In turtis, in quâ excubiæ aguntur, summâ superficie quadrata, & plana decem cernuntur tormenta ænea ad urbem conversa, duo suburbium inspectantia, & unum in campos rictum suum expandens. Inde sexdecim cameræ transcundæ, quarum unicuique tapeta parietibus suspensa decorem haud exiguum conciliant. Unius ex iis Caminus Porphyretico marmore superbit, Sub his minor turtis in supremâ superficie quadratâ & plana septem tormentis æneis oneratur. Ex eâ introeundum in parvam cameram laqueari deaurato splendens, camino marmoreo decoratam, & parietibus ad dimidiam viri staturam opere vitreo obductis insignem. Proximum est Regis sacellum deauratum, & picturarum elegantia insignem, inter quas eminent trium Regum imagines singularis artificii picturâ in altari oculis subjectæ. Mox sequitur cœnaculum, seu triclinium magnificentum, & sum.

sumptuosum, ac ubique auro obductum, in quo omnes Hispaniæ Reges, à *Pelagio*, qui circa annum Christi 716. regendi initium fecit, usque ad *Joannam Caroli V. & Ferdinandi I.* Cæsarum matrem omnes mediocri staturâ repræsentati solius suis insident. Lacunar ipsius impendens opere deaurato artificiosè succinum ipsam mentitur. Hæc triclinio contiguum alterum opere deaurato quoque rutilans postibus marmoreis januas sustinet vicinumque est tribus conclavibus, viridi & cœruleo colore pictis, ac stellarum aurearum copiâ distinctis. Ex triclinio dicto autem exeuntes ducuntur in Regiæ cœnaculum parietum dimidiam partem vitro tectam, scamna marmorea, & laqueare auro optimo opertum ostentans. Adjunctum est conclave aliud elegans lacunar gypsato opere inductum, & rosæ imaginem elegantissimam oculis subjiciens, januasque auro tectas ostendens. In omnibus verò arte quasi certantibus hoc notabile est, quod artificio diverso & dissimili miram oculis voluptatem afferant. Exeuntes alia iterum conclavia ad sui spectaculum & admirationem vocant. Discedentes Viatores nostri Germani regales octo conclavium omnium custodi solvendo delecta-

tionem oculis ablatam compenſarunt. Ex arce in officinam monetariam deducti ſunt. In valle ſita rotas habebat plures, quas aqua præterfluens in gyrum agebat. Extruxerunt eam Oeniponte traducti monetæ excuſores, qui tunc temporis præter unum ſuperſtitem, omnes in vivis eſſe deſierant. Uno die plures nummos excudere ſolet, quàm in aliis monetarum officinis unius menſis ſpacio excudi poſſunt, ut *Author* noſter refert. Videatur *Nonius pag. 188. edit. Antverp. Anno. 1607. in 8.* Tertium opus quod hic Segoviæ contemplationem meretur, eſt pons, ſive Aquæductus, ædificium verè Romanum, & opus tam admirandum, ut omnibus aliis præponendum videatur. Fornicibus innititur centum & ſeptuaginta ſeptem, & per tria milliaria aquam in urbem deducit. In pontis ſine nonnullæ ſunt arcæ, ex quibus aqua per epifſtomia in urbis ædes, quaſcunque opus eſt, emitritur. Uterius ſi progrediatis, turris occurrit, in quam aqua illabitur. Juxta hunc pontem alius minor eſt aquæ in ſuburbium ad tinctorum uſum deducendæ inſerviens. Aſtivo tempore hæc aqua in puteis admodum frigido conſervari poteſt.

IX. Kal. April hinc diſcedentibus
trans.

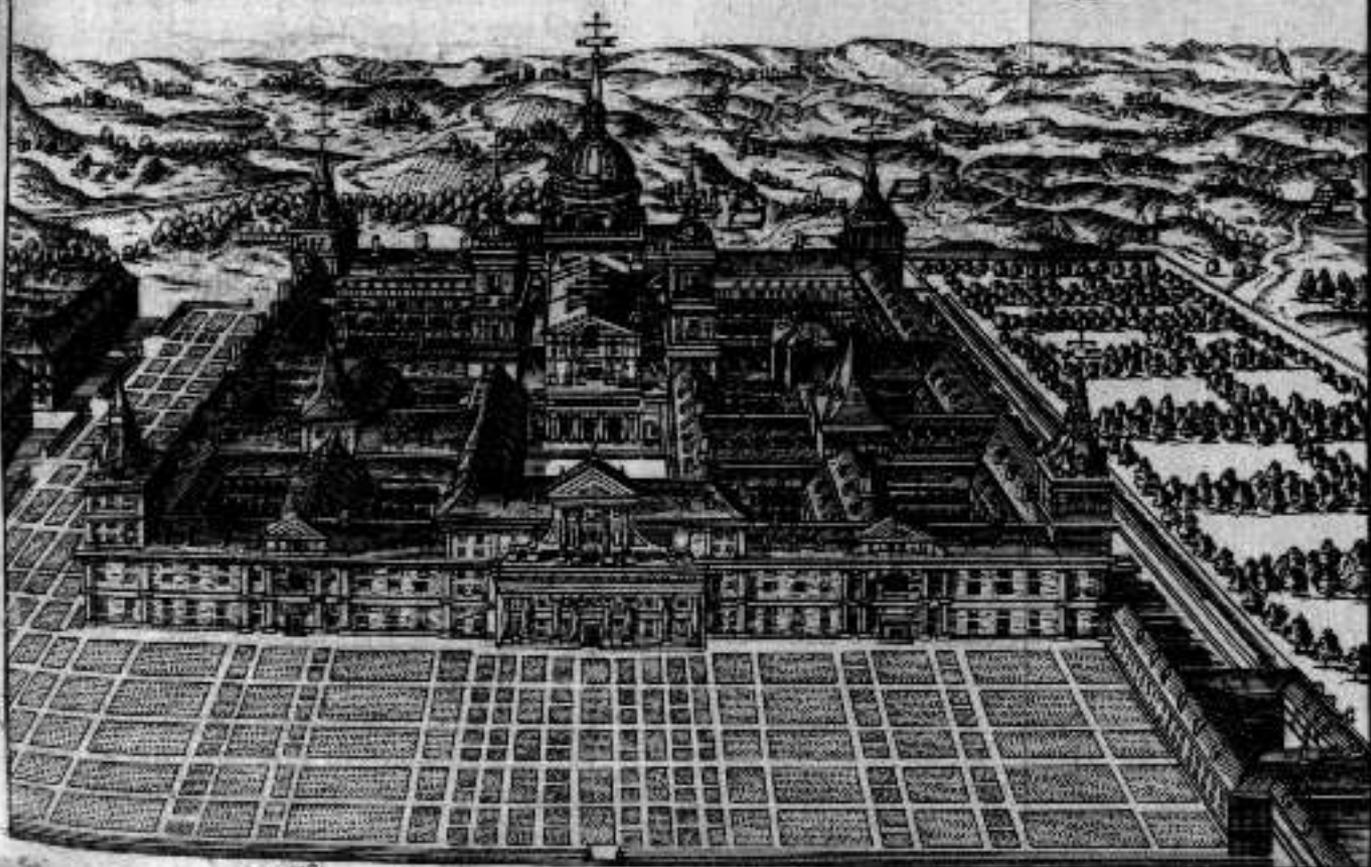
transeunda erat via admodum lapidosa usque ad montes *el puerto del frontefrio* appellatos, & maximam partem nive tectos. Mox in ipso introitu ad sinistram in valle quâdam conspiciendum se offerebat monasterium Carthusianum perpulchrum, in quo nonnunquam Rex commorari solitus est. Ad dextram domus est Regis venatoria. In itinere pergentes metalli fodinas offendebant, & plurimas feras videbant. Postquam aliquot itineris milliaria superata sunt, ad Ventam pervenitur, unde porrò ascendendam. Viatores nostri in nive usque ad genua decumbentes sacellum, & domum, in quâ nix pro Rege custoditur, in vertice reliquerunt, & in descendendo viam lapidibus obsessam, ubi Vetus & Nova Castilia finibus suis disterminantur, habuerunt. Longuios aut asseros videbas octo, quibus appensæ erant portiones maleficorum quorundam, qui tabernam monetariam expilaverant, in quatuor partes dissectorum. Peractis quinque milliariibus circâ meridiem adventantes pagus excipiebat. A meridie commodiore viâ ducti nonnullos pagos videbant, & domum quandam Regiæ recreationi destinatam. Initium item muri septem milliarium ambitu vivarium

feris destinatum includens. Vesperi post quatuor miliarium iter remanserunt in pago.

11. Escorial, quem *Nonius cap. 71.* Escuriacum nominat. Cui in Castiliâ novâ sito adjunctum est ejusdem nominis famosissimum illud in toto orbe Christiano monasterium, quod inter mundi miracula relatum *Merula part. 2. Cosmographia lib. 2. cap. 20. fol. 262.* nimis laudibus extollit. Monachus quidam ad *S. Paulum* Valdoledi nostris dicebat, quod hic opus Salomonis templo majus visuri essent. Plurimumque *S. Laurentii* in Escoriali Monasterium vocatur. Cum Rex *Philippus II. S. Quintini* urbem in Galliâ Anno 1557. nullo alio medio occupare posset, quam si *S. Laurentii* templum machinis illis bellicis dirueret. Confessionarii Patris permissu illud fecit, & se aliud in *S. Laurentii* honorem extracturum pollicitus est. Primum itaque hujus structuræ lapidem posuit, quæ viginti septem annorum spatio ad finem perducta est. Vide quæ *D. Thomas Lansius* in consultatione de principatu inter provincias Europæ in orat. pro Hispan. pag. 264. in 8. scribit, ubi ex *Petro Matthæo* in *hist. Henrici IV. Gallia Regis* lib. 1. narr. 4. refert, quod plus quam vi-

gin.

Monasterium
S LAURENTY
in Escoriali.



ginti millionibus, aut ducentis tonnis anni constiterit. *Joh. Mariana lib. 3. de Rege, & Regis institutione cap. 10.* eam viginti quatuor annis absolutam, præter pretiosissimam supellectilem, trium millionum sumptibus erectam esse ait. *Author noster* narrat, se sibi narratum esse ab ejusdem monasterii monachis qui Ordinis *S. Hieronymi*, A. 1617. centum & quadraginta numero, cum quinquaginta discipulis, quos Scholasticos, vocant, ibidem victitabant, quod in totam structuram cum ipsâ bibliothecâ, quinquaginta sex auri tonnæ cum triginta mille coronatis insumptæ sint. *J. W. Neumayer in Hispanici & Italici itineris descriptione* quindecim auri millionum mentionem facit. Quanticunque vero constiterit nostrâ nil interest. Structura ipsa certè admiranda jure cum veterum illis structoris mirabilibus comparari haud paucis etiam præferri potest. De novis aliorum Magnatum ædificiis cum hâc structurâ collatis sententiam pronunciat versus:

Omnis structuræ cedat structura Philippi.

P. Bertius in tab. Geogr. contr. pag. 100. & seqq. in Hisp. descript. hoc mundi miraculum dilucidè describit, & æri incisum antè oculos ponit, ubi hæc,
ut

ut & apud *Abrah. Ortelium, Marianam, Merulam, & Neumayerum* legi possunt. Nos *Authoris nostri* narrationem, nondum antehac in lucem editam hic ponemus. Ex pago Escoriali ad Regium non magni momenti stabulum via ascendit, & postea utrinque tiliis confita montem porro mille sexcentorum & triginta passuum longitudine scandit, in uno latere saxum habens excelsum, in quo crux lapidea, cum crate, in qua *S. Laurentius* tostus est. Ad cœnobium pervenientium oculis è regione se exhibet ædificium constans duobus tabulatis, quorum unum Scholasticos, alterum regios ministros recipit, quando Rex ibi est. Quâ in monasterium ipsum introitus patet, tribus magnificis portis ingredientem admittit, & exeuntes emittit. Media primaria ex lapide vivo constructa, magnificis columnis suffulta, clavisque & manubriis deauratis ornata Occidentem spectat, *Sanctumque Laurentium* cum crate in medio ostentat. Anguli propylæo obversiquatuor habent turres, & introitus in templum duas alias. Totum autem ædificium tribus solariis seu tabulatis ubique assurgit, & septendecim areis determinatur, quas peristylum triplex sibi invicem impositum, & ubique fere
 stru-

structuras quasvis ambiens inspicit. Aetæ autem septendecim per fontes ex optimo marmore constructos aquam vivam emittunt. Januarum in toto monasterio quatuordecim millia numerari, clavesque iis aperiendis destinatus septem centenariorum pondus habere ajunt. Suprà templi introitum sex statuæ marmoreæ aureis coronis & sceptris insignes, ac octodecim pedes altæ sex Regum Israël effigies oculis conspiciendas exhibent. Ponè introitum fundatorem, & toundationis tempus nigræ tabulæ marmoreæ inscriptio sculpta indicat his verbis: *Philippus II. omnium Hispaniæ Regnorum, utriusque Siciliae & Hierosolymæ Rex, hujus templi primum dedicavit lapidem D. Bernhard. sacro die Anno 1563. res divina fieri in eo cæpta prid. festum D. Laurentii Anno 1586.* In altero latere leguntur hæc verba: *Philipp. II. Omnium Hispaniæ Regnorum, utriusque Siciliae, & Hierosol. Rex, Camilliaci, & Alexandriae Patriarchæ, Nuncii Apostolici ministerio, hanc Basilicam S. Chrismate consecrandam piè ac devotè curavit, 30. August. Anno 1593.* Clathra antè templum ex orichalco facta sunt. Altare stipatur viginti quatuor candelabris argenteis ferè duas ulnas altis, ut & nonnullis

argenteis lampadibus satis magnis. Sunt adhuc tria altaria peculiaria pulcherrimis picturis & figuris ornata, templumque *S. Petri* templo Romæ simile esse fertur. Ejus tabulatum auro obductum splendidissimè nitet; pavementum vero nigro & albo marmore constratum est. Primarium illud altare, de quo diximus, planè liberum est, ità ut totum circum iti queat, nemini tamen quid attingere licet. Ideò Germanos nostros id facientes objugabant monachi, dicentes, locum sacrum esse. Opus est ex fusco marmore confectum, & deauratis imaginibus decoratum, gradus habens ex eodem marmore, ac tanto splendore, ut transeuntes glaciem transire sibi videantur. Superior altaris pars merus est porphyrites. Ponè altare ex Indico ligno, eodem cum suto, pretio æstimato duæ sunt januæ & post illud parieti insertum cernitur marmoris Porphyretici frustum, in quo tanquam speculo totum templum videre licet. Ad ejusdem altaris latus sex aliæ sunt januæ, itidem ex Indico ligno confectæ, cum orbibus ex crystallo. Proximè est *Caroli V.* & uxoris ejus sepulchrum, opere magnifico elaboratum cum hâc inscriptione;

D. O. M.

Caroli V. Rom. Imperatori Augusto ; horum Regnorum, utriusque Siciliae, & Hierosol. Regi, Archiduci Austriae. Optimo Parenti Philippus filius posuit. Jacent simul Elisabetha uxor, & Maria filia Imperatoris, Eleonora & Maria sorores, illa Franciae, haec Ungariae Regina.

In altero latere est *Philippi II.* statua priori similis, in eo tamen differens, quod *Carolus* ordinem incipiat, *Philippus* verò tanquam prudentior alii alicui Regi adhuc locum relinquat, ut verba, *Hic locus digniori inter posteros illi, qui ultro abstinuit, virtutis causa; restantur.* In medio dictus *Philippus* jacet cum hac inscriptione:

D. O. M.

Philippus II. omnium Hispaniae Regnorum, utriusque Siciliae, & Hierosol. Rex Catholicus, Archidux Austriae &c. in hac sacra aede, quam à fundamento extulit, sibi vivens posuit. Quiescunt simul Anna, Elisabetha, & Maria Uxores cum Carolo Principe filio primogenito.

In hoc templo quatuor sunt organa, & quidem bina sibi mutuò opposita. Sedilia in choro ex pulchro & fusco ligno confectae cernuntur pulpitem verò, cui liber
sa.

factis cantilenis plenus incumbit, ex orichalco constans quatuordecim librarum centenarios continere dicitur. Unum ex libris cantilenas sacras comprehendentibus angulos orichalco obductos habens, & quæ resecta sunt folia, deauratus quadringentis coronatis constare perhibetur. Suspensa in choro est ingens lampas argentea: Ante ipsum tabulæ duæ stant catalogum exhibentes omnium reliquiarum sanctarum, quæ in hoc templo offenduntur. 7. nimirum sunt corpora integra, 105. capita integra, 177. brachia & pedes, 364. Venæ, 1400. parva frusta, & adhuc 1570. frustula. In altero Chori latere elegans fons aspici meretur. In Sacratio parieti inserta sunt nonnulla gutturnia marmorea monachis inservientia, qui se lavant, antequàm ad aram accedant. Appensas ibidem cernere licet *Caroli V. Philippi II. & III.* imaginem, ac totius domus Austriacæ genealogiam: ut & pulchram aram auro obductam, in cuius extructionem 500. Ducati impensisunt. In diversis ex Indico ligno arcis ornatus sacer reconditus jacet. Ex hoc sacratio aditus paret in conclave aram, argentea candelabra, & cruces argenteas, auroque obductas sustinentem, habens, in quo arcæ inclusa vasa duo pretiosa ostentantur.

stendantur: unum ex Sapphiro, Margaritis, & pretiosis lapidibus superbit, & in medio ingentem Rubinum continet; alterum fusili opere confectum, & itidem lapidibus pretiosis superbam, ac à Cæsare Maximiliano, ut fertur, elaboratum, quo ad Sacramentum in pompa sacra circumferendum utuntur. Crux quoque ibidē at ex puro auro, cui Margaritæ plures grandes, ac in primis quatuor nucem odoratam magnitudine æquantes insignem splendorem conciliant: Ut & alii lapides pretiosi, nimirum Sapphiri, Pyropi, Jaspides, & Adamantes maximo pretio æstimati. Liber auro munitus, & quater mille ducatis constans, in quo vitâ Christi à quodam monacho picta, & ab alio ad eam pertinentes psalmi & responsoria propriâ manu adscripti. Aliæ item res pretiosæ, & sumptuosæ vestes sacræ figuras varias acu elegantissimè pictas ostentantes: illæ nimirum, quæ in *Caroli V.* exequiis funebribus usurpatæ sunt, & quinquaginta mille coronatis comparatæ esse dicuntur: & aliæ postea in Regis *Philippi II.* pompâ funebri adhibitæ, quarum precium quindecim ducatorum milia esse ajunt. Vestes porro sunt Margaritis & Gemmis distinctæ, quæ priores pretio longè superant. Tegumenta, quorum

rum quadraginta tria unicuique altari tegendo inferviunt, ex serico rubro texta, acu elegantissimè picta, & margaritis ac lapidibus pretiosis ornata, quæ profectò inter plurima visu dignissima eminent. Peculiares quoque vestes adsunt in testis Sanctorum Apostolorum saltem induendæ. Arce tam sumptuosa vestimenta custodientes ex Cedri, Ebeni Indicæ, aliarumque arborum auro contrà æstimatarum lignis compactæ sunt; Thesaurò huic tanto quindecim tonnarum auri pretium constituitur. Dictum conclave sequitur capituli camera, cujus januæ inscripti leguntur hi versus supra Christi imaginem extantes:

*Hic lapis offensus ferietque feretque,
ruinam,*

Hic & inoffensus petra salutis erit.

In altero autem latere depicta est *Virgo Maria* cum hâc inscriptione:

*Hanc hanc mirandam tibi protulit unio
gemmam,*

Autori chara est utraque petra Deo.

E regione *Jacobi Drense*, quem *Bertius*, *Jacobum Trezzo* nuncupat, architecti & statuarii Itali, qui hoc monasterium ædificavit, imago in conspectum prodit, cum inscriptione adjuncta *Christo drvini templi lapidi præstantissimo*. Artificis quo-

quoque cujusdam *Abrahami* nomine effigies, & in conis Christi jacentis, & dormientis, cui hæc verba adscripta: *Cor meum vigilat*. Quantum ad peristylum attinet, inter præcipuas totius hujus monasteriis structuras jure numerandum, in quo circumcirca parietes *Christi & Matris* ejus delectissimæ historiam singulari artificio depictam oculis subjiciunt. In medio hydraulica opera per quatuor tubos marmoreos aquam ejaculantur; imagines elegantes exterius, atque intus leonem monstrantia. Mox gradus se offerunt duobus simul adscendentibus, quorum tamen unus alterum cernere non potest. Picturæ ibi elegantes & inter eas una *S. Hieronymum* cum leone, & altera balænsæ cujusdam Valenciæ capti, & 48. spithamas longe imaginem artificiosè conspectui exponentes. Inde pergentibus occurrit Bibliotheca, cujus ostium instrato opere variatum ex Germ. huc delatum est. Pavimentum marmore splendet; arcuatum tabulatum picturis variis librorum subjectorum materiæ, quam continent, respondet. Repositoria, & plutei cuncti ex ligno Indico patati, & marginum extremitas in libris deaurata. Quinque ordines pluteorum sibi invicem impositi libros recipiunt, quis.

quisque centum passuum longitudine se extendens. Cernuntur hic *Caroli V. Philippi II. III. & IV.* effigies, ac aliquot Globi, præcipuè verò unus coelestem & terrestrem globum cum Planetarum cursu admirando artificio antè oculos ponens. Nulli Monacho librum ex Bibliothecâ secum in conclave suum fumerè licet, sed in Bibliothecâ ipsâ studiis operam & tempus impendere unicuique integrum est. Ex hac in aliam Bibliothecam deducuntur spectatores. Hæc libris manuscriptis in suos pluteos dispositis referta est. Germanis nostris unus à *S. Augustino* de Sacro Baptismate propria manuscriptus exhibebatur, ut oscularentur. Narrabatur quoque ipsis, quod *Carolo Cæsari* pro his libris omnibus quinquaginta mille coronati oblati fuerint. Adest hic etiam *Papæ Pii V.* mensa, quâ in scribendo uti solebat: Et vetus Hierosolyma, ut tempore *Christi* tuisse creditur, ex ligno opere sectili admodum artificiosè confecta. Totum reliquum conclave effigibus meris relictum inter alias inspiciendam præbet *Johannis de Austria* imaginem, cum duabus lanternis, quibus in magno illo prælio navali anno 1571. usus est. In refectorium descendendum oculos pascit pictu-



G. A. S. S. F.
P. A. R. S.

REGNORVM
HISPANIAE
nova descriptio.

Altitudo Hispanica.
Altitudo Germanica.

Notarum explicatio.
† Archiepiscopus.
‡ Episcopus.
§ Academia.

Pretum Herculeum nunc Estrecho de Gibraltar

PARTI DE BARBARIE.

MERRI DIES.

pictura ultimum judicium repræsentans,
 in quâ *Carolus V. & Philippus II.* à duo-
 bus angelis in cælum portantur. In su-
 premo Refectorii aut Cœnaculi loco
 mensa est, cui Rex cibum capturus assi-
 det, quando in Monasterio commora-
 tur. In absentia ejus Monasterii præfe-
 ctus, qui Prior vulgò appellatur, eidem
 mensæ accumbit. Porrò totum Monaste-
 rium plurimis amœnissimis ambulationi-
 bus cinctum horto insigni, hydraulicis o-
 peribus, pulchris piscinis, cellis pro-
 fundis, Xenodochio, & Pharmacopoliis
 celebre redditur. Hæc *Author noster*
 qui cum laudabili suo comitatu Germa-
 no egrediens monacho 20. reales obtu-
 lit, & eo negante pecuniam accipere Ja-
 nitori quatuor donavit. Monachi enim
 hi admodum divites, sunt, utpote quibus,
 ut *Neumayerus* tradit, Rex *Philippus II.*
 quinquaginta ducatorum millia in an-
 nuos redditus donavit. Regis Palatium i-
 psam, si cum monasterio comparetur,
 vile est. In porticu quâdam pugna nava-
 lis *Johannis Austriaci* cum Turcis depi-
 cta videtur, & in Cœnaculo omnis gene-
 ris aves, pisces & insecta. Germani no-
 stri Oeconomum octo realibus donâ-
 runt.

VIII. Kal. Maji à meridie Escuriaco
 re-

relicto, sterilem arenam peragrantes usque ad secundum aut tertium milliare appropinquaverunt Madrito, ubi solum fertile incipit. Septem autem milliabus confectis vespertino tempore ingressi sunt.

12. Madritum, quæ Mantua Carpetanorum doctioribus esse videtur. Escuriadi & Maditi distantiam *Merula* & *Bertius* quinque, *Nonius cap. 71.* & *Johannes de Laet 11. pag. descriptionis Hispania.* 6. milliabus Hispanicis, *Neumayerus* verò duobus Germanicis metiuntur.

Situs est hic locus in Castiliâ Nova, quæ hoc tempore optima totius Hispaniæ Regio habetur, sed ob imperium, quo reliquas præmit, magna invidia laborat. Septentrionalem terminum veteris Castiliæ finibus terminat; Reliquas ejus extremitates Lusitania, Estramadura, Andalusia, Granada, & Valencia claudunt. Metropolis ejus est Toletum. Eam sequitur Cuença vel Concha, alte & præcipiti scopulo insidens, Regionis Sierra caput. Vide *C. Ens in deliciis apodemiæ pag. 34. Nonium. cap. 73. de Hispania.* Est & Guadalajara civitas celebris, ubi sumptuosum & magnificentum *Ducis de Infantado* palatium, & armamentarium instructissimum. Civitas hæc Guadalajara

inquit *Casparus Barreiros*, vel *Barreiros*, sita est in colle humili, quâ Henares fluuius præterlabitur. Muris antiquis clauditur, commodisque ædificiis repleta est. In eodem Ducatu Infantadgo, vel Infantatus, atque ita etiam in Castiliâ Novâ reperire quoque est Urbem Hitam olim Cessatam, ut *Nonius dicto cap. 73. pag. 218.* autumat. Muris septa excelsi collis lateri accumbit, arcemque in ejusdem collis jugo habet, cujus mari sensim versus urbem descendunt. Eiusdem Castiliæ civitas est Medina Celi, olim grandis, & hodie Ducatus primaria urbs, octoginta circiter pagos sub se habens: Ocanna item tria focorum millia numerans; quibus adjunguntur Madritum, & Alcala de Henares, de quibus postea. Huc etiam refert *Merula* urbem Siguenzam, cujus supra in Castiliâ mentionem fecimus: ut & Alcantaram, ubi Tagus veteri quidem sed insigni ponte lapideo sternitur, de quo *Merula cap. 20. pag. 263.* legendus. Sexcentos septuaginta pedes longus, viginti octo latus, & in summitate supra aquam ducentorum pedum longitudine extensus sex arcuatis columnis seu fornicibus incumbit. Quâ de re, ut & de Equitibus auratis Alcantaræ ordinis nomen debentibus, de urbe

Talavera ad Tagum sita, altis, latis, & fortibus muris munita, & optimè ædificata, ac de Castlona, quam utramque urbem cum Lezuza, vel Lebazusa ad Castilliam novam *Merula* refert, consulatur *Nonius in 39.63. & 64. capitibus*. Tota autem hæc Castilia Nova in tres partes dividitur, quarum una est Sierra, altera Algarría, vel Hénares, & tertia Maocia nuncupantur. Sylvosa admodum paucorum fructuum proventu gaudet, hortis tamen abundans, & piscibus quos *Tagus* copiosè sufficit.

Ut ad Mantuam Carpetanorum redeamus, quorundam opinione pagus est, cum muris destituatur, undè vulgo dicitur, duos splendidissimos, & magnificentissimos pagos esse in Hispaniá, *Madritum* puta, & *Valdoledum*. Sed hodierno tempore ob magnitudinem, vetustatem, & Regiam aulam inter Urbes locum suum tenet. *Nonius, & Thuanus lib. 120.* Mantuam Carpetanorum appellant. Fortunatissima totius Toletani Episcopatus civitas est, ut *Nonius* eam de prædicat. Excelsiore situ elata plurimam sui partem Septentrioni obvertit, inferius lota fluvio *Guadarrama*, qui ponte tectus est. Circumdatus est agro, sic satis fertili, & fodinis multis, ex quibus
fili-

filices, & pyritæ eruuntur, qui lapides poë-
 tæ Hispanico *Johanni de Menna* aniam
 præbuerunt, ut Madritum igne cinctum
 nominaverit. Aëris salubritas haud exi-
 guum ipsi laudem & famam conciliat.
 Nam cum *Cæsar Carolus V.* diuturniore
 feбри vexatus in hunc locum se recepif-
 set, paucis diebus eadem liberatus esse
 fertur. Populosissimarum totius Hispani-
 æ Urbium unam testatur rhedarum &
 curruum multitudo, quorum sæpè cen-
 tum, præter mulos & nobilissimos equos,
 alicui plateas pervaganti occurrent. *Wil-
 helmus Neumayer* circiter ter centena
 hominum millia in hac urbe habitare
 scribit. Incolæ vestitu sumptuoso se o-
 stentant, sed ædificiis grandes sumptus
 non impendunt, à *Philippo II.* prohibi-
 ti, quo minus grandia palatia erigerent.
C. Ens. docente 128. turres circà urbem
 numerantur. Palatium Regium non qui-
 dem admodum spatiosum, sed tamen
 aspectu externo insigne colli appositum
 est, & fluvjolo dicto lambitur. Anno
 1617. in tres erat distinctum partes, qua-
 rum una destinata erat habitationi Regis,
 altera principum juniorum, & tertia *Du-
 cis de Lerma*, summâ apud Regem tunc
 temporis authoritate valentem, & cum
 ipso Rege regentem. Quantum ad Re-

gis conclavia attinet, primum est, quod saltationibus & tripudiis destinatum plurimarum civitatum, & imaginarii praelii, in quo equis & lanceis concursum est, & Galliae Rex *Henricus II.* vitae jacturam fecit iconibus ornatur. Parvum huic adheret aliud, Ixionis, Tantalii, & Sisyphi tormenta, quibus apud inferos torquentur, in tabulis elegantissime depicta oculis inspicienda offerens. Rarissimi & maximi artificii opera esse dicuntur. In fenestrâ picturam cernis, in quâ *Cæsar Carolus V.* & *Saxoniae Elector* scorpione seu arcu scopum petunt. Proximum est Saellum, quod *Carolus V.* extruendum curavit, in quo insignis artificii pictura ex *Apocalypsi Johannis*. Inde Germani nostri peregrinatores deducti sunt in porticum Regiam, introitu ingentis magnitudinis chalybeum speculum monstrantem, in quo totius porticus imago relucebat. Fenestræ omnes ex crystallo, & omnes anguli, januarumque, & fenestrarum postes & fulcra ex optimo marmore facta. Ex porticu in Auditorium, in quo Rex Legatos, & alios audire solet, perrexerunt. Totum deauratum camino ex jaspide constructo superbiebat. Mox alia sequebatur porticus, in introitu comestationes, & prægrecationes elegant-

ganti picturâ adumbrans, ac porro Equum Trojanum ostendens, & secessum, in quo Rex meridianæ quieti indulget. Ex eâ in parvum conclave ingrediebantur, in quo Rex prandere, & cœnare consuevit. *Cæsar Carolus V.* id struxit; Ejus autem symbolum passim Caminis incisum est. Succedit aliud Auditorium cum throno ex nigro holoserico; in quo tabulatum deauratum, & parietes aulæis & tapetibus Scipionis historiam exhibentibus vestiti sunt. Porticus proxima depictos habet viginti duos Lusitanæ Reges, usque ad *Sebastianum*, depictam item pugnam in Africâ, in quâ ipse Regum ultimus cum potissima Nobilitate petiit, Cæcus quoque Organista ibi cernitur, cum mensâ in quâ urbium nonnullarum effigies. Suprà porticum fenestra est, ex quâ in porticum Galliæ Rex *Franciscus I.* cum captus esset, prospicere poterat. In vicino conclavi Rex mensam habet, in quâ globulis, seu sphaerulis per foramina propellendis se exercere solet. Ex hoc egressi veniebant in Cœnaculum seu tricilinium Principis, in quo duæ argenteæ erant mensæ, tapeta pulcherrima, & Principissæ Gallicæ, reginæ jam Hispanicæ lectus quam ex Galliâ secum attulerat. Facilis ad hæc

174 REGNI HISPANIAR
conclavia est aditus, eò quod Germani
satellites semper præsto sunt, qui aliquem
in eâ deducunt: Munera tamen hic du-
plicanda, cum diversæ personæ operam
suam offerant. Ex arce in Regis arma-
mentarium transibant. Conclave hoc
spaciosum octodecim arcis complecte-
batur. In dextro latere *Cæsaris Caroli V.*
In sinistro verò *Philipporum II. & III.*
arma erant. In pariete Speculum Cha-
lybeum unicuique id induenti imaginem
suam staturæ suæ respondentem exhi-
bet. In primâ arcâ erant *Caroli V.* arma,
quibus Anno 1555, usus est, cum urbem
Tunis in Africâ occuparet. Regis item
Africani pileus argenteus, & arma Tur-
cico more parata. Dicti *Cæsaris* vestes,
quibus armatum se tegebat, ex puro ar-
gento & auro constantes, & adeò graves,
ut maximè mirum sit, quo pacto simul
& vestibus & armis tam gravibus uti po-
tuerit. Gladius ipsius, quem ultimum
usurpavit, niger est. Secunda arca com-
prehendebat armaturam, & tunicas ar-
mis tegendis idoneas, quas in bello con-
tra Saxonem adhibuit, ut & nonnulli
baculi rectionis & imperii militaris signa.
Tertiæ arcæ incluso erant arma deaura-
ta, quibus coronationis tempore indutus
erat, Gladius etiam ipsi donatus à *Papa*
Pau.

Paulo III. ut contra hæreticos eodem uteretur ; ut & parva sclopeta ephippiis ejus alligari solita, arma, quæ ad ludicra cataphractorum equitum exercitia adhibebat, chlamydes ipsi tam in pedestribus quam equestribus certaminibus usitatæ cum gladiis ad eas pertinentibus, inter quos nonnulli aquilâ bicipite notati, & ab ipso in Belgio usurpati. Scorpiones quoque aliquot, venabula, jacula, & lanceæ quibus usus est. In cæteris arcis, aut armariis videre est *Ferdinandi Catholici* arma deaurata, & argenteis, aureisque clavis munita, in quibus solum aurum quinquies mille coronatis æstimatur ; arma ultimi Regis Mauritanii, in Granadæ regno, quibus munitus fuit, cum postremo conflictu vinceretur : *Cæsaris Caroli V.* tegumenta bellica ad duos equos, quibus in Germanico bello insidere solitus est : duo pulchra sclopeta deaurata à Duce Sabaudia Regi donata : arma quoque non solum auro obducta, sed etiam lapidibus pretiosis exornata ; equorumque habenæ & retinacula filis ex auro & argento ductis acupictorum artificio exornata ; Arma Indica ex ossibus piscium horrendis larvarum faciebus picta : Captivi Electoris Saxonie gladius & ocreæ : Gladius in aquâ repertus, & accretis lapidibus

dibus oneratus: Galliae Regis *Francisci I.* ut & ejus exercituum Ducis, ac *Bernardi Carpenfis*, (de quo *Mariana lib. 7. cap. 9. 12. § 17.*) gladii: Regis *Ferdinandi Catholici* gladius. *Johannis Austriaci* cinaces, ac galea, quibus in proelio contra Turcas usus est. Arca plena armorum, quae idem post partam victoriam Regi donavit. Alia item conservans arma ante *S. Quintini* fanum Gallis erepta. *Cæsaris* lectica, & sclopetum matre perlarum ornatum, & ab Angliæ Rege donatum. Aliud auro munitum, & à quodam ex *Biscaya* oriundo confectum. Arma Regis *Philippi II.* quinquies mille, & quingentis ducatis constantia: Arma & vestitus militaris equi, cui ante *S. Quintini* fanum insedit. *Sebastiani Lusitaniæ* Regis arma. *Johannis Austriaci* vexilla, quibus in Classe contra Turcam usus est. Bipennes satellitum *Cæsaris*, cum *Boloniae* esset: Proximè januam sunt mirabilia arma Indica, cum arundinibus longis, quae bobus imponi solent. Antefenestram pulchrum est altare, cum trabibus totis imposita, & nonnullis tormentis campestribus parvis. His conclavibus subest Regis Equile, in quo trecenti equi numerantur. De Regiâ hætenus. Porro in hac urbe Madrito cernuntur

Xenodochium *S. Hieronymi*, in quo mille & quingenti homines quotidie aluntur: & Templum *Nuestra Señora*, in quo multa miracula quotidie fieri dicunt, & viginti quatuor argenteæ lampades videntur. Jesuitarum Collegium Rex, qui hoc tempore regnō præest, in Academiam mutavit, & decem mille coronatorum aureorum reditu annuo donavit. Aliorum monachorum cœnobia non pauca quoque in Urbe cernuntur. Apud pontem antè urbem hortum Rex habet, in quo hydraulica opera nonnulla, & ex metallo equus illi in Ponte novo Parisiis similis, quem Mantusæ Dux Regi *Philippo III.* dono dedit. Horto qui *Ducis Lermæ* fuit, vicinum est Capucinatorum cœnobiū, cui proximus locus, in quo ferorum taurorum venatio instituitur, & omnis generis aves videntur. In eadem viciniā amœnum hortum Rex frequentare, & eorum qui cursus certamine se exercent, spectatorem agere solet. Inde haud procul amœnum templum, jucundaque deambulatio, in quâ vespertino tempore plures currum, & rhedarum ac equorum centuriæ delectationem hauriunt. In *Neumayeri* Relatione Hispanicâ me legisse memini, proximè magnum forum in templo crocodilum in Hispaniâ,

178 REGNI HISPANIAE
captum suspensum, & in Regio Palatio
in domo quâdam Rhinocerotem esse, qui
primus in Europâ visus est.

Prid. Kal. Maji peregrinatores nostri
Germani exiverunt visum Regiam Do-
mum Pardo milliaribus duobus Ma-
drito distantem, quæ arx in libero & pla-
no campo posita, amœnissimis vivariis
omnigenarum ferarum plenis cingitur, &
quatuor turribus plumbo tectis superbit.
Cancelli antè fenestras cœruleo colore pi-
cti & aurati, ut & porta auro obducta, &
exornata pulchro admodum horologio,
quod sonans amœno concentu aures
mulcet. Inscriptio portæ hæc est. *Caro-
lus V. Rom. Imper. Hispaniæ Rex 1547.*
Atrium ingresso lapideus pons transeun-
dus. Fossæ omnis generis hortensia ope-
ra accumbunt, ubi & aviaria tria varias a-
ves inclusas continent, pictura exterius
posita gigantem, & adolescentem anno-
rum novendecim, qui gigantis staturam
habebat, ut & duodecim annorum statu-
râ vix trium annorum puellam æquan-
tem, exhibet. Substrata porticus duabus
decoratur tabulis venationem oculis sub-
jiciens, quâ Saxonix Elector Cæsarem
Carolus V. oblectavit. Admitando
artificio una repræsentat hyemem, quâ
venatione se exercuerat *Carolus Impera-
tor,*

tor, ad eam frigidam, ut canes ad ignem adducti se calefaciant. Supra primos gradus contignatio alba & deaurata varias picturas ostendit. Supra sequentes gradus Regis habitatio visitur. In porticibus suspensæ picturæ pulchræ, quæ olim ad Mansfeldiæ Comitem pertinentes Lutzenburgo huc delatæ sunt, suspensæ oculos delectant. Inde Sacellum ingressus opere rectorio albo & deaurato tegumentum cernit, & intriclinio sequente tabulatum simile offendit pulcherrimis figuris exornatum: præcipuæ sunt Regis Galliæ *Francisci I.* captivitas: Fani *S. Quintini* obfidio: Urbis *Granadæ* occupatio: Hispaniæ quatuor flumina præcipua: Hispaniæ depopulatio: *S. Jacobi* Apparitio, quâ *Ordonium* Regem ad Mauros animose aggrediendum hortatus est. In parietibus etiam aliquot picturas cernere est. Inde per ambulacrum humile, angustum, & deauratum ingressus patet in conclave audiendis iis, qui Regem alloqui cupiunt destinatum, in quo judicium *Salomonis* & aliæ artificiosæ picturæ. Hæc adjunctum est proœtion, hodiè ante cameram vocant. In eâ artificiosa pictura modum monstrat, quomodo alicui vermis secandus. De iis dicitur quibus sensus omnes non rectè constant,

stant, aut qui philauti nimium sibi ipsi
 placent. Porro in oculos incurrunt
 Deorum nuptiæ; Apulæi asinus aureus;
 Dormiens foemina, quam Cupido sagittâ
 petit. Pro hac picturâ quatuordecim
 mille coronatorum precium oblatum es-
 se fertur. Conclave proximum huic est
la Sala del Emperador, aut *el aposento de
 cubris*, in quo cibi apponuntur. Orna-
 mento ipsi sunt praelium navale ante
 Naupactum cum Turcis; pictura, in quâ
Philippus II. filium primogenitum Deo
 consecrat; Praelium terrestre antè Pavi-
 am cum Gallis factum, cujus hæc est in-
 scriptio. Anno 1525.

*Cum Papiam cingit numeroso milite
 Gallus,*

*Et timet invicti Cæsaris arma pa-
 rum,*

*Vincitur, & captus, post funera mul-
 ta suorum,*

Imperio paret, Carole Quinte tuo.

Prope januam *Carolus Cæsar* insidet e-
 quo, quo in praelio cum Saxonæ Ele-
 ctore usus est. Hinc per duas cameras in-
 pulchrum ambulacrum elegantissimis o-
 ptice artificio depictis picturis insigne i-
 tat. Proximè sequitur Reginae habitatio
 in quâ primum se offert porticus elegans
 tabulato picto & deaurato tecta, & non-
 nul-

nullis picturis ab *Hieronymo de Bosco* pictis exornata. In projecturâ quâdam elegantî tabulâ prolium cum Saxonîæ Electore antè Mulbergam commissum adumbratur. Cubile Regis huic contiguum auro quoque obductum est. In triclinio pugna navalis *Johannis Austriaci*, & Trajecti ad Mosam, aliarumque civitatum obsidiones depictæ pendent. Vicinum aliud conclave *la Camera de retere* appellatum effigiem habet Comitis *Henrici Nassovii*: Huic succedit cœnaculum duabus tabulis ex porphyrite confectis, & Camino ex eodem lapide extracto, & Saxonîæ Electoris picturâ, quemadmodum Mantuæ Carpetanorum superbiens; Conclave item secretius admodum elegantibus picturis optico artificio adumbratis insigne, cujus fenestræ si clauduntur, lucis splendor per aliquot timus quidem recipitur, sed nullibi janua reperiri potest, ut nemo sciat, quâ ingressus sit. Interius est Principis habitaculum, in cujus triclinio foemina quædam depicta prolixam barbam è mento enatum habet: Monasterii item *Escunaci*, & avis peregrinæ ex monte *Tabor* adductæ, quæ in aquâ simul & terrâ vivere potest, effigies ostenditur. Aliud quoque triclinium priori conterminum nobi-

nobilitatur aliquot obsidionibus pictis; inter quas urbis Rhodi obsidio cum versibus aliquot; Auxilium item quod Dux Parmæ Parisianis civibus tulit. Postquam Germani nostri Viatores omnia inspe-
xissent, exeuntes octo reales dono dederunt, ac vespertino tempore in diversorium suum Mantuæ Carpetanorum reversi sunt, ubi singulis diebus pro unius lecti usu duo reales ipsis solvendi erant. Præsidarii item Regis satellites, & milites ex Germaniâ crebris compellationibus & visitationibus ipsis multum negotii facessiverunt. *Autor noster* dicit, si quis delicato aliquo frusto vesci velit, adeunda ipsi esse Legatorum diversoria, aut ædes, ut ibi, præcipuè apud Reipublicæ Lucensis legatum sibi, precio tamen haud parvo, quod cupit, comparet. Distantiæ inter Augustoritum urbem Pictonum primariam in Galliâ, & Mantuam Carpetanorum centum & octoginta octo milliaria, quæ Gallicâ esse arbitror, numerantur; Horum Hispanicis, ut supra diximus, minorum, & quater mille passibus, singula nempe, respondentium septendecim, & dimidium cum quindecim milliariibus Germanicis, aut septuaginta Italicis conveniunt.

Postquam Germani nostri octiduum
Man-

Mantuzæ Carpetanorum commorati fuerant, cum *Juliano de Flor* natione Gallo, qui jam viginti annos Madriti habitaverat, pacti sunt pro singulis Asinis decem Ducatos & dimidium, ut his de pabulo, & sibi de victu prospiceret in viâ, quam jam Ulyssiponam in Lusitaniâ ipsius ductu ingressuri erant, quamvis in viâ pro ipso postea etiam solverint.

Kalendis Maji inter quintam & sextam horam vespertinam Mantuâ Carpetanorum decedentes ac amcenam viam latumque campum transeuntes, noctu audiebant mugitus ferorum & sylvestrium boum, qui ibi in sylvâ quâdam abutuntur, & post miliaris sex confecta noctu hora decima ingrediebantur.

13. Urbem Alcalam de Henares, Regis *Alphonfi* cognomento Sapientis tempore *Alcala S. Justi* appellatam, qui Sanctus, cum fratre *S. Pastore* sub *Deciano* Præfecto Martyrii coronâ coronatus est, ut *Prudentius* Poëta meminit. Complutum est ipsi nomen hodiernum: situs verò in Castiliæ loco amœno admodum, & gratam planitiem extendente ad fluvium Henares, quod verbum sceni, cujus magna copia ibi est, metam aut acervum denotat. Ovi figuram oblongo illo situ referens sedibus satis pulchris, præcipue

autem plateâ quâdam admodum longâ, quam fornices tabernis mercatoriis abundantes utrimque stipant, ut *Nonius cap. 72.* ait, celebris redditur, & omnibus rebus præcunctis Hispaniæ civitatibus affluit. Rex Palatium hic habet. Academia Salmanticensi secundum locum obtinet. *Franciscus Ximenius Cardinalis, Archiepiscopus Toletanus* eam anno 1517. fundavit, & in hac urbe, anno 1515. ut *Merula fol. 262.* scribit, Biblia sacra, ab hoc loco Complutensia cognominata imprimenda curavit, & Bibliothecam insignem instruxit: Vide *Alvarum Gomez. de Francisco Ximeno lib. 1.* In Collegii templo sepultus est, cujus Epitaphium in *Francisci Sweertii pag. 320.* tale reperitur.

Condideram Musis Franciscus grande Ly-
ceum,

Condor in exiguo nunc ego sarcophago.
Prætextam junxi sacro, galeamque ga-
lero,

Frater, Dux, Præsul, cardineusque
Pater.

Quin virtute mea junctum est diadema
cucullo,

Cum mihi regnanti paruit Hesperia.

Collegium dictum superba est structura,
& catenis cincta, in introitu monstrat
Re-

Regem *Philippum II.* & aliquot suos benefactores, inter quos & *Dux de Lerma*, sed oculis eratis. Ampliorem ejus descriptionem vide apud *Melchiorum de la Cerda* in *Sermonis latini apparatu*. Collegio huic confine est Franciscanorum monasterium in cujus sacello quidam *S. Julianus*, & alii duo Sancti, in alio quoque *S. Diego* terræ mandati quiescunt. Monachus, qui viatores nostros circumducebat, & ipsis cuncta spectanda exhibebat, unicuique dabat tres terreos globulos, ex terrâ effossus, ubi *S. Diego* humatus esse creditur, & terræ sigillatæ haud multum dissimiles, qui aquâ & aceto macerati, & vulneribus impositi ea curare & febri mederi dicuntur. Jesuitæ tunc temporis in hac urbe Collegium extruere incipiebant. Pertinet autem hæc ipsa ad *Archiepiscopum Toledanum*, & patria est *Christophori à Vega* Medici celebris.

VI. Nonas Mâji ponte flavio Henares imposito, & colle acclivi superatis per planitiem non usque ad eam cultam quinque milliariis confectis vesperi se contulerunt.

Argandam oppidulum exiguum cum arce, aut potius domo voluptuaria, olim ad *Dominum Kevenhulerum*, sed tunc
tem.

186 REGNI HISPANIAR
temporis , anno nimirum 1617. ad *Du-*
cem de Lerma pertinens.

v. Non. Maji , itinere per vineas ten-
dente , ad dexteram occurrebat Domus
Regis Venatoria , & postea fluvius Xa-
rama , quem pontone trajecerunt , pro
homine & asino quovis 3. quartas solven-
tes. Sequebatur planities sed non colta,
quâ relicta, & quinque magnis milliariibus
confectis à meridie pervenerunt.

Aranjues , aliâ , si rectam viam teneas,
septem tantum milliariibus Mantuâ Cap-
petanorum distantem. Locorum omni-
um longè latèque sitorum amoenissi-
mus , duorum fluviorum Tagi , & Xa-
ramæ fluctibus , ferè , ut Insula , ambitur.
Vide *Johannes de Laet in Hisp. de-*
scriptione pag. 32. vel pag. 42. edit. Elze-
virianæ Lugd. Bat. ed. anno 1619. Du-
plici ponte fluvii sternuntur. Ex priorè
ponte ingredientibus patet longa & spa-
tiosa platea tiliis utrinque consita , quam
quatuor currus lateribus junctis percut-
tere possunt. In eâ per milliare unum ,
aut ulterius se extendente sub tiliis tan-
quam sub tecto aliquo pedites , equites ,
& currus iter facere solent. Horti tres
pulcherrimi hoc occurrunt. Medius pul-
critudine cæteris præstans arcem conter-
minam habet , propter cujus introitum
do-

domus ab aliis separata cernitur sedes cu-
 jusdam Comitissæ Gallicæ, cum hâc in-
 scriptione : *Benedicite fontes Domino.*
 Inde pons quidam superatus ducit ad
 primum opus hydraulicum, in quo no-
 stri Germani egregie madefiebant, pro-
 pter hoc aliud est, in quo quatuor puel-
 læ aquæ motu circumaguntur. His ad-
 stat ærea statua nudæ Priapo similis, ex
 cujus membris omnibus aqua erumpit.
 Antrum hic artificiosum duos Dracones
 ostendit, cum avibus pluribus impo-
 sitis, qui aquâ moti cantant; mox au-
 ditur organum hydraulicum, cum tu-
 bis & cornibus ab aquâ motis, & concen-
 tu grato aures permulcentibus. In altero
 antri latere quatuor tormenta parva, &
 Satyri, ac feri homines cernuntur, su-
 pra quos anni 1607. est inscriptio, cum
Regis Philippi II. statua. Cupressi pul-
 cherrimæ & rosæ albæ, si quis petat, aquis
 consperguntur. In duobus porrò locis ex
 fontibus marmoreis, & quatuor tilis a-
 qua copiosissimè salit. Ambulacrum se-
 quitur cupressis munitum, & area spa-
 tiosa aliud hydraulicum opus marmore
 colorem ferreum imitanti inclusum o-
 stentans, cujus fastigio scæmina imposita
 undique aquam salientem ejaculatur.
 Conchæ plures item pulcherrimo aspe-
 ctu

ctū aquam ejiciant. Aliud porro ambulacrum opere topiario exornatum fontem habet, cui nigra statua imposita est, & sub eā quatuor puelli aquam emittunt. Proxima est porticus topiario item opere insignis, in quā Cupressus procera Galli cujusdam opus, virginis imaginem representans, & eā ratione se expandens, ut perfectum corpus faciat. In area sequente, & muris incluso ex viginū septem fenestris aqua emergit. Virgo imposita spectatores aquis largē conspergit. Extremus hortus opere topiario quoque elegans omnigenis animalibus, navibus, curribus, vitis, aliisque rebus decoratur. Tertius verò opere topiario totus convestitus est. Arx haud multa momenti alicujus ostendit. In ea tamen Rex *Philippus III.* sæpē commorari solitus est.

Horā quartā à meridie peregrinatores nostri Germani huic profecti, & sub pulchris arboribus iter facientes pontem flumini Xamaræ impositum transibant, & pro quāvis personā & singulis equis quartam solvebant. Multos autem ibi camelos, quos Rex alit, cernebant, ac per incultum districtum pergentes, nocteque oppressi milliariis quatuor confectis perveniebant.

Assequen, in diverforium ab omnibus
aliis

TOLEDO.



aliis ædibus remotum, quales Ventæ omnes apud Hispanos, ubi pavementum ipsis strati loco quietem concedebat. Haud procul ab hoc loco Regis domum Venatorium conspicabantur.

14. Non. Maji propter flumen dictum per solum nonnihil cultum promoventes, & tria milliaria conficientes maturè excipiebantur ab Urbe.

15. Toletum fere in Hispaniæ totius umbilico situm habente, & solum aspectum, ac clivolum occupante, quam majori ex parte amnis Tagus ambit; Reliquam verò ejus partem muri, ac propugnacula validissima cingunt: Muris centum & quinquaginta turres insident, Consule *Rodericum Toletanum lib. 3. de rebus Hispaniæ, cap. 11.* & *L. Nonium cap. 59.* *Hubertus Thomas Leodius, qui anno 1526. in hanc urbem venit, in Electoris Palatini Friderici II. vitâ eam describit ut sequitur.* Toletum asperæ, & scopulosæ, ac ascendentibus descendentibusque haud exiguam molestiam exhibeat, altitudini insidens in mediâ penè Hispaniâ sedem habet. Ab unâ parte Tago fluvius muros ejus lavans accessum ad urbem penitus negat. Ab alterâ parte ad Septentrionem conversa muri validi, & centum ac quinquaginta turres eam firmi-

miter custodiunt. Plateæ quidem angustæ sunt, sed ædes intrus commodiori & pulchriori structurâ factæ externum sui aspectum superant. Cathedrale Templum spatioſo ambitu se explicans magnificè constructum est, & dives redditibus annuis ingentes thesauros possidet. Haftenus *Leodius*. Ut alii tradunt, Agri solum leve, & arenosum est; rarè hic pluit, rari fontes atque rivuli; quâ Tagus fluit, vallis est admodum læta & fertilis, licet angustior; cœli egregia felicitas serici & lanificii commercium opulentem. Videatur *Boterus delle relat. univers. lib. 1. part. 1. Authoris nostri* descriptio hæc est; Castellæ Novæ caput est Toletum, & Hispaniæ centrum, ut scribit *Merula part. 1. Cosmogr. lib. 2. cap. 20. fol. 261.* Olim Regum hic aula fuit, ut peculiare Regnum haberetur, & adhuc Hispaniæ Rex Toleti Regem se profiteatur. Imposita hæc Urbs altiori monti, ad Tagum flumen, aliquot miliarium districtu ambitur, quem venenosis animalibus carere perhibent. Præsidium duobus militum vexillis constant in eâ Rex alit. Muris sic satis validis cincto centum & quinquaginta turres numerat, quam non omnes videri simul possunt. eam Rex *Wamba* anno post natum Christum

LA VILLA DE MADRID CORTE DE LOS REYES CATOLICOS DE ESPANNA.



- | | | | | | | | |
|---------------------------|------------------------------------|---------------------------------|-------------------------------------|---------------------|---------------------------------|--------------------------|------------------------|
| 1. la Santa Cruz. | 6. M. ^a de la Victoria. | 11. Placucha de S. Luis | 16. Puerte de la Vega. | 20. Corpus Christi. | 25. Descalzas del Carmen. | 30. S. Antonio. | 35. Canones del Peral. |
| 2. Concepcion Franc. | 7. N. S. de la inclusion. | 12. S. Basilio | 17. Palacio del duque de S. Pedro. | 21. S. Justo P. | 26. el Colegio de los Inglesos. | 31. Placa de S. Domingo. | 36. S. Ginés P. |
| 3. Colegio de Atocha. | 8. Calle de los pescados. | 13. Carrera de S. Pablo | 18. Las Carnes Viejas | 22. S. Michel. | 27. M. de Monjas de punto. | 32. M. de los Angeles. | 37. S. Maria P. Mayor. |
| 4. Calle de la Cruz. | 9. Calle del Arrenal. | 14. la Cruz del espiritu Santo. | 19. Palacio del Cardinal de Toledo. | 23. S. Pedro. | 28. M. de S. Cathalina. | 33. S. Catalina. | 38. S. Selañar P. |
| 5. Calle de las Carretas. | 10. Hospital de los Franceses. | 15. las Beatas Carmelitas. | | 24. S. Andries P. | 29. el espiritu Sancto. | 34. S. Clara. | 39. S. Sabador. |

um 673, amplificavit. Vide *Marianam*
lib. 6. cap. 14. & *Nonium pag. 184.* Antè
 urbem Amphiteatri Reliquiæ cernuntur:
Extra muros vestigia magni olim Theatri
parva videntur, inquit Nonius ibidem, &
Merula dicto f. 168. Porro visuntur Xeno-
 dochium præclarum à Rege *Phil. II.* ex-
 citatum, & sub arce aliud ægros, & senectute
 confectos Ordinis *S. Jacobi* Equites re-
 cipiens. Portæ, per quam urbem ingres-
 sumus, admodum spectabili imposita
 est *Caroli V.* gladium & imperii aquilam
 manibus tenentis statua. Urbem nobi-
 tant Academia, Archiepiscopatus, se-
 ptendecim ad minimum concilia in eâ-
 dem celebrata & serici commercium; si-
 quidem ad decem millia serici ac panni
 textorum cum iis, qui ad ipsos pertinent,
 in eâdem numerari dicuntur. *Iidem No-*
nius & Merula d. locis. Optimi quoque
 gladii hic parantur, à *Sebastiano Her-*
nando cum primis, & *Saguno.* Præ cæ-
 teris omnibus tria hic visu dignissima
 sunt. Primum est, Templum inter præ-
 cipua totius Hispaniæ eminent, de quo
Nonius d. l. pag. 183. Templum reli-
 quas Hispaniæ sacras ædes longè superat.
 Opere fracto in altum erecta turris trans-
 lucida est. Sacellum in æde ipsâ tumu-
 los continet Archiepiscoporum ex mar-
 mo

more factos, cum nominibus inscriptis inter quæ & *Alberti Austriaci Archiducis* nomen tumulo inscriptum adjunctis his verbis : *Belgarum rebelliam, Gallorum hostium Profigatori*. Interius templi penetrabile ornatur simulachris lapidi incisis, Christi vitam ob oculos ponentibus, & totum ambitum ejus circumdantibus, quibus appensæ videntur argentæ lampades quadraginta, & thuribula plurima ex argento parata. Porta nomine *Puerta de nostra Señora* ex metallo tota constans non nisi magnorum Festorum diebus solennibus panditur. Proximè jacet lapis in quo *S. Maria* stetit, cum *S. Illephonso*, vel *Ildephonso* anno 669. mortuo apparuit : Hic frequentibus oculis summâ humilitate exhibitis honoratur. In Sacratio subterraneo localus seu feretrum *Sancti Eugeni* exuvias mortales continet. Hortus apud peristylum vel porticum sacram cedris scatet. Archiepiscopatus, cujus hæc civitas sedes est, inter omnes primas tenet, quamquam Bragensis Lusitanie Episcopus Primarius cum Primatum sibi vendicet, cujus rei in præcedente capite mentionem fecimus. Sine hoc Archiepiscopo, qui proximus à Rege, nihil de Regno constituitur. Ei præter municipia & pagos

gos septendecim urbes subjectæ sunt. De re-
 ditibus ejus annuis idem caput
 consule. Quadraginta habet Canonicos,
 & inter eos quinque Cardinales, quorum
 nonnulli triginta, alii quadraginta, qui-
 dam etiam quinquaginta mille Ducato-
 rum redditus annuos possident. Alterum
 in hâc Urbe spectatu dignum est admi-
 randum illud opus hydraulicum, à *Ja-
 nello Turiano Cremonensi Italo* excita-
 tum, quo aquâ ex flumine per ducentos
 & quinquaginta gradus (*Neumayerus*
 quingentos & quinquaginta gradus ha-
 bet) in altum propellitur, & in Urbis æ-
 des plætasque maximo incolarum com-
 modo, deducitur. Quâ in arcas aqua de-
 labitur, pons est Tagum regens, opus
 sanè mirum, quamvis uni fornici imita-
 tur. Terrium, quod contemplationem
 meretur, Palatium est à *Carolo V.* inchoa-
 tum, sed nondum ad finem perductum.
 Præter hæc tria multæ adhuc sunt ædes
 sacræ, & monasteria diversa, in quorum
 uno ad Carmelitas pertinente *Lopezio-
 rum* sepulchra ostenduntur. Hæc *noster*
Author, qui etiam refert, se & comites
 suos nimis incolarum clamoribus vexa-
 tos, imò stercore vaccino petitos, sibi
 novos pileos in Urbe hâc emere coactos
 fuisse. Doctrinâ & eruditione nobiles in

hâc Urbe fuerunt, *Aloyfia Sigæa* virgo admodum erudita, *Franciscus Vergaras*, & *Antonius Covarruvias* & duo *Alvari Gomezii*. Plura de hâc urbe nosse cupiens præter citatos authores etiam legat *Gomezium lib. 6. de rebus Jacobi Arragoniæ Regis*; *Novagierum in itinerario*; *Petrum Medinensem*; *Luc. Marin. Siculum lib. 2. de rebus Hispaniæ & C. Ens in deliciis Apodemiciis per Hispaniam.*

A Meridie Germani sæpius nominati Toleto abietunt, & incultum solum per quatuor milliaria se extendere pervadentes vespertino tempore appulerunt ad *Iraxon* pagum exiguum in quo pernoctârunt.

III. Non. Maji populoso & satis culto tractu quatuor milliaria longo pererrato inciderunt in municipium.

Cebolam, frumenti & vini solo feraci circumdatum, à meridie similem districtum quatuor milliarium peragrârunt, & passim in fluminis *Tagi* ripâ plurimos boves & porcos viderunt, quos in *Castellæ* regno hæctenus non viderant. Vespera ingruens per pontem satis infirmum, & dimidiâ parte lapideum eos detulit in urbem.

Talaveram. Urbs seu potius oppidulum validis, altis, & crassis muris inclusuro

sum & in Archiepiscopatu Toletano ad Castellæ Novæ Regnum adhuc pertinens planities ad Tagum flumen incumbit. Aëre salubri, soloque fertili gaudens nobilitatur vasis terreis, quæ in eo fingitur. Videatur *Johannes de Laet in descriptione Hispaniæ pag. 32. vel pag. 41. edit. Leidensis.* Nomen ipsi quoque est Talavera de la Reyna, de cujus nominis origine *Nonius cap. 63.*

Prid. Non. Maji sex milliarium iter per planum & æquum campum, ubi multas oleas, aquilam, & miræ magnitudinis lacertos videbant, eos circa meridiem deferebat in Urbem.

Puerta del Arçobispo, sic satis pulchram, Archiepiscopo Toletano subjectam & Tago flumini appositam, qui hic eleganti ponte ex lapide quadrato constante sternitur. In hac urbe videbant taurorum venationem. Eos longo baculo, cui setrum acutum affigitur, jaculari solent.

16. Apud hanc Urbem Estremadura Regio initium suum capit. Boeticæ pars à *Nonio cap. 7.* Boeturia, & à *Joanne Gesnero Sepulveda in epist. clar. viror. ad F. Pincianum* Petroche nuncupatur, in qua Geographi Vettones antiquos locant. Occidui ejus fines Lusitaniam, Se-

ptentrionales Castellam novam, Orientales Granadam, & Meridionales Oceanum attingit. Caput ejus olim erat Merida vel Emerita, hodie Badajoz novem miliaribus à priori semota. A nonnullis ad hanc regionem quoque referuntur urbes, Placentia locus amœnus omnis generis fructibus & pane albo pulcherrimo nobilis; Coria oppidulum exiguum, & nihil illustre sortitum præter templum; & Alcantara, de quibus supra in Novæ & Veteris Castellæ descriptiones mentio jam facta est. Alia porro oppidula, pulchraque municipia, & pagos habet hæc provincia æstivo tempore tamen incolis multis non frequens, utpote quæ æstivis mensibus præter cæteras Hispaniæ regiones Soli maximè exposita est. Hyberno tamen tempore amœnissima, pascuis lætissimis abundat, & rei pecorariæ dives est. Fructus etiam fert, & arboribus omnigenis vestitur.

A Meridiè suscepto iterum duorum miliarium itinere per colles nonnihil altos nostri in pago vili nocturnæ quieti indulserunt.

Nonis Maji aspera & incommoda per montes Guadalupenses viâ nostros per quatuor miliaris promovit ad Ventam seu diversorium in montibus situm, in quo

quo pransi sunt. A prandio hinc tribus milliaribus confectis advenantes excepit.

17. *Guadalupa* civitas, à quâ dicti montes nomen sortiti sunt. Hi auri & argenti fodinis opulenti aquam vivam ex fontibus amœnis emittunt, & singulari rosarum fragrantissimarum genere, optimoque subere celebres redduntur. Monasterium & urbem versus vineæ frequentes, & plurimæ arbores mala aurea, ficus, aliosque fructus ferentes conspiciuntur. Monasterium & oppidulum *Guadalupa*, *Guadalupia*, vel *Aquæ Lupiæ* sedem habet in valle arboribus admodum scatente, ut instar sylvæ alicujus grandis in conspectum veniat. *Populi*, inquit, *Nonius pag. 193. alicubi in tantum altitudinem enatæ, ut navium malis inserviunt; nonnullis in locis luci instar densæ.* Commodum incolis haud exiguum exhibent fluviolus *Guadalope*, & horti frequentis. Monasterium spectabili structura insigni *S. Mariae*, vel *Nuestra Sennora de Guadalupa* nuncupatur, & ut *Escurium*, habitationem præbet Ordinis *S. Hieronymi* monachis, quorum tunc temporis centum & viginti numerabantur. In parietibus miracula hic facta picturis elegantibus exhibentur, in medio

monasterio hortus mala aurea ferentibus
 arboribus confitus & domus deliciarum
 cernuntur. Inde introitus patet in came-
 ram pretiosas aquas & pharmaca, ac me-
 dicamenta omnigena, quibus omnis ge-
 neris morbi curantur, custodientem, cu-
 jus duo Medici curam gerunt. Hinc a-
 scenditur in superiorem porticum, ele-
 ganti fonte præclarum, in quem aqua ex
 inferiori parte propellitur. In portica
 sexaginta circiter libri in folio pulpitis
 impositi ad adytum pertinent. In tem-
 plo multæ catenæ, ut & vexilla ab iis do-
 nata, quibus auxilium aliquod latum est,
 suspensa videntur. Apud altare sum-
 mum quadraginta duæ lampades argen-
 teæ appensæ sunt, suprâ quas nigra *Ma-*
riæ imago infantulum ulnis continens,
 & albam tunicam induta, cum duobus
 angelis deauratis ponè eam conspicitur.
 Sub eâ tres argentæ statuæ principes
 personas quasdam, ut ex aspectu collig-
 gitur, repræsentant. Quando hæc sta-
 tua huic monasterio donata sit, & qui-
 bus miraculis se nobilitaverit, *Nonius in*
descriptione Hispaniæ cap. 61. legatur,
 ubi etiam thesauri fit mentio & reliqui-
 rum, quas nostri ob ingraentem noctem
 inspicere non potuerunt. Nihilominus
 longam emebant chartam, quæ istius
 sta-

statuæ longitudini & crassitie respondebat. Antequam Rex Lusitanie *Sebastianus* expeditionem contra Mauros in Africam susciperet, in hoc monasterio cum Rege *Philippo II.* colloquutus est, ut tabula quædam hic picta indicium facit.

VIII. Id. Maji itinere per dictos montes faciendo pergentes in jugis plurimas arbores malorum aureorum, & olcarum feraces, ac in dextro latere aliquot eremitarum casulas in conspectu habuerunt, & quatuor milliaria emensi prandendi causa substituerunt in pago.

Legrapa, multis olivarum hortis divitet ubi lardum optimum reperitur. Inde per viam quinque milliarium, pascuis, arboribus & aliis rebus amœnam pernoctandi causâ properârunt in pagum.

El Campo, in quo, ut & priori, quallium vix tres bidui spatium offendebant, homines inveniebant octoginta anno habentes, qui ignorabant, quicquid via ultra tria milliaria erat.

VII. Id. Maji quinque milliarium viâ admodum amœnâ per *Miajadas* municipium haud vile ad ventam seu diverforium ducebantur. In viâ viginti magnæ pecudes erant. Oves Madrito huc aguntur, & pro singulis duo reales solvuntur.

Hinc nostri Medellinum duobus milliaribus inde distitum, & *Ferdinando Cortesii*, qui Regnum Mexicanum occupavit, patriam proficisci constituerant, exploraturi, num fluvius Anas se ibi terram conderet, ut ferè plærrique scriptorum testantur, in milliarium tamen numero variantes, dum hi post, 15, alii post 10. nonnulli post 7. milliarium spatium confectum eundem iterum ex terrâ erumpere dicunt. In loco quoque non convenientes nonnulli Villahartam, quidam Argamasillam, ac alii Medellinum appellant. Hæc de re ex veteribus consularur. *Plinius lib. 3. cap. 1. ex novis, & quidem Hispanis Ambrosius de Salazar in sæpius citato libro fol. 526. Lucius Nonus de Hispaniæ fluvius pag. 113. Ex Italis Johannes Anton. Maginus in Geograph. Jo. Boterus part. 1. relat. lib. 1. Ex Gallis D. T. U. Y. in commentario des Estats de Monde fol. 238. Parisiens. edit. & ex Germanis Munsterus lib. 2. cap. 41. fol. 125. Petrus Merula fol. 221. & Thomas Lanfius in sua consultatione in orat. pro Hispaniâ pag. 273. in 8. qui tamen hoc addit, quod apud Ortelium in *Hisp. generali descript. fol. 16. edit. 1603.* res hæc in dubium vocetur: quamvis Hispani cum *Plinio*, & vulgari opinione faci-*

ant;

ant, & nuper quidam, qui Hispaniam peragravit, mihi retulerit, quod terram equo transiverit, quâ flumen illud sub terrâ cursum suum promovet. Sed *Autor noster* affirmat, quod hanc rem interrogantes incolis, hanc meram fabulam esse, dicentibus risui fuerunt. Omisso itaque Medellinum proficiscendi proposito itineris instituto porro insistentes à Meridie per quatuor milliarium viam amœnam & campos frumento refertos tendebant.

18. Meridam, quæ urbs *P. Merula part. 2. lib. 1. cap. 25.* est Veterum Emerita, vel Augusta Emerita, ut numismata antiqua testantur, & *Dio lib. 53* tradit, quod *Augustus*, Cantabris, Asturibus, & Lusitanis devictis; veteranos milites in Hispaniâ reliquerit, & huic civitati à se condita suam, & Veteranorum jam emeritorum nomen indiderit, ac Augustam Emeritam appellavit. Eiusdem etiam meminit *Paulus Jurisconsultus lib. 50. ff. tit. 15. de Censibus &c.* Hinc hodierno adhuc die ab incolis altera Roma nominatur, *Cæsar Augustus* viam quoque ab hac urbe, usque ad Calis Malis, seu Cadiz sternendam curavit: teste marmore quodam antiquo, cujus inscriptionem quæ hodierno adhuc tem-

pore in eodem legitur, *dictus Merula pag. 284.* ut & alia multa de hâc Urbe tradit. Loco campestri sita, olim non E-stremaduræ tantum, sed & totius Lusitaniæ metropolis, ripam occupat Guadianæ fluvii, & ex florentissimo statu ad summum incolarum infrequentiam dilapsa, nil nisi antiquæ magnificentiæ ruinas & parietinas, potentiæ Romanæ indicia, & reliquias ostendit: ut *Nonius cap. 31. pag. 108.* refert, Priscam ejus magnificentiam testantur quoque aquæ ductus duo sparsis hinc inde ruderibus jam ad nihilum redacti, in quorum locum successit alius aquam in urbem deducens, sed longe à priorum magnificentia recedens. Pons lapideus pulcher fluvium Guadianam sternit, anno 1610. ab exundantibus aquis diruptus, & sumptuosissimis impensis restauratus. Alius item arcus in urbe *S. Jago* trophæum forsan, de quo *Nonius dicto libro pag. 109.* *Insigne prætereà antiquitatis opus conspicitur hic Naumachia.* Theatri quoque vestigia antiqua conspiciuntur, ut *Barrerius* tradit. Solum urbem circumdans, quo usque conspectui patet, frumenti feracissimum, adeò ut urbs hoc jure totius Castiliæ granarium appellari queat. Præter omnis generis fructus saporem gratissimum

num habentes herba hic etiam nasci fertur, quæ tinctoribus ad pannos purpureo & coccineo colore inficiendos inferviunt. Monasterium in urbe *S. Jacobi* Conventualibus hospitium præbet. Patria ipsa fuit *Dectant Poëtæ*, & *S. Eulaliæ*. Incolæ tenacissimo cultu Pontificiam Religionem colentes Germanos nostros in plateis clamoribus & convitiis multis inceserunt, eos Huguenotas, & Lutheranos vocitantes, quod tamen nostri susque deque habuerunt, ne obogganiendo ipsis suspicionem moverent.

VI. Id. Maji sex miliarium via per pascua plurima ovibus referta ipsos unicum pagum in excelsiore loco positum cum arce adjuncta cernentes & haud procul à flumine pergentes deducebat.

Talaveram de Badajoz municipium. A meridie iter ipsis fuit per pascua & prata locustarum multitudine incredibili tecta, à quibus nonnunquam totum tractum illum ita infestari ajunt, ut Rex plurimos homines eas comburendi causa edablegare cogatur. Tribus miliaribus superatis pernoctandi commoditatem ostendebant in Urbe:

19. *Badajoz*: Hæc olim Pax, vel Pax Augusta, Colonia Pacensis à *Plinio* nominatur.

tur. *Paulus JC.* incolas Pacenses appellat. Ex nomine Mauri postea Baxaugos, ac tanti Badaxos fecerunt, unde hodierno appellatio nata, ut *Caspar. Barreiros apud Laetium in Hisp. pag. 29.* docet. Excelsiore loco eminentius inferius à flumine, quod hodiè Guadiana olim Anas, rigatur. Arboribus aurea mala, ficus, citria mala, & oleas ferentibus circumdatur. Magno ambitu se expandens in editiore loco castellum oppido quàm arci similis ostendit, ac mœnibus se tueretur. Cum in Lusitaniæ finibus sita sit, *Rex Philippus II.* hic castra metatus est, cum Lusitaniæ occupandæ causâ expeditionem bellicam suscepisset. Pauca hic occurrunt, quæ aspectum mereantur. Nostris hic quantum pecuniæ secum haberent, indicandum, & pro centum realibus unus, scribæ autem duo solvendi erant. Liberi transitus schedam in tres menses acceperunt immunes futuri, si intrâ hoc tempus huc redituri fuissent.

v. Id. Maji hinc discedentes ac portem transituros adoriebantur custodes in duas partes se dividente, ac spoliationem ipsis minantes, quamvis schedam suam ostenderent. Sed primam custodiam tribus, & alteram octo realibus sedarunt,

runt, & tribus milliaribus à tergo relictis ingressi sunt Urbem.

Elvas primam in Lusitaniâ ipsis occurrentem, & ut præcedens, in monte situm habentem. Circumjacentes urbes ad quartam milliatis partem remotas prospectus ex eâ mentitur. *Andreas Resendio in Lusitan. locorum descript.* testimonio, hæc civitas ut soli fertilitate, & præclaris civibus inter cæteras Lusitanicæ haud minima est: Itâ & olei præstantiâ facile ipsis præfertur. Malorum aureorum copiosissimus proventus facit, ut vili pretio vendantur. Si Episcopale templum excipias, nihil hic offendes, quod contemplationem mereatur. Extra urbem tamen Aquæductus structurâ superbâ quidem ponti Segoviensi cedit, magnitudine operis eum longè superat, ac ultrâ milliatis longitudinem se extendit. Schedam in urbe Badajos sibi traditam Nostri hic ostendere jussi sunt, quæ de novo subscribebatur. Hic moneta Lusitana in usu esse incipit; Castellanae autem quartæ amplius non admittuntur.

A meridie iterum in itinere à custodiâ detenti quatuor realibus se redemerunt. In solo inculto per sex millia excurrente præter diversorium ab ædibus omnibus remotum, & aliquot currus sale

onu.

onustos nil aliud obvium habebant, ac pernoctandi gratia ingrediebantur.

Estremos urbem, quæ Ciudad, magnitudine ad urbem Elvas accedit, ac in inferiori civitate spatiosam aream sclopeti jactum longitudine æquantem habet. Vetus civitas, sicut Badajos urbs, excelsiori loco insidens mœnibus suis inclusa est.

Antequam ulterius progrediamur, de Lusitaniæ regno, in quo dictas civitates sitæ, pauca dicenda sunt. Lusitania hodie Portugallia veteris Lusitaniæ maxima portio à Gallæciæ finibus ad Andalusie terminos se exporrigens à Septentrione dicto Gallæciæ regno, & Minio fluvio, ab Occasu & Meridie Occidentali Oceano, & ab Oriente Castilia, Andalusia, & Estremadura regionibus finitur. Ejus ambitum *Boterus* 879. alii 850. *Merula* 880. miliaribus circumscribunt. Longitudinem omnes 60. metiuntur. Vide *Nicolaum de Oliveira in descriptione Lusitaniæ, & imprimis Lisbonæ urbis ibid. 1620. impressa*, qui duobus in locis diversis tradit; In ea 18. Urbes, quæ *Ciudades*, appellantur, & 414. alias reperiri, quibus si 200. & nonnulla oppidula adjungantur, numerum totum esse 630. civitatum. Plura quoque in hoc regno municipia sunt,

& pagi

& pagi. Nomen autem Lusitaniæ etiam Algarbiæ regnum complectitur, quod Lusitaniæ adhærens Hispaniæ regnorum omnium vilissimum est, ac quatuor tantum sub uno Episcopo urbes habet. Tavila, Lagos, Sylves, & Faro, quarum Tavila & Lagos naves commodissimo portu excipiunt, alius adhuc portus supra *S. Vincentii* Promontorium veteribus Sacrum Promontorium, ac aliquot alii minores navibus commodam stationem concedunt. Longitudini hujus Regni 27. milliaria Hispanica, atque latitudini maxime 8. adscribuntur. Præter Algarbiam Lusitania quinque partes habet. Quæ inter Durium & Minium flumina interest, & ab urbe Porto ad Valenciam extensa 18. milliarium longitudine, & 8. aut 12. latitudine patet, 130. ditissima cœnobiaz, & 1460. parochias præter primatum Bragenis Episcopatus, Episcopatum Porto, & quinque Templâ Collegiata complectitur. *Porto oppidum portu clarum, ad Durji fluvii ostium, unde Portugalliam dictam, quasi Galleriæ portum autumat Resendius.* Habet autem dicta Pars ultra 500. fontes vivos, 200. pontes lapideos, & 6. portus. Cæterum Archiepiscopatus tres, Bragenis, Lisbonensis, & Eborensis, quibus

novem Episcopatus subsunt, numerantur. Frumento Lusitania, præcipue in locis mari finitimis non abundat, & ideo illud Gallia aliisque locis petitur fructibus verò affluit, & metalli fodinas habet. Incolæ peregrinos maximo favore complectuntur, & Castellanos vehementer oderunt. Rei nauticæ peritissimi velorum inventores esse dicuntur. Post Lisbonam ex Urbibus primas tenent.

1. Bracata, hodie Braga, cujus Archiepiscopus cum Toletano de Hispaniæ Primatu disputat, quamvis hæctenus hæc sit sub iudice: ut *Nonius cap. 51. pag. 162.* scribit. In Lusitaniæ eâ parte sita est, quæ Interamnis nuncupatur, ut modo dictum est. Per vetusta civitas usque ad Gothorum tempora magnum nomen obtinuit. Anno 740. Rex *Alphonsus Catholicus* eam Saracenis eripuit. Henricus Lusitaniæ Comes sequentium Regum origo in ejus Basilica sepultus est. Quinque miliaribus à mari distat. Archiepiscopo jus Ecclesiasticum & Politicum subest, qui his mille incolis imperat. Acc bonus, solumque circumpositum fertile & amœnum. Consule porrò *Merulam*, qui prolixius hanc urbem describit.

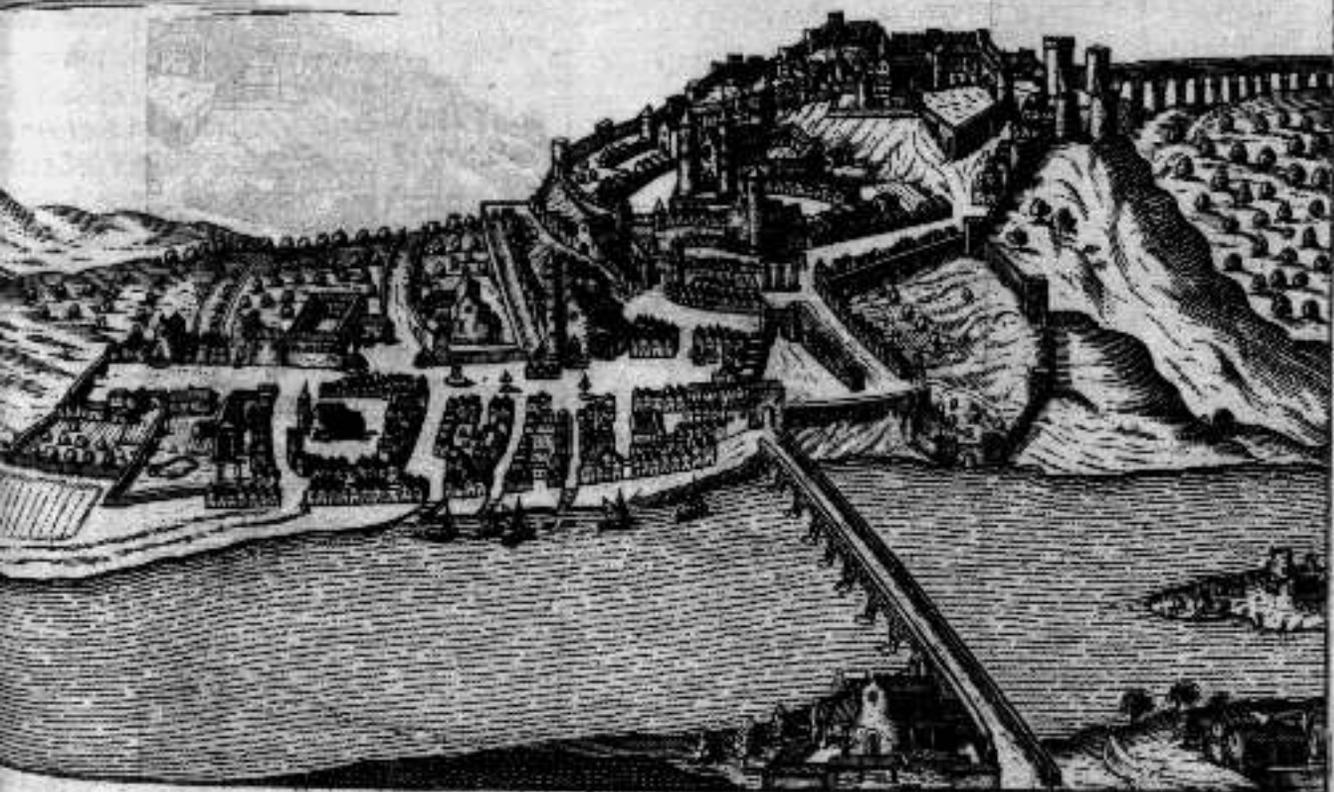
2. Eborâ in campestri & amœno loco, planicieque cui montes ubique circum-

jecti,

BRA CARAE AUGUSTE.



CONIMBRIAE



jecti, non steriles aut calvi, sed densis arboribus vestiti, & in subjectos campos fertilitate mira luxuriaturos, si culturæ debitæ, & fluminis adjumentum accedent, despicientes. Archiepiscopatus & Academiæ sedes 3550. passuum ambitu concluditur, ut *Jacobus Menætius* scribit. Prolixam ejus descriptionem quære in *libro Urbium*, item apud *Andream Resendum*, *L. Nonium*; & *Casparum Ens in deliciis apodemictis per Hispaniam* pag. 82. & *seqq.* Admodum vetusta, & Romanorum temporibus celebris Liberalitas Julia nominabatur. 5. Conimbria vulgò Coimbra amœno & pulchro situ scopulum vinctis & olivetis undequè septum occupat; divisa in duas partes à *fluvio Mondego*, vel *Mondega*, quem *Strabo* *Mulidam*, *Plinius* *Mundam* appellant, & duo pontes tegunt. Fertiles & amœni montes eam intus limpidissimam aquam aqua ductus à *Rege Sebastiano* magnis sumptibus anno 1572. finiti auxilio habentem circumveunt. In Academiâ ejus celebri magna studiosorum est frequentia. Octo ab hac urbe miliaribus abest fons *Ferventia* in campo *Cadima*, haud longè à *Tentugala* situs, cujus aquæ omnia quæ injiciuntur, consumunt. *Nonius d. cap. 29. pag. 130. 4. Santarenum.*

Nonio teste cap. 36. antiquissima civitas ad Tagum flumen in colle editiore 50 milliaribus Italicis Lisbona distans vinum frumentum & oleum ferenti solo, quamvis angustioribus terminis inclusa incumbit, & Veteribus Scalabis dicta est. E regione ac trans Tagum, quadraginta mille passus supra Lisbonam Almerin pagus in districtu sedet plano, spaciofo, frumenti ferace, ad venandum admodum idoneo, hybernis mensibus salubri, & Regii deliciarum ædibus exornato, ubi Reges Lusitaniæ Hyeme commorari solebant, ut *Johannes de Taet ex Anton. Viperano* commemorat. 5. Lagos olim Lacobriga etiam inter præcipuas Lusitaniæ Urbes numeratur. 6. S. Jacobus de Cacem in collo excelso, unde amœnus in mare prospectus. 7. Sinis maritima urbs. 8. Braganza ad ejusdem nominis Ducem potentissimum, & ditissimum pertinens. Vide *Andream Resendum in descriptione locorum Lusitaniæ.* 9. Tomar veterum Neobantia, in eâ Lusitaniæ parte, quæ Castagana nuncupatur, inter Santarenam & Coimbram vallem longam quidem occupant, sed angustam, in sinistra colles vitibus, & oleis consitos habentem. In summorum uno supra urbem templum per-

pervetustum cernitur, ut & ædes amplæ, & pulchræ olim templariorum propriæ, nunc verò ad Fratres exercituum Christi pertinentes, ut dictus *Viperanus* & C. *Sus* proculdubio ex ipso (nam ratio auctorem aliquem citat) indicat. 10. Be-gia; Beia, vel Bexa quam Veterum Pa-tem Juliam esse ferunt. 11. Setubal. 12. Almada. 13. Visco, & aliæ plures. Quæ porrò de hujus Regni proventibus & quo pacto ad Castellæ Reges pervene-rit, dicenda hic essent, ea in fine præceden-tis capituli legi possunt, ubi etiam de redi-ribus, nobilitate, Ordinibus Equestri- bus, ac similibus nonnulla reperientur.

Ut autem ad nostrorum iter redea- mus, 14. Id. Maji urbe Estremos egressis viâ se offerebat incultos campos, & so- lum habitatoribus nudam permeant, & post sex miliarium iter eos promo- vens.

Royellos, quæ civitas quatuor magnis miliaribus à se remotis viatoribus in conspectum venit: In valle subjecta pul- chrum cœnobium *de S. Loyo* aspectu di- gnum est. A Meridie sequebantur non- nulli colles & montes per tria miliaria magna, usque ad urbem,

Monteamor, ædificiis, & cœnobiis spectabilem, monti partim instratam, par-

partim cum ejus devexitate descendentem.

III. Id. Maji trium milliarium spatio confecto in Venta magnifica in Regis *Philippi II.* honorem extructa prangebant, & à prandio milliarium octo magnorum viâ per arenosum districtum, illi, qui in Galliâ inter urbes *Burdigalam*, & *Bayonnam* extentus & *Landes* nuncupatus jacet, similem *Serenatâ* cœnam sumpserunt, & quieti se dederunt in pago.

Aldea Gallega. Præter unicam ventam seu diversorium omni vicinia destitutum nec domus nec villa, nec pagus occurrit. Proximè autem dictum pagum in amoenissimo loco se oculis subjicit, haud magni momenti monasterium *Nuestra Señora de Tabaja*, miraculis plurimis famosum. Pagus in *Tagi* ripa locatus navigia subministrat, quæ secundo flumine descendencia viatores *Lisbonam* deducunt. Pulchro, & intus planè deaurato templo insignis ut & mola pulchra, quæ aquam descendendo dilabentem obicibus aquariis remoratur. Sal hic, ut *Rupellis*, paratur.

Prid. id. ipso *Pentecostes* die navem conscendentes per tria milliaria flumen secundum & ventus dimidius detulerunt.

LISABONA.



Lisbonam, ubi hospitio excepti ab Italo, cibis sic satis lautis, sed haud magni momenti vino tractabantur, & à pulicibus adedò vexabantur, ut molestiæ tantæ toleranda via pares essent.

21. *Lisbona*, *Lisboa*, *Olisipo*, *Olisippo* inter Europæ civitates potentissimas ditissima numerata, inter Hispaniæ urbes præcipua habita, & Lusitaniæ metropolis, de qua *Nicolaus de Oliveira in dicto suo libro anno 1629. hic impresso*, ut diximus, sequentia tradit: Civitas Olisipo à Belem ad S. Bento patet duas leucas; quod intervallum continuis ædificiis occupatus; in medio autem ipsa civitas jacet, septem satis altis montibus superstructa, quorum non modo convalles sed & clivos occupat. Ex his montibus tertius altissimus & undique præceps, & rotundus, munitissimum habet castellum, altis muribus & turribus cinctum. Montium horum quinque validissimis muris circumdati 77. turres altas, & 22. portas Tagum flumen, ac 17. ipsam terram spectantes numerant. In civitate sunt quadraginta parochiæ, in quibus, ratione superioribus annis accuratè subducta, fuerant supra 29000. familiarum, & centum, & decem mille, & octingenti animæ, præter trecentos clericos in eisdem

ecclesiis ministrantes. Sunt in eadem viginti monasteria religiosorum, in quibus variorum Ordinum Monachi mille recenti sexaginta quinque & octodecim religiosarum foeminarum, in quibus itidem variorum ordinum monachæ mille octingentæ, & triginta. In macello Obisponensi quotannis mactantur 11000. bo-
um, 100000. ovium 15000. caprarum, ita ut vectigal carniæ in macello venentium in annos singulos locetur quinquaginta millibus Ducatorum. Tantæ quotidie in circumjacente districtu habitantium incolarum ad hanc urbem est affluxus, ut à curiosis observatum sit, per portam *S. Antonii* indies 1500, jumenta ingredi, per *S. Vincentii* supra mille; per *S. Crucis* supra 800. & per *Spei* supra 1200. fatina & fructibus omnis generis onusta. Nam terra circumposita fertilis est, & in ambitu urbis ad quinque leucas, veluti circino circumducto, parochiarum cum suis templis sunt 59. ac 13403. foci & 46400. animæ ac pari ratione trans *Targum*, in eodem spacio, 29. municipia & pagi cum templis suis, 7177. foci & 26386. animæ. In hac urbe quaque grandes illæ naves, quas *Caraquas* vocant, ædificantur, & in unam navem cum suis armamentis & nautarum stipendio (mercibus

bus omnibus exceptis) antequam è por-
 tu Olisiponensi egrediatur, impendi
 27500. ducat. Inter civitatem hanc &
 Cascaii, quinque. leuc. intervallo quin-
 que sunt arces: Prima munitissima, &
 splendidissima est Belem, in quâ multæ
 machinæ bellicæ dispositæ; Secunda
 maxima, multisque propugnaculis & ma-
 chinis instructa arx *S. Juliani* ad ipsum
 flugi æstuarium, ubi mari miscetur, in
 quâ septuaginta majora tormenta bellica,
 præsidium quadringentorum militum:
 Tertia, quæ Cabecca secca dicitur, in
 medio æstuario, situ à naturâ munitissi-
 mo: Quarta arx *S. Antonii* à monaste-
 rio ejusdem nominis illi vicino sic dicta:
 Quinta denique in oppidulo Cascais o-
 mnibus rebus ad propulsandas hostium
 naves abunde instructa. Multa quoque
 sunt Lisbonæ armamentaria, majorum
 tormentorum bellicorum armorum, &
 instrumentorum ad naves idonearum, rerum co-
 muni custodientia. Hactenus *Oliveira*
 tanquam indigenæ, & scriptori novo,
 neâ quidem opinione præ aliis fidem
 præstare censeo. Porro legantur
Munsterus in Cosmographia lib. 2. cap. 47.
al. 135. ult. edit. Basiliensis de anno 1628.
Geograph. Braun in lib. Urbium, Da-
manianus à Goes in peculiari libello. P. Me-
rula

rula in 26. cap. pag. 286. Luc. Nonius cap. 35. & alii qui de hâc Urbe scripserunt, quorum authorum libri, cum facile comparari queant, ex ipsis plura excerptare nolui: adjungens hic tantum ea, quae Author noster in suo itinerario annotavit. Omnis generis merces, inquit, ex omnibus terræ oris huc afferuntur: Omnes ex Orientali Indiâ naves adventantes huc appelluntur, nec Castellæ incolis, licet navibus sui Indiam illam navigare, sicut Lusitanis in Indiam Occidentalem navibus suis proficisci prohibitum est. Hanc enim utriusque Indiæ divisionem duo ista Regna mutuo pacto confirmarunt. Diebus Festis majoribus triginta cantorum chori ex hâc urbe in circumjacentes, pagos & municipia mitti possunt; nec tamen Urbi ad solennitatem suam celebrandam intereâ ulli cantorum desunt. 131. Fraternitates pecuniam ad eleemosynas colligunt. Consul, quem Corregidor appellant, in publicum equo prodiens centum equis stipatur. Singulis trienniis Regni Gubernator summus seu Vicerex mutatur, & veteri novus succedit, qui Lusitanus esse, & Germanicam ac Hispanicam custodiam habere debet. Adveniens ingreditur primum in arcem e regione sitam, ac postea trajecto flumine

ne in arcem Belem, ex quâ in urbem pompâ magnificâ introducitur. Supra urbem in castello excubias agunt octoginta homines, qui capitis supplicium meriti, hic pro pœna, nullum stipendium merent. Quando hi 80. educuntur, totidem iterum ipsis succedunt. Mauri & Æthiopes hic ducentis, trecentis, aut quadringentis ducatis venduntur: quisque verò Domino suo singulis diebus duos reales merere cogitur, de residuo ipsi vivendum est. Solis & festis diebus choreas agitare, & saltando se exhilarare solent. Civitas proprium suum Archiepiscopum, propriam Academiam, & propriam Inquisitionem habet. Templorum pulcherrimum est *S. Dominici* ædes in areâ apud Inquisitionem sita. Ubique intus deauratione plenâ magnificè superbit. Apud portam ejus index est hæreticorum combustorum. Ipso Pentecostes festo die nos Germani viatores choream larvatarum personarum in ipso saltantium videbamus. Proximum est Misericordiæ templum lapide quadrato excitatum, cujus curatores Misericordiæ Fratres nuncupantur, qui omnem pecuniam, sæpè quadraginta aut quinquaginta mille ducatorum summam facientem, iterum erogant & distribuunt, qui ultra

annum ipsis pecuniam conservare aut custodire non licitum est: A fide dignis accipi, superare sæpius expensæ summam quadraginta aut quinquaginta aureorum millia. *L. Nonius in Hisp. descript. cap. 35. pag. 121.* Xenodochium omnium Sanctorum, pauperes, ægros, & partus expositivos recipit. Omnibus in Hispaniâ cæteris antecellere fertur. Post hæc tria templa visu digna occurrunt. 4. Palatium extructum à *Petro* Regis Lusitaniæ *Johannis I.* filio, qui fratris filii tutor illud publicis sumptibus excitandum curavit, ut in eo peregrinorum & exterorum Principum Legati hospitiis, & alimentis excipiantur. 5. Regis *Johannis III.* granarium, quod frumentum advectum sine vectigalis ullius solutione excipit. 6. Domus vectigalium nova ad mare. 7. Armamentarium primum: 8. Domus Indica, in quâ merces ex Indiâ Orientali advectæ reponuntur. Piperis commercium solus Rex sibi servat, & piper per ministros distribuendum curat. 9. *La Casa Alfondiga*, vel *Alhondiga*, vel *casa de Cincos*, in quâ pro pannis Lisbonam missis centum monetæ alienjus nummi, quinque, & pro iis pannis qui ex Lusitaniâ exportantur, viginti, in militum verò, qui navibus

mare tutum præstant, usum tres nummos solvunt. Duos Præfectos habet cum viginti quatuor subpræfectis, quorum dimidia pars Regis altera mercatorum negotia procurat. 10. Casa de los Esclavos, ubi quatuor de viginti pro mancipiis ex Æthiopiâ venientibus solvuntur. 11. Casa de la carne, boum, ovium & vervecum vectigalibus solvendis destinatae ædes. 12. Casa de la imposición de Vinos, de quo vectigali notandum, quod Regi à populo concessum sit duodecim vini mensuras pro quatuordecim supputare, & ipsi duas dare quas illi solvunt, qui vinum mensuris vendunt. E contrario. Regi non est licitum civem aliquem onerare, ut quamcumque etiam personam hospitio accipiat. 13. Casa de Madera, lignorum domus, ubi tributum ex ubere, nucibus, castaneis & aliis fructibus durioribus colligitur. Porro diversa sunt Archiva, in quibus de omnigenis sententiis & officiis decimæ pendendæ. Bursa, in quâ mercatores conveniunt, non est domus certa, sed tantum platea longa, in quâ bibliopœgi habitant; la calle nueva ipsi nomen est. Jesuitæ, qui in hac urbe magni fiunt, & apostoli nominantur, tunc temporis trium Collegiorum structuram inchoabant.

Proregis habitaculum spatiosum novo tabulato auctum est ab *Alberto Austriae Archiduce*, & in arcem Regiam, la plaza real nominata situm habet. In eo ostenditur conclave, in quo *Dux Albanus* anno 1582. prid. Id. Decemb. cum 74. ætatis annum ageret, fato functus est, ut *Meteoranus lib. 4.* memoriæ prodit. Morituras à Rege *Philippo II.* petiit, ut semel adhuc se invisere dignaretur, qui petitioni ejus satisfaciens prope januam stetit, & cum interrogasse fertur, quidnam cuperet, ac ipsi roganti, num omnia, quæ bello durante fecisset, Rex in se recipere vellet, respondisse; Ea, quæ tibi mandavi, in me recipio; de cæteris tibi ipsi ratio reddenda erit. In prædictâ arce supra urbem parvo oppidulo serè simili, in quâ sexdecim tormenta bellica majora ad urbem conversa sunt, Lusitanæ Reges nimio calore inferius pressi commorabantur. Portus sive navium statio quinque miliarium extensione in Oceanum procurrit. Arcem in flumine sitam nulli navi præterire integrum est, nisi schedam facultatis à Prorege concessæ testimonium prius exhibeat. Portus quovis tempore navibus repletus est. XVII. Kal. Junii navigium ingressi nos Germani secundo flumine descendebamus. ac

in monasterium Belem nos conferebamus. In viâ cernebamus locum ædificii nudatum, in quo antè decennium terræ motus omnes ædes in terræ sinum recondidit. Gradus item muro obstructos, per quos ultima vice Rex *Sebastianus* descendit, cum Africam petiturus in navem se reciperet. In vicinia Regius est hortus, & tria trium comitum habitacula. Dicitur Cœnobium Belem, vel Bethlehem ad Tajum vel Tagum flumen, ubi naves stationem capere solent, magnificâ structurâ se effert, & monachis Hieronymianis octo mille Ducatorum redditus annuos tantum habentibus habitationem præbet, & Regum exuvias mortales sepulchris suis recondit. Alios enim præter Reges, & Regiâ stirpe prognatas personas, hic sepelire non licet. In templo sepultus est Lusitanæ Rex ultimus *Henr.* cum nonnullis Principibus. Adest & Regis *Sebastiani* imago, quia corpus ejus non adest. In Choro apud altare primarium ex marmore solido factum sunt, nonnullorum Regum Epitaphia, & inter ea sequens Regis *Emanuelis*:

*Littore ab occiduo qui ad primi lumina
solis.*

*Extendit cultum notitiamque Dei,
Tot Reges domiti cui submittere tiaras,*

Conditus hoc tumulto maximus Emmanuel.

Et alterum Regis *Johannis III.*

*Pace domi belloque foris, moderamine
mito*

Auxit Johannes Tertius imperium:

*Divina excoluit, Regno importavit A.
thenas,*

*Hic tandem situs est Rex patriæque Pa-
rens.*

Appensæ sunt duæ lampades argenteæ mito artificio in globum formatae Peristylum seu ambitus monasterii duplex est. Superius deambulationi destinata porticus ex lapidibus lapicidarum artificio pulchrè accisis constans, & marmoreis columnis incumbens. Dormitorium, seu locus, ubi monachi quietem capiunt trecentorum passuum longitudine extenditur. In hortum pulcher ipsis prospectus patet cedros, malos aureos & citreos, ac arbusculam illam, quæ Vitex, seu Agnus castus nuncupatur, & libidini resistere fertur, oculis eorum objiciant. Sunt ibi quoque pulchri fontes, & octo cellulae. A portu autem, ubi hoc cœnobium situm est, 239. tormenta bellica tam grandia quam parva ordine disposita sunt. Distantiæ autem inter urbem & cœnobium duo & dimidium milliaria

attribuuntur, ac totidem illi spatio, quod inter hoc & Cascaim vel Casclem interest abi onerariæ naves ad urbem propius accedere nimiam magnitudine prohibita stationem suam habent. Hactenus *Autor noster*, qui etiam Urbis Gubernationem & Magistratus describit, cujus cum *Johannes de Laet in Hispan. descriptione cap. 5. circa finem pag 137. seqq.* prolixam mentionem facit, ejus narratione hic supersedemus. Via quâ nostri Mantua Carpetanorum Lisbona iter lecerunt, 108. milliarium longitudinem habere fertur. Gallica potius quam Hispanica milliaria esse autumo. Cum Duce suo in hac Urbe iterum pacti, ut Hispalim ab ipso deducerentur.

XVII. Kal. Maji hora 3. pomeridiana naviculæ à quatuor remigibus protractæ se credentes Olisipona discesserunt, sed aqua naviculam nimis parvam instanti in littus se recipere & pedibus trium milliarium iter conficere coacti venerunt in pagum.

Aldeam Gallegam nuncupatum.

XVI. Kal. Junii ipsam relinquentes viâ incedebant pessimâ maximè arenosâ, & multis qui nimia siti in eâ perierunt infami, hac quinque milliarium peracta, ipso meridie, quo calor erat intensissimus

divertebant in vile municipium.

Las ventás de Agun de Morra. Ad dextram in oculis erat ipsis Setubal Lusitaniæ civitas satis nota, & portu ac maris piscoso celebris, ut *Nonius* 34. *cap.* tradit. Ex salis fodinis hic maxima salis albißimi copia eruitur. Campestre solum frumenti & vini feracissimum est. Pomeridianum iter dabat duo milliaria, viamque similem, ac Ventam seu diversorium, & post duorum milliarium viam meliorem iterum aliam Ventam, in quâ pavimento incumbentibus quies capiendierat.

xv. Kal. Jun. sterili solo, & molestâ ac tediosâ viâ peragratâ, cum quinque milliaria absolvissent, in Ventâ quâdam manserunt, & à meridie per trium milliarium campum nonnihil cultum profecti pernoctarunt in Municipio.

Cubas, in quo nihilominus ipsis in terrâ cubendum erat.

xiv. Kal. Jun. solum succedebat tolerabile: In dextro latera se ostendebat Beia, olim Pax Julia, cum thermis salubribus ad Lusitaniam pertinens civitas, quæ excelsiori loco imposita est. Quatuor milliarium itinere ducti ad Guadianam fluvium, eo trajecto, milliare unum lapidosus collibus repletum pergebant, &
ita

ita quinque magna milliaria emensi adventabant.

Serpam, quæ civitas adhuc in Lusitaniâ editiorem locum occupans situ satis amœno, ab olivarum & ficuum multitudine decoratur. Nostri peregrinatores, ut in urbe Badajoz, ita & hic iterum omnes suas reculas per investigationi submittere coacti sunt, octo reales inquirentibus, & duos custodiæ donantes. Jam enim Andalusiam ex Lusitaniâ ingredi debebant. A meridie montibus Sierra Morena, & viis angustis ac malis per sex milliaria magna superandis tempus usque ad mediam noctem, & horam duodecimam terentes tandem molestiarum finem invenerunt in pago.

Balmego. *Author noster* refert, quod de montanis illis locis scribatur, quodam tempore, cum quatuordecim annorum spacio nulla ex cœlo pluvia decidisset, sylvam tandem accensam conflagrasse, ac aurum & argentum ex terrâ effluxisse. Homines verò nullam ex fontibus aquam nancisci potuisse, quia terra calore nimio dehiscerat, & hiatibus repleta erat. Quin nostros peregrinatores etiam ex arboribus combustos & terræ hiatibus, ut incolæ referebant, eorum quæ dicta sunt, quod aliquid ejusmodi ibi acciderit,

veritatem collegisse. *L. Marineus Siculus lib. 1. fol. 6. edit. Complutensis anno 1533.* Serra Morena, & Marianos montes ex *Plinio* nominat: Apud dictum pagum Montes illi sensim delapsi Nostros demiserunt in Andalusiam, novâ inquisitione reculas pervestigantes custodes 6. realibus donantes.

22. *Andaluzia* nonnullis *Vandalia*, aliis *Vandalicia* à *Vandalis*, qui à *Gothis* exacti hæc in loca, & postmodum plac in *Africam* se receperunt. *Roder. Sanctius part. 1. Hispan. cap. 7. Ant. Nebriss. in Decad. prolegomenis; Joh. Vasaus Hisp. Chronic. cap. 8. in princip.* Orientalem *Granada*, Septentrionalem *Castilia Nova*, Occiduum *Beixæ & Selves* urbium districtas, atque ità *Lusitania* cum *Guadiana* fluvio, ac tandem *Meridionalem Oceanus Atlanticus* terminat. Hæc *Regio* granarium, cella promptuaria, & stabulum *Hispaniæ* vulgò audit. Omnis enim generis fructibus jucundissimis, oleo copiosissimo, omni generis avibus, & optimis equis admodum dives est: adeò ut *Rex* equile suum stabulum primarium *Cordabæ* habent. *Metalli fodinis* etiam opulenta auro & argento incolas ditat, argenti vivi cum primis specie quâdam aurum purgante, & ab aliis metallis separante. Multum

tum veneni tamen illud admixtum habet, adeò ut qui auro illius ope purgando operam dant, mortuis quam vivis similiores sint. Plærumque auri fabri separatione illà occupati frustum auri ore tenent, quod exemptum argento vivo penitus obductum est. Scopuli, ex quibus eruitur, minii copiosè excrefcentis causà ut plurimum rubent. *Merula part. 1. libri 1. cap. 24.* in extollenda hâc regione laudum suarum nimis prodigus est. Maris Mediterranei quasi portæ seu ostio, quod fretum est Gaditanum, adjacens suis finibus includit, ad urbem Gibraltar, insulam Gades, item Puerto Real & S. Mariam; ut & urbes Sevilam, Cordubam, S. Lucar de Barrameda, Baeçam, Jaen, Alcala real, Palatios, sive Palatiam, Carmonam, Narchenam, Eceiam, Mondam, Lebrixam, vel Lebrizam, Ossunam, Xerez, & plures alias, de quibus *Geographi*, & præter *Hispanicos Scriptores*, ac *Ambrosium de Salazar pag. 52. libri sæpius citati*, *Merula* cum primis, legendi. Jaen opulentæ & amplæ civitati templum ac monasteria insigne ornamentum conciliant. Vino, oleo, frumento, ferinâ, melle, omnis generis fructibus, serico, fontibus amœnis, ac nobilitate celebri affluit, & satis etiam munita est. In Andalusia

lusæ Episcopatu est Baeça, vel Baesa, quam veterum Vanen esse existimant. Collegium à *Joanne Avila* in eadem institutum Academia Baesana postmodum nuncupatum est. Non desiderat singularem amœnitatem Lebrixa civitas, per vetusta arce insignis, & fertili solo felix, quæ Nebrissam nomen olim habuit. Osana aquis caret, & præter olivas, arbores cæteras nescit. Rei pecorariæ, & trumenti tamen penuria nulla laborans quatuor aut quinque focorum millia moribus ambit, ac in juventutis commodam Academiam à *Comite de Urena* fundatam, de quâ *Matamoros de literatis Hispan. viris in præfat.* habet, temploque eleganti & insigni eminet. Vide *C. Ens in delic. Apod. per Hispaniam.* & de hujus loci Ducibus *Hieronymum Gudicum.*

Sed ad Nostrotum iter revertamur, illud ex Balmego pago XIII. Kal. Jun. per tria milliaria promovebatur in municipium:

Alqueriam novâ visitatione, & sex realium solutione novis hospitibus negotium facessens. A Meridie post duo milliaria pagus exilis sequebatur, in quo Nostri peregrinatores de novo cum Duce suo pacti à viâ Sevilam seu Hispalim tenden-

dente declinabant, & eam ingrediebantur, quæ ad urbem S. Lucar de Barrameda ducebat. Noctem igitur ferè totam itineri montes Sierra morena transeunti impendentes, quatuor milliariibus à tergo relictis quieti se dabant in oppidulo.

Gibraleon in loco eminentiore situm & sub se alveum aquam ingredientem ex mari recipientem habente ubi custodibus iterum 4. reales solvendi erant.

XII. Kal. Junii tria sequentia milliaria erant arenæ & fruticum plena.

Triguexas usque municipium pulchrum, & grande oppidum æmulans, ac cœnobio elegante, quod lapideo tecto tegitur, superbum. Tractum circumjacentem frumenti copia, & vinearum multitudo amœnum reddunt. Hinc milliare unum pergit soli fruticosi sterilitas, ubi multi serpentes & alia ejusmodi insecta se conspicienda exhibebant. Huic alterum milliare succedens, & cum prioribus quatuor, quinque conficiens ipsos reddidit.

Nieblæ Urbi pervetustæ in Andalusia mœnibus septæ, & ad *Ducem de Medina Sidonia* pertinenti, extra quam arcis cujusdam collapsæ rudera. Hinc prandio sumpto per solam nonnihil cultum usque
ad

ad pagum quendam, ac inde per erycetum, ac fracticetum. Almontem oppidulum usque excurrans, quod sylvam olivis consitam ante se habebat, iter ipsis fuit. Arborem videbant olivas & ficus ferentem.

XI. Kal. Junii summo manè iter capessentes tonitrua, fulgura, & tempestatem vehementem habuerunt; viâ erat arenosa. Occurrebat *Ducis de Medina Sidoronia* aliquot miliaribus feras includens vivarium, *El Bosco del Duque* appellatum, ac postea circâ meridiem diversorium solitarium, ex stramine constructum, & sex miliaribus à præcedente oppidulo remotum, Vicina est arx Ducis pulchra.

Pomeridiano itinere hinc per colles arenosos, & fluminis Guadalquivir littora ducti post 4. miliaria pervenerunt ad fluminis dicti trajectum, ducis nominati proprium, cui portitores pontonibus homines ac bestias trajicientes quotannis trecentos Ducatos pendunt. Nostri pro quâvis personâ & quovis asino quinque realibus solutis, porrò proficiscebantur ad urbem.

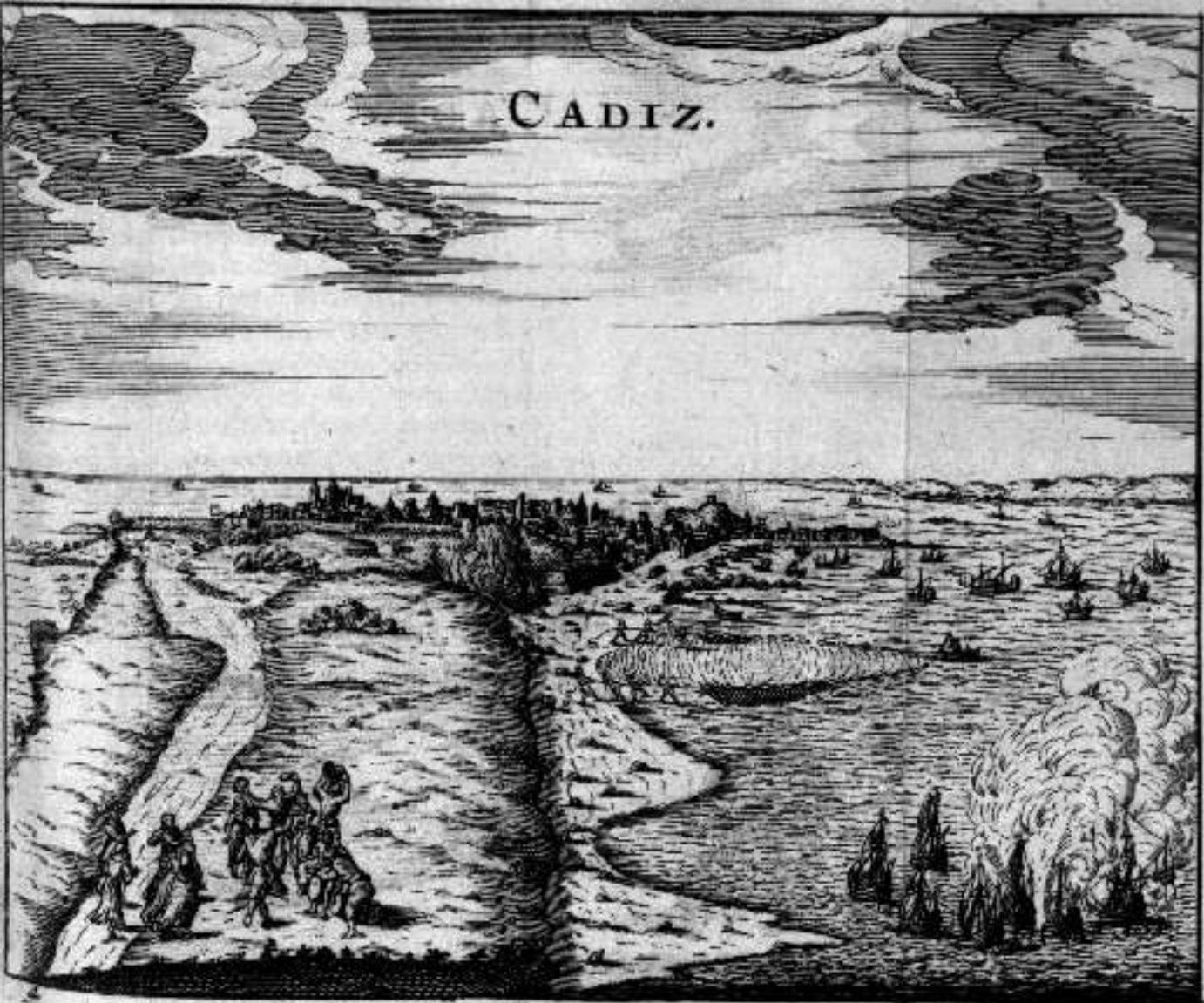
23. *S. Lucar de Barrameda*, quam *Mariana lib. 2. de reb. Hisp. cap. 1.* Luciferi templum, & *Merula Luciferi fanum*

num appellant. Sita est ad mare ubi flumen Guadalquivir, id est, Manum flumen, vel veterum Bœtis aquas suas in mare exonerat. Clavis est aditum Sevillam custodiens, ut, qui hanc urbem, cum portu suo possidet, omnes naves prohibere possit, quominus Hispalim pervenire queant: Portus elegans & amœnus plurimas naves tunc temporis continebat, & inter alias Hollandicam unam viginti sex tormentis bellicis armatam. Scopulus unus la barra de S. Lucar hunc portum incommodiorem reddit, & nonnunquam multum damni infert. In littore urbem versus propugnaculum ex lapidibus constructum quinque tormentis majoribus portui præsidio est, qui aliud non habet. Spectabilis est mercatorum Domus vicinia. Ipsa civitas colli accumbit, & satis pulchras & latas plateas habet. In Basilicâ hæretici combusti depicti sunt. Aliud admodum elegans templum est Nuestra Señora de la Caridad, in quo Canonici vivant, & multa miracula facta sunt, in peristyllo sacro cuncta depicta. In ipso templo sunt 17: lampades, cum nave argentea: In arca vero vicina templo dulcis aquæ fons cernitur. Nostris pro uno lecto duo reales solvendi erant.

x, Kal, Junii trium milliarium via fertile & cultum solum transiens eos reddebat urbi.

24. *Puerto de S. Maria*, non quidem magnæ sed tamen sic satis eleganti ad fluvium Guadalete vel Lethæ hic in mare exeuntis ostium. Albi & pulchri Salis copia magna hic paratur, & in alia regna transmittitur. *Johannes de Laet pag. 24.* Urbi Cadiz, vel Caliz oppositæ a deo propinqua est, ut qui ejus videndæ causa transire non velit, hic eam satis conspiciere possit. Pleræque Regis Hispaniæ trirèmes hic stationem suam habent, quarum tunc temporis Præfectus summus erat *Philebertus Sabaudia Ducis filius*, quod munus non nisi admodum fidelibus personis committitur. Dicitur princeps hic commorabatur in palatio non quidem magno, sed eleganti, & pulchro, cui hortus etiam quidem haud magnus, sed insigni pulchritudine ornatus, & antro artificioso, grottam appellant, cum aviario & fonte decoratus haud exiguam gratiam conciliabat. Aderant ibi duo leones, & aliquot hystrices. Princeps inter corporis sui custodes centum & quinquaginta sex, Germanos habebat quinquaginta cineritii coloris pannis omnes vestiti. Tunc temporis undecim regie trirèmes

CADIZ.



mes in portu erant, quarum præcipuam
 Nostri viatores ingrediebantur, la Reale
 appellata, & admodum longè extensa
 transtris 32. mancipia excipiebat 300.
 partim Christianos, partim Turcas, &
 Ethnicos, omnes tunicis rubris vestitos,
 plurimosque ferreis catenis affixos, & li-
 tera R. in faciem inustos. Cujus vis tran-
 strorum utrique lateri assidebant duode-
 cim mancipia, fere omnia aliquid pecu-
 liare facere docta, ac imprimis oculos ne-
 stentia: Unum tantum tormentum bel-
 licum in eo erat. Dicti Principis mortui
 camera tabulato deaurato, & vitris ex
 crystallo ornabatur, cubiculum verò de-
 albatum, & lecti velamenta rubra, cum
 oratorio peculiari. His undecim navibus
 adjuncta erat Navis erepta cuidam piratæ
 Gallo cum 32. tormentis majoribus, quo-
 rum pars Galliæ Reginæ transmissa, pars
 verò adhuc in littore jacebat, quodvis lite-
 ra H. notatum. Navis Præfecti piratæ in
 littore capite plexi, Basilica Sacra specta-
 bile est ædificium depictis hæreticis ex-
 ultis superbiens.

25. De Urbe & Insulâ Cadix, vel Calis,
 quæ veterum sunt Gades, consulatur *L.*
Nonius cap. 9. & P. Bertius in tabulis
Geographicis, pag. 88. seqq. ubi accurate
 describuntur. Apud *Bertium* certe cum
 Sinu

Sinu Gaditano, *Bajaz de Cadiz* & circumjacentibus locis eleganti delineatione Geographicâ oculis subjiciuntur. Vide etiam *Casp. Ens pag. 75. Caesar Carolus V. Filio suo Regi Philippo II. Hispanici Imperii claves tres, Gulettam in Africâ, Vlissingam in Zeelandiâ, & Gades hâc, ut maximâ custodiâ & curâ conservare studeret, in mandatis dederat: Guil. Camdenus part. 4. annal. Angl. pag. 728. Sed filius Imperii Hispanici clavum tenens mandatis Paternis parere vel neglexit, vel non potuit. Gulettam Turcæ occuparunt: Vlissinga jugo Hispanico excusso cum liberis Belgii populis cæteris libera est: Angli Gades quidem occuparunt, ad consuetum Dominum tamen postea redeuntes. Ex S. Mariæ portâ ad Urbem Cadiz per aquam profecturis 2. milliaria conficienda sunt,*

ix. Kal. Jun. Nostris viatoribus, ne aqua toties transeunda esset, ambagibus aliquot usis semel tamen illa trajicienda fuit mercede sex realium soluta. Una ab urbe milliari in ruderibus jacens arx carcer fuit Reginae Blancae à Rege Castellæ Petro captivæ datæ, de cujus morte innocenti præter alios etiam inspiciatur *Mariana lib. 16. cap. 17. 19. 20. & lib. 17. cap. 4.* Trans flumen desertum rursus in-

inchoans nilivsi incultam terram usque ad quartam miliaris partem ab urbe Medinâ Sidoniâ producit. Circa hanc autem campi hordeo consiti, vineæ, horti, ficus, mali aureæ, & aliæ arbores faciem desertæ terræ aspectum mutant.

Medinam Sidoniam ipso meridie venientes 7. miliaria confecerunt. In viâ præter Ventam, seu solitariam diversorium nihil se offerebat. Hæc Methimna Sidonia, *Cluso* si fides habenda, Asindum appellatum fuit. Antiquitatem ædificia antiqua, & facies antiqua loquuntur. Præter antiquam arcem nihil habet, quod ostendar.

Pomeridianâ viâ tribus miliaribus malis & incommodis conficiebatur, quod diversis incommoditatibus vexati etiam ob Maurorum solitas invasiones & prædationes haud in exiguo periculo versarentur. Noctis quies, & quidem in pavimento, obnixè petentibus in Venta quâdam ægrè permittebatur.

VIII. Kal. Junii per montes & valles rem pecorariam sic satis largam ostendentes profectio tendens nonnullis vallibus amœnis Viatores nostros recreavit, & circa meridiem in Venta malpico quiescere jussit. Quinque erat miliarium, & sequens pomeridiana trium, in quâ aliquot
sclo.

236 REGNI HISPANIÆ
sclopetorum ictus audiverunt. Tem-
pestivè ad mare venientes, & in ejus
littore pergentes pernoctaverunt in Ur-
be.

25. *Gibraltar.* Fretum inter Hispaniam, & Mauritaniam Africæ regionem intercedens à dictâ insulâ Gadibus Gaditanum Fretum, ab *Hercule* Herculeum, ab hac urbe verò *Estrecho* (vel *Estret-scho*) de Gibraltar cognominatur. Mauri & Arabes adjacentem montem *Gabal Tareff*, id est, montem *Tariff* denominarunt, ab uno præfectorum, qui Mauros ex Africâ in Hispaniam traducens primus apud Montem Calpen in terram descendit, à quo *Tariff* appellato huic loco nomen *Gebel Tariff*, postea in Gibraltar mutatum, natum est. *Joh. Mariana de reb. Hisp. lib. 6. cap. 22. Nonius cap. 10. & P. Bertius d. lib. pag. 91. Paul. Merula lib. 2. cap. 4 pag. 216.* hunc locum *Gebal Tarick* nominat. Vetus nomen est *Heraclea*. Montes *Calpe* hic apud urbem Gibraltar, & *Abyla* in Africâ, ad quem *Centa* urbs hodie è regione prioris urbis sita, pro columnis *Herculis* olim habitæ sunt, licet alii putent, æreas ejusmodi columnas in ejus templo in urbe Gadibus fuisse, sicut & adhuc earum vestigia reperiri in eadem insulâ per-
hi.

hibentur. Veteres, ut *Silius Italicus*,
Solinus, & alii hunc locum Mundi extra-
 mum & ultimum finem esse existima-
 rant: Belgarum verò nautæ adhuc ho-
 dieño die promontorium versus occa-
 sam, Hispanis Punta de San Sebastiano
 dictum, **Het eynde des Werelts** ap-
 pellare solent. Olim certè naves ulterius
 non progressas ipsos quæ nautas naves in
 insulam Gades appellentes *Herculi* sacri-
 ficasse constat. *Nonius de Hisp. cap. 9. &*
10. Maginus in Geogr. pag. 52. Bertius,
& Johannes de Laet in descriptione
Hisp. pag. 23. D. T. U. Y. in commentario
des Estats &c. du monde pag. 137. & Plur-
es alii. Freti latitudinem *Maginus* 7.
 miliaribus definit, quod dictus *Gallus*
 affirmat. Alii latitudinem duodecim mil-
 liaribus Italicis, ac Longitudinem vigin-
 ti quinque metiuntur. *Sebast. Munsteri*
Cosmogr. lib. 2. cap. 39. fol. 113. edit. ult.
de anno 1628. latitudini milliare Germa-
 nicum unum & dimidium attribuit. *No-*
ster Author autem latitudine huic tria
 miliaria Germanica adscribit. Gibraltar
 Europæ ultima & extrema civitas, & Hi-
 spaniæ quasi clavis in mari, ferè instar in-
 sulæ, scopulo accumbit, & à Castello su-
 periori loco insidenti, ac præsidio 150.
 militum tuto defenditur. Inferius in ma-
 ri u.

ri utrumque urbis finem tam superiorem, quam inferiorem possident duo propugnacula aut potius turres, novem tormentis bellicis munitæ, adeo ut mirum sit, quo pacto *Jacobus Hemskerkius* anno 1607. Hispanicam classem sub arce in his angustiis aggredi ausus fuerit. Pont hic trecentorum pedum Longitudine mari se insinuans ab Italo quodam extitit. Portum nonnihil periculosum reddunt scopuli aquâ maris occulti. In littore passim frequentes speculæ sclopetorum sono & ignibus signâ dante si quos Mauros, aut Turcas in mari animadvertunt. Ex una illarum viginti miliarium prospectus in mare patet. Liber quidam Baro magni nominis, qui magni momenti muneribus præest, mihi significavit, cum iter ipsum cum comitibus præcipuæ dignitatis, (octo autem numero erant) hunc in locum deduxisset, Præfecti urbis uxorem ad eos misisse, & petuisse, quoniam Nobile aliquod sodalitium Germanicum adventasse intellexisset, ut eos sibi videre liceret, quando mensæ assiderent. Quo impetrato advenisse feminam magno comitatu, & contemplationi indulgentem satis diu ad januam, stantem commorata esse. Postquam autem inde discessisset, mox per famulam

lam remissam nunciandum curasse, Do-
 minum illum qui è regione ipsius mensæ
 accubisset, & quem illa immoto ferè in-
 tantu adspexisset, morbo procul dubio
 ingenti oppressum iri, nisi corpore suo
 tantum exciperet pulveris, quem ex ro-
 re marino paratum ipsa miserat. Cæte-
 ra hanc rem ridentibus Dominum ta-
 men illum gravi morbo mox correptum
 fuisse, & cæteros jussisse, ut famula ipsa
 dictum Dominum infumaret. Quo ta-
 cto illum mox incepisse se melius habere,
 & cum cæteris sequenti die illæsâ vale-
 tudine in itinere cæpto perrexisse. Ante-
 quam hæc historia innotuit, cum dicto
 Domino in hospitio cerviaurei notato in-
 signi urbis Grætz in Styriâ anno 1622. bis
 comedi, ac postea anno 1629. cum filio
 ejus seniore in urbe Paduâ haud exiguam
 amicitiam contraxi. Dominum autem
 dictum, qui jam in vivis esse desit, fœ-
 minæ, quam diximus, adeo placuisse
 mirum non est, cum pulchritudine adeo
 excelluerit, ut in paucos pares habuerit.
 Tam subiti vero & periculosi morbi ex
 solo intuitu nati causam & rationem da-
 bunt Medici & Physici. Videatur *Frac-
 storius de symp. cap. 24 Langius lib. 2. ep.
 36. Tandlerus de fascino & incantat. qu.
 46. pag. 86.* Hujus historiæ tantum me-
 mi-

240 REGNI HISPANIÆ
minisse volui, quia in hac urbe Gibraltar
accidit.

VII. Kal. Junii nave sclopetis armata
Germani nostri fretum transentes, & se-
ptem milliaria navigando conficientes
pervenerunt Centam, vel Septam, ut
alii nominant. Urbs munitissima Africæ
littori extremo insidens, quam Rex Lu-
sitaniæ *Johannes I.* anno 1415. Mauris
eripuit, hætenus Hispaniæ Regi, Lusitaniæ
regnum tenenti paret. A præsidio
Lusitano, Gubernatori, quem Equites
auratos creandi facultatem habere ajunt,
obediente defenditur. Ad Abylum mon-
tem sedet. Possidet hic etiam Rex ur-
bem Mazagaon, vel Mazaganum ad
mare Atlanticum, in quâ Lusitani habi-
tant. Tanger item; Tingis olim appella-
tam urbem, Lusitanis quoque incolis re-
pletam. De cæteris Locis legatur *Jo-
hannes de Laet cap. 7.* Lusitanorum
quoque juris esse portum Marzalcabir in
Mediterranei maris littore, ut & d'Oran,
Melillam, & del Pegnon, scribit *Boterus
part. 2. delle relat. universal. lib. 4. pag.
277.*

VI. Kal. Jun. maturè navi eadem in
urbem Gibraltar revertebantur, inde per
pristinam viam & tria milliaria redeantes
ad Ventam mal Pico. Cum asinis suis in
viâ

viâ pontonem ingressi flumen transmittēbant, & 4. reales solvebant. A meridie post duo & dimidium milliare ad dextram se flectentes, ac montes & valles peragrantes non nisi domum solitariam in viâ cernebant, & sex milliarium itinere confecto veniebant in urbem.

Alcala. Vetusta est, & monti frumentum ferente tractu cincto insidet.

17. v. Kal. Junii octo milliarium viâ pererratâ ipsos excepit oppidum *Arcos*, Ad sinistram reliquerant urbem Xeres vel Xerez de la Frontera, olim Assam Regiam appellatam. *Nonius cap. 13.* Apud hanc *Rodericus* Gothorum Rex ultimus ab Arabibus vel Mauris cæsus Hispaniam amissam Saracenorum potestati reliquit. Muris probè circumdata solo imposita est vino & frumento luxurianti, adeo ut omnia hic culta sint. *C. Ens in deliciis apodemiciis pag. 73.* *Nonius & de Laet* tradunt, apud hujus urbis incolas in more positum esse, ut divites in puteis admodum profundis fructus lapidibus repletos, qui sine Senatus urbani permissione removeri non possunt, per multos annos conservent. Ab urbibus Puerto S. Maria, & Lebrixa vel Lebrissa 5. ferè milliariis distat. Prope hanc urbem via est periculosa, & mala, apud quàm pul-

cherrimum olivetum, & hortus plurimis arboribus mala aurea ferentibus confusus incipit. Ipsam urbem Arcos editior collis sustinet, ideo invictam habitam, quia ad eam unicus tantum aditus Hispalim versus patet. Ducem suum habet, hic Corregidorem, ut vocant, alentem, qui in arce habitans urbi præest. Omnes ferè circumjacentes urbes huic in conspectu sunt. In ejus templo sic satis eleganter structo hæretici igne exusti depicti cernuntur. Hinc per solum frumenti ferax 2. milliaria profecti sunt.

Speram. Antiquam urbem collapsa arce esse *Author Noster* tradit. Hunc tamen locum apud alios non invenio, nec ejusdem *Salazarus in indice locorum Andalusie pag. 52.* meminit. Erratum describendo forte commissum, & pro *Spera Cabera* ponenda, quæ in hoc tractu sita est.

v. Kal. Junii sex milliarium via optima ipsos tulit per optimè cultum districtum usque ad hospitium solitarium. Videbant sepem totam ex ficus Indicas ferentibus arboribus connexam, & pagum Alcantarillam, ubi pons antiquus Romanus planè clausus cernitur, transilant. Videatur *P. Merula cap. 24. pag. 278.* qui in laudando hoc ponte, ut *Author No-*

Qui non ha visto SEVILLA, non ha visto marauilla.



Aer censeat, nimius est. Templo Ethnico per vetusto hic jam Christiani utuntur. Ad sinistram relinquebant pagum aut municipium los Palacios, vel Patium, aut Palantiam; Viam hic admodum periculofam hyberno tempore aqua, æstivo pulvis reddit; de cujus periculo, & quod viatores plures hic pulvere & siti pereant, *Merula* ibidem mentionem facit.

A dicto Hospitio arenis plena viâ eos deferebat quatuor inde miliaribus distantem.

28. *Sevillam*. Postquam in itinere tria miliaria confecissent, ad initium pervenerunt Oliveti multa passuum millia complectentis. Districtus porro huic incredibilis fructuum abundantia ineffabilem pulchritudinem & amœnitatem conciliat. Sevilla Hispanis, & Latinis Hispalis dicta Urbs, Andaluziæ caput, amœno ad Guadalquivir flumen situ posita, amœnum, amplum, pulchrè exstructum, & totius Hispaniæ præcipuum est emporium, quo omnes ex Indiâ Occidentali naves Augusto & Septembri mensibus appellantur, & unde omnes instructæ Aprili mense in Indiam eandem remittuntur. Celebritatem hujus Urbis testatur proverbium Hispanicum; *Qui no ha visto*

visto Sevilla, no ha visto maravilla: id est, Qui non vidit urbem Sevillam, non vidit mirabilia. Perantiqua est civitas, cujus portæ de la Carne appellatæ inscripti sunt hi versus.

Condidit Alcides, renovavit Julius Urbem.

Restituit Christo Fernandus Tertius, hæres.

*Francisc. Sweertius in sel. Christ. orbis delict. p. 317. In planitie sita duodecim portas, ac suburbium habet amplum & amœnum, quod Triana nominatum per pontem euntes in urbem dimittit. Solum urbem circumiens fertilissimum, ut diximus, frumenti, vini, & olivarum magnarum æquè ac suavium incredibilem copiam suppeditat. Commercia frequentissima incolas maximis divitiis cumulant, ideo Regi quotannis unam auri millionem & dimidium, seu quindecim auri tonnas pendentes, ut *Merula & Novius* tradunt, ac in præcedenti capite dictum est. Accipenseris, & alii pisces ex mari adversum flumen, cui ab urbe usque in mare sexaginta mille passuum cursus conficiendus, tranantes plurimi apud urbem capiuntur, ut *Bertius pag. 86. seq.* scribit, ibidem dicens, superioribus annis viginti quatuor civium familias suas alien*

alentium millia in hac civitate, & in suburbio Triana tria millia habitasse. Vide quoque *Marianam lib. 13. cap. 7. pag. 550. b. & Gasp. Ens in delic. apod. pag. 84. seqq.* apud quos, & *P. Merulam*, ut & *Nonium cap. 15.* ac in *G. Braunii lib. urbium* prolixam hujus urbis descriptionem reperire est. Hisque quæ *Author Noster* habet, addam. Hispali Basilica sacra *D. Virginis* pulcherrimarum in toto orbe una, turri excelsâ, in quâ equitare licet, superbit. Fastigio inscripta sunt verba: Nomen Domini firma turris est. Prov. 8. Summitati ejus insidet imago fortunam manu tenens, & venti mutationes indicans. Festo *Divi Petri* die in turri hæc ignes excitant. Proximè summum altare in templo ubique deaurato sunt duæ columnæ ex jaspide, & in sacello sepulchrum est *Regis Ferdinandi*, qui sexdecim mensium obsidione hanc Urbem ex Maurorum potestate anno 1248. eripuit, & anno 1252. fatis concessit. *Mariana lib. 13. cap. 7. & 8.* ubi hæc Urbs describitur. Feretro ejus rubro holoserico tecto tres coronæ impositæ sunt. In templi adyto liborium seu hierotheca argentea adeo gravis est, ut ad eam portandam octo viri requirantur. Visu digna quoque hic sunt candelabrum æreum &

fons aquam salientem emittens. Porticus sacra hæreticorum exustorum imagines depictas ostendit. Area hortus est mala aurea ferentium arborum plenus. Archiepiscopus quadraginta sub se habet Canonicos Cathedrales, & unius tonnæ auri redditu annuo fruitur. Ad templi structuram autem quotannis triginta mille floreni destinati sunt, ut *Nonius* refert. Haud longè à templo Regium Palatium cernitur, opus Maurorum Regum pulcherrimè constructum. Ubique ferè Imperialis aquila cum *Caroli V.* symbolo *Plus Ultra* conspicitur. Conclavia ex marmore pretioso lacunaribus seu tabulatis deauratis teguntur. Sacellum tanto artificio deauratum, ut vix simile inveniri queat, omnium Regum Hispanorum usque ad hunc præsentem statuas exhibet. Horti pulcherrimi omnis generis fructus suppeditant, & antris tribus, quæ grottas vocant, ac hydraulicis operibus exornati sunt. Piscina varios pisces subministrat. Una ex cameris ostenditur in quâ *Rex Petrus* duos suos fratres interficiendos curavit. Inter Monasteria pulchritudine eminet illud, quod à Franciscanis Monachis possessum in tres partes dividitur, & 160. Monachis ac 140. Ordinis hujus peregrinis habitationem largi-

gitur. Porticus Sacro illi, quæ est in Escu-
 riali, longè præstat. Alterum templum
 Nuestra Sennora della Merced, eorum
 Monachorum, qui captivos in Turciâ li-
 berant, artificiosis in Porticu Sacra pictu-
 ris hujus Ordinis ortum & progressum ob
 oculos ponentibus celebre redditur. Ter-
 tium est Dominicanorum. Jesuitæ Col-
 legium habent cum Templo adjuncto, in
 quo effigies visuntur eorum, qui ex hac
 Societate Martyrum coronam adepti
 sunt. In Areâ quâdam, quâ ad Xenodo-
 chium itur, duæ lapideæ columnæ vulgò
 Herculis dictæ, & quidem ingentes cum
 inscriptione Hispanicâ in conspectum
 veniunt. Xenodochium ex multis longè
 latèque celebribus haud minimum, imo
 præcipuum est. Ægrorum cuique sup-
 peditantur à Medico medicamenta præ-
 scripta, quanticunque etiam consent:
 Studiosi (nam & Academiam Hispalis
 habet,) ac nobiles peculiari conclavia pos-
 sident. Spectata digna quoque est mone-
 taria taberna, in quâ, postquam Classis
 ex Indiâ reversa est sexcenti homines la-
 boribus variis occupantur. Præcipuum
 quoque totius Hispaniæ macellum in
 hac urbe, in quo quotidie septuaginta
 boves mactari ajunt. In suburbio Triana
 hæreticis extirpandis Inquisitio occupa-

ta habitat. Flumen uno tantum ponte sternitur, ne arena nimium se coacervans portum corrumpat. In Carthusiano monasterio trans flumen 17. monachi nobiles commorantur, quisque iterum plures ministros habentes. Omnibus peregrinis adventantibus quotidie piscibus coctis patinam refertam, mensuræ vini partem quartam, & tres panes dare solent. In horto eorum mala citrea sunt, capiti alicui grandi, magnitudine non cedentia. Aquam Carmonâ in Urbem per sex milliaria, ut Segoviæ, pons quidam deducit. Proxime urbem parietinæ conspiciuntur Veteris Seville, quæ Hispanis Sevilla la vieja, olim Italica, de qua *P. Merula*, & *L. Nonius*. Ex hac Urbe oriundi fuere Cæsares *Trajanus*, *Hadrianus*, & , ut nonnulli tradunt, *Theodosius Magnus*. Ad Hispalim ut redeamus, Domus ejus Indica illi, quæ Lisbonæ est, longè præstat. La Casa de la contraction de las Indias Hispanis, gubernatorem, & duodecim Senatores habet. Curia, exceptis duabus porticibus, admodum verustum ædificium viginti Senatoribus frequentatur. Adsunt ipsi 5. Jurados, quorum ultimum in confessa locum occupantium duo, ut janitores, cæteris ministrant, vestibus rubris vestiti,
& au-

& aurea sceptrâ, civitatisque insignia aurea collo appensa gestantes. Conclave Senatorum confessui destinatum ubique anlæis ex auro & serico contextis tegitur. Duæ ibi sunt urnæ ex holoserico rubro confectæ, in quibus vota seu suffragia colliguntur. Intus tegumenta pulcherri-
ma ubique aquilam Romanam, & Herculis columnas cum verbis, Plus ultra ostentant. Ad sinistram curiæ vicinum est opus fornicatum, cum throno, quem rubrum holosericum operit. Huic assident 8. Alguaziles, & sub iis scriba, & quatuor ministri. Hi circumventes observant, quo pacto omnia vendantur; Portant album, cui crux parva cum Regis insignibus insculpta est. Huic digitum imponentes emptores iurandum præstant, se tanti emisse, quod emerunt. Siquis Venditor statuto precio plus aliquid vendiderit, multa pecuniaria ipsum afficiunt, eamque sibi retinent; Et hi sunt redditus ipsorum annui, de quibus vivunt. E contrario inter ipsos sunt, qui, *Authore nostro* referente, hoc munus triginta mille ducatis redemerunt. Officina vitriaria Sevillæ vitra conflât. Apud locum illum, ubi Sevilla illa antiqua, seu Italica olim fuit, hodie est Hieronymianorum insigne Cœnobium Cupressis,

& malis aureis circumcirca septum. Atea apud porticum Sacram pulcher hortus est topiario artificio omnis generis animalia aquam ejaculantia repræsentans. In templo *S. Laurentii* statua ex ligno & ferro, ferè omnes corporis humani venulas, artificiosissimo opere, & imitatione incredibili mentitur. Cæterum civitas hæc ob horrenda peccata & scelera, quæ in eâ quotidie committuntur, haud benè audit. Nostri de die in plateâ publica duos videbant gladiis occidi, quorum cadavera templo cuidam apponebantur, ut ipsos sepeliendi gratia eleemosyna colligeretur. Alium item qui latro erat sagittis confodi videbant. Tales die Veneris ante Paschatos festum de cruce sublatis tolluntur & homo mandantur. Valgus in hac urbe admodum perversum, si non insanum, nostros lapidibus petebat. In diversorio erant apud Belgam quendam à quo pro octo realibus quisque lautè habebantur. Boni etiam viri in permutanda pecunia fide & opera utebantur. Duos item Germanos offendebant unum Augustanum, alterum Trevirenses, à quibus multis beneficiis afficiebantur. Habitabat etiam in urbe mercator dives, Salisburgo oriundus, cui *Labermeyero* nomen erat.

Itineri, per ambages Lisbona in hanc urbem promotum *Author* 110. miliaria attribuit. Omnes autem viatores nostri quisque pro hoc itinere Ductori suo duodecim & dimidio ducatis operam suam pensabant.

Postquam omnia Hispali memorabilia contemplati essent, de novo iterum cum ipso duodecim ducatis quisque pacti ut Valenciam deducerentur, iv. Non. Junii à meridie Hispali discesserunt, & olivetum illud magnum, ac viam sex miliarium ob frequentia latrocinia periculosissimam permeantes noctu delati sunt.

Carmonam. Nobilissimaram Hispaniæ urbium una in monte excelso altera Rema appellatur, ex quâ, ut ante diximus, aqua Hispalim deducitur: Ager circumjacens fertilitate mirâ se effert. *Vi. de Marianam lib. 17. cap. 13. pag. 118. b. & Merulam cap. 24. fol. 279.*

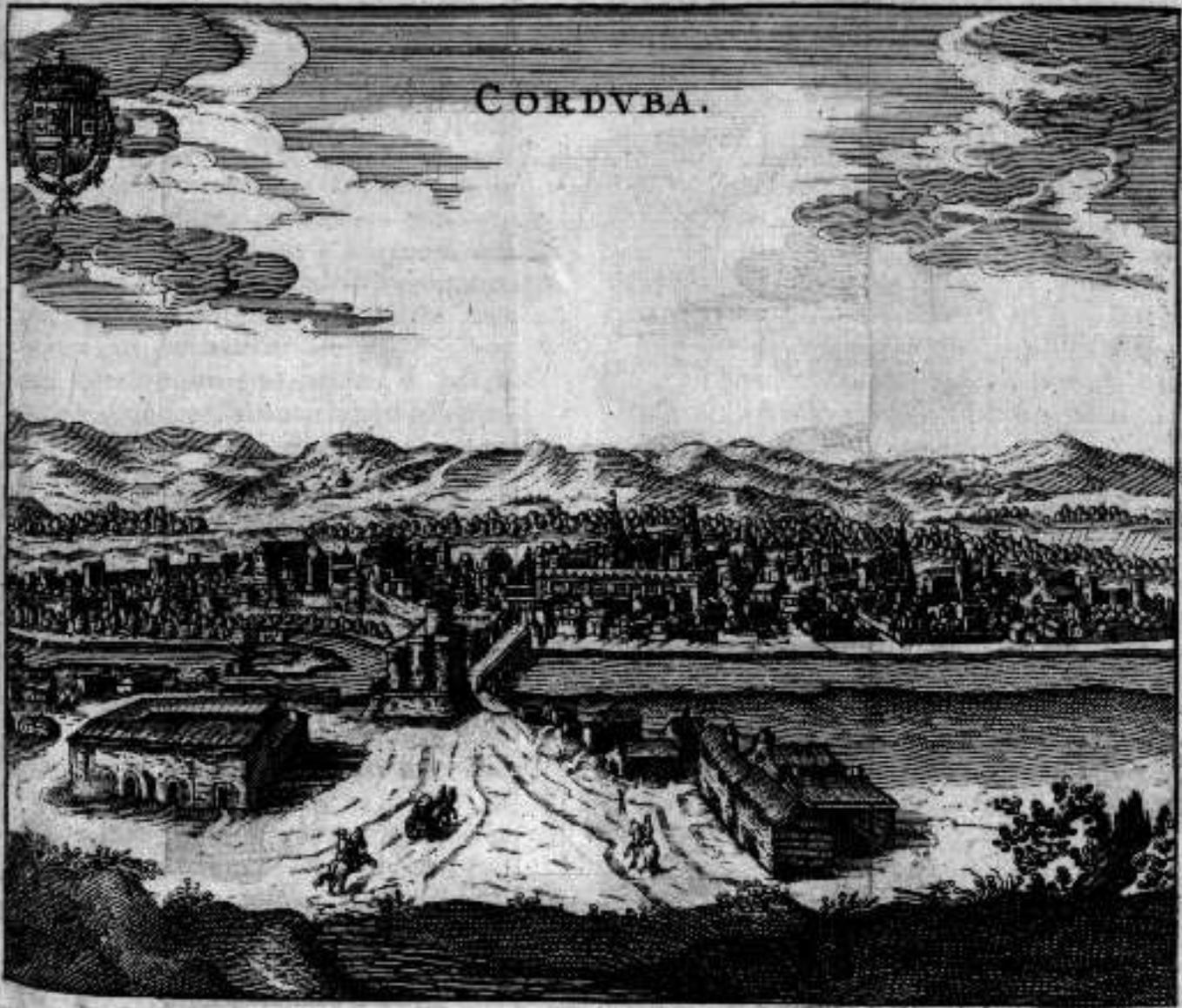
111. Non. Junii quarta miliaris pars campis amoenis & pulchris discedentium oculos pascebat. Mox via sequebatur lapidosa, olim, ut ferebant, à Romanis lapidibus constrata. Quinque miliarium via absoluta Ventam offenderunt circa vesperam in quâ nec panis nec vinum suppetebat. Hinc per olivetum pergentes appulerunt.

Eceiam, vel Ecizam, olim Nonio c. 18, referente, Augi vel Augustam Firmam nomine, quæ civitas solo fertili & pascuis circumfusa incolas habet lanificio, & pannorum negotiationi deditos. Cannabis etiam proventu largo gaudens in valli apposita est fluvio Xenil, vel Chenil, qui aquis suis varios morbos curare fertur. Vid. delic. apud Casp. Ens pag. 65. seqq. Nostri Prid. Non. Junii pontem ipsi instratum transeuntes postea habuerunt quatuor miliarium viam per campos fertiles, & circa meridiem vilem pagum

Guadalcazar, quem C. Ens Guadelcaer appellat. Succedebat à meridie collibus quidem refertam sed tamen optimè cultum solum, & ad sinistram antè ipsos arx in scopulo, ut & in montibus inligne monasterium Ordinis S. Hieronymi. Vespertinum tempus ipsos advehebat

29. *Cordubam, vel Cordouam à pago dicto quatuor miliaribus segregatam. Proxima post Hispalim in Andaluziæ regno civitas ad Gadalquivir fluvium, lapideo ponte eleganti tectum, qui navium parvarum usum permittit. Magna & spatiose ambitu clausa civitas, sed ob nimiam horrorum frequentiam paucioribus ædibus referta. Situm quadratum longio-*

C O R D V B A .



giorem tamen quam latiore extendit. Suburbia quoque ampla, præcipuæ vero, quæ orientem spectant, urbis speciem præ se ferunt. Palatium regis occiduum muri sui ambiunt. Ad hanc urbem quoque pertinet Locena cura aliis 550. locis ut *Boterus* scribit. Magnum ipsi damnatum anno 1589, intulit terræmotus, qui multa & sumptuosa ædificia prostravit, ut *Johannes de Laet* pag. 25. narrat. Territorium ejus fertile, & hortis multis abundans, aliaque commoda prolixè describit. *Casp. Ens* pag. 62. seqq. Patria est magni nominis virorum. Ex hæc enim urbe oriundi, uterque *Senecæ*, *Lucanus*, *Avicenna*, *Averroës*, *Johannes Mena*, *Ambrosius Morales*, *Gonzalus Ferdinandus d' Aguilar*, qui magnus Capitaneus nominatus, & alii plures. Episcopatus Cordubensis 60. mille ducatorum annuos proventus habere dicitur: Cathedrale templum, la Mesquita etiam appellatum, Maurorum opus, inter Europæ structuras eminet: ac 24. portas, & 365. columnas ex nigro marmore factas habet, in quarum unâ Christi crucifixi imago cancellis munita à Christiano quodam à Mauris capto unguibus sculpta esse perhibetur, quem deprehensum Mauri laqueo suffocarunt; laqueus au-

tem ille adhuc hodie monstratur. Alia quoque columna, cui similis imago insculpta est, ostenditur. Sacellum novum rotum marmoreum, & deauratum magnitudine templum aliquod æquat. In alio item deaurato *S. Ludovicus* Galliae Rex equo insidens cernitur, cum epitaphiis è regione positis. Præcipua totius Andaluziæ nobilitas in hæc urbe commoratur, ut & Regis Hispaniæ stabulum, in quo tunc temporis 200. nobilissimi equi aiebantur. In circumjacente enim Urbis districtu equi nati cæteris omnibus in Hispaniâ præstant.

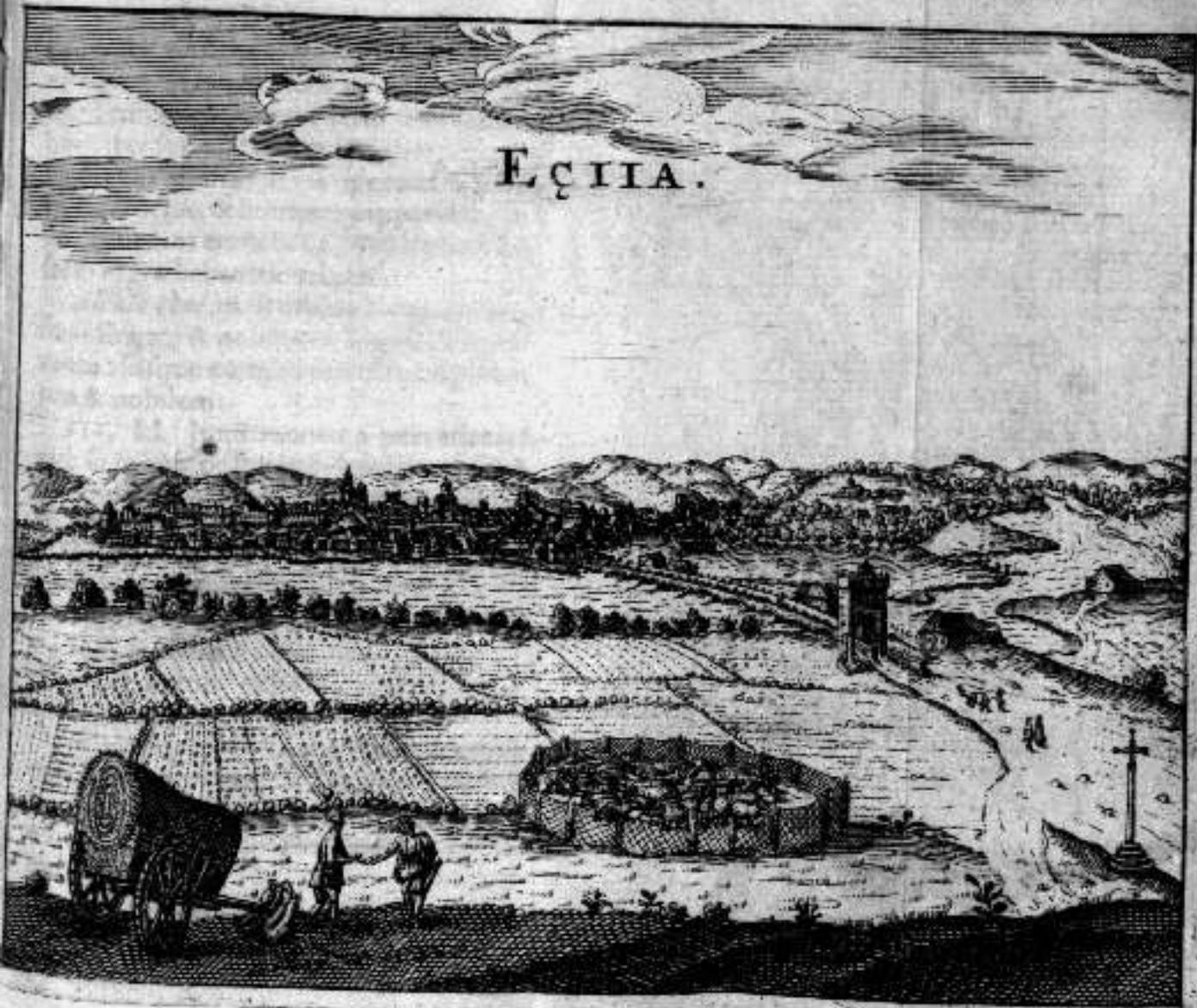
Nonis Junii per colles, ac partim incultam terram, partim pascua sex milliarium iter vespertino tempore eos deducebat in urbem.

Castro Rio, non magni momenti in colle sitam, sed districtu malorum aureorum, citriorum, ficuum & aliorum fructuum feraci circumfessam.

viii. Id. Junii duo magna milliaria conficienda erant petentibus.

Vaenam urbem monti excelso impostam, & ad *Ducem de Sessi* pertinentem ampla ac spatiose circuitu dispersa ad quartam milliatis partem remota est à pulcherrimâ sylvâ malis aureis, citris, dactylis, & olivis abundans. Vulgus hic
audi.

EÇIIA.



sudiens, Nostros Germanos esse, vociferabantur dicentes, se vereri, ne vini pretium carum reddituri essent. Pomeridianum iter sex milliarium magnorum persequentes multas in viâ speculas à Mauris exstructas, & homines cappares legendo occupatos cernebant. Sub ipsam noctem ingrediebantur urbem.

Alcala real in Andalusîâ excelso loco impositam, & nobilis ac frigidi vini proventu aliisque commoditatibus opulentam & nobilem.

VII. Id. Junii montana pervadentes ante se in conspectu habebant monte nive onustos, ac circa meridiem quinque milliarium viâ finitâ vili pago.

Pina excipiebantur. Trium milliarium viâ, in quâ rusticum thorace serico indutum arare videbant, à meridie per tractum fertilem, & variis arboribus pulchris decoratum deposita maturè subsequebatur.

Granada, in quâ urbe duo Sodomîæ peccatum horrendum igne exusti luebant. Totum Granadæ Regnum ab hâe urbe denominatum ab Andalusîæ extremo termino ad Murciae Regni fines se extendit, ac longitudine suâ 60. latitudine 25. & circuitu 230. milliaria complectitur. *L. Marinus Siculus lib. 20.*
 ejus

ejus longitudinem ducenties mille & circuitum septingenties mille passibus circumscribit. Ad ortum Murciam, ad Septentrionem Novam Castiliam, ad Meridiem Ibericum, Balearicum, seu Herculeum mare, & ad Occidentem Andalusiam confinem habet. Præter Granadam metropolin etiam aliæ sunt urbes, de quibus in sequentibus, & munitissima aliquot loca, ut Alhama, Zahara Antiquera, & ad mare Almuguecar, ac Salubregna, vel Salobregna, in quorum uno Maurorum Regum thesauri, & altero filii & fratres custodiebantur. Mauris imperium obtinentibus hoc regnum erat populosissimum, ac 14. florentissimis civitatibus & oppidis 94. eximium, quod Regibus quotannis septingenties mille coronatos pendebat. Vide *Johannem de Laet in hujus regni descriptione*. Hodie incolis exhausta tam opulentum non est. Solo tamen fertili luxuriatur, & fontibus ac thermis admodum salubribus abundat, sericique commercio opulento ditatur. Cubearum, & uvarum passarum copiam abundè sufficit, Montibus vero plurimis, & altissimis etiam relictum est. Aër saluberrimus nec calore nimio excedit, nec frigore nimio nocet.

Granada vel *Granata* metropolis, *L. Marineo Siculo lib. 20. fol. 123. b. & L. Nonio cap. 32.* referentibus, cæteras Hispaniæ urbes magnitudine excedens in plures colles dispersa est, quorum duo cæteris excelsiores à Darro flumine, vulgò el Rio del oro per vallem labente determinatur. In quatuor autem partes sita ratione divisa, quarum prima nomen *Granada* retinens templo maximo insignis est: Altera *Alhambra* Regiam Maurorum complectitur sumptuosissimam, cui Reges Hispaniæ aliam adjunxerunt magnificentissimam, ex quo prospectus undequaque amœnissimus patet, de his prolixè *Nonius*. Tertia el *Alvesim* duobus collibus exornata, cujus Mauri antehac incolæ fuerunt. Quarta *Antiquerula* in planitie ædificiorum nec multitudine, nec pulchritudine prioribus tribus cedens. Totius autem urbis circuitus duodecim circiter millia passuum æquans ubique mœnibus clauditur, & 1030. turres numerat. Aër est saluberrimus: Opifices in urbe varii, & quidem serici textores plurimi. Multis enim serici libris exceptis, sola motorum folia, quibus bombyces aluntur, trigiesies mille coronatorum aureorum vectigal annuum Regibus largiri solent. Porro civitas hæc sede

fede Episcopali, Judicio aulae supremo, Cancellaria, sive parlamento, & Academia decoratur. Vide *Nonium, Marianam, Merulam, Johannem de Laet in descriptione hujus urbis pag. 11. seqq. Braunii lib. de Urbibus, Casp. Ens in delic. apod. pag. 43. & seqq.* Merula tradente, in primâ parte cernuntur dictum Parlamentum, forum sive area grandis 200. pedes lata, & 400. longa, cum fonte magnifico, & foro vicina domus Alcaceria, in quâ circiter 200. tabernæ institoriae sericum aliasque merces quotidie venum exponunt. Urbem hanc à Mauris ædificatam, & ultimam Regum Maurorum, quorum ultimum *Boabdilem* cognomento *Rey Chico* anno 1492. Rex *Ferdinandus Catholicus* expulit, postquam 778. annorum spacio eam Mauri possederant, *Author Noster* ita describit. Olim hæc Urbs major quam hodie, ducentes mille cives habuisse dicitur. *Mariana lib. 25. de rebus Hispaniæ cap. 16. pag. 439.* Nomen ejus nonnulli derivant à malo granato, vel punico, quod insigne est urbis, & quia domus densa structura malum punicum referant, alii vero ipsi nomen inditum arbitrantur à cocco insectorio Hispanis *Grana dicto*, & magna copia circa urbem cre-

scen-

scente. Duodecim portis adoritur & clauditur. Prima Urbis pars ipsum Granadæ nomen obtinens inferius in vallis planitie Ecclesiasticorum, Nobilium, & præcipuorum mercatorum habitatio est. In eâ cernitur Templum primum structurâ magnificâ superbiens, & jam plusquam ducenties mille coronatis constans, tunc temporis tamen, anno nimirum 1617. nondum ad finem perductum. Visu digna exhibet sacellum cum apostolorum statuis viri staturam æquantibus, & pulcherrime deauratis, ac altari, in quo ciborium sive hierotheca argentea auro obducta: & Regis Sacellum proximum, non tamen adeo pulchrum, in quo *Rex Ferdinandus*, qui hanc urbem, ut supra dictum, occupavit, & uxor ejus *Isabella*, ac eorum filia *Johanna*, ut & maritus ejus *Rex Philippus I. Austriæ Archidux* in tumulis ex albo marmore sepulti sunt. Templo huic contiguum est Maurorum Mesquita sive templum Cordubensi simile. Altera Urbis pars sive arx excelso loco imposita, & oblitum ortui obversum Sierra del Sol, id est Solis mons appellata muris ex quadrato lapide constructis, ac præsidio militari defenditur. Introitus rotundum ostendit propugnaculum tormentis bellicis oneratum, altare item

cum

cum *Ferdinandi & Isabellæ* imaginibus, ut & cisterna marmorea, ex qua optima aqua hausta in urbem deportatur. In arcis area, nova arx imperfecta apparet, hanc *Cæsar Carolus V.* inchoavit, quod *Merula Philippo II.* attribuit. Exterior facies quadrata interior rotunda est. Ducas habet porticus marmoreis columnis integris innitente, quarum quævis mille & ducentis coronatis constitisse perhibentur. Una alteri imposita porticus, & quævis 32. columnas habet. Quatuor portæ marmoreæ, cum duobus quæque leonibus marmoreis, & variis emblematis ac notis hieroglyphicis marmoribus insculptis. Suprà portam occidentalem conspiciuntur statuæ sex Marchionum qui dictum Regem Chico pugna superarunt. Supra has verò ingentes extant jaspides. Ex hac arce in Maurorum antiquam arcem aditus patet: in qua aded spatiosa, ut quadriginta hominum millia quidem comprehendere possit, viginti & unus putei marmorei in oculos incurrunt. Versus introitum lacus est marmoreus lavando corpori destinatus, ac marmorea porticus, cujus parietes Arabicis & Mauris scripturis ornantur. In utroque angulo Maurorum Regum cubilia seu lecti aded grandes, ut sex quidem personas cuban-

bantes complecti possent. Ex hac in excelsum itur coenaculum, superius, ambulacra & inferius duos lectos habens. Cuncta ex marmore, statuario artificio, insigniter excisa. Laqueari deaurato & rotundo pulcherrimè totum decoratur. Fenestræ ipsæ etiam marmoreis postibus constructæ, ex quibus ambulacra exeunt prospectu jucundissimo subjectam urbem & campos contemplantibus oculis obijcientia. In hoc coenaculo Hispani Equite aurati & Nobiles convivia sua celebrare solent. Visu digna quoque est recreationis domus, ex quâ Nostri in contare longum, ac inde in balnea quinque marmoreis pavimentis insignia docebantur. Sequebarur area pulchra & magna figuram quadratam exhibens, & elquadro, vel los Leones appellata, in quâ duæ arcæ ex marmore integro quælibet decem leonibus innixæ. Ambulacra marmorea 117. columnis marmoreis fulciuntur, quibus pavimentum item marmoreum substratum est. Arcæ huic duæ adjunctæ sunt recreationis domunculæ, cum conclavi opus hydraulicum ostentante. E regione porticus duo conclavia marmorea habet, quorum unius, pavimentum ex integro marmore confectum septem pedes latum, & undecim longum

gum est. Vicinus hortus mala aurea ferentibus arboribus abundat. Ab hac arce ulterius ascendentibus in conspectum venit Maurorum Regum domus deliciarum antiqua, & in montis fastigio templum à Mauris erectum, & *S. Helenæ* jam dedicatum, ubi memoriæ peregrini nomina sua insculpere solent. Proximi sunt varii horti, & cisterna Algibe nominata, ac aquam pluviam colligens, cujus potus admodum gratus, & salubris diarrhœam sedare fertur. In altero montis latere ædes sacra, cui nomen el monte Santo, vel los Martyres. Hæc peregrinationibus sacris quovis tempore verno frequentata aditur viâ pulchrâ lapidibus pulchris strata, & utrinque arboribus septa; cruces plures in eâ distantia positæ, quam Christus ad flagellationem suam eundo emensus est. Superior ædis pars tota est nova, & celebris 10. sanctorum Episcoporum sepultura, quas Mauri occiderunt. Foveæ item plures monstrantur, in quas Christianos occisos Mauri projecerunt. In tertiâ Urbis parte porta est, per quam *Rex Chico* post arcem & Urbem anno 1492. *Regi Ferdinando* traditam exivit, Regem orans, ut eam lapidibus à cæmentariis obstruendam curaret, ne quis hominum postea per eam egre-

ingredi aut ingredi posset, quod etiam
 impetravit. Ut autem in posterum *Regis*
Ferdinandi pollicitatio, quâ Regi Mau-
 ro satisfacit, immutabilis permaneret,
 porta grandi propugnaculo obstructa est,
 & hæctenus eodem clausa manet. Dicitur
lex Chico, sive parvus, per portam e-
 gressus, in colle pulcherrimam hanc ar-
 tem cum urbe contemplatus esse, ac la-
 crymasse, mater verò lacrymanti dixisse
 ferunt: Jure ut puer nunc extra urbem
 egulas, in quâ viriliter pugnando te vi-
 tum præstare noluisti. In quartâ urbis
 parte nihil alicujus momenti, & visu di-
 gnum se exhibet. Cæterum æstivo tem-
 pore Granada civitas est amœnissima ob
 fontium & puteorum multitudinem,
 quorum decem millia numerari ajunt.
 Glacies in cellis plurimis custodita æstivis
 mensibus ad refrigerandum potum ad-
 hibentur. Hinc æstate plurimi homines
 ex aliis Hispaniæ locis in hanc urbem so-
 litæ recreationis causa se conferre solent.
 Hæctenus *Author Noster*, qui dentium
 dolore insigni vexatus in hac urbe, cum
 cucurbitalis impositis dolori tanto mede-
 ri studeret, chirurgum habuit, qui ad se-
 candam aut aperiendam cutem cultro,
 quo panis scinditur utens, eum satis du-
 riter tractavit. Per plateas euntes nostri
 Ger-

Germani consuetum scomma Lutheranos, Lutheranos audire coacti sunt. De plurimis hactenus dictis consule etiam *P. Merulam part. 2. Cosmographia lib. cap. 23.* quem *Author noster* diligenter legit.

Si diutius quis hic morari desideraret, Malagam excurrere posset. Emporium hoc, ut *Merula & Nonius cap. 24.* scribunt, admodum populosum, quo certis temporibus undique mercatores conflunt, ut dalcissimos fructus à Sole maturatos, & coemptos secum auferant, in solo amœnissimo & feracissimo sedem suam nactam vino & oleo optimo & copiosissimo abundat. Turribus, mœnibus & propugnaculis validissimis circumvallatum, & armamentario omnis generis armis & tormentis bellicis affluente instructum duobus defenditur castellis, quorum inferius Alcazzava superiori Giralfarro duobus maris jungitur, ita ut sine ullo periculo ex uno in alterum perveniri possit: Deinde iter institui posset. Velez Malagam, seu Velusium Malaccæ 5. miliaribus Malaga, & $1\frac{1}{2}$ à mari Mediterranei disjunctum locum, in quo omni-geni fructus optimi, cum primis Cubebæ, & Uvæ passæ, non solum de Lexia sed etiam de Sol (daùm enim sunt generum)

MALAGA.



ALHAMA.



rum) inveniuntur. *Merula fol. 273.* Inde Alhamam Granada septem miliaribus distantem si peteret, locum videret grandibus & præcipitibus quidem scopulis undique cinctum, sed tamen situm in tractu admodum fertili, & thermis saluberrimis prædita, quarum calor temperatus mense Septembri & Martio nervorum affectibus præter naturalibus mirè mederi prædicatur. Magnis sumptibus conservari solent, ut homines iis commodè uti queant. *Merula & Nonius cap. 27.* Sunt porro plura loca visa digna: Ronda vel Arunda in monte aquis undique circumdatur. Ex urbe ad flumen per 400. gradus à Mauris scopulo incisos descenditur. Zabara urbs & arx in excelso scopulo unius & difficilis, ac scopulo incili aditus beneficio adventantes admittit. Almeria optimo situ hæc procul à Promontorio Charidemo, vel Cabo de Gates, in districtu ob maris propinquitatem commodo, & olivarum, ac fructuum plurium ferace. Olim Abderam nuncupatam anno 1147. Mauri amiserunt, quâ de re *Rodericus Ximendus lib. 7. rer. Hispan. cap. 11. Joh. Mariana lib. 10. cap. 18. & L. Nonius cap. 25.* Genuentes tunc temporis nacti sunt vas illud Smaragdinum, quod hætenus in Gazophylacio

lacio suo custodiunt, quanquam annales ipsorum contradicunt, ut in *Itinerario Italiae cap. 4 pag. ult.* diximus. *Mariana* tamen contrarium asserit, & *Christum* ultimam crenam celebrantem eo usum esse negat. Antiquera in medio hoc regno Granatensi inter urbes Granadam & Rondam locum non planum occupat, vicinaque est arci munitissimæ, cui Alcasalia nomen. In hac Reges libenter commorantur, utpote quæ prospectu in pulchrum, fertile, & fontibus aquisque abundans territorium jucundissimo oculos delectat. Arcis portæ omnes ferreæ sunt, ac in ipsâ arce multa Maurorum arma custodiuntur. *Plinius* Urbem dictam Singiliam appellat. *Ortelius* in *Hispaniæ veteris tabula Antonini* Anticariam esse autumat. Vide *Merulam* f. 274. & *Nonium* c. 26. Multum salis hic conficitur. Duobus inde milliaribus fons est admodum salubris, Fuente de Antequera, cujus aquæ calculum renum & vesicæ frangunt, si bibuntur. Munda quinque milliaribus Hispanicis ab urbe Malaga recedens, cujus *Strabo*, *Plinius*, & *Dion* meminerunt, urbs illa est, apud quam prælium inter *Cæsarem* & *Pompeii* liberos factum est. *Nonius* cap. 28. Cartama oppidulum & arx duobus ab urbe Malagâ milliaribus

ANTEQUERA.



LOXA.



distant. In circumjacente districtu nascuntur Gallæ multæ, & arbuscula sive frutex summagre Hispanis, Sumachro Italis, & Somach, vel Smack Belgis, cujus folia coriis & capillis canis denigrandis inserviunt. De Cartamâ vel Caruma vide *Nonium cap. 25.* Omnes hæcenus nominatæ civitates, cum sequentibus, & aliis, inter quas & Loxa, situm suum habent in hoc Regno Granada, cujus recuperationi *Rex Ferdinandus Cæsaris Caroli V. avus* omnes nervos intendit, & non quievit, donec aliis suis Regnis Hispanicis tandem adjungeret. Qui plura sciendi desiderio tenetur, legat *P. Merulam*, & præcipuam *L. Marinum Siculum*, ac *Marianam*. Item *C. Ens*, in *deliciis apodem. pag. 59.* ubi docet quomodo duum generum uvæ passæ conficiantur.

Ad Nostrorum iter redimus. VIII. Id. Junii Granada relicta maturè radices nivalium montium attingebant. Valles satis cultas & vini, ficuum, ac malorum aureorum feraces invenerunt. Duobus ab Urbe miliaribus pagus erat paucas ædes habens, sed fructibus affluens. Hinc montes magis ac magis in altum se attolunt passim roremarino & salvia vestiti. Post 6. miliarium viam confectam se-

268 REGNI HISPANIÆ
cundâ pomeridianâ pervaserunt municipi-
pium

Bacam, in loco excelso situm. Hinc in montibus itinere ad quartam milliaris partem promotum, transitus excelsus, periculosus, & adeo angustus, ut uni post alterum asino transire tantum liceat, ipsos transmissit. Memorabilis hic Echo quaternâ vel quinâ vocis reciprocatione ludens. Paulo ulterius tractum offenderunt fruticibus arundinibus, ac caricibus frequentem, ut & plures in iis nodos. Cum enim loca hic periculosissima sint, & multis cædibus infamia, quisque viatorum constringere nodum, & ave Maria precari pro occisis solet. Post alterum milliare ad Ventam venerunt in solo nonnihil fertili, quia montes hic aliquantum minuuntur. Viam hanc trium milliarium à meridie emensis pernoctandi facultatem largita est urbs

Guadix, Granada novem milliariibus remota. Ad colles declives in planitie grandi sedens ingenti spatio diffunditur, sed, exceptis aliquot sic satis elegantibus monasteriis, malè ædificata, cujus *Plinius* & *Ptolomæus* meminerunt. Portæ inscripta sunt hæc verba: *Colonia Accitana*. Asperrimi montes undique urbem circumsepientes prohibent, quo
mi-

minus oleo & aureis malis abundet; frumento tamen, vino, fructibus, & repecoraria non destituitur, & quatuor rivulorum aquis rigatur.

v. Id. Junii iterum plures colles utrinque altis montibus stupatos transeuntibus obvia facta fuit roris marini copia, ingens & Venta seu diversorium solitarium hominibus vacuum; cui, postquam quatuor miliarium viam expedivissent, circa meridiem succedebat aliud solitarium hospitium

La venta Babul nomine. A meridie per montes restabant 3. miliaria

Basani usque, urbem ad Episcopatum Guadix pertinentem, & valli injectam, cum arce veteri collapsa, ac cultissimo solo circumdatam. Si templum Nuestra Sennora de la pietad miraculis magnis nobile excipias, nihil visu dignum ostendit, ac ad Granatense Regnum pertinet.

iv. Id. Junii montana peragrarè pergentes septem miliarium spacio nec homines nec domos videbant, donec tandem Ventam offenderent, quam vino & pane destitutam præterierunt, post quartam miliaris partem in Marchionis de Vela, vel Velez ditionem venientes, & solum nonnihil cultum, sed malè habitatum

tum invenientes, ita ut relictis adhuc quatuor miliaribus pernoctaverint in pago admodum vili

Veles el rubro, postquam totum hunc diem undecim miliarium sitineti insumpsissent. In scopulis veterum murorum rudera, munimentorum fines custodientium, indicia esse incolæ dicebant, in quibus Mauri excubias agentes transitum defenderunt.

III. Id. Jun. in montanis pergentes præter duas Ventas nihil viderunt. Aliquot rivos ficcatos, aliâs aquis plenos transiere, & 7. miliarium viâ terminatâ prandium sumserunt

31. *Lorca* in *Murciæ* Regno, quod Hispaniæ Tarraconensis pars est. *Murciæ* termini sunt Occidui Granada, Septentrionales Castella Nova, Meridionales & Orientales mare mediterraneum, quod Virgitanum sinum, & Scombrariæ Promontorium hodie Cabo palos nominatum attingit. Metropolis est Murcia: Eam sequuntur Cartagena; Lorca; Castellum Almacarron, ubi magna aluminis multitudo; Guardamar, Portilla; Vera, olim Virgi, unde Sinui Virgitano nomen; & Mussacra. Territorium copiam bombycum ingentem nutriens moris scater, & circumcirca urbem Murciam
omnis

omnis generis fructus profert, & in Lor-
censi agro optimi olei, quod cæteris o-
mnibus præfertur, ferax est: In reliquis,
præcipuè quâ se Cartagenam versus ex-
plicat, non est quod de magnâ fertilitate
glorietur. Præcipua in hoc Regno sunt
serici commercium, pulchra vasa fictilia
& portus Cartagenæ amœnus.

Lorca Urbs in excelso loco, sub se ma-
nantem videt Gadalantin fluvium sex in-
de miliaribus in mare mediterraneum se
præcipitantem. Solo fertili utitur. Inco-
læ plærique sunt novi Christiani sive
Mauri Baptizati, homines admodum
mali & perversi. Nostri Germani coacti
suerant Alcalde Mayor seu Judici suppli-
care, ut pecuniâ suâ sibi panem compa-
rare liceret. Mos in urbe obtinuit, ut
nemo collaria dentato ornamento deco-
rata usurpet. Tractus circa Urbem ad-
modum periculosus à latrocinantibus
Mauris redditur. Facetum quid narrat
Author Noster, quod antiè annos plures
hic accidit. Mauri puero equos eripue-
rant, ipsumque secum abduxerant. Pe-
tenti concesserant, ut & ipse equo infi-
deret, quo commodius una pergeret:
Hic equâ consensâ cum ad urbem univer-
so jumento revertèretur, Mauri frenis
carentes à cæteris jumentis equam inse-
quen-

quentibus abrepti, atque inviti Lorcam deportati & capti sunt.

A meridie iter facientes planties excepit ad sinistram montes, & ad dextram urbem Cartagenam deferentes, quod Mauros vias infestantes timerent.

32. *Cartagena* olim *Carthago Nova* celeberrima fuit Urbs, de qua *Polybius lib. 10. Livius l. 26. Silius Italicus l. 25. & plures alii* legendi. Vide quoque *P. Merula cap. 22 fol. 268.* Hodie nec magna, nec pulchra, spatiofo tamen & pulchro portu ducentas triremes recondere potest. Sombri, quos macrell vocant, pisces in his locis frequentes, magni in mari huic urbi vicino multitudine capiuntur. Ab his opposita insula dicta est Scombraria. Sparti quoque ingens vis in Urbis territorio nascitur. *Nonius cap. 66.* tradit: *Regem Philippum II.* ne in piratarum aut Maurorum potestatem recideret, ejus redintegrationis initium fecisse. Hodierno tempore profecto munitissimis operibus bellicis instructa, Episcopum quoque habet. Vid. *Amb. Moralem lib. 11. Annal. Hispan. cap. 19.* ut & de antiquitatibus, quæ hic reperiuntur, *Jacobi Lapidis Stunicæ itinerarium ab urbe Complutæ Romam usque, quod Francisci Schotti itinerario Galliæ & Hispaniæ adjun-*
ctum

stum est. Serus vesper. Nostros Germanos depottabat, in pagum

Totanam, exiguum admodum, Comendam tamen *S. Jacobi*, ut vocant, habentem, & Lorca 4. miliaribus distantem.

Prid. Id. Junii Hinc inter montes per satis planam terram, ac Lebrillam & Cantarillam vias admodum pagos profectio- nis ante meridianæ miliarium octo finem fecerunt in Urbe

33. *Murcia*, hujus Regni, cui no- men dedit, metropoli, sita in planitie pulchrâ, & ripæ incumbente Seguræ flu- viut *Johannes de Laet pag. 37.* cum ap- pellat. Fluvium hanc vallem, in quâ Murcia sedet, amœnissimam tranantem, Staberum appellari apud *Nonium* repe- tio. Alii Sorabim nominant, & Seguram forsan Hispani. Murcia civitas ad- modum amœna & pulchrè ædificata u- num & dimidium miliare ambitu suo, & decem incolarum millia, Si *Salazario pag. 64. seqq.* credimus, comprehendit. Plateas omnes recta linea extensas habet. Insignia Urbis sunt 7. coronæ, quibus à Rege Castellæ *Alphonso X.* Astrologo, & Historico Regis *Ferdinandi Sancti* filio, qui Imperator Romanus evasit, & cujus cor atque intestina anno 1283, hic sepulta sunt

sunt, donata est. Ordinata & laudabili rectione administratur, de qua idem *Salarzarius*. Episcopatum & 7. parochias habet. Franciscanorum spectabile Monasterium tribus areis, & in unaquaque duabus porticibus sibi invicem impositis, ac Bibliotheca insigni doctorum Virorum effigies monstrante superbit. Basilicæ sacræ turris adeo lata est, ut supra eam curus circummagi queat. Jesuitæ etiam Collegium in urbe habent, & hortum in quo mala citria nascuntur capitis humani magnitudinem æquantia. Quos fructus mens humana excogitare potest, eos circa urbem nasci invenies. Mori creberrimæ ferici commercium mirè promovent. Arundines dulces saccharum largiuntur. Ad alterum milliare ab urbe oryza nascitur, & quidem ubertim. In hortis Olivatum proventus felix, & præla multa oleo exprimendo inservientia. Oleum autem hujus loci in magnâ existimatione & precio habetur. Vide *Nonium cap. 65.* & *Merulam cap. 22.* Haud magno ab urbe intervallo monti superstructa arx *Mônto agudo* ipsi urbi patrocinator: Nostri Germani hic asperâ visitatione exagitati pro quovis ducato duas quartas, atque ita quadraginta florenorum summam solvere cogebantur, nec nisi decem regales ex

Regno secum exportare ipsis licebat.

Idibus Junii hinc per hortos proficiscentes ad tertium milliare Regnum Valentiæ ingrediebantur, in colle disternatum lapide ibi fines separante. Via minus secura in hoc tractu, ubi maligni mox ex uno in alterum regnum fugâ sibi consulere possunt. Meridiano tempore ad-
 vecti

Orihuellam, vel *Horihuelam* Murcia 4. milliariibus remotam urbem, quæ Latine *Orcelis* nominata Episcopum habet, & inter montes commoratur. Amœnissimis hortis circumdata, & sublimi sed antiquæ arci adjecta, pulchro Jacobinorum Monachorum Cœnobio decoratur. Vide *Notium dicto loco fol. 103.* Germani Nostri boni Hispani cujusdam deprecationi debebant, quod à solutione custodibus peras perscrutantibus debita immunes discederent.

34. *Valentiæ Regnum*, quâ ortum spectat, Mari Mediterraneo alluitur: Septentrioni se obvertens Arragoniam tangit: Occiduo parte Veteri & Novæ Castellæ confinis est; Meridionali termino Murciam attingit. Vide *Bernardinum Gomestum, Beuterum, Maginum & Merulam.* Numerare dicitur 64. oppida & oppidula murorum ambitu clausa, mille

pagos, 35. magna & parva flumina, 4. portus, ex quibus Alicante urbis unus. Nullibi plures quam in hoc Regno Maureres ad Christianam fidem conversos, quos Moriscos appellat, habitare dicunt. Hortis amoenis, locisque magnam recreationem afferentibus; oryza item, saccharo, aliisque pulchris fructibus, variisque simplicibus Pharmacopolis inservientibus affluit. Præcipua post Valenciæ metropolin loca sunt 1. Gaudia Jesuitarum Ichola celebris. Hanc instituit *Franciscus Borgia* loci hujus Dux, qui ipse Jesuitarum Ordini se mancipavit. 2. Denia proprium suum Marchionem habens, ac arcem à naturâ & hominum artificio optimè munitam, ut & duos portus mercatorum navibus plurimis frequentatos. Situm enim ad negotiationem in mari exercendam commodissimum nacta in colli speculam habet, nautis in mari longe remotis in conspectu versans. De Denia seu Dianio vide *Notium in Hispan. cap. 67.* 3. Biar optimo & albilimo melle nobilis. 4. Xerica, 5. Orihuella de quâ in præcedentibus. 6. Alicante. 7. Morvedro. 8. Xativa, & aliæ de quibus in sequentibus. Vide *Francisci Didaci annales Valent. Regni anno 1613. edit.*

Horivela vel *Oribuella* à meridie discesum suum maturantes per pulcherrimos hortos, ac duo municipia, & porro planos & cultos campos duorum miliarium longitudine excurrentes se contulere in Urbem

Elchen, secundum quosdam duobus tantum miliaribus à mari secedentem, quæ Illice olim Illicitano Sinui nomen suum indidit, quem à sequente urbe Alicante denominatum esse autumant. Prior opinio *P. Merula*, posterior *Botero*, *C. Ens*, & *Johanni Laetio* placet. Aqua scilicet omnis salsa est in urbe *Elche*, quæ sic satis ædibus decorata hortis abunde dives est, & arboribus, palmis præcipuè, & arboribus illis, quæ siliquas Græcas ferunt. Vicinam habet civitatem *Guardamar*, ex quâ *Belgarum* nautæ sal navibus in *Belgium* advehere solent.

XVIII. Kal. Quintil. per planam sed incultam, ac arboribus solis vestitam tertiam quatuor miliarium protectione tendebant

35. *Alicantem*. Hanc Urbem Veterem *Illicen* esse supra nominati opinantur. In maris Mediterranei littore cubans, & ab uno latere montibus stipata portu suo Regi magnum commodum parit. Eum frequentant Germani & *Belgæ* vinum

nam petentes, quod bonitate suâ suæ ipsius laudis præconem agit, quamvis *Johannes Wilhelmus Neumayer in suo itinerario Italico & Hispanico pag. 388. seq.* dicat, quod alta vina omnium optima rarò pura in Germaniam afferantur. Rorem marinum quoque scribit in hoc tractu ad viri longitudinem crescendo pervenire: præter viginti coronatos nemini licere plus pecuniæ secum auferre; 5 dierum intervallo ex urbe Alicanti Madritum perveniri, & Castellum dictæ urbis Alicante in victum ab omnibus æstimari. E contrario *Author Noster* perhibet, dictum Castellum 50. militum præsidio custoditum non magni momenti esse, nec ob nimiam altitudinem multum incommodi afferre posse. Porro inferius inquit, portum tria tumentur propugnacula tormentis æneis onerata. In portu ipso cum nullæ naves bellicæ stationem habeant, mare circumfluum admodum periculosum, & discriminis plenum est, nonnullæque tantum speculæ signis datis Maurorum præsentiam indicant. Cum Nostri ibi essent. 6. Maurorum naves Gallicam, quæ Cartagena advenerat, adoriebantur: Hinc magnos tumultus in urbe ortus, campanisque signa data, at quisque armatis portum petebat, quia timebatur.

ne ipsam urbem Mauri petitori essent. No-
stris itaque timor injectus, qui alias sa-
tis commode hic habebantur, ab Hispa-
no quodam suæ uxori hic habitanti, com-
mendati. Nam apud hunc, cui *Franci-
sco Marques* nomen, Belgarum, An-
glorum, & Germanorum mercatores &
nautæ hospitia sua habere solebant. A
meridie hora 4. hinc abeuntes jumentis
suis per lapidosam montium puerto de
Malamagor viam vehebantur, omnige-
num fructuum & vinearum copiam ta-
men cernentes, ac quatuor milliarium
ductu de nocte pervenientes in urbem

Xicono vel *Xicona* 700. circiter focos
numerantem, & inter montes sedem na-
ctam, cui Castellum excelcius imminet.
Transitus est angustus remorando exer-
citu alicui admodum idoneus. Vini-
cultura frequens urbem opulentam red-
dit.

XVII. Kal. Julii itinere per montes
continuando occupatis frequentissimi
Roris marini frutices, & inter lapides cul-
ti campi incolarum laboriosam diligen-
tiam loquentes se obviam tulerunt. In
viâ quatuor milliarium, Alçoil oppidu-
lum permeantes, ipso meridie asseque-
bantur

Contentaynam pagum, quem *Merula*
pag.

p. 264, urbem nuncupat. Pomeridianum iter per montes, nonnullis parvis pagis in conspectum productis, cum vesperâ ingruente in montana, quadraginta fontes cæmentario opere comprehensos exhibentia se insinuabat, noctu per pontem ducebat, & inde

Xativam, cujus à priore loco distantiam quinque magna milliaria metiuntur. In pulcherrimarum Hispaniæ Urbium numero eminenti colli sedem suam immisit, quâ infra eam Sacro, vel Xucat fluvius præterlabitur. *Nonius cap. 68.* Supra urbium duo castella mutuâ oppositione se inspectantia. Ab ipsâ Urbe 3000. focos numerari prædicant. Aedificiorum plerique structura grandi surgentia palatia potius, quam domos appellaveris. Ex fontibus plurimis aqua optima per canales in Urbem immittitur. Solum urbem ambiens à plurimis hortis omnis generis fructus, ac punicæ mala præcipuè ministrantibus admodum amœnum redditur. In eo linum quoque præstans sed brevius nascitur. Vide *Plinius lib. 19. cap. 1.* Nostris ibi morantibus *Princeps de Ascoli* ex Neapolitano Regno huc deducebatur, ut captivus detineretur.

xvi. Kal. Julii quatuor milliaria distantiam

stantia superata ipsis dabat municipium

Algemefin milliari uno remotum ab oppido Alcira, vel Alzira Suctoni vel Nucaro fluvio admotum, & serici commercio nobile, quod in viâ obvium habuerunt. A meridie quinque milliarium intervallo permeato pernoctaturis se offerebat urbs

Valencia, inter quam & Xativam viâ intercedens tantâ pulchritudine & amenitate conspicua est, ut vix amenior & pulchrior excogitari queat. Vix dimidium milliare confectum est, quin municipium, oppidulum, aut pagus se in conspectum det. Cum liberis uxores ante januas sedentes sericis filis docendis operam dant; Novem hæc miliaria horum perpetuum, in quo omnigeni fructus, ac variae arbores mira viatorum animos voluptate perfundunt, & oculos jucunditate incredibili pascunt, si diceres à veritate non ablueres.

36. Urbs *Valencia* Regni hujus à sede nominati caput, *Nonio cap. 69.* docente (vide de hæc urbe *Anton. Beuterum in Chron. Hispan. § Regni Valenc.*) & notæ præcipuæ civitas amœno situ in Tarraconensi, vel citeriori Hispaniâ ter mille passuum spacio à Mediterraneo ma-

mari posita est in margine fluminis Tu-
 riæ, quod *Author Noster* *Quadalavias*,
Maginus *Guetalabiar*, & *Boternus* *Gua-*
dalaviar, quod nomen pulchram & lim-
 pidam aquam sonant, appellaverant.
 Fluvium hunc tres pontes regunt. Urbs
 vulgari proverbio *Valentia formosa* nun-
 cupatur, & duodecim ædium millia, ut
Merula scribit complecti fertur, non an-
 numeratis iis, quarum in suburbiis, &
 hortis forsan etiam tot esse possunt. *Pe-*
trus Medinensis decem puteorum & fon-
 tium millia, & quod excurrit, hic nume-
 rat. Panni in hac urbe parati adeo densi
 sunt, ut pluvia eos penetrare nequeat.
 Commerciis quoque urbs maxime flo-
 ret, Romanorumque tempore jam inno-
 tuit. *L. Marinaeus Siculus* in fine lib.
 3. in hac urbe consuetudinem esse,
 ut maleficorum cadavera ex loco sup-
 plicii ipso festo *S. Matthiæ* sacro au-
 ferantur, & sepeliantur. Nostris hunc ri-
 tum explorantibus, fabulam esse respon-
 debatur. Abundabat hoc Regnum supe-
 riori sæculo plurimis Mauris, qui anno
 1610. exacti sunt. Unicuique exenti,
 ut tabula opere cæmentario curiæ muro
 inserta testatur, tantum, quantum pote-
 rant, secum portare licebat. In fine urbis
 domus erat, in quâ liberi ipsorum, quos
 relin-

relinquere cogebantur, in fide Christianâ instituebantur. Aër urbis & regionis admodum temperatus, & terra adeo fertilis, ut Campaniæ, aut terræ di Lavori in Neapolitano Regno, ut *Nonius d. cap. 69.* dicit, minimè cedat. *Mariana lib. 10. cap. 4. fol. 410. à. Hisp. hist.* scribit; Urbem hanc in Edetanis sitam, aquarum divitem, ob varias res admodum amœnam, commerciis cum exteris nationibus celebrem, incolarum civilitate nobilem, æquè hoc tempore, ac olim famæ celebritate illustrem esse. Vide, quæ de hâc Urbe *Idem lib. 12. cap. ult.* tradit. Incolas profecto jucundis, civilibus, & humanis moribus præditos esse mirum non est, quandoquidem multi nobiles in eâ habitant, & studiosorum magna ad hanc Academiam multitudo confluit. Ex urbe hâc oriundi fuerunt duo Pontifices *Callistus III. & Alexander VI.* & *Ludovicus Vives* vir ille doctissimus. Anno 1599. Rex *Philippus III.* cum *Austriæ Archiducissa Margaretha*, & *Albertus Austriæ Archidux* cum *C. E. Isabellâ Hispaniæ Infantâ* nuptias celebraverunt. *Margaretham Reginam* magnificentissimâ pompâ coronat. 3000000 constan-
te in hâc Urbe exceptam fuisse scribit *Bochius in histor. narrat. de Alberto & Isa*

Isabell Archid. fol. 100. edit. Antwerp. de anno 1601. Proregem hic Rex alit, cui muneri tunc temporis, anno nimirum 1617. *Dux de Feria* præfuit. Quemcumque Rex vult, huic Regno præficere potest, quandoquidem tantis privilegiis, quantis Lusitania, non munitum est. Hoc unicum habet, quod Rex tenetur in propriâ personâ in Regno se exhibere, & filium suum Principem offerre. In Audienciâ, ut vocant, Prorex supremum locum occupat, & duodecim assessorum opera utitur. Omnes ab ipso appellationes rectâ ad Aniam Regiam transferuntur. Urbi præest Corregidor suus. Nobiles vero proprias ædes habent, la casa de la deputacion nominatas, in quibus congregati de rebus regnum concernentibus agunt. In Academiâ *S. Dominicum* docuisse ferunt. In eâ duo sunt Collegia, unum à *Carolo V.* alterum pulchrius ab Urbe extractum. Jesuitis sua sunt collegia. Hujus loci Archiepiscopatum singulis annis centies mille ducatorum redditibus frui dicunt. Archiepiscopi hujus antecessor, qui titulo Patriarchæ Antiochinentis fruebatur, magnificentum Collegium extraxit, & large ditatum 24. juvenibus Sacerdotibus alendis destinavit. Primarium templum Sedes Apostolica

vocatur. Latus chori unum ex Alabaſtro multis imaginibus Biblicis exornatur, ſuperius *S. Virginis Mariæ*, & infantuli imaginem artiſicioſè à Belgâ quâdam depictam oſtentans. Ara in templo argentea, & lampadibus 14. argenteis inſtruta; Turris 202. gradibus aſcenditur. In *S. Andrea* templo ſepultus eſt novus ille Sanctus *Franciſcus Hieronymus Simon* qui ætatis 33. annum agens, 25. Aprilis anno 1612. vivere deſiit; tunc tamen temporis, anno nimirum 1617. nondum canonizatus, aut inter Sanctos à Pontifice relatus, quamvis multa miracula jam tum edidiſſe ipſum perhibuerint. Apud altare ipſius plurima induſia ſuſpenſa, ut & res aliæ ab iis, quibus adjuvamento fuit; tot, inquam, quod apud nullos alius Sancti in Hiſpaniâ altare conſpiciuntur. Lampas ibi ab Alberto Archiduce donata, cujus conſectio tantum octo mille Ducatis conſtitit ſeprehibetur. Vivus nemini, ſe miraculorum dono præditum eſſe, revelaviſſe, ſed moribundus illud indicaviſſe fertur. Ante Sacellum triverſus leguntur *Mortuus eſt non ſædatus*. Inter res precioſas dono datas longa eſt fascia annulis repleta, quos pretioſi lapides exornant. Noſtris exhibebatur exoſculandus Calix, quo

miſ.

missam celebrans usus est. Bursa ubi mercatores urbis negotiandi causa convenire solent, & armamentarium in Urbis extremitate visu quoque digna sunt. Inde exitus patet in propugnacula novendecim aerei tormentis majoribus munita. Inter alias commoditates Urbem ambientes lacus est pulcher tria milliaria circuitu suo claudens, & Albesera dictus. Dimidio ab Urbe milliari pagus Porto el grajo mari propugnacula opponis tormentis aeneis onusta, pontemq; ligneum 150. passuum longitudine in mare projicit. Sexus foemininus in Urbe reliquo totius Hispaniae ob pulchritudinem praefertur, sed libidinis infamiam Urbem famosam reddit. Vide *Boterum in relat. part. 1. lib. 3.* & *Lansium in orat. contra Hisp. pag. 502. in 8.*

Postquam Nostri Viatores omni in hac Urbe visu digna contemplati erant, novo pacto cum ductore suo inito, ut Barcelonam & Saragozam deducerentur, pro singulis personis 10. Ducatos solvebant. Reculas suas novae investigationi & consignationi subjicientes, *Francisco Roberto del Rupe* deprecante, ducentos coronatos liberos & a vectigali immunes conservarunt. Iter, quod Sevilla in hanc Urbem usque fecerunt, est 125. mil.

milliarium, alias 107. miliarium fire-
 tam viam instes. Sex Denires pro uno
 Ducato pendendi in duas partes dividan-
 tur. Commeatus liberi Schede in qua-
 tuor diversis locis subscribuntur.

XIII. Kal. Quintilis hora 10. Valen-
 tiae valedicentes apud portam à duabus
 custodiis, ac mox post semi milliare ite-
 rum divexabantur. Ferè maris ductum
 sequentes via commodà 4. miliarium
 utebantur, & meridie veniebant in ur-
 bem

Morvedro, in Valentiae Regno, ut
Nonius, & *Johannes de Laet* scribant, à
 mari bis mille passibus distitam. Locus
 hic Saguntum est, Romanis olim fidissi-
 mum, cum ab Hannibale Carthaginen-
 sum Duce obsidione cingeretur, & ca-
 peretur. *Polyb. lib. 3. Plin. lib. 16. cap.*
40. Livius lib. 21. § 24. Florus lib. 2. cap.
6. Æmilius Probus in Hannibale, Orosius
lib. 4. cap. 14. Eutropius lib 1. & alii
plures. In mero scopulo sitam olim am-
 plam admodum fuisse collapsa rudera te-
 stantur. Ad portam propè templum ca-
 thedrale *Hannibalis* dicti caput lapidi in-
 cisum cernitur. In Urbis portæ tabulâ
 lapideâ admodum contracta vix verba
 legi possunt, quæ *Nonius* & *Merula* ha-
 bent. Proxime dictam templum ingres-
 sus

sus patet in scopulum monstrantem rudera Amphitheatri vetusti, sedes viginti octo lapidibus incisas, & sibi mutuo impositas, ostendentis. Fornicibus sustentantur adeo crassis, & firmis, ut tormentorum æneorum ictibus difficulter comminui queant. Vide *Nonium cap. 70.* Superius adhuc castellum est, sed in collapsis ruderibus jacens, ut *Author Noster* tradit.

Ex hoc loco descenditibus via 4. milliarium porro terram sic satis cultam, & pagos, aliquot exhibebat; Ubi que vero locorum a custodibus excubias agentibus, qui nullibi adeo crebri quàm his in locis, ne sericum exportetur, multum negotii facessabatur. Nocturnam quietem capiebant in oppidulo

Villareal, in planitie oleas sativas tidiarum proceritatem æquantes producentes. Vestitus hic mutari incipit, foeminis se magnis collaribus & cincinnis complicatis, ut in Germaniâ exornantibus.

XI r. Kal. Julii in viâ quatuor milliarium longitudine exprorectâ, & per satis cultum territorium ducente, ac quandoque collibus surgente, post molestias novas a custodia creatas, tres pagos, ubi arx vetusta, & lapidosos montes, meridie se receperunt in pagum

Cabanes. Pomeridianum iter exhibebat item cultam terram, & oppidula duas *Cuevas*, & *Salsadellam*.

S. Mattheo oppidulum, adhuc in *Valenciæ* Regno, à præcedente pago 5. miliaribus dimotum, nocturno diversorio viatores nostros commode & laute excepit. Inde interstitio haud longo est *Peníscola* civitas ad Mare, quò se recepit *Papa Benedictus XIII.* cum à Concilio Constantiensi depositus esset. Munitissimus in acuminato scopulo ferè toto mari circumfluo. *Laetius* ad *Catalauniam*, *Salaxarius* ad *Valenciam* refert.

x. Kal. Quintil. aspera & lapidosa viâ utrinque tamen frumenti & vini ferace, ac rore marino abundante ferebantur per duo oppidula *Taletis*, & *Traiguerra* adhuc in *Valentiæ* Regno sita. Mare mediterraneum semper ad dextram sequebatur, adeo ut periculosum oblatrocinantes *Mauros* iter habuerint 27. circiter *Turres Carolus V.* in locis commodè in litore sitis excitandas curavit, in quibus semper duo pedites, & unus eques excubias agendo piratarum & hostium adventum signis datis incolis significant, ut *Johannes de Laet* pag. 16. scribit. Nostri plures rivi aqua accedente periculosi transeundi erant. 4. miliarium itinere

N

facto

facto die medio prandii sumendi gratiâ
 subliterunt in Venta Hostal & diverforio
 la Sena rivo vicino, ubi Valencia & Cata-
 lonia separantur.

38. *Gothalonia, Catalonia, Cataulau-
 nia* (vox ex Gothis & Alanis composita
 creditur) inter Aragoniam, montes Py-
 renæos, & mare mediterraneum, à quo
 ad Valenciæ Regni terminos usque lava-
 tur, à Salsas ad Iberum, vel Ebro flumen
 se exporrigit, & triangulum situ formans
 tridui iter fere longa & lata est. Vide *Jaco-
 bus Bracellus Hisp. belli lib. 1. circa finem.
 Merula part. 2. Cosmogr. lib. 2. cap. 15:
 Hieronymi Paulo tradente*, longitudo e-
 jus fere 170. & ubi latissima 130. millia-
 ria Italica habet. Regnum hoc comple-
 ctitur 56. partim urbes, partim oppidula
 muris cincta, & haud exiguum pagorum
 numerum, in quibus sexcenta hominum
 millia numerari ajunt. In eo sunt unus
 Ducatus, 3. Marchionatus, 11. Comi-
 tatus, & multi liberi Baronatus, qui ma-
 jore & minore jurisdictione fruuntur.
 Longè populosior hæc esset Regio, nisi
 libertatis amor nimius incolas adeo su-
 perbes redderet, ut agriculturam, & rem
 pecorariam nihili facerent. Unde non
 frustra creditur: Gallorum, & eorum
 qui Gallis ortum duxerunt, plusquam
 cen-

centum millia per hoc Regnum dispersa esse. Cataloniae Regno quoque adjungitur Comitatus Rossilon, Ronciglione, vel Ruscinonensis Comitatus, qui Comitibus *Gerardi de Rossilon* sine hæredibus diem obeuntis, morte anno 1178. ut *Mariana lib. 11. cap. 14. pag. 473. a.* tradit, ad *Alfonsum* Aragoniæ Regem devolutus est. Eum tamen postea cum Ceretanis Rex *Johannes II.* pecuniæ defectu laborans *Regi Galliæ Ludovico XI.* pro ducenties mille, ut *Mariana lib. 23. cap. 4. pag. 334. b.* narrat, vel trecenties mille florenis, ut *Nonius cap. 91. pag. 287.* refert, oppignoravit: Quem *Ludovici* filius *Rex Carolus VIII.* anno 1491. Aragoniæ Regi *Ferdinando* reddidit, eâ tamen conditione, ut *Boterus part. 1 del. relat. univers. lib. 1. pag. 8.* commemorat, ut in Neapolitano bello *Ferdinandus* ipsi impedimento non esset. *Mariana de reb. Hispan. lib. 26. cap. 4. pag. 454.* hoc addit, Utrumque Regem hoc etiam pactos esse, ne *Ferdinandus* filiam sine Regis Galliæ consensu elocaret. Comitatus autem hujus metropolis est *Perpignanum*, ut *Boterus, Salazarius, & D. T. U. I.* memoriæ produnt. Munimentum, ut & *Sallas*, est validissimum, & Galliæ se opponens, Mari accumbunt

diversa oppida & portus, sed tamen angustiores, & minus tuti, quod nimis vento expositi sunt. Colibræ, olim Illiberis parva adhuc vestigia supersunt. Helena, olim Helena in hoc comitatu, ubi *Cæsar Constantinus* vitam amisit, Episcopum habet. Vide dictus *Mariana lib. 4. cap. 17.* Urgel civitas in Ceretanorum regione sub Pyrenæis montibus tractum fertilitate suâ nobilitatum occupat. Vicque vel Vich civitas in solo aspero, & ferè deserto incolas crassos, inciviles, & præ aliis Hispaniæ gentibus, admodum stupidos asinos alit, quod *Encomion Botero fol. 9.* eorum laudes ita buccinante, debent. Cardona cognominis Ducatus metropoli à Barcelonâ totius Cataloniæ metropoli proximum inter præcipuas hujus Regni urbes locum obtinet. Mons ibi, cujus terra instar farinæ, & fons, cujus aqua vino rubro similis est. Sal hujus loci magni fit. Albo colore cum nive cœtat; alius Crystallum æquat, quidam cœrulæi, alter viridis, tertius crocei, alius rubri, aut alius est coloris. Coctus tamen ad albedinem cedit, & semper augetur. Ac acer quamvis sit, circumcirca tamen locum illum, unde eruitur, multæ herbæ, & plures fructus nascuntur. Cæterarum Cataloniæ urbium meminit sequens

quens itineris hujus descriptio, exceptis Salsona, Junquera & similibus. Perpinianum autem & Salsas, ac Gironda in tertio Capite describuntur; Catalonia autem ut plurimum sterilis, plus pomorum & fructuum quam frumenti, pluresque sylvestres quam alias arbores producit, adeo ut incolæ victum & amictum potius Maris quam terræ adjumento consequi studeant, ut *Maginus in Geogr. pag. 54. a. docet.*

Ad Peregrinatores Nostros revertamur, qui à meridie dictam Ventam Hostalet reliquerunt, viam 4. milliarium per incultam terram rotem marinum tantum nutrientem, sequentes, &

29. *Tortosæ* pernoctantes. Civitas hæc *Ptolomæo* Dertosa in fertili districtu, ad Iberum vel Ebrum fluvium, qui 23. Maji anno 1532. Eam magno damno affecit, & ripas suas jungit artificioso admodum ponte ex navibus confectio, cujus descriptio ex *Marineo Siculo* petita *Casp. Ens in deliciis suis pag. 35. proponit.* Primus hujus loci, qui etiam Academiam habet, Episcopus *Rufus* fuisse dicitur. In monte duo castella opposita se mutuo respiciunt. Civitas portam habet ex fusco marmore constructam, & operibus torno

formatis nobilitatur, ut & fodina proxima marmora pulcherrima suppeditante, sodinis item argenti, lapide, fibris aureis perfosso, alabastro, alumine, gypso; & vasis fictilibus porcellanis similibus, ut *Author noster* scribit. Nostri in suburbio al Sol hospitati lautē habiti sunt. Plura vide apud *Marmorum Siculum lib. 16. fol. 91. Complutensis edit. 1533.*

x. Kal. Jul. Iter mare legens ob Mauros rapaces omittentes montana transire consultius duxerunt, & fere usque ad meridiem Ebro ductum sequentes olearum magnam copiam viderunt, superatisque horridis & confragosis montibus ad sinistram oppidulum, & arcem relinquentes ipsā meridie antemeridiano itineri finem imposuerunt in municipio

Ginestar, quinque grandibus milliariibus Tortosa segregato. A meridie per montes profectionem promoventes & à flumine Ebro ad dextram deflectentes Tincam oppidulum, ac postea in montibus adhuc duos pagos obvios habuerunt. Appetente vespera apud posteriorem planities & mare se obtulerunt, multas speculas passim cernebant, & obscuritate magis ac magis ingruente multos ignes, qui ipsis ob Maurorum grassationes haud exiguum timorem incutiebant.

Hora noctis 12. in oppidum

Cambrillam venientes, 5. magna miliaria absolverant. Hactenus unius diei iter majus & longius hoc non confecerunt, cum 17. horas equitando consumperint. Civitas hæc ad mare posita, & ingentibus muris septa, *Salazario* hinc *Valenciam* 35. miliaria, si rectam quis viam sequatur numeranti dicitur. Solum civitati circumjectum ob campos amœnos, arborumque pulcrarum, ac pagorum & municipiorum inter eam, & *Tarragonam* intercurrentium multitudinem pulchrum & amœnum est.

ix. Kal. Quintil. dicta planities duorum milliarium eos demittebat

Tarragonam, pervetustam & in Historiis admodum celebrem urbem, in Hispaniâ citeriori, quæ Latinis *Tarracon*, vel *Tarraco* appellata, parti Hispaniæ *Tarraconensi* nomen indidit. Vide *Ludovicum Pontium libro singulari de los Grandes de Tarragona uti citatur à Marco Zuero Boxhornio pag. 6. b. Theatri Hollandiæ*. In Maris Mediterranei faucibus scopulo insidens vetusto & firmo muro tuta est. Propugnacula aliquot tormentis majoribus piratis minantur. Bis mille ædium capax esse fertur, quamvis ferè trecentas tantum habeat, plærâsque la-

pide quadrato structas. Commerciis suis ditatur, Episcopatu vetusto ornatur, & Academia nobilitatur, cujus *Card. Casp. Cervantes* fondator est. Rerum ad hominis necessitatem & voluptatem necessariorum penuria nulla laborat. Vini, frumenti, olei copia ingens. Pecorariae rei abundantia; Antiquitatum item frequentia. Templum in *Augusti Cæs.* honorem à *Tyberio* erectum; *Nonius 85. c. Paulus Orosius* Tarraconensis fuit. Nostri hæc in urbe primum innotuit sodalitiū fratrum eorum, qui se *Fratres purissimi sanguinis Christi & Mariæ* appellant, & eodem cum Capucinis vestitu utuntur. Ad sinistram *Royas* urbs monetam cudit, extra ejus territorium non usitatam. Hanc author noster habet, quam in typis Geographicis, in quibus Mantese est, non invenio.

Hinc itinere continuato per maris arenosum litus speculas aliquot cernebant, & vetustam arcem *Almary* quæ sic satis munita mare circumjacens tutum præstare dicitur. Ipsi piscatores piscem ostendebant, qui nil nisi caput erat. Ad sinistram montes habebant fertiles. Circà meridiem aderat la torre *Dembara*, vel $1\frac{1}{2}$ milliaria *Tarragona* distant. Hinc iter quis facere posset ad dives *Cisterciensis* Ordinis monasterium *Poblet*, vel *Poblet*.

bletto, ubi Aragoniæ Reges sepulti sunt. Extractum hoc Populeum ab *Alfonso* Barcellonæ Comite, & primo Aragoniæ Rege ibidem sepulto. *L. Marineus Siculus lib. 9. fol. 50. b.* Nostri à dicto loco la torre Dembara litus maris milliari adhuc uno permeantes, postea à mari iter declinârunt. Solum erat fertile & pagis pluribus pulchris constratum: Arcus Romanus in libero campo, & maleficus arbori laqueo annexus cernebatur. Vesperî adventantes præstolabatur

Villa Franca 4. mill. Oppidulum satis commodum, & muris suis tutum. Femininus sexus cum Austriaco in vestitu convenit. Rustici Gasconum more tunicis vestiuntur, & fere quisque hasta munitus est. Nostri ipsa *S. Johanni* sacri festi vesperâ in hac urbe præsentem multos ignes artificiales excitatos cernebant. *Salazarus* hunc locum in hoc tractu non petit, sed Villam nuevam; Villam Francam longius inde removens.

VIII. Kal. Julii inter montes per vallem profecti optime cultum districtum, ac vini, frumenti, & arborum feracem pervaserunt. In via erant aliquot exiles pagi, & duæ arces excellæ. Viginti ter annum Lobreger, cuem *Beterus* Lobregato, & *Novius fol. 274.* Lobregat

nominant, jumentis transire cogebantur. Quatuor milliaribus confectis subsequeretur hora 9.

Martorel oppidulum Comiti de Benevento in dicti fluminis ripâ, ubi pons est pro transitu à viro & equo duorum denieres solutionem exigens, pro quâ solutione solvens ligurâ ex pilis confectâ, & dimidio denir aestimatâ donatur. Alius item pons lapideus arcibus altis innitens opus antiquum esse videtur. Pomeridiana profectio dictum flumen legens, postea duobus realibus pro universo comitatu solutis, illud transibat. Alveo suo sæpius excedens haud parvo districtum hunc damno afficere solet. Totum territorium Barcelonam usque frugiferis arboribus, frumenti feracibus campis, vitibus arbores, ut tiliâs, scandentibus, luxurians, multitudine item ædificiorum longo ordine projectorum eminentis peregrinatoribus viam jucundissimam exhibet. Nostri oppidulum transibant, in quo exile erat *Comitiſſæ de Benevento* palatium. Prorex Barcinonensis tunc temporis trecentos latrones hanc viam infestantes laqueo suffocandos, & patibulo affigendos curaverat, postquam Comes quidam, Ducis Sabaudiaë Consiliarius interfectus fuerat à tribus ejus-

BARCELONA.



modi latronibus, quorum membra in publicâ viâ suspensa Nostri viderunt. Ad dextram erant elegans deliciarum domus ad Nobilem quendam pertinens, & Castellum Fex in loco excelso, Castillo de dels Salazario dictum, quod via Regia præterit. Pomeridiani hujus itineris per milliaria 4. finem fecit

40. *Barcelona*, Latinis *Barcino*, agri Laletani civitas in campestri loco, ut *Nonius cap. 88.* dicit. Vide etiam *L. Martineum Siculum*. Cataloniae caput peculiaris etiam Comitatus habetur, & hodie adhuc tempore monetam cudendi facultatem usurpat, cujus numismati, deires vocant, inscriptum est *Barcino civitas*. Cum, Cæsaribus *Honorio & Theodosio* Imperium obtinentibus, varii populi Hispaniam invaderent, & Wandalis *Tarraconem* hujus territorii præcipuam urbem occupatam everissent, *Barcelona* incolis aucta cum reliquâ regione *Gothis & Alanis* subjecta fuit. Postea *Gothis*, qui jam Romanorum moribus imbuti, & tranquillâ pace, & voluptatibus effœminatissimi variis sceleribus, flagitiis, & scortationibus indulgebant, à *Saracenis & Mauris* sub jugum redactis *Barcelona* eisdem jugo se submittere coacta est: Excepit tamen *Saracenis* à Cæsare *Carolo*

Magno, & filio ejus *Ludovico I.* qui proprios Comites ipsi præfecerunt, *Barceloniæ* Comites ideo nominatos. Tandem Anno 1162. *Aragonis* Regno adjecta est. De his Comitibus consule *Rodericum Toletanum lib. 6. cap. 3.* & *Marineum Siculum lib. 9. cap. 10.* Sequutis temporibus demum florere incepit, præcipuè postquam insulæ *Baleares Majorica* & *Minorica* occupatæ, & ex pulcherrimo *Valenciæ* Regno Mauri plane ejecti sunt. Nam & commerciis operam danti, & bello strenuè vacanti tantæ opes accesserunt, ut inter potissimas *Hispaniæ* civitates, & *Europæ* celeberrimas numerari creperit, & ad hunc usque diem gloriam & celebritatem suam propagarit. Mari mediterraneo adjacens in porta pontem 750. passuum aquæ immittit, frangendi causâ vim ventorum, qui pleno flatu spatiosam hanc stationem infestantes navibus incommodat. Quandoque enim maris fluctus huic civitati detrimentum attulerunt, & adhuc afferunt. In *Italiam* profecturi plærumque in hac urbe naves conscendunt. *Austriæ Archidux Albertus* anno 1595. *Madrito Complutum* vel *Alcalam de Henares*, *Guadalafarum*, *Darocam*, *Carinnenam*, *Saragossam* in *Aragoniam*, ac inde quatuor dierum spacio

Leridam, & porro Tarragonam, Montemferratam tandemque Barcelonam profectus navem in hac urbe ingressus est, & mari transmissa Savonam venit. Barcelona multis locis circumdata, & hodie quam olim diffusior muro & lateribus coctis sepitur, diversis in locis turres adjunctas habente: fossa item lata ac profunda, & vallo admodum lato, in quo vespertino tempore nonnunquam centum curribus incolæ nominis alicujus vecti, & auram ex mari flantem captantes recreationi suæ indulgent. Aedibus lapide cæso structis insignem horti æmæni pulchritudinem conciliant. Plateæ latæ, apertæ & quod rarum in Hispaniâ, mundæ, quia ædes latrinis & cloacis suis instructæ sunt. Vide *Nonium dicto loco*, qui etiam *pag. 180.* Gothici Regis *Athaulphi* epitaphium refert. Frequens & ampla in hac Urbe negotiatio, opifices boni & multi, Vini, fructuum, leguminum & olerum vis magna, frumenti penuriam circumjacentis loca affatim occurrunt. Utrinque cincta urbs duobus fluminibus, quæ mox in mare se recipiunt. Ab Ortu accedit Besons, Mæ Betullus dictus. Ab Occasu Rubricatum, vel Lobregat. Ex monte præcipiti & excelso, urbi vicino sine intermissione lapides excidun-

ciduntur, nec tamen lapidum penuria animadvertitur: Momyvi nomen ipsi est. *Hieronimus Paulus in peculiari quem de hac urbe scripsit, libello*, ambitum urbis 25. Stadiis circumscribit, & magnitudine ipsam Neopoli in Italiâ respondere, tot autem incolis & peregrinis refertam non esse ait. Incolis tamen frequens egregiis vitris, pileis, & cultris ab opificibus suis factis nobilitatur. Vide *Johannes de Laet. Casp. Ens in delict. apud. pag. 16. Braunium de Urbibus, & alios plures*, qui de Hispanicis Urbibus scripserunt. Academia & Episcopatu insignis, incolarum humanitate, quam peregrinis exhibent, & foeminini sexus pulchritudine nobilitatur. Nostri anno 1617. *Ducem de Alburquerque* Proregem cum uxore suâ curru deambulatum prodeantem viderant. Præibant satellites Castiliani bipennibus armati & coloris caerulei palliis, quæ fimbriis rubris & albis ornata erant. Unius anni spacio territorium urbem ambiens à latrociniis tutum præstitit. Catalaunis etiam dicentibus, privilegio sibi concessio se à quæstione, & eculeo immunes esse, eos in propriâ suâ domo quæstioni subjiciendos, & torquendos curavit, dicens, se Regem esse: Sententiam autem latam Senatui misit, mandans.

ut illam exequentur. Ita 17. uno die suspensi sunt: Ipse verò à meridie in Urbem curru vectus, ut videret, an sententiæ satisfactum esset. Palatium ejus in Urbe non magni est momenti, nec in Templo multa visu digna. Nobilium ædes, la casa de deputacione ex lapide quadrato marmoreis columnis ornantur. Supra ad sinistram fons saliens, ac proxime atrium pulchrum, cum tabulato admodum elegante, & deaurato, ac porticibus aut ambulacris ad sedendum & deambulandum commodis, in quo *Nostri* reculas suas visendas exhibuerunt. Latera statuas ostendunt omnium Barcellonæ Comitum, usque ad præsentem Hispaniæ Regem. Qui Barcellonæ Comes esse vult, se ipsum Barcellonæ exhibere debet. Adveniente ipso, portæ clauduntur, & puer vestibus angelum mentiens, & clavem auream manu tenens ex mœnibus demittitur, qui Regem rogat, Cujus nomine, & quâ occasione adventaret; eique respondentem, quod veniret, ut Rex Castellæ, & Dominus Biscajæ, clavem tradit. Eo facto porta aperitur. An hæc consuetudo adhuc vigeat, aut, ut illa in Carinthia, abrogata sit, dicere nequeo. Porrò uno in loco spectantur la casa de las armas, sive armamentarium aliquot mil-

mille hastis & sclopetis instructum: Domus, ubi omnia, quæ venduntur, & emantur ponderari solent: La Lonia, sive Bursa, aut Domus Mercatoria, in quâ mercatores proprium judicem habent, & Cæsar *Carolus V.* cum aquilâ Imperiali, & superius Principes Cataloniæ, & Barcelonæ Comites statuis suis representantur. Ferè in extremâ Urbis parte versus mare amplum & spaciosum ædificium triremibus ædificandis destinatum est. Prætoria triremis 80. passus longa, triginta duo transtra numerat, & 1600. homines capit. Propugnaculum cum aliquot tormentis bellicis mari obversum discedentes, in portâ in *S. Raymundi* honorem custodibus aliquid dare debent.

vi. Kal. Quintil. hora 3. pomeridiana Nostri discedentes pristinâ viâ 4. Milliarium repetita manserunt in oppidulo Martorel.

v. Kal. Jul. per pontem ad dextram se verrebant, ubi sensim tertâ in altitudinem se attollit, in aliquot pagos, & oppidulum Bergeram lanificio celebrem intridentes duobus miliaribus confectis attingerunt scopulum sive montem, unde altitudine unius miliaris horrendâ superatâ substiterunt in Monasterio

41. *Montferrate* quod septem millia-
 tium distantia urbe *Barcelona* abest.
Ambrosius de Salazar pag. 382. *Barce-*
lonâ *Molin de Rech* usque, qui locus in
Caroli V. historia & vita *Molin de Re* no-
 minatur, 2. hinc *Martorellum* 2. ab
 hoc *Esparragueram* 1. *Esparraguera*
Colbatum 1. & *Colbato Montferrattam*
 1. milliaria numerat, quæ etiam 7. mill.
 conficiunt. Scopulus dictus, *Authore*
Nostro referente, fastigio suo milliaria
 duo, & circuitu 4. complectitur. Loco ce-
 lebritatem incredibilem conciliat *D. Vir-*
ginis imago quotidianis miraculis, ut fe-
 runt, admirabilis. Hinc magnæ petegri-
 nationes Religionis ergò ex omnibus
 Christiani Orbis Regionibus hujus ima-
 ginis visitandæ causa suscipiuntur, aded
 ut nemo *Compostellam* ad *S. Jacobum*
 salutandum proficiscatur, qui se etiam
 hac non conferat. Loci descriptionem
 vide apud *Nonium cap. 87.* & *Lansium in*
orat. contra Hispaniam pag. 498. *Au-*
thor Noster porò dicit. In excelitate e-
 remitarum cellæ 13. sunt. Hispanis *Cel-*
das de 13. hermitannos dictæ. Unum in
 hoc loco diversorium, cui adjuncta crux;
 à quâ ad centum passus alia, & sic dein-
 cept, ut octo inter diversorium & tem-
 plum intersint. Ante hoc templum aliud
 pri.

primi eremite, tunc temporis vacuum.
 Monasterium & templum muris inclusa.
 Introitum in monasterium inferiorem
 versus junior quasi custodit, ut & alius se-
 nior superioris partis quasi custos est. In
 cœnobium ingredientes, quas reculas se-
 cum habent tradunt, in peculiari domo
 custodiendæ. In introitu cernuntur
 multæ catenæ, aliaque instrumenta, &
 picturæ, miraculorum ibidem factorum
 indicia. *D. Virgo* manu tenet infantu-
 lum ferram habentem, quo scopulum se-
 cat, quia in montis antro quodam, quod
 ostenditur, ita apparuisse dicitur. Suprà
 introitum est Pharmacotheca. Hinc in
 templum vetus itur, multis picturis re-
 pletum, & monumenta quædam mar-
 morea exhibens. Jesuitarum Patriarcha
 etiam hic commoratus est, ut sequentia
 verba parieti inscripta indicium faciunt:
*B. Ignatius à Lojola hic multa prece fe-
 tuque Deo se, Virginique devovit, hic
 tanquam armis spiritualibus jacco se mu-
 niens pernoctavit: hinc ad societatem Je-
 su fundandam prodiit anno 1522. Vide
 Tom. 3. Bibliothec. Hispan. pag. 610. An-
 no 1599. Imago hæc, Rege Philippo III.
 præsentate ex hoc veteri templo in quo
 711. annorum spacio miracula edidit, in
 novum translata est, sicut inscriptio subli-
 mior*

mior testatur. Ex veteri igitur in novum templum transitur. Structura pulchra altaribus deauratis pavimenta & tabulata lignea, & 3. organa habet. Ara summa, cui imago imposita est, cancellis aureis cingitur. Inscriptio autem hæc est: *Philippus III. Rex Catholicus Virgini Mariæ dicavit. Anno 1606.* Rex in templo depictus, ut & Regina Uxor ejus è regione. Suprà altare lampadum magnus numerus; *Nonius* 90. habet. Alium autem thesaurum etiam, habent in quo corona *D. Virginis*, nondum tunc temporis absoluta, quæ auri milione, seu decem auri tonnis æstimatur. Inhabitans Cœnobi-um monachi Ordinis *S. Benedicti* ex variis nationibus, qui cum ministris & familiâ totâ trecentarum personarum numerum implent, & tantum quater mille coronatorum aureorum annuos redditus habent, quamvis sexaginta quidem aureorum millia quotannis expendere dicantur. Quicumque enim adventat tridui spacio gratis vixit, dum ipsi de vino, pane, aqua, aceto, oleo, & lecto satis solite & affatim prospicitur. 400. Afinos & equos alunt suis usibus inservientes. Nostris Comitum Barcelonæ cubiculum concedebatur, & panis, ac vinum cum coctis piscibus dabantur. Ex templo, in
 hor.

horrendo scopulo, per aliquot mille gradus ascendebant in eremitarum cellam unam in qua duo sacella, camera, cella vinaria, hortus & fons ex scopulo scaturiens. *Nonius pag. 275.* Eremita ipsis panem & vinum porrigebat. Supra cœnobium scopulus est cum tribus crucibus, apud quam quotidie missa celebratur, & *D. Virgo* adoratur, ut templum conservare & prohibere velit ne scopulus decidat. Nam frustum jam decidit, quod tamen nec cœnobio nec templo nocuit, ut *Author Noster* refert. Sed *Xenodochium* damno affectum est, ut *Nonius* memorat. A meridie in scopulo *Nostri* iter suum per quatuor horas promoventem in planitiem, & inde incultam terram pervenerunt, donec noctem illam commorandi causa intraverunt

Ignaiudam oppidulum, inter quod & *Montferrate* 3. milliarium intercapedo inter est. Apud alios hunc locum non invenio, forsan, qui itinerarium descripsit, hallucinatus est.

1 v. Kal. *Quintil.* inter parvos montes rivo quodam perfluos via quidem incommoda sed tamen amœna erat. Districtui enim vini & frumenti proventus lætus haud exiguam pulchritudinem adjungebat. Plures solitarias domos præter-

vecti,

recti, & quosdam pagos transvecti hunc tractum populosum esse conjiciebant. Meridie adibant parvum municipium

Hostaletes 4. mill. intervalla à priori oppidulo secedens. Ad quartam milliaris partem à municipio videbant caput cujusdam ex latronibus iis, qui biennio ante invaserant pecuniam mercatorum Genuensium Barcelonam Madrito missam, & 166. curribus impositam, ex quibus 7. auro, cæteri argento onusti fuerant. Ex latronibus 40. 21. capti ac supplicio affecti. Cæteros elapsos fortuna forsitan in aliud tempus puniendos servavit. Aliquot annis ante latro Gallus in eodem hoc loco 30. millia coronatorum rapuit, elapsus, ita ut ea adhuc tempestate incognitas latuerit. A meridie iterum per aliquot pagos vecti sunt, ut & per urbem

Cerveram excelso loco, & regię viæ Barcelonâ Sarragozam tendenti immisissam. Antiquam faciem obtinens vicina est arci dirutæ, & cujusdam Nobilis, qui latrones celavit. Proximum patibulum ejusmodi latrone tunc ornatum erat. Ab hac urbe milliare unum ipsos Tarragam, & aliud mill. inde per planum campum provehebat in urbem

Belpuch, ita ut totum pomeridianum iter

iter faceret 4 milliaria ad quartam ab hoc oppidulo milliaria partem Franciscanorum cœnobium non quidem splendidum, sed tamen celebre Raymundum Cordonam fundatorem habet.

III. Kal. Jul. districtum habebant plurimum, & pagos aliquot: in viâ vero multos cuniculos, & in nonnullis arboribus latrones ramis annexos, ac circa meridiem

Leridam. 5. fuit milliariam distantia, cui tamen *Salazarius* assignat. *Leridæ* olim *Ilerdæ* *Lucanus* & *Horatius* meminerunt. *Julius Cæsar* apud hanc urbem *Ascani* & *Petres*, quos Legatos *Pompejus* habuit, exercitum delevit. *L. Martineus Siculus* lib. 10. Secundum *Nonium* cap. 84. in colle parvo sensum se in vallem declinante desidens, adjecta est *Sicori* vel *Segro*, vel *Segre* flumini hic ripas suas committenti ponte, cujus transitum, *Nostri* 4. denires pro viro & equo solventes redemerunt. Fluvius hic hæud longè sub hac civitate *Cingam* ingressus paulo inferius cum eodem in *Iberum* vel *Ebrum* præcipitatur. Mœnia lapidibus cæsis surgunt, & ædes in civitate sic satis pulchræ. Academia Urbis perverusta foundationis originem à seculo decimo tertio repetit. Ejus structura exilis est,
exi.

exiles item redditus. Terra circumjecta oleum, frumentum, vinum, fructus, olera, legumina abunde sufficit. Episcopale templum in urbis excelso parte structurâ pulchrâ splendet. Magno lucro incolas ditant pisces, aliæque res similes sale aspersæ: Adeoque felix hæc est civitas, ut nihil ferè sit, de quo conqueri possit. Hyberno tantum tempore obscurus & nebulosus aër, & collis à Septentrione, de quo tormentis illis majoribus tangi potest, ipsi incommodant, ut *Mariana lib. 3. cap. 18. pag. 106.* commemorat.

Hinc per planum campum Itinere dimidio milliari ad pagum quendam promotum quidam montes se objiciebant Pyrenæorum initia: sub quibus lapis elatus Regnorum Cataloniæ & Aragoniæ fines dirimit.

42. Celeberrimum Aragoniæ Regnum propriis suis Regibus olim subiectum, secundum descriptionem *Boteri part. 1. delle relat. lib. 1.* In Ortu Cingario clauditur, & in Occasu montibus Moncayo, vel Cauno, & Molina ferri fontanis divitibus ac celebribus. Quâ in Septentrionem vergit, Iberus, & quâ Meridiam spectat montes Brabanza ipsi fines sunt. *Maginus* eam à Septentrione

Na-

Navarram, ab Occasu Castiliam utramque, à Meridie Valentiae Regnum & ab Ortu Cataloniam habere dicit. *Paulus Merula* ipsi hos terminos constituit; versus plagam coeli intet Zephyrum & Aquilonem Navarrae Regnum; versus Euro-Austrum Cataloniam: versus Zephyrum Castiliam, & versus Euro-Aquilonem montes Pyrenaeos. Maximam partem sicca & aspera est Regio, praecipue ubi in Pyrenaeos montes incurrit. Hinc saepius in tractibus satis prolixis nulla habitacula reperiuntur, quamvis sparsim valles se offerant, quae aquis rigatae frumentum & fractus ferendo fertilitatem suam loquuntur. Nomen ipsi natum vel à fluvio Aragone, propè laccam fluente, ut *Marianae lib. 7. c. 4.* placet, vel à Tarracoenisibus, ut *Anton. Nebrissenfis*, & ex eo *Johannis Vasæus in Chr. Hispan. cap. 18. in princip.* statuunt. Pedetentim autem fines suos olim angustiores explicans, & principatus Sobrarviae, vel Sobrabæ & Ripargoziae eis includens Regnum evasit. Quæratione autem Castellæ tandem subditum sit, in fine 1. capitis dictum est. De politico Aragoniae regimine 5. cap. *Johannes de Laet pag 116. & seqq. in descriptione Hisp.* legi potest. De Aragoniae autem rebus consulantur

Roder. Sanctius part. 2. Histor. Hispan. cap. 13. L. Marinæus Siculus, & Mariana in diēlis locis. Aubertus Miræus in Chron. suo Regem Petrum hoc Regnum anno 1104. Papæ eo pacto subjecisse, ut ipsi quotannis certa pecuniæ summa ex eo solvenda esset. Quoad incolas Castellanis certe parum favent: Non tamen reprehensione carent, quandoquidem vulgari proverbio in Hispaniâ Aragonensis appellatur, qui malus est. Regnum hoc, ut & Algarbiæ, ac Scotiæ inter minima numerantur, quanquam Aragonia adhuc alia regna comprehendat, ut in 1. cap. monuimus. Imo Aragoniam si solam sumas, habet & ipsa præter Saragozam metropolin alias etiam urbes haud contemnendas, cum 70. loca muris cincta numerare dicatur: inter quas Vnascæ, Balbastro, Gurtea, vel Forum Gallorum, & Albarazzino, quæ postrema civitas Lobetum & Turiam antiqua nomina sua agnoscens à Naturâ colli injecta & probe munita est. De hoc Albarucino vide Marianam lib. 10. cap. 4. ut & aliis in locis. Huesca olim Osca Episcopatu, & Academiâ pervetusta nobilis, cum Q. Sertorius olim hic ludum aperiendum curaverit, ut ex Plutarcho Merula cap. 14. & Nonius cap. 84. docent. Horum

posterior tamen civitatem dictam ad Cataloniam refert, & *S. Laurentium* cum fratre *S. Orontio* hinc oriundum fuisse ait. Porro in hoc Regno sunt Jaca vel Jacca - Agrada haud contemnenda Urbs; Monsonium, vel Monçon, in qua certis annis magna Comitia à quibusdam Hispaniæ Regnis celebrari solent; Calatajud, vel Calatajuda dimidio milliari à vetustâ urbe Bilbili, quæ *Martialis Poëtæ* patria fuit. Vide ipse *Martialis l. 1. Epigr. 61.* Quam novam civitatem Mauri extruxerunt. Hodierno tempore una ex præcipuis Aragoniæ civitatibus Tarazone Episcopo parens, in solo fertilitate insigni à naturâ dotato, & frumentum, vinum, oleum, arboreæque omnigenas producente, opificibus ingeniosis ac solertibus abundat, vallemque occupat in ripâ fluvii Salonis in quem Cogedus amnis Boviercam præterlabens se ingerit. Tervel Episcopum, opulentos incolas & commercia habet. Tarazona vel Turiasso civitas, teste *Nonio cap. 76.* in Castiliæ finibus monti Cauno, incolis Moncayo appellato, vicina, multis ab annis sedes Episcopalis, & fertilitatis miræ solo luxurians, ubi parvo quis vivere potest. Vide *Johannes de Laet pag. 12.* Reliquorum hujus Regni locorum nonnullorum descriptio

ptio in sequentibus datur. Nonnulli Leridam, & *Merula* urbem Urgel juris Aragonici esse contendunt, quas tamen alii Cataloniæ membra esse volunt.

Sed ad Nostrorum viam nos recipiamus, quæ ipsos per vastas & incultas terras cum serâ nocte ad vexit

Fragam. trium magnorum milliarium interstitio Leridâ distitam. Prima in hoc Aragoniæ tractu civitas elato situ accumbens Cingæ fluvio, qui *Merulæ* est Gallego. Olim Gallicæ Flavix nomen audivit, cui antiquitates suæ hodiernæ vetustatis testimonium perhibent. Triginta homines hic aluntur, qui quotidie vias equis percurrentes operam dant, ut securæ & tutæ maneant. Crocus in Urbanis hortis frequens. Quicquid soli extra urbem longius expatiat, vastum & desertum est. Nostris pontem transituris pro homine & equo 6. denires numerandi erant. Catalonici denires hic non admittuntur, sed Aragoniæ numismata incipiunt. Custodibus 4. reales dabant. *Job. Mariana lib. 10. de reb. Hisp. cap. 15.* tradit, fluvio Binga accessum ad hunc locum difficilem reddi, si quis à fronte eum adoriri vellet: à tergo autem amœnos colles impedire, quo minus tormenta bellica admoveantur. Vide, quæ plura ibidem & aliis

316 REGNI HISPANIAE
in locis, de hac Urbe ejusque obsidione
dicat.

Prid. Kal. Jul. nil nisi lapidosam viam
habebant, unde hic tractus Aragoniæ de-
sertum audit, cum nec frumentum, nec
quid aliud ferat, & perpetuis ventorum
flatibus pervius sit. Duos pagos perven-
dentes meridianum tempus triverunt in
pago vili

Burialajos, Fraga 7. milliaribus remo-
to. Hinc ob nimium calorem horâ de-
mum 4. pomeridianâ itineri consueto in-
sistentes molesto deserto relicto nocte
mediâ intromissi sunt in oppidulum

Osseram à priori pago 6. milliarium
spacio diffidentem: Salazarius 4. tantum
habet.

Kal. Julii hora noctis 2: hinc discessio-
nem facientes, post 4. milliarium viam re-
cepti sunt in oppidulum

Pueblam, excelso castello additum in
territorio satis culto. Pontone Galego
flumen trajicientibus pro unâ personâ 4.
denires expendendi erant. Per hortos
porro equitantibus post duo milliaria se
in conspectum dabat

42. *Saragoza*, vel *Saragoſſa* Hispanis
Caragoça. Milliarium Valencia huc du-
centium summa est 96. Arragoniæ, vel
ut plurimi scribunt Aragoniæ metropolis

Saragoza, aliàs Cæsar Augusta appellatur. Vide *Hieronymus Surita in notis ad Itinerarium Antonini*. In campo amplo sedem habens Iberi vel Eberi fluctibus rigatur: de hâc urbe *Nonius cap. 81*. Si soli fertilitas, situs amœnitas, & Urbis pulcra & elegantia ædificia consideratione debitâ inspiciantur, nihil reperiri posse, quod in hâc urbe desiderari queat. Quantum ad ædes plerasque lateribus coctis extractas attinet, pulchritudine profecto & elegantia nulli in Hispaniâ civitati cedit. Plateis latis & apertis ædes disjungit plerasque cocto lapide surgentes. 17. magna templa, & 14. monasteria numerat: *Merula pars. 1. Cosmogr. lib. 2. cap. 14.* quatuor eam portis claudi, validissimis muris cingi, plurimis turribus ornari, extrâ muros tot ædibus repleti, ut quasi alia civitas esse videatur, nobilibus item plurimis, & viris doctis (cum Academiam habeat) ac mercatoribus, & opificibus plurimis abundare scribit. Ex *Authore nostro* hæc habemus. Arragoniæ Reges hic coronati sunt, ubi Gallego fluvius in Iberum undas suas exonerat. Planitiæ insidens civitas salubri, & non itâ calido, ut cæteræ civitates Hispaniæ, aëre fruitur, ac ob plateas latis, & amœnitatem ambientem omnium pulcherrima

judicatur, ac trium milliarium ambitu circumcircâ hortos frequentissimos, & amœnissimos extendit. Figura & situ suo à calceo equi ferrato haud multum ablu- dit. Proprio suo jure gaudent, à Proregis jurisdictione separatam, habet rectionem suis propriis consulibus conceditam, qui & peculiarem suam carcerem habent à regio sejunctam. Vide *Johannes de Laet in descriptione Hisp. pag. 116. seqq.* Privilegiis insignibus dotata fuit, quæ Rex *Philippus II.* diminuit. Magnificâ structurâ surgens domus Senatoria tunc temporis portæ suæ affixas ostendebat tres aut quatuor manus illorum qui, ut supra diximus, thesaurum diripuerunt. Eam sequitur Nobilium Domus, la casa de la Deputacion, ædificium haud contemnendum, spatiofo, & quadrato atrio inferius circumcinctum, in cujus porticu seu ambulacro tecto libri varii, ac variæ imagines ære expressæ venduntur. Superius pulchrum habet triclinium non quidem amplum, sed tamen Arragoniæ Regum effigibus virilem staturam æquantibus exornatum, quibus adjuncta est rerum à quovis gestarum brevis commemoratio Latina. Inter eas effigies erat etiam una mulieris unius, *Petronellæ* nimirum, *Ramiri* Arragoniæ Regis filiæ
uni-

unicæ, quæ Berengario Barcellonæ Comiti nupta fuit, & Arragoniæ Regnum dotem attulit. Hæc anno 1173. vivere definens filios duos reliquit; *Alphonsum* ex hac profapia primum Arragoniæ Regem Barcellonæ Comitem, & Cataloniæ Principem, ac *Sanctium* Ronciglionis & Ceritanæ Comitem. Vide *L. Marin. Siculus in fin. lib. 8. item libro 9. § 10. & I. Mariana lib. 11 cap. 1. § 11. & alibi.* In altero cœnaculi sine cernitur Eques *S. Georgius* Regni Hispaniæ patronus cum subjecto Dracone ex albo marmore, opus præstans, & summo artificio elaboratum. In altero sine *Christus* cruci affixus ostenditur opere ex serico confecto, cui *S. Franciscus*, & *S. Hieronymus* adjuncti. Prorex in palatio suo vinum venale exponit: Palatium ipsum in platea est latâ, quæ pulcherrima cæterarum Hispaniæ urbium plateis pulchris antepositur, ut la Calle santa, id est, platea Sancta nuncupatur, nominis occasione inde nata, quod multi Christiani ab infidelibus, in eâ occisi dicantur. Cruci in eadem plateâ inscripti sunt hi versus:

Hic locus effusi, quem Gratia virgo sacravit

Sanguine, cum sociis martyribusque piis.

Cæterum Civitas hæc proprium Episcopum habet, Episcopatuque tunc præerat Regis *Phil. III.* frater nothus, qui Franciscani Ordinis ipsius vultum exactissimè referebat, ut *Author noster* tradit. Templum Cathedralè, ædificium pervetustū choro ornatur ex albo marmore concinnato; Ante quem lapide marmoreo regitur primus hæreticæ pravitatis Inquisitor. Supra eum duabus columnis appensi spectantur sex Mauri. Inter Monasteria spectatu dignum eminet Franciscanum, ut & Hieronymianum, ad cujus introitum porta marmoreis postibus fulget. Sacellum sub templo columnis innixum sepulchra continere fertur plurimorum Martyrum, ac in medio mulieris cujusdam monumentum, quæ corbem ovis repletum in forum civitatis portatura in manus infidelium cum liberis suis incidens occisa est. Ante paucos annos incorruptam adhuc fuisse ajunt, Monachi Sanctorum reliquias nonnullas tunc temporis altari imponebant. Inter eas erat argento inclusam caput, & lapidibus pretiosis ornatum monile *S. Engratiæ* vel *Encratis*, filix Lusitani alicujus magnæ notæ Domini, quæ sub *Diocletiano* Cæsare ab ejus præfecto *Daciano* in hæc civitate mortis supplicio affecta est. Vide *Pruden-*

dentius in lib. de coronis, hym. 4. pag. 89. Nostris peregrinatoribus iidem monachi postea monstrabant capita *S. Luperci*, & *S. Lamberti*, rustici cujusdam, & rusticorum Patroni, argento etiam circumdata. Item vasa aliquot sanguinem & cineres Martyrum collectos continentia, ut & clavum capiti *S. Engratiæ* impactum. In templi autem dicti peristylio pulcherrimo Maurorum est architectura, & supra illam Bibliotheca. Tertium Templum Nuestra Sennora del Pilar multis & miris miraculis famosum, de quo referunt, *Jacobum* apostolum, cum in hanc urbem venisset, & vix tres aut quatuor personas ad Christianam Religionem convertere potuisset, *S. Mariæ* auxilium implorasse, quæ ipsi apparens se in columnam demiserit, & effecerit, ut mox multi homines Christianam Religionem professi sint. *L. Nonius* cap. 28. p. 254. aliâ commemoratione rem enarrat, qui inspicere potest. Columna ipsa adhuc hodierno die extra sacellum, in quo Beatæ Virginis imago cernitur, in ipso templo custoditur. Ferro cinctâ ajunt jucundum odorem spirare, quem tamen nostri Germani (forsan non adeo subtili olfactu præditi) animadvertere non poterant, ut *Autor Noster* recitat. In Sacello au-

autem *S. S. Virginis* imago margaritis pretiosis ornata, & rubra veste induta satis parvum caput ostendit, & columnæ cubitum altæ ac holoserico obductæ insistit. Aliquot angelorum illam ex argento quisque candelam manu tenet: apud quos plurimæ lampades argentæ appensæ sunt. In introitu urbem versus magnum sacellum laqueari rosæ deauratis ornato, & pariete cui Magnificat, ut vocant, aureis litteris inscriptum, superbit. Proxime urbis portam ad mœnia templum est Nuestra Sennoza del Portillo, in quo cruci affixæ statuæ ungues crescere creduntur. Post illud castellum lapideum octodecim tormentis æneis, & octoginta militibus defenditur. Apud Dominicanos hæc verba leguntur: *Deus omnia subjectis S. Raymundo*. Præcipuæ notæ Xenodochium nominatur Hospital real, y General de Nuestra Sennoza de gracia. Turris ab omnibus ædificiis aliis libera ab equis conscendi potest, & 248. gradibus in altum assurgit. Academia haud magni momenti collegiis gaudet. Duo pontes Iberum tegunt, unus lapideus, alter ligneus: ille Ratisbonensi similis quem ne corrumpatur, curribus transire vetitum est. De hac civitate qui plura scire expetit, *Nonium* consulat.

Cum

Cum nostri viatores moniti essent ut pecuniam suam auream argenteam mutarent, id fecerunt, & com meatus liberi schedulam sibi compararunt, cum alio ductore viro satis bono transigentes, à quo Narbonam in Galliam deducerentur. Novem autem pro quavis personam ducatorum solutionem paciscebantur. Priore ductore domum dimisso, septem numero itineri se accinxerunt, quibus

v. Non. Quintil. serò *Saragoza* digressis, postquam oppidulum *Villa mayor* transissent, regio deserta & sterilis se iterum offerebat, ubi tamen nonnullos ovium & caprarum greges ex pascuis domum actos obvios habuere. Hora 9. noctis vicum quendam porrò permeantes hora 10. in solitarium hospitium seu *Ventam*, ut Hispani nominant, excelso loco impositum se receperunt. Nobilitant locum peregrini Religionis ergo ad eum confluentes, & *Sancæ Mariæ* imaginem miraculis multis celebrem visitantes, *Maria de Magalon en los montes de Lecinena* nuncupari, *Author noster* scribit, quem tamen titulum apud alios non reperio, eam de causâ ambigens, an, qui descripsit, in descriptione hallucinatus non sit. Pro septem personis totidemque equis commoditatem hic commorandi &

pernoctandi esse, & duos sacerdotes in sacello vicino ali dicit. Saragoza 5. miliaribus abest.

IV. Non. Quint. proficiscentibus sterile solum & colles roris marini fruticibus vestiti patebant. Obvius fuit vicus Alcobiere aliquo frumenti proventu gaudens, & pagus vilis Poliliena 5. miliarium spacio à Venta dicta sejunctus. Priorem Salazar Alcovierre, & alterum Pollenii appellat. In Pomeridiano itinere post trium miliarium terram incultam sequebatur Venta, à quâ postmodò noctu iter suum pergentes numerabant tria miliaria ad Urbem

Balbastro, ita ut hujus diei itinere 11. miliaria confecerint. Haud parvæ notæ civitas hæc Latinis Barbastrum, de quâ *Mariana de rebus Hispan. lib. 10. cap. 2. § 7.* legendus, solo fertili olei, vini & frumenti abundantiam acceptam fert. Rivum præterlabentem *Mariana* & *Latius Verum*, alii *Cingam* appellant.

III. Non. Quint. fere toto die fluminis Sinco ductum sequebantur, nonnunquam tamen colles, & montes ut & vicos aliquot in viâ offendentes. Fluminis transitui 5. reales erant impendendi. Inde equis vehebantur in Urbem

Graus, *Balbastro* 4. miliaribus distan-

dentem, quod nomen in vulgaribus typis chorographicis etiam, sed in impressis libris non reperitur. Forsan est Gurrea inter Saragozam & Pyrenæos montes situm habens. *Author noster* oppidulum hoc locat in dicti fluminis Sinco ripa, ubi lapidens pons viatoribus transitum concedit. Ros, ex quo Balsamum Hispanicum conficitur, hoc loco colligi fertur. Ob nimium calorem horâ 5. pomeridiana demum hinc abeuntes, & ut ante flumen sequuti spacio nonnisi duorum miliarium confecto subsistebant in Municipio

Sanguile.

Prid. Non. Quint. perveniebant ad montes Pyrenæos, horribili, angusta, & lapidosa via, quæ nonnisi uni asino transitum concedebat, eos ducente. Ex summitate in dictum fluvium Sinco vel Cingam horrendi strepitu scopulos perstreperentem respiciebant. Itineris periculum augebat tempestas pluvia tonitru mixta. Oppidulum, cui nomen el Campo, postquam permeassent, plures pontes modo hic, modo illic fluvium sterentes, ac semel etiam ipse fluvius ipsis transeundus erat, donec in vicum quandam Ceram nuncupatum pervenirent. Pomeridiano tempore ad aliora montium

um delati, cum vicum quendam attingerent, inde per periculosissimam viam hyberno tempore nemini perviam maior altitudo superanda restabat. Post milliare unum ipsis in conspectum veniebat Vallis amœna & fertilis, vicis, pagis & oppidulis pluribus referta. 4. Milliarium spatio finito serotinum tempus ipsos quiescere iussit in urbe

Venasque vel Venasca, in Aragoniæ Regno, ejusque parte eâ, quæ Ripagortia, vel Ripagorla, aut Ribagortia vocatur; de cujus Dominis Hieronymus Blancas legatur. In finibus sita hæc civitas castello pulchro quidem, sed tamen non usque adeò forti, & 36. militum præsidio tuto, transitum custodit. Præfectus viatores Germanos admodum humaniter excepit. In castelli muris multi lapides jacent, nulla autem tormenta ænea cernuntur. In hac civitate vinum nobile & delicatas auratas sive truttas nacti, & genio indulgentes Hispaniæ valedixerunt.

Nonis Quintil. Hispanis comitantibus juxta Flumen Sinco pergentes, & ingentes arbores, ex quibus navium mali conficiuntur, passim cernentes, post duo miliaria confecta in Ventâ quâdam Hospitale appellata tamdiu morobantur, donec

donec viginti quatuor numero essent, Montes ergo confragosos, & aspectu horrendos conscendere incipiebant, in viâ multum nivis adhuc offendentes, quæ hyberno tempore impedit, quominus viatores iter facere queant. Tandem trium milliarium intervallo permeato aderat ipsis Porto, vel puerto transitus naturæ beneficio munitissimus, & ad exercitum aliquem grandem parva admodum manu remorandum maximè idoneus. Medius inter oppositos duos scopulos, in quorum uno crux conspicitur. In Galliam inde despicientibus descensus impossibilis videtur. Viâ nullâ per montem, nisi quam manuum humanarum laboriosâ industriâ excidit. Nostris ex æquis descendentibus per nivem eundem erat. Hic terminus est Galliae & Hispaniae, quamvis Hispaniae Rex ulterius, & quidem in altero latere adhuc regionem quandam parvam sexaginta pagis resectam possidere feratur, præfecti cujusdam rectioni commissam, quem ajunt in munimento Castlilo de Leon habitantem, tam absolutam habere potestatem, ut non cogatur litteris per nuntios in aulam missos quærere, quid sibi faciendum sit, ut *Author Noster* scribit. Hunc tamen locum Castlilo de Leon non reperio, sed
 ali-

aliud Castrolibiam Latine appellatum, quem *Mariana lib. 6. cap. 12. pag. 235. b.* Ceretanorum in his oris habitantium caput esse ait. Regio ipsa Cerdaniae Comitatus nomine insignitus Cataloniae, qua Galliam tangit, pars esse perhibetur, ut *Ambrosius Morales lib. 8. cap. 2. tradit.* De Ceretanis *50. L. Nonii caput.* consule. Postquam *Nostri* duas horas pedibus eundo contrivissent, ad hospitium solitarium Hospital de France nuncupatum pervenientes tribus realibus solutis vectigal redemerunt. Hinc cum secunda Garumna, vel Garumne, fluvio illo Galliae celeberrimo, in hisce locis ex fontibus suis erumpente, per pulchram sylvam proficiscebantur. Pyrenaeorum enim montium latus hoc Galliae obversum alterum Hispaniam aspectans amoenitate longe antecellit. Arbores grandes, & cum radicibus passim evulsae jacentes ventorum & tempestatum ingentem in hoc tractu violentiam loquebantur. Tandem quinque milliaribus absolutis adventantibus pernoctandi facultatem concedebat municipium

Bogueres, in Comitatu Comminges, Latine Commingia, & Convenarum Comitatu, qui Gallici juris est. Conterminus est versus ortum Comitatu de Foix;

versus Aquilonem parti provinciae Languedocq, & Comitatus de l'Isle, & de Gaures; versus Meridiem montibus Pyrenæis, & versus occasum regioni d'Estrac, & Comitatu Armaignac. In Superiorem & Inferiorem dividitur: Superior Commingia civitates habet S. Bertrand, & S. Coesrans, quarum hæc posterior alio refertur; Item S. Beat, S. Fregeou, Montegau, Saliens, & alias. In Inferiori Commingia sunt nova illa civitas Episcopalis Lombes; & urbes Samathan, l'Isle en Dodon, Muret, Riustnes, & municipia plurima. Totius Regionis primaria civitas S. Bertrand, vel S. Bertrandi Fanum locum occupavit veteris illius Lugduni Convenarum, vel Lyon de Comingeois anno 584. deleti. Vide P. Merulam part. 2. Cosmogr. lib. 3. cap. 38. fol. 450. Plura de hoc, ut & cæteris Comitatus confinibus resciscere experens Geographos legat, ut & Francisci de Rues Galliae descriptionem fol. 603. & seqq. Hujus Regionis incolæ primi esse perhibentur, qui ad Christianam Religionem se receperunt. Frumenti, vini, fructuum & aliarum rerum admodum feracem perhibet sæpe citatus D.T.U.Y. in magno suo commentario de omnibus hujus Orbis terrarum Regionibus & quidem Galliae descri-

scriptione pag. 75. § 89. qui etiam alio in loco tum masculini quàm sequioris sexus incolas haud exiguis laudibus extollit, quamvis *Author Noster* levitatis eos coarguat, & præterea dicat, multos ibidem homines reperiri, qui strumis laborent, ac linguam ipsorum cum Hispanicâ plus quam cum Gallicâ convenire.

Ex vico Baigneres nostri Viatores in dictâ valle iter suam maturantes vespertino tempore tria miliaria finiverant eâ nocte subsistentes in municipio

Siorpe, ubi sapidis auratis in Garumnâ fluvio captis lautè vivebant.

VIII. Id. Quint. in eadem valle pergentes, ac Garumnâ 2. realium solutione transmittentes indeque ad dextram conversi inter pulchros arbores profectiorem suam promovebant in municipium

Encausæ, postquam 4. miliarium iter finivissent. Montibus septem thermus habet lapideo alveo inclusas, ac sulphuræ mixtas, quas Hispani præcipuè frequentant. Calculo mederi creditur, ut ex libello Tholosæ de his thermis in lucem edito patet. Pomeridiano itinere inde tendebant per vallem eandem multis pagis, municipiis, & nobilium domiciliis plenam, & post milliare tertium apud

puđ vicam For Garumnam pontone
transmittebant duodecim souls pro ve-
sturâ solventes. Hoc in loco tractus mon-
tano desinente, percampeſtrem planiti-
em veniebant in oppidum

Martyres Tholoſans, quod à priore lo-
co 4. miliaribus abest.

VII. Id. Quint. in eâdem planitie iter
facientibus arx pulchra in conſpectum
prodibat. Vineæ sunt frequentes & fi-
cum copia inſignis paſſim cernitur. 4.
miliaribus finitis in pago quodam pran-
dium ſumebant. A meridie reſidua iti-
neris miliaria 4. poſtquam per dictam
planitiem proſecti conſeciſſent

Tholoſæ pernoctarunt, ac inde Car-
caſſonam, & Narbonam ſe recipientes
porro Lugdunum petierunt, de qui-
bus locis in itineralio meo Gallico actum
eſt.

Atque hoc eſt iter illud egregium, &
ſatis longinquum, quod Nobiles noſtri
Germani anno 1617. fecerunt, & nemo
adhuc quantum quidem mihi, & aliis
amicis notum eſt, in lucem haſtenus
edidit, ſicut etiam in ejuſdem initio ſu-
perius monuimus.

CAPUT. III. Et Ultimum.

De Nonnullis aliis per Hispaniam itineribus.

ARGUMENTA.

- | | |
|--|--|
| 1. De Gironâ urbe, | primariâ, |
| 2. De Perpignano munimento, & civitate in finibus Hispaniz sita, & de urbe, Salas. | 5. De civitatibus Fuentarabia, & Logrouno. |
| 3. De Regno Navarraz, & Comitatu Bigorre. | 6. De Regno & urbe Legionc. |
| 4. De S. Juan de pie di porto; & Pompelonâ Navarraz Regni urbe | 7. De Urbe Astorga & Regione Asturâ. |
| | 8. De Urbe Compostellâ Galliciz metropoli. |
| | 9. De Galliciz Regno. |

Quoniam præter loca & regiones in præcedenti itinere & capite descripta, adhuc aliquot alia sunt haud parva nota in Hispaniâ, eorum causa adhuc sequentes peregrinationes præcedenti subjungere nobis consultum visum fuit.

I.

Primum Iter Barcelonâ recto tramite Narbonam in Galliam ducens.



Hoc iter præter cæteris Hispani Romam ituri frequentant. Tertius in Hispaniam est aditus, ex quatuor, quorum 1. c. meminimus.

Lo-

Loca cum distantiis suis inter Barcelonam, præcedenti capite descriptam, & Narbonam ita se habent.

Moncada 2. mill. de hoc loco vide *J. Marianam lib. 10. in fine 16. cap. & lib. 12. cap. 10.*

La Rocca 2. mill.

Linās 1 $\frac{1}{2}$ mill.

S. Coloni vel S. Sillon 2. mill.

Astarid 2. mill.

1. *Girona* 5. mill. Hæc urbs *Gerunda* olim, & *Ausseranorum* caput in Cataloniae Regno collis parvi apicem occupat, & veteri muro septa trianguli figuram situ refert. Undam fluvium, *Onhar* incolis, eam secare, & alium *Ter* iisdem appellatum, qui fossas urbis ingreditur, recipere invenio, ac inde satis munitum locum esse conjicio. Frequenti apud *Johannem Marianam* mentione occurrens *cap. 9. lib. 14. pag. 602.* describitur, ubi in situ ejus commemoratione unius tantum fluminis *Theræ* vel *Thices* meminit. Episcopalis Urbs aliquot obsidionibus vexata, etsi ambitu parvo clauditur, mercatoribus tamen & opificibus abundat, teste *L. Nonio cap. 89.* qui de eleganti hujus loci templo, & *S. Felicis* ac *Narcissi* reliquiis legi potest.

Bascaras 3. mill.

Figur-

Figueras, 2. mill. Hujus oppidali mentio fit apud *Martianum dicti loci pag. 601.* In vicinia est urbs *Ampurias* vel *Emporiae* à dicto *Nonio cap. 85.* descripta.

Junquera 3. mill. apud *Geographos* & in *Jacobi Lapidis Stunicæ itinerario* *Juncatia* nuncupata sub *Pyrenæis montibus* situm habet.

Pertus, vel ut alii *Portus*, 1. mill. *Antonius Beuterus in Chron. Hisp. cap. pag. 66. edit. Venet. anno. 1556.* hic castellum, præsidio firmo munitum, esse affirmat.

El bolo 1. mill. Per viam asperam & præcipitem montes dictos transeuntem *Junguera* *Bolonem*, quæ urbs in altero montium latere loco plano infidet, transiri *Stunica* citatus tradit.

Perpinian. 3. mill. ut *Ambros. de Salazar. p. 185. b.* hanc distantiam metitur, quem ego sequor, licet *Vulgare Itinerarium Gallicum* milliaribus aliter numerans distantiae inter *Barcelonam* & *Perpinianum* 34. mill. ascribat, & forsitan *Gallica Hispanicis* aliquanto longiora intelligat. Cum utroque non convenit quoque *Casparus Ens in deliciis apodem.* *Nonio* auctore *Perpinianum* tribus milliaribus trans montes situm est. In Comitatu *Rosillon*, & finibus *Gallicam* & *Hispanicam* distet.

determinantibus posita Cataloniæ Re-
 gno hoc tempore accensetur, ut supra
cap. 2. diximus. *Boterus* (ut ab aliis cita-
 tur, nam hoc in Ferratiensi editione non
 invenio) quingentis annis vetustiore
 non esse, & ferè 4000. focos numerare;
 ac vix similem in totâ Cataloniâ, Barce-
 lonam si excipias, reperiri ait. *Johanne*
Marianateste lib. cap. 7. *Guinardi Comi-*
tis de Ronciglione, vel Rossillon auxilio
 anno 1098. condita est. *Nonius cap. 91.*
 in planitie eam locat, & quâ Meridiem
 respicit, ac castellum habet, aliquantum
 se in altum subducere dicit. Fluvio The-
 li alluitur. Post ultimam obsidionem
 Gallorum anni 1543. mœnia ejus admo-
 dum valida reddita, aliquot propugnacu-
 lia ab incolis munita sunt. Castellum au-
 tem adjunctum cæteris omnibus in Hi-
 spaniâ præstat. Pulchra est civitas, & in-
 ter Hispaniæ amœnissimas numeratur,
 aëre tamen instabiliori, & ex levissimis
 causis se mutante, ac ventis turbido fru-
 ens. Pannorum multorum confectioe
 celebris, multos incolas habet, qui eis-
 dem parandas operam dant. Supra di-
 ctus *Stunica* refert; Solum circumjacens
 frumenti, vini, & olei ferax esse, ipsam-
 que urbem duobus tantum à mari mil-
 liaribus abesse: Situm ejus ad ortum se

336 REGIONI HISPANIAE
convertere, Castellum ad occasum respi-
cere, & dictum fluvium, cui vulgare no-
men laret, ponte mille passus longo regi.
In Prædicatorum Monachorum templo,
ejusque adyto inter alias Sanctorum reli-
quias etiam *Johannis Baptistæ* manum
cum brachii parte servari. *Nonius* de S.
Episcopi Honorati reliquiis in Carmelita-
rum cœnobio, & Sanctorum *Juliani*, &
Basilissæ corporibus scribit. Quæ narra-
tiones de hâc civitate diversæ sunt. Ab
eâ dimidii milliariis spacio remota jacent
rudera urbis veteris Ruscinonis. Hodie
à turris Ruscilionis non procul Perpinia-
no nomen Comitatus hic retinet. *Hier.*
Surita ad Anton. itinerarium. Ab Urbe
autem hâc via patet ad invictam arcem

Salsas 3. mill. Hispan. Latinis Salsu-
læ, in Comitatu Ruscilionis, Hispania-
rum Regi subjecta est, quanquam Galli
ejusdem potiri diversis vicibus frustra co-
nati sunt. In plano campo sedens firmis-
simâ defensione se tuerur, ac propugna-
culis eâ arte extractis munita est, ut non
una sed plures arces esse videantur,
suis pontibus à se invicem sejunctæ, ut
una occupata cæteræ nihilominus non
occupatæ sint, sede defendere queant. Ob
paludes proximas aër insalubris est. De
mito fonte, cujus vix unius milliariis in-
ter-

tervallo ab arce distantis Veteres meminerunt, *Nonium* Vide.

Hic hodierno tempore Gallia & Hispania disterminantur, ut *Stunica* memoriae prodidit. Via enim porrò per aliquot vilia loca Gallica Narbonam ducit, quam limitaneam urbem *Itinerarium supra dictum* ab arce Salsas undecim milliariibus sejunctam esse dicit. Narbonam tamen ab Hispaniæ finibus vix tribus, aut ad summum quatuor milliariibus semotam esse, & Narbonâ Perpinianum unius diei itinere perveniri posse, in *Itinerariis Gallicis* legi. Vide *Itinerarium nostrum Galliae cap. 5. pag. 349.* *Hubertus Thomas Leodius* in 2. lib. de vitâ *Electoris Palatini Friderici II. b.* ac postea in 10. lib. tantum 4. milliaria Gallica numerat. In *Antonini Itinerario* Narbonâ Salsulas 30. mille passuum distantia esse dicitur: quæ 7. milliariibus Hispanicis magnis respondet. Totidem etiam *Nonius cap. 92.* numerat. Dijudicatio erit penes eum, qui hoc iter fecit. Tantum de hoc tertio ad Hispaniam aditu.

I I.

Iter ex Galliâ & Urbe Tholosâ, Urbem S. Juan de pie de porto, ac inde Pom. pelonam Regni Navarrae metropolin,
 P. & por.

Et porrò Saragozam in Aragonià petens.

HActenus in hoc & precedenti capite tres illos aditus ex Gallia in Hispaniam transitum concedentes, de quibus mox ab initio primi capitis diximus, descriptionibus illustravimus. Quartus & ultimus sequitur, qui in Navarræ Regnum patet.

3. *Navarræ* Regnum in montanis tractibus, olim, quam hodiè, majus, Biscajam, Logromium, & Calahorram, vel Calagurram, aut Calagurim etiam comprehendebat: ex quibus Biscaja regio est celebris: Logromium verò, & Cahorra civitates duæ celebres. Calaguris, *Lucio Nonio cap. 81.* teste, in monte Ebro fluvio accumbit. Hodie Navarræi Regni latus unum montes Pyrenæi septiunt; alterum flumen Iberum vel Ebro claudit: Tudela tamen & aliquot oppidula adhuc excipienda, quæ trans flumen sita sunt. Rex Galliæ Navarræ Regis titulum adhuc usurpans veteris Navarræ sextam circiter partem adhuc possidere creditur; Postquam *Ferdinandus* Catholicus *Johanni Albretano*, cui hoc Regnum, *Catharmæ* uxoris suæ, & *Gastons* Navarræ Regis, ac Comitæ de Foix, Bearn, Bigor-

gorre, & Viennæ, filix nuptiis, dotale obtigerat, illud eripuisset. Videantur *Itinerar. nostrum Gall. cap. 1. pag. 122. Æl. Nebrissenfis de bello, populo, & rebus Navarræis; Johannes Gerundensis episc. Hisp. paralipom. lib. 5. & Rodericus Sanctius part. 1. cap. 12.* Ex Gallica hujus Regni parte, principatu nimirum Bearnensi duæ viæ viatores ducunt in Regnum Navarræ propriè ita dictum, ut *Boterus pag. 28. & D.T.U.Y.* indicant. Eas *Boterus* di Roncivalla, & di Espinal vocat. Urbes Regni Navarræ Hispaniarum Regis imperio subjectæ sunt Pamplona, vel Pampelona, Regni caput; Stella, Tudela, Olite, Sanguezza, vel Sanguessa, olim Itutisse, Cascanto. S. Juan de pie de Porto, Alvaro, Taffaglia, & Viana. Ut *Boterus* opinatur, in toto Regno focorum vix viginti millia numerantur. Regno tamen jam accensetur reginacula Rigoscia in Idubedæ montis, vel Saltus Aucensis latere sita, ubi aër salubris, solum frumenti ac vini ferax, & mellis copia ingens adest. Ejus urbes sunt Najera, Navarene, S. Dominico, vel S. Domingo de la Calçada Guardia, & Bastida. In ipso autem Navarræ Regno solum frumenti non magnam copiam profert, sed pascuis satis multis pecuariae rei inservit.

Ex Gallia in Hispaniam per hoc Regnum iter non est infrequens, quod Tholosâ vel Thoulousâ per Comitatum Bigorrensem, principatum Bearnensem, & Biscajæ regionem ed tendit. Bigorre vel Bigerronum regio inter terras Bearnensem, & Commingensem, pervetustus est Comitatus, in quo Tarba metropolis & Episcopi sedes. Urbes item Trie, Ravasteins, Maubourget, & Baigneres, quæ ultima thermas habet admodum salubres & amœnas, ex monte scaturientes. Urbs Lourde Tholosanæ Jurisdictioni accensetur. Regio est aspera, ventis & frigori obnoxia, & sub Pyrenæis montibus sita, in quâ vinum non nascitur, & crassi ingenii homines vivunt. Mos hic obtinuit, ut primogenitus omnium bonorum paternorum hæres evadat, sive nobilis, sive ignobilis, ut *Franciscus des Rues* indicat. Gavre & Estrac Comitatus ipsi confines sunt, ut *Merula part. 2. Cosmogr. lib. 3. cap. 38. fol. 449.* docet. De Bearnensi principatu *cap. 7. Itinerarii mei Gallici*, & de Biscaya *cap. 1.* mox ab initio egimus. Cum dicto autem itinere ita comparatum est.

Tholosa, vel Thoulouse, quam urbem in dicto itinerario descripsimus.

l'Isle, 4. mill.

*Gimond, 2. m.**Ovinç, 2. m.**Baran, 5. m.**Maubourget, vel Maubourget,*
*7. m.**Molans, 4. m.**Orthes, 5. m.**Salvaterre, 5. m.**S. Palas, vel Palay, 2. m.*

4. *S. Juan de pie de porto 3. m.* ità ut Tholosæ & hujus loci distantia sit 39. miliarium, ut *Itinerarium illud Gallicum* supra citatum numerat, quod posito ordine omnia loca collocat. Hinc Confranen, indeque in Galliam perveniri alii dicunt. Latine urbs hæc *S. Johannis* pedis portus appellatur. In Navarræ Regno, monti undecim millia passuum excelso imposita, fontibus abundat, & fertili solo plura suppeditat. *Marin. Sicul. lib. 1 fol. 6.* Mons, in cujus summitate campus perpetuò virens cernitur, ferrum subministrat.

Roncevalles 4. mill. Latine Rocida vallis, famosa est clade, quâ ab Hispanis & Mauris aliquo tempore ante obitum suum affectus est Cæsar *Carolus Magnus*, qui in eâ *Rolandum* cognatum suum amisit. Hæc de re vide *Johannem Turpinum in vita Caroli Magni cap. 21. & seq.*

342 REGNI HISPANIAE
multa fingentem; & Johannem Mariana-
nam lib. 7. rer. Hispan. cap. 11,

Panplona, Pompelona, Pompelon, 11.
mill. ut Salazar pag. 195. ait. apud alios
minorem distantiam reperio. Regni Na-
varræ primaria civitas parvo à Pyrenæis
montibus intervallo, in campis fertili-
bus Argæ fluvio adjacet, ac grandis, &
opulenta validis mœnibus cingitur. Epi-
scopum habet, & duas arces, quarum u-
na intus, altera foris civitatem admo-
dum firmam reddunt.

Hanc sequuntur Tievás, Tafalla, vel
Taffagla, Olite, duo oppidula, Argue-
das, ac

Tudela 15. mill. Hæc in Navarræ Re-
gno civitas Ebro flumini apposita est.
Succedunt Cortes, Lurcenich, Dala-
gon, & tandem

Saragoza 15. mill. Hispan. de quâ Re-
gni Aragoniæ metropoli in præcedente
capite dictum est. Tantum de hoc quar-
to in Hispaniam transitu, præter quos
quatuor Hispania, nisi navibus, adiri non
potest.

I I I.

Friderici II. Electoris Palatini ad Rhe-
num. & Bavariæ Ducis &c. Itinera
in Hispaniam diversa.

Uc

UT dicti in Hispaniam transitus adhuc descriptione exactiore declarentur, paucis hinc subjungam itinera, quæ *Princeps ille serenissimus* cum Secretario suo *Huberto Thoma Leodio* tempore Cæsaris *Caroli V.* in Hispaniam fecit: Quamquam me non latent hallucinationes Secretarii illius, qui modò hoc, modò alio nomine locum aliquem appellavit, ac in distantiss locorum ipsis haud infrequenter hallucinatus est.

Princeps Palatinus, eo tempore, quo pater ipsius adhuc vivebat, in prima juventute constitutus, in Comitatu fuit *Philippi I.* Castellæ Regis, Archiducis Austriæ, & filii Cæsaris *Maximiliani I.* cum quo in Hispaniam profectus est. Middelburgo ex Zelandia discedentes proficiscebantur ad arcem Bussi inter urbes Valencinam & Montes in Hannonia sitam, inde Cameracum, Peronnam, Sylvanectum, Parisios, Blesense castrum, Cæsarodunum, Lusignanum, Sæntones, Blayam, Burdigalam, Bazas & Bayonnam petentes: de quibus locis in *Itinerario meo Gallico*, & supra etiam in 2. cap. hujus *Itinerarii* actum est. Bayonnâ profectio-

5. *Fuentarabiam*, vel *Fonterabiam*; nonnullorum opinione in Guipuscoa sitam,

tam, & Hispaniarum Regi subditam, quam *Leodius* Biscajæ accenset, & parvam quidem sed validè munitam esse dicit, ac eo pacto mari appositam, ut fluctibus recedentibus siccis pedibus, sed iisdem accedentibus planè non adiri queat. *Author Noster*, quem in præcedentibus capitibus sæpè citavimus, magni momenti munimentum, à quingentis Hispanis cum Oceano adjacente defendi, & Guipuscoæ regionis in quâ situm, clavem esse docet. Vide *caput hujus Itinerarii secundum, haud longè ab initio. Casp. Ens in deliciis apodemictis pag. 16.* ex aliis, quorum nomen more suo præterit, indicat; Fuentarabiam Latine Oeasonem appellatam, & situ, & hominum manibus firmissimè munitam, portu suo naves excipere, & allui fluvio Vidoso; qui in montanis Cantabriæ emergens, ipsamque urbem præterlapsus in dictum portum effunditur. Hæc urbe relicta, & monte *S. Adriani* superato, *Victoriam*, *Burgos*, & *Toledum* venerunt, quâ in urbe tunc temporis Rex *Ferdinandus* & Regina *Isabella*, *Philippi* Regis socer & socrus, commorabantur. Ac hic primus est in Hispaniam transitus, quem supra in *cap. 2.* principio descripsimus. Cum Rex *Philippus* reverteretur, cum *Comite Pa-*
lati-

latino veniebat Madritum, Complutum, Signenzam, Calatajudum, & Saragozam. Inde, nuncio de ægritudine *Isabellæ* Reginae, socrus suæ, accepto, Madritum rediit, Saragozæ autem & Madriti distantiam *Leodius* 50. milliariibus Hispanicis, longitudine Germanicis non multùm inferioribus, metitur, iisque conficiendis Regem quatuor tantum dierum iter trivisse ait. Madrito Saragozam reversus, inde Barcelonam, Gironam, Perpinianum, Salsas, & Narbonam pervenit. Reliqui itineris loca fuerunt Montpelier, Nismes, Avignon, Valence, Vienne, & Lugdunum, unde per Sabaudiam, ubi Sabaudia ducem *Philibertum* salutavit, Burgundiam, Sundgoviam & Hegoviam, Oenipontem ad patrem suum *Maximilianum* Cæsarem, ac porro ex Tyrolensi Comitatu Stutgartum in Sueviam, & Heidelbergã in Palatinatum, tandemq; in Belgium reversus est.

Alterum Iter in Hispaniam fecit laudatissimus ille Princeps, cum Hispaniæ Regi *Carolo* nuncium afferret, quòd Imperator Romanus electus esset. Hoc iter *Leodius* breviter commemorat. *Carolus* Cæsar Anno 1520. Barcelonã, Cataloniæ metropoli, abiens, per Aragoniam & Castellam itinere suscepto, Compostel-

346 REGNI HISPANIAM
lam venit, quo in loco navem conscen-
dit, paucis diebus in Angliam appulit,
atque inde per Flandriam, & reliquas re-
giones Aquisgranum tetendit, ut ibi
publica coronationis inauguratione Im-
perii administrationem susciperet.

Tertium Iter Principis Palatini anno
1526. institutum post discessum ex urbe
Heydelberga, in viâ habebat sequentia lo-
ca; Metz, Barledac, Chalons, Meaux,
Paris, orleans, Blois, Amboise, Cha-
stelraut, Poictiers, Lusignan, Angoules-
me, Cognac, Bourdeaux, Bazas, Ba-
yonna. Post sequebatur pagus Anjon, ut
Leodius eum nominat. Hunc sub Pyre-
næis montibus Bayonna 4. miliaribus ab-
esse ait. Proximi erant montes altissimi,
per quos tamen, ut ipse narrat, Galli sua
tormenta ænea transvexerunt. His su-
peratis præteribat aliquot vilia oppidu-
la, & post 11. miliaria emensa veniebat

Pompelonam. Quartus hic est transitus
in Hispaniam per Navarrae Regnum, de
quo supra in hujus urbis descriptione in
hoc capite dictum est. Inde

Tafallam 8. miliaribus à priore semo-
tam, quod spatium *Salazarus* 6. mill.
definit. In hac urbe Navarrae Reges do-
micilia sua habuisse *Leodius* refert. His lo-
cis succedebant

Cer.

Cervera 11. mill. In hoc oppidulo magistratus à *Comite Palatino* petiit, ne diu subsistere, & annonæ caritatem excitare velit.

Matalebres pagus, 4. m.

Gomorra 5. mill. in hoc oppidulo *Leodius* butyrum emere volebat, ut supra in 1. cap. dictum est.

Maron pagus, 4. m.

Hita 15. mill. Veterum est *Cessata* de qua Urbe superius in novæ Castellæ descriptione mentio facta est.

Guadalajara 4. mill. *Nonius* 6. m. habet. *Ptolomæi* *Carraca*, & *Antonini* *Arriaca*, ut *G. Barrerius*, & *Ambros. Morales* apud *Nonium* cap. 73. dicunt. Vide quæ de hac urbe superius in descriptione Novæ Castiliæ monuimus.

Inde iter soum promoventes, *Compluto* sive *Alcala de Henares* urbe ad dextram relicta, ad pagum *Santorquato* pervenerunt, & *Tejo* flumine trajecto

Ocannam 11. milliaribus *Guadalajarâ* remotam, de qua etiam supra, hinc

Tembligue 5. mill. inde

Villam hartam 10. milliaribus sejunctam, post 11. miliaria excipiebantur diversorio quodam solitario, quod *venta Hispanis* dicitur. Hoc in diversis locis *Leodius* modò *Evoellam*, modò *Ervol-*

lam, & forsan nullibi vero nomine, appellat. In tabulis Geographicis occurrit *Itervela* nomen, & apud *Salazarium* *Yrvela*, *Yrvela*, & *del gruela*. Hoc in loco *Principi Palatino* vinum in palude hydri repletâ refrigeratum, & asinina caro pro ferina apponebatur, ut supra in 1. c. narravimus. Hinc pergebant per 5. miliaria ad urbem

Vilches, quam *Leodius* pronunciationem sequutus *Vilsches* appellat: inde fluminibus *Guadiana* & *Guadalquivir* trajectis

Ubedam per 6. mill. Satis spatiosa civitas à dicto flumine *Quadalquivir* haud procul dimota. In hac orâ quoque est urbs *Montiel* vel *Montilla*, in quâ Collegium Jesuitarum, *Johannis Avilæ* viri nobilissimi sepulchro celebre; Ejus epitaphia apud *Franciscum Swertium* legere est.

Granada 22. miliaribus *Ubedâ* abest, quanquam *Leodius* in aliis locis à se ipso dissideat. An exemplar, cujus ductum typographus in imprimendo sequutus est, corruptum fuerit, an verò ipsa impressio hallucinata sit, mihi non constat. *Salazarius Hispanus in Almoneda generali* 16. habet miliaria. Longitudo autem itineris totius *Heidelbergâ* in *Hispaniam*

niam est, ut *Leodius* numerat, 396. miliarium.

Princeps Palatinus ex anulâ Cæsarcâ, quæ tunc temporis Granadæ erat, recedens, Ubedam, & ad Ventam illam revertit, in qua refrigerato illo vino, & ferinâ Hispanicâ exceptus fuit. Inde ad sinistram se deflectens 12. miliaria confecit, ac in urbem Almagro venit, Dominis *Fuggeris* eo tempore oppignoratam. Succedebat pagus Malagon 5. mill. & urbs Toledo 15. mill. Hinc *Princeps Palatinus* quatuor comites sibi adsciscens equis cursoriis præiit. *Leodius* cum comitatu sequutus Toledo per oppidulum Illescas, ut *Salazarus*, vel *Liskes*, ut *Leodius* appellat, Madritum 12. miliaribus distans, profectus est. Hinc iter promotum Arandam de Duero, cui nomen à flumine præterlabente ortum, 27. vel ut apud *Salazarium* extat, 25½ miliaribus Lermam, frumento & vino affluentem, 7. & Burgos 6. aut 7. miliaribus. De hoc itinere Toledo Madritum & Burgos dacente, consule dictum *Salazarium* fol. 181. & *Casp. Ens* c. 16. ubi sæpè hallucinatus est. Sequentia itineris loca fuere; Miranda in Eбри fluvii ripa 15. vel 16. mill. Vitoria 5. vel 6. m. Inde, per oppidulum Seguram, Tolosettam, cujus

cujus ab urbe Vitoria distantiam *Leodius* 15. mill. meretur, decem Seguram, & 5. Tolosam vel Tolosetam numerans. Fonterabia, Bajona, & in Gallia Bourdeaux, Lusignan, Montbason, Tours, Orleans, Paris, Barleduc, Metis, ac tandem Spira in Getmania, quo duodecim dierum itinere *Principem* venisse *Leodius* narrat. Cujus computatio eidem 383. milliarium longitudinem assignat, ac procul dubio Gallica intelligit.

Quartum Principis Palatini Iter in Hispaniam A. 1535. novem dierum spacio confectum est. Nam postquam anno præcedente Secretarium suum *Hubertum Thomam Leodium* ex oppido Binche vel Bins in Hannonia in Hispaniam Madritum ad Imperatorem ablegasset, dicti anni mense Novembri Bruxellis discedens bidui spacio Parisios equis cursoriis venit. Inde per Galliam, & ex eâ per transitum Pompelonam ducentem, & Regnum Navarræ, Tafallam, Tudelam, Saragozam, & Barcelonam pervenit. Tertium autem transitum ex Hispania in Galliam repetens viam sequutus est, quæ ipsum Perpinianum, Narbonam, Montem Pessulanum, Lugdunum, Parisios, Rotomagum, Ambianum, Atrebatum, Gandavum & Bruxellas reduxit.

Quin-

Quintum & Ultimum Iter Principis Palatini, antequam Elector Palatinus evasit, anno 1538. institutum est. In fine enim ejusdem anni *Princeps* cum uxore sua, *Christierni* Daniæ Regis exulis, & sororis Cæsaris *Caroli V.* filiâ, *Burdigalâ* ex Gallia *Bajonam*, & inde per montem *S. Adriani* profunda nive tectum, *Burgos*, & *Toledum* ad Cæsarem iter suum direxit. Per Galliam in *Belgium* ad *Hungariæ* Reginam *Mariam* reversus in *Angliam* ambulatorio itinere se contulit. Ex *Anglia* vero per *Belgium* in *Palatinatum* superiorem ad aulam suam *Neofon* tunc temporis morantem rediit.

I V.

Post diversorum transituum in *Hispaniam* descriptionem sequens adhuc iter terrestre adjungam,

Quod ab Urbe S. Juan del pie del puerto, vel pie de porto ex Regno Navarra Compostellam sive ad D. Jacobum in Galicia tendit.

Ambrosius de Salazar in sua Almoneda generalis pag. 195. ab urbe *S. Juan de pie de porto*, quam *Germani & Galli* plures, Religionis ergò peregrinationes suas instituentes, per quartum illum transitum petunt, *Compostellam* usque itineri ducenti

352 REGNI HISPANIÆ
centi attribuit 152. milliaria Hispanica.
Quantum autem ex tabulis chorogra-
phicis colligere possum, rectam viam non
sequitur, verum periculi forsitan, & mon-
tium causâ parum ab eâ declinat. In iti-
nere autem illo ex Navarraâ illâ Urbe S:
Juan de pie de porto Compostellam us-
que loca sunt peragrandâ, ut sequun-
tur.

Roncevalles & Pamplona 15. mill. de
utroque loco suprâ dictum est.

Stella oppidum 8. m. Haud exiguâ
notæ in Regno Navarrae Urbs.

Viana 7. m. Urbs quoque Navarrae,
cujus sæpè mentio incidit.

Logronno 1½ m. Hæc urbs à *D.T.U.T.* in
libro suo des Estats, adhuc Regno Navar-
ræ attribuitur, ad quod antehac perti-
nuit. Sed hoc tempore Ibero vel Ebro
flumine à dicto Regno segregatur, ita ut
ad Veterem Castiliam pertineat. Vide
Salazarium pag. 53. Satis grande spatium
ambiens civitas, in quâ, vino, frumento
& ferinâ abundante, omnia precio tole-
rabili comparari solent. Incolas fides &
militaria facinora nobilitant, quos etiam
singularibus, & quidem haud exigui mo-
menti immunitatibus & privilegiis do-
navit Cæsar *Carolus V.* ut *C. Ens cap. 25*.
scribit.

Navarrete urbs 2. m.

Najara vel *vel Najera* urbs 3. m.

S. Domingo de la Calçada Urbs, in regione *Rioscia*, cujus supra in Regno *Navarræ* mentio facta, propè quam *Oscia* fluvius oritur. 4. mill.

Villa Franca Urbs, 6. m.

Samedel Urbs, 6. m.

Burgos urbs, 2. m.

Castro Xeris urbs, 6. m.

Villa Martin urbs, 6. m.

Carrion los Condes urbs, 2. m.

Sagahun urbs, 8. m.

Mansilla urbs, 7. m.

6. *Leon* urbs 4. mill. Metropolis Regni Cognominis, Septentrionali latere *Asturiam*, Occiduo *Galleciam*, Meridionali, ac ferè etiam Orientali, *Castellam* veterem tangentis. In eo Urbes sunt, ut *Marin. Siculus* recenset; 1. *Palentia*, præcipuæ & Veteris notæ civitas ad fluvium *Carriconem*, vel *Carrionem*, in solo fertili sita & episcopatu decorata, qui *Hisp. Episcopatum* opulentissimus judicatur. 2. *Zamorra* olim *Sentica*, ut *Resendio & Nonio cap. 58.* placet. Incumbit solo fertili in ripâ fluvii *Durii* ponte insigni stanti. Insigne autem est munimentum, eodem *Nonio* teste, totusque ejus tractus lapide abundat, quem *turquesa* nuncupant.

pani. Hujus civitatis jurisdictione comprehenditur etiam Sagiago cum plurimis pagis exiguis, quorum incolae rusticis moribus eminent, qui ex ipsorum vestitu, lingua, & corporis habitu crasso, insulso, & incondito patent. 3. Ciudad, vel Ciudad Rodrigo, civitas à Ferrando Leonis, vel Legionis Rege exstructa in eo loco, in quo olim Mirobriga fuit, ut esset propugnaculum & muoimentum Lusitanis se opponens. Vide *Marianam de reb. Hisp. lib. 11. cap. 11.* Præter has civitates grandes in hoc regno etiam reperiuntur plures minores, ut sunt Villa Franca, Cacabelos, Ponterrada, quæ nonnullorum opinione est veterum Interamnium, Flavium, Vierzi, Ponte della Reina, Orzanaga, & Ledesina, quam natura admodum firmam reddidit, & cibariis omnigenis ditavit, cum 380. vicis sub se habeat, in quibus sexdecim circiter focorum millia numerati perhibentur. Præ aliis verò celebrantur oppidula Mansilla, Villalpando, & Benevento. In hoc postremo omnibus rebus, & aqua salubri opulento magnificentum *Comitis Pimenteli* palatium visitur Sabdagna porrò & Tordesilla fertilibus admodum campis cincta, & sumptuoso Regis palatio ornata. Item Taurus vel

To-

Toro, in excelso loco optimi vini rubri ferace, & omnigeni frumenti, & fructuum variorum pleno: Medina del Campo, vel Methymna Campensis emporium famosum, in quo Hyberno tempore tres menses, & æstivo etiam tres menses nundinæ celebrantur, ut *C. Ens* tradit. Ac quanquam incendia aliquoties illud damno haud exiguo affecerunt, nihilominus tamen *Marineo lib. 2. de reb. Hisp. fol. 8. a.* narrante, à soli fertilitate, & commerciorum frequentia insigniter ditatur, & ejusmodi immunitatibus fruitur, ut omnibus vectigalibus, & tributis libera sit, & nec Regi officia ejus & munera publica distribuere, nec Pontifici beneficia & bona Ecclesiastica conferre liceat. Unde & hoc incommodi emanat, ut incolæ eorundem causa vehementissimis litibus & concertationibus collidantur. Ac propterea fieri potest, ut incommodorum illorum vitandorum gratia mutatio aliqua facta sit. Hujus loci panis & vinum magna laude extolluntur, & inter totius Hispaniæ dona duo optima referuntur. Tandem est Medinario secco, *Marineo fol. 11.* Rosca, locus, in quo parvo vivitur, & præstantes mercatus annui celebrantur. Ad hanc Regionem etiam refertur Urbs & Academia Sala-

man.

manca, quanquam hodierno tempore cum nonnullis aliis supradictis locis ad Veterem Castiliam pertinet, ut in ejusdem Regionis descriptione antehac diximus.

Quantum attinet ad ipsam Urbem Leonem vel Legionem, quæ Regioni nomen suum impertivit, Ea, *Notio teste cap. 57.* hoc tempore ex præcipuis urbibus una, templo ornatur pulcherrimo, quod 37. Regum, & unius Hispanici Cæsaris monumenta complectitur; Cum hoc in loco plerique Reges Hispaniæ commorari soliti fuerint, quo tempore Sataceni potissimas Hispaniæ Regiones in potestate suâ habuerunt. Postquam enim Mauri Hispaniâ potiti sunt, reliqui Gothi *Pelagium, Fasilæ Ducis in Cantabria filium, sanguine Regio prognatum, Roderico Toletano lib. 6, & Roderico Sancto part. x. hist. Hisp. cap. 11.* docentibus, Regem crearunt, qui anno 712. Mauris hanc urbem eripuit, eandemq; sedem Regibus constituit, ac Castellum novum contra Mauros & Saracenos excitavit, à quo postea Castellæ Regno nomen natum. Successit ipsi filius *Fasila vel Favilla*, ut eum *Franciscus Tarapha de Origine ac rebus gestis Regum Hisp.* appellat, & huic iterum *Alphonsus Catholicus Ducis*

is Petri in Cantabriâ, ex Gothici Regis
Ricardi Catholici posteris, filius, qui *Fa-*
læ dicti sororem *Ormifendam* uxorem
 duxit, ex cujus prosapiâ multi Reges
 usque ad *Veremundum III.* hujus nomi-
 nis Regem Legionis, huic Regno præ-
 fuerunt. Hic *Veremundus III.* anno
 1020. vel 25. ex hujus vitæ statione abiit.
 Ejus autem soror *Sanctia*, *Ferdinando* Na-
 varræ & Castellæ Regi nupta, eundem
 Legionis Regni dote auxit, illudque Ca-
 stellæ Regno adjunxit. In pulchro illo
 episcopali, & admodum artificiosâ stru-
 cturâ erecto templo, de quo ex veteribus
Marinæus Siculus l. 3. de reb. Hispan. &
 ex recentioribus *C. Enspag, 3. Itinerarij*
Hisp. legantur, quiescit *S. Isidorus* an-
 no 625. mortuus, qui *S. Marcellum* &
 uxorem ejus *Nonam*, quorum filii 12.
 Martyres fuerunt, oriundos fuisse scribit.
 Nihil est rerum tam ad delectationem,
 quam ad necessitatem requisitarum, quod
 hæc civitas desiderare queat. De quâ re
 vide dictum *Marinæum*, *Thesaurum Geo-*
graphicum Ortelii, & *P. Merulam* in 2.
part. Cosm. lib. 2. c. 18.

Ad Iter redeamus.

Valverde Urbs, 2. mill. inter quam &
 sequentem vilia quædam loca interce-
 dunt.

Astor.

7. *Astorga* 7. mill. Hæc civitas, quam *Plinii & Antonini* Asturicam esse arbitrantur, parva quidem sed naturâ fortis & valida est, cujus jurisdictionem fluvius *Torto*, plurimas auratas, five trutas alens, permeat. Inde haud procul Lacus est *Sanabria*, unum milliare longus, & vix dimidium latus, ac fluvio *Ter* pervius, qui instar parvi alicujus maris fluctus excitat, & admodum piscosus est. In ipso medio superbum & magnificentum *Comitis de Benevento* palatium scopulo insidet.

Montosa hæc Regio Asturia à flumine *Ribadeo*, usque ad *Santandrum* se extendit, &, ut *Maginus* eam definit, in occasu *Galliciæ*, à meridie Veteri *Castella*, in ortu *Biscajæ*, & in septentrione mari *Cantabrico* terminatur. In Asturiam de *Oviedo*, & de *Santillana*, in qua posteriori parte *Lianes*, & dictum *Santandrum* inveniuntur, distribui *Salazarius & Nonius* scribunt. Vide *Nonium cap. 43.* & *Merulam cap. 17.* Incolis non admodum referta auro tamen abundat, & coloribus variis, ac equis. Primaria Urbs est *Oviedo*, *Ovietum*, vel *Ovetum*, quo olim, post *Saracenorum* invasionem in *Hispaniam*, *Christiani*, tanquam ad asylum quoddam, confugere soliti sunt, quem-

ad.

admodum etiam thesaurus Ecclesiasticus eò delatus est, & Episcopi ipsi se eòdem receperunt. Vide *Rodericum Toletanum lib. 4. de reb. Hispan. cap. 18.* Altera civitas est Santandrum, vel Santander, cujus proluxa descriptio in *C. Ens saepe citato Itinerar. pag. 29.* quærenda: vide etiam *Boterum pag. 26.* Cantabrico mari appositura portu præstante navibus stationem tutam concedit.

Residuum iter Compostellam tale est.

Ponferrada urbs, 14. mill.

Villa Franca urbs, 5. mill. Hæc duo oppidula à nonnullis ad Legionis regnum adhuc referuntur.

Tria Castella, 12. m.

Puerto Marin, 8. m.

Ferreros, 13. m.

8. *Santiago*, vel *Compostella* 5. mill.

Galoeciæ, vel Galliciæ Regni metropolis, nullis vestigiis antiquitatem nec editis momenti alicujus facinoribus celebritatem suam loquens, ut *Nonius cap. 52. ait.* Celebritatem tamen maximam huic Urbi conciliavit *S. Jacobus Apostolus*, quem ab anno *Christi 846.* & Regis *Ramiri* tempore Hispani pro Patrono suo coluerunt, adeò ut omnibus mundi locis ad hanc urbem frequentissimæ peregrinationes Religionis ergò suscipiantur.

Quan.

Quando autem Sancti illius corpus Iram Flaviam, quæ *L. Marinæo Siculo fol. 10. b. Sancta Maria* Finis terræ, ac inde Compostellam delatum, quo pacto illud Anno demum 798. *Alphonso Casto* Rege regnante, Theodomiro Iriæ Episcopo revelatum sit, & quâ ratione in hâc civitate, *Carolo M.* Imperatore, qui eam etiam peregrinans visitavit, instante, Episcopatus; ac postea anno 1124. Archiepiscopatus institutus, & Archiepiscopali hujus urbis templo magni reditus attributi sint, legantur *Historici Hispanici*, & *Cæsar Baronius tom. 9. Annal. Eccles.* Videatur item *Joannes Turpinus Archiepiscopus Rhemensis*, in vita *Caroli M. & Rolandi.* Videatur etiam de translatione *Jacobi Apostoli Tom. 1. Bibliothecæ Hisp.c. 1.* Bis mille focos in hâc civitate, quæ Academiam habet, numerari ajunt.

Hinc per alveum, seu canalem quendam admodum commodè mare ingredi, atque ità in Galliam, Angliam, aliaque loca proficisci licet. Nonnulli Fines terræ, olim Nerium promontorium, hodiè Cabo de Finis terre appellatum, & Compostellâ 16. mill. distans, perunt. Alii se conferunt Corunnam vel Coronam ab eâdem urbe 10. mill. remotam. Portus est admodum celebris, in quo peregrinatores

tores ex Hispaniâ abituri naves conscendere solent. Brigantium olim, & Urbs ipsa Flaviium Brigantium appellatum est. *Johannes de Laet in descriptione Gallæciæ pag. 11. ex Thuano refert, Corunnam duplicem urbem esse; unam excelsâ sede positam, & arce, ac mœnibus firmatam; cui altera, Pescaria ab incolis appellata, inferiori latere muro adjuncta est, altero latere, ut peninsula mari cincta; in cujus portu classis vel maxima stationem habere potest. Johannes à Leublfing in Itinerario suo Caronnam in Gallicia validam, & populosam urbem, rotundo situ extractam, & Castello, ac turribus & propugnaculis rotundis antiquo more munitam esse scribit.*

9. Regio ipsa, in quâ hæc civitates situm suum habent, Galecia, vel Galœcia, aut Gallicia appellata, inter Oceanum Cantabricum, & Occidentalem, Asturiam. ac Regna Lusitaniæ & Legionis, interposita est. Sequentibus terminis eam describit. *P. Merula lib. 2. cap. 26. ad Orientem & Occasum nempe Oceano, ad Meridiem Lusitaniâ, & ad Orientem Asturiâ. Pluribus quàm quadraginta portibus, inter quos Corunna & Ferol maximi sunt, naves adventantes recipit. 5. Præcipuæ notæ urbes, & 57. mœnibus cincta*

oppidula ambitu suo comprehendit. Cæterùm aliquantò asperior, & montibus plenior, aquarum penuriâ vexatur; versus mare tamen, quod piscibus plurimis refertum, pluribus incolis habitationem præbet. Ferrum in hâc regione ex montibus erutum & paratum inter omnia alia hujus generis metalla excellere dicitur. Fodinæ argenti & auri etiam passim frequentes, lignique copia haud exigua. Vinum sic satis bonum est, & venationes variæ, & crebræ, equorumque numerus copiosus. Quantum ad dictas civitates attinet, hæ sunt, quæ sequuntur. 1. Compostella, de quâ in præcedentibus. 2. Lugo, vel Lucas, per vetusta civitas, thermis ferventissimam aquam ejicientibus, celebris. 3. Orens urbs Orensis, Orensiùm, aliàs etiam Aurisina, sed perperam, à veteribus Aquæ calidæ, vulgari autem nomine Orense nuncupata, cujus thermæ, multis morbis medentes, adeò fervidam emittunt aquam, ut in ea caro, ova, & alii cibi elixari queant, ac vituli immissi mox pilis suis priventur, & sine ulteriore labore purgentur. Pars tamen aquæ temperatioris caloris facile tolerari potest. Sævi aliquandiu in hâc regione olim habitantes eas Warmsee appellabant, ex quo nomine solitam no-

men

men Orense natum, ut *L. Nonio cap. 53.* placet. Situs peramœnus civitatis in agro, vini, & omnis generis fructuum ferace, appositus est fluvio Minio. Civitatem autem ipsam exornat Episcopale templum satis elegans. 4. Tui ad idem flumen Minium, aliàs Tude vel Tyde, ex qua *Lucas Tudensis* Episcopus, & historicus oriundus fuit. Episcopatus enim est in hac civitate, quæ una est ex amœnissimis totius Galæciæ urbibus. Præter has præcipuæ notæ urbes, aliæ etiam sunt minores, inter quas eminent sequentes: nimirum Arzoa, Gummarez, Bajona, Vigo, Pontevedra, Padro, Noja, dua supra descriptæ, Finis terræ, & Costunna; item Pontedeauime, Ferol, Ribadeo, Sarria, Rivadavia, Monterci, & Viana, quarum nonnullæ littus marinum occupantes maritimæ sunt, aliæ verò fluminibus accumbunt. Sed hæc hætenus de itinere ex Gallia Compostellam ducente.

Quomodo autem ex urbe & portu illo celeberrimo Alicante, in Valentiæ Regno, quem in præcedenti capite descripsimus, & quò plurimi navibus adventant, itinere planè transverso Compostellam, aut eodem ex urbe Valentiâ, viatores commodè pervenire queant, sc-

364 REGNI HISP. NOVA DESCR
pius citatus *Ambrosius de Salazar*, cujus
Almoneda generalis, sive Inventarium
Hispaniæ, Gallicâ, & Hispanicâ Linguâ
Parisii impressum, faciliè comparari po-
test, & vulgaria Itineraria satis docent.
Salazarius ab urbe Alicante per urbes
Villenam, Montalegren, Rodam, Toledum,
Escalonam, Medinam del Campo,
Villalpandam, Astorgam, & proximam
modò indicatam viam 178. ab urbe Va-
lenciâ per Guençam (de quâ insigni Urbe
Boterus, de Laet, & C. Ens legi possunt)
Pliego, Burgos; Legionem, & Astorgam
188. Hispanica milliaria Compostellam
numera. Hisce potissimis itineribus, quæ
Germani nostri in Hispaniam facere so-
lent, ut & Hispanicarum Regionum, &
Regnorum descriptioni finem impono.

F I N I S.

I N D E X

Descriptionis Regni

H I S P A N I Æ.

A.

	<i>Bdera.</i>	265
	<i>Abyla.</i>	236. 140
	<i>Accitana colonia.</i>	268
	<i>Acini uvarum. v. Vva</i> <i>passa.</i>	
	<i>S. Adrianus.</i>	131
	<i>S. Adriani mons.</i>	315. 131. 351.
	<i>Adur Gallia flumen.</i>	119. 120
	<i>Eolides Insula.</i>	88
	<i>Afranus.</i>	310
	<i>Agnus castus.</i>	122
	<i>Agrada.</i>	314
	<i>Agailar urbs,</i>	136
	<i>Familia.</i>	253
	<i>Alaba, vel Alava.</i>	131
	<i>Alba, vel Alva.</i>	65. 136. 220
	<i>Albarrazin.</i>	418
	<i>Albertus Archidux Austria</i>	192.
		220. 283. 300
	<i>Alburquerque Dux.</i>	301
	R	<i>Al-</i>

I N D E X.

<i>Alcala</i>	241.	<i>Alcala de Henares.</i>	183.
<i>Alcala real</i>	227.	255.	<i>Alcala de les Gonzales.</i>
			68
<i>Alcantara urbs & equestris ordo</i>	169.		
	196. <i>vid. Hispania.</i>		
<i>Alcantarilla.</i>			242
<i>Alcira.</i>			281
<i>Alcobiere, vel Alcovierre.</i>			325
<i>Alcoit.</i>			279
<i>Aldea Gallega.</i>			212. 223
<i>Alduida fl. vid. Vidoso.</i>			
<i>Alexander VI. Papa.</i>			283
<i>Alfaro.</i>			339
<i>Algarbia</i>			207
<i>Algarria.</i>			170
<i>Algemefin.</i>			281
<i>Algerbe fl.</i>			136
<i>Alhama.</i>			256. 265
<i>Alicante.</i>			277. 263
<i>Alimentum equorum.</i>			10
<i>Almacarron.</i>			270
<i>Almada.</i>			211
<i>Almala.</i>			81
<i>Almagro.</i>			349
<i>Almary.</i>			296
			<i>Al-</i>

I N D E X

<i>Almeria.</i>	265
<i>Almerin.</i>	210
<i>Almonte.</i>	230
<i>Almugnecar.</i>	256
<i>Aloysia Sigæa.</i>	194
<i>Alphonsus Catholicus.</i>	208. 356
<i>Alphonsus Castus.</i>	360
<i>Alphonsus V I.</i>	111. 114
<i>Alphonsus Astrologus.</i>	273
<i>Alphonsus primus rex Aragonia.</i>	297.
	319
<i>Alqueria.</i>	228
<i>Altare visu dignum.</i>	249
<i>Alva, vide Alba.</i>	
<i>Alvarus de Luna.</i>	70
<i>Aluminis copia.</i>	270
<i>America. 89. Navigationes in Ame-</i>	
<i>ricam.</i>	243
<i>Ampurias.</i>	334
<i>Anas, vide Guadiana.</i>	
<i>Andalusa.</i>	226. 243
<i>Andayo.</i>	124
<i>Angola regnum.</i>	88
<i>Annus Viterbiensis.</i>	108
<i>Anticaria.</i>	266

I N D E X.

- Antiquera.* 256.286
Antiquitates. 154.191.202.205.242
 251.272.287.296.267.298.315
S. Antonius de Paduâ. 41
Don Antonius de Portugal, sive Lusitaniâ III.113
Aque calida, vide Auria.
Aque ductus. 154.177.187.188.193.
 202.205.246.248.
Aque Lupia, vide Guadalupe
Arago fl. 312
Aragonia 4. 75. 105. 311. *seqq.* 316.
Incola ejus. 313. *Aragonia reges*
 317. *Regum sepulchra.* 297.
Aranda, vel Aranda de Duero. 136.
 349
Aranjuez. 186. *seqq.*
Araxis fl. 130
Arces in Hispaniâ. 146. 152. 171.
seqq. 178. 185. 193. 220. 218. 242.
 246. 253. 257. 259. 263. 265. *seqq.*
 278. 296. 335. 336. 354. 358.
Arcos. 103. 241. 242
Area. 144. 149. 258
Arga fl.

I N D E X.

<i>Argamasilla.</i>	200
<i>Arganda.</i>	185
<i>Argentum vivum.</i>	81.226. seq.
<i>Arguedas.</i>	342
<i>Arguin.</i>	88
<i>Armamentarium.</i>	174
<i>Arriaca.</i>	347
<i>Arunda vide Ronda.</i>	
<i>Arzuu</i>	363
<i>Ascolo princeps.</i>	280
<i>Asindum, quare Assidonia</i>	
<i>Asores insula.</i>	88
<i>Assidonia.</i>	235
<i>Aspectus morbum causatur.</i>	238. seq.
<i>Asseque.</i>	188
<i>Astaregia.</i>	318
<i>Astarlid.</i>	333
<i>Astigi.</i>	252
<i>Astorga, vel Asturica.</i>	358.364
<i>Asturia.</i>	5. 358
<i>Aturrus fl. quare Adur.</i>	
<i>Aucensis saltus.</i>	339
<i>Auchs archiepiscopatus.</i>	119
<i>Averroes.</i>	253
<i>Augusta Eremita v. Emerita.</i>	
R 3	Au-

I N D E X.

<i>Augusta firma.</i>	252
<i>Augustobriga.</i>	137
<i>Augustus Imper.</i>	201
<i>Avicenna.</i>	253
<i>Avila, urbs 136. Familia</i>	68. 228
	348
<i>Avis mira natura.</i>	181
<i>Aula pulchra vide Cœnacula</i>	
<i>Auria vel Aurisma.</i>	362
<i>Ausetani.</i>	333
	B.
B <i>Aca.</i>	268
<i>Badajoz.</i>	196. 203. seq.
<i>Bæça vel Bæsa.</i>	227. seq.
<i>Batica.</i>	195
<i>Batis fl. 231. v. Guadalquivir.</i>	
<i>Baturia.</i>	195
<i>Baigneres.</i>	340
<i>Bajonna in Gallia 118. 120. 343. in</i>	
<i>Hispania.</i>	363
<i>Balbastro.</i>	313. 325
<i>Baleares insula.</i>	87. 300
<i>Balmego.</i>	225
<i>Balnea v. Therma.</i>	
<i>Barbastrum qu. Balbastro</i>	
	Bar-

I N D E X.

<i>Barcelona, & ejusdem Comites.</i>	299
<i>seqq. 303. seq.</i>	
<i>Barcino vi. Barcelona.</i>	
<i>Barforia qu. Oria.</i>	
<i>Basa.</i>	269
<i>Bascaras.</i>	333
<i>S. Basilissa.</i>	339
<i>Bastida.</i>	336
<i>Bayonne v. Bajona.</i>	
<i>Bazas, Basadois in Galliâ.</i>	118
<i>Bearnia cum viis ex eadem in Navarra</i> <i>regnum 339. 340.</i>	
<i>S. Beat in Galliâ.</i>	329
<i>Begia vel Beia.</i>	211. 224
<i>Bejara.</i>	14
<i>Belem monasterium, & arx.</i>	217. 221
<i>Belpuch.</i>	309
<i>Benedictus III. Papa.</i>	289
<i>Benevento urbs 354. & familia.</i>	298.
	358
<i>Beoyvia, vide Beryvia</i>	
<i>Berosus.</i>	107
<i>Beryvia.</i>	125
<i>Bergera.</i>	304
<i>S. Bertrand in Galliâ.</i>	329
R 4	Be-

I N D E X.

<i>Besons fl.</i>	301
<i>Betullus fl. qu. Besons.</i>	
<i>Bexa, vide Begia,</i>	
<i>Biar.</i>	276
<i>Bibliotheca visu digna, 165. seq. 184.</i>	321
<i>Bidaffo fl. qu. Iron.</i>	
<i>Bigorre, vel Bigerronum Comitatus in Gallia 340.</i>	
<i>Bilbao.</i>	122
<i>Bilbilis.</i>	314
<i>Bins in Hannonia.</i>	350
<i>Birbiesca.</i>	135
<i>Biscaya.</i>	5. 120. seqq.
<i>Blanca Petri Castilia Regis uxor</i>	234
<i>Bolo, vel Bolon.</i>	334
<i>Borgia familia.</i>	276
<i>I. Boterus.</i>	90
<i>Bovierca</i>	314
<i>Bourdcaux in Gallia.</i>	118
<i>Brabanza monter.</i>	311
<i>Bracara vel Braga in Lusitania.</i>	60.
	192. 208
<i>Braganza urbs, & dux 726. seq. III.</i>	
<i>210.</i>	
	<i>Bri-</i>

I N D E X.

Brigantium portus. 361

Burdigala v. Bourdeaux

Burgos. 56. 60. 135, 138. *seqq.* 353.
464.

Burjalajos. 316

Bussi arx in Belgio. 343

Byzcaja v. Biscaja.

C.

C *Abanes.* 289

C *Cabecon, Cabegon.* 143

Cabera. 242

Cabo de Finisterra. 360

Cabo de Gates. 265

Cabo de Palos. 270

Cacabelos. 354

Cadima campus. 209

*Cadix, quare Gades. Baja de Gades
vel Sinus Gaditanus.* 224

Iulius Caesar. 266. 310

Cesar Augusta v. Saragoza.

Cabaguris, Calagurra, vel Calahora.
338

Calatajud, vel Calatajuda. 314. 345

Calis quare Gades.

Calpe. 16. 236

I N D E X.

<i>Cambriles, Cambrilla.</i>	295
<i>Caminus insignis.</i>	152. 173
<i>Camobra qu. Zamora.</i>	
<i>Campo oppidulum.</i>	199. 325
<i>Campos regio.</i>	136
<i>Canaria Insula.</i>	89
<i>Cantabria.</i>	75. 120. 126.
<i>Cantabrica lingua.</i>	121
<i>Cantarilla.</i>	273
<i>Capitis viridis Insula.</i>	88
<i>Captieux</i>	119
<i>Caraqua navium species.</i>	214. seq.
<i>Cardona urbs & Ducatus.</i>	292
<i>Carinnena.</i>	309
<i>Carinthia.</i>	
<i>Carmona.</i>	227. 251
<i>Carolus M.</i>	292. seq. 341. 360
<i>Carolus V. Imp.</i>	10. 54. 110. 139. 161.
	171. 172. seqq. 178. seqq. 234. 289.
	345.
<i>Carolus VIII. Gallie Rex.</i>	291
<i>B. de Carpo.</i>	376
<i>Carraca.</i>	347
<i>Carricon vel Carrion st.</i>	353
<i>Carrion los Condes.</i>	353
	Car-

I N D E X.

<i>Cartagena.</i>	272. seq.
<i>Cartama.</i>	267
<i>Charibago nova vid. Cartagena.</i>	
<i>Carthusia celebris.</i>	248
<i>Cartima quare Cartama</i>	
<i>Cascaris vel Cascale.</i>	215. 223
<i>Cascanto.</i>	339
<i>Castlona.</i>	170
<i>Castilia 4. 5. 135. seqq. Vetus Castilia.</i>	
<i>135. optimi casei, 135. Veteris &</i>	
<i>novae Castiliae determinatio 135. Ca-</i>	
<i>stilia nova. 168. seqq. Castiliani a-</i>	
<i>pu'd ceteros Hispanos invidiam labo-</i>	
<i>rant. 168.</i>	
<i>Castillo de Leon.</i>	327
<i>Castres.</i>	118
<i>Castrolibya.</i>	327
<i>Castro Rio.</i>	254
<i>Castro Xeriz.</i>	353
<i>Catalaunia vel Catalonia.</i>	25. 290
	seqq.
<i>Catharina Medicaa.</i>	111. 113
<i>Caurus mons. v. Moncayo.</i>	
<i>Cebola.</i>	194
<i>S. Celonii.</i>	333
	Cel-

I N D E X.

<i>Celta</i>	107
<i>Cera.</i>	325
<i>Cerdania comitatus,</i>	328
<i>Ceretani.</i>	292. 328
<i>Cervera.</i>	309. 466
<i>Cessata.</i>	169. 347
<i>Ceuta.</i>	236. 240
<i>Ceylaon.</i>	89
<i>Charidemum Promont.</i>	265
<i>Chenil qu. Xenil.</i>	
<i>Cicadarum multitudo.</i>	10. 203
<i>Cinga. fl.</i>	310. 315. 325
<i>Ciudad, vel Ciudad Rodrigo.</i>	137
<i>Clunia</i>	137
<i>Cocca.</i>	150
<i>Cænobia opulenta, & celebra</i> 56. seq.	
141. 156. seqq. 197. seq. 221. seq.	
246. 249. seq. 274. 296. seq. 305 seqq.	
<i>Cogedus fl.</i>	314
<i>Coimbra, v. Conimbria.</i>	
<i>Colbato.</i>	305
<i>Colibra.</i>	292
<i>Colubraria Inf.</i>	87
<i>Cominges vel Comingia Gallia comita-</i>	
<i>tus.</i>	328. seq.
	<i>Com-</i>

I N D E X.

<i>Complutensia Biblia.</i>	40.184
<i>Complutum.</i>	183. seqq. 345
<i>Compostella.</i>	359. 363
<i>Concha.</i>	101. 168. 364
<i>Confrane.</i>	340
<i>Congo regnum.</i>	88
<i>Conimbrã.</i>	109
<i>Constans Imper.</i>	292
<i>Contentayna.</i>	279. seq.
<i>Corvenarum Comitatus qu. Cominges.</i>	
<i>Cordona vel Corduba civitas.</i>	252. seqq.
<i>Cordubensis corii præparatio.</i>	267
<i>Coria.</i>	137. 196
<i>Corona vid. Corunna.</i>	
<i>Corona sumptuosa.</i>	307
<i>Cortes.</i>	242
<i>Fernand Cortese.</i>	200
<i>Corunna urbs.</i>	360. seq.
<i>Cosserans in Gallia.</i>	329
<i>Covarruvia.</i>	151. 194
<i>Crocodylus.</i>	177. seq.
<i>Crunna del Conde.</i>	136. 137
<i>S. Cruz Marchio.</i>	69
<i>Cubas.</i>	224
<i>Cubeba.</i>	264. 267
	<i>Cuen-</i>

I N D E X.

Cuenza vid. Concha

Cuevas. 289

Cuidad Rodrigo, vid. Ciudad.

D.

D*Acianus.* 183.320

Dalagon. 342.

Daroca. 300

Darrus fl. 257

Dax Gallie urbs. 119

Decianus. 203

Denia. 126.276

Dertosa. 293

Dianium v. Denia.

S. Didacus, vel S. Diego. 185

S. Domingo vel Dominico de la Calca-

da urbs. 339.353

S. Dominicus. 41.284

Domus deliciarum v. arces.

Don vocabulum. 128

Donastien v. S. Sebastian

Duennas. 143,

Duero vel Durus fl. 13.136.149. seq.

E.

E*bora.* 208. seq.

Ebro fl. 13.134.317.338

Ebu-

I N D E X.

<i>Ebusa ins.</i>	87
<i>Eceia.</i>	227.252
<i>Echo.</i>	268
<i>Eciza v. Eceia.</i>	
<i>Edetani.</i>	283
<i>Elche.</i>	277
<i>Elvas.</i>	205. seq.
<i>Emanuel Lusitania Rex.</i>	III. 221.
	seq.
<i>Emerita.</i>	196.201. seq.
<i>Emporia.</i>	334
<i>Encausse.</i>	330
<i>Encratis vel Engratia.</i>	320
<i>Enriques familia.</i>	64
<i>Epitaphia.</i>	161.184.221. seq.
<i>Equestris ordo in Hispania.</i>	57. seq.
<i>Eria.</i>	126
<i>Escuriacum, Escurial, monast.</i>	156
	seqq.
<i>Esparraguera.</i>	305
<i>Estrac Gallia regio.</i>	329.340
<i>Estremadura.</i>	5. 195. seqq.
<i>Estremos.</i>	206
<i>S. Eugenius.</i>	192
<i>S. Eulalia.</i>	203
	Evo.

I N D E X.

Evoëlla, Ernella. 347. seq.
Exercitus Christi fratres, vide Fratres.

F.

F*aceta historia pueri & Maurorum.* 272. seq.
Fasila vel Favilla Legionis Rex. 356
Fanum S. Bertrandi. 329
Faro. 207
Fascinum. 238. seq.
Fastus. 283
Fels castellum. 299
Ferdinandus bellicosus. 245
Ferdinandus Sanctus. 273
Ferdinandus Legionis Rex. 354
Ferdinandus Navarra & Castella Rex. 357
Ferdinandus V. Catholicus Hispania Rex. 58. 110. 175. seq. 260. seqq. 267. 291. 344.
Feria Dux. 284
Ferol. 363
Ferreros. 359
Ferrum copiosum. 127. 321
Fex castellum vid. Fels.

I N D E X.

<i>Figueras.</i>	334
<i>Finis terra.</i>	237.360
<i>Flandrica Insula.</i>	88
<i>Flavium Brigantium.</i>	361
<i>Flissinga.</i>	234
<i>Fonterabia quare Fuentarabia.</i>	
<i>Fons mira natura.</i>	12.209.336
<i>Fontes copiosi.</i>	13.260.263.280
<i>For in Gallia.</i>	331
<i>Formentere.</i>	87
<i>Forum Gallorum.</i>	113
<i>Fraga.</i>	315
<i>Franciscani Monachi. § 4. dissidium eorum cum Dominicanis.</i>	5. 142
<i>Franciscus I. Gallia Rex.</i>	173.176.
	179.180
<i>B. Franciscus Hieronymus Simon.</i>	285
<i>Fratres à fratre occisi</i>	246
<i>Fratres purissimi sanguinis Christi.</i>	296
<i>Fratres exercitus Christi.</i>	211
<i>Fratres misericordiae</i>	217
<i>S. Fregeau.</i>	329
<i>Fridericus II. Elector Palatinus.</i>	6.18.
<i>47. seq. 249. Itinera ejus.</i>	342.
<i>seqq.</i>	
	<i>Fri-</i>

<i>Fridericus IV. Imp.</i>	112
<i>Fuentarabia.</i>	125.126.343. seq. 350
<i>Fuentes comes.</i>	64.70
<i>Fugger.</i>	81.349.

G.

G <i>Ades.</i>	201.227.233. seq.
<i>Gaditanus Sinus.</i>	234
<i>Gaditavum seu Herculeum Fretum.</i>	237
<i>Galla</i>	12.267
<i>Galecia, vel Galoecia, vel Gallicia.</i>	359.361. seqq.
<i>Gallego fl.</i>	316.317
<i>Galleretta.</i>	131
<i>Gallia & Hispania fines.</i>	2.3.120. seq.
125.327, 337. 338. <i>Judai in Gal-</i>	
<i>liâ. 123. Quid ex Navarra ad</i>	
<i>Galliam pertineat.</i>	338
<i>Gallicia v. Galecia.</i>	
<i>Gandia.</i>	276
<i>Garumna fl.</i>	328
<i>Gasto de Foix Navarra Rex.</i>	338
<i>Gates v. Cabo de Gates.</i>	
<i>Gave fl.</i>	120
<i>Gauve comit.</i>	329. 340
	Ge-

I N D E X.

<i>Gebal Tarick qu. Gibraltar</i>	
<i>Geminorum primogenitura quomodo in Hispaniâ discernatur.</i>	53
<i>Genuensium thesaurus.</i>	165. seq.
<i>S. Georgii Castellum</i>	88
<i>Gerunda v. Girona.</i>	
<i>Gibrleon.</i>	129
<i>Gibraltar. 16. 227. 236. Estrecho de Gibraltar.</i>	19. 227. 236.
<i>Ginestar.</i>	294
<i>Girona.</i>	333
<i>Goa ins.</i>	89
<i>Gomezii.</i>	194
<i>Gomorra.</i>	18. seq. 347
<i>Gothalania qu. Catalonia.</i>	
<i>Gottorum Regnum in Hispaniâ.</i>	108.
	109. 299
<i>Granada urbs & regnum.</i>	4. 58. 109.
	175. 255. seqq. 348.
<i>Gratia.</i>	319
<i>Graus.</i>	324. seq.
<i>Gruela vide Evoëlla</i>	
<i>Guadalajara.</i>	168. 300. 347
<i>Guadalcana.</i>	82
<i>Guadalantir fl.</i>	272
	<i>Gua-</i>

I N D E X.

<i>Guadalavivar fl. v. Turia.</i>	
<i>Guadalete fl.</i>	232
<i>Guadalupa.</i>	197. seqq.
<i>Guadarrama fl.</i>	170
<i>Guadiana vel Anas fl. 13. 224. an sub terram se condant?</i>	13. 200. seq.
<i>Guadix.</i>	268. seq.
<i>Guardamar.</i>	270. 277
<i>Guardia urbs.</i>	339
<i>Guetalabiar fl. v. Turia.</i>	
<i>Guevara familia. 70. Antonius de Guevarâ.</i>	148
<i>Guipuscoja, vel Guipuzcoa. 5. 125. seqq.</i>	
<i>Gulletta in Africa.</i>	334
<i>Gummariz.</i>	363
<i>Gurrea</i>	313. 325
<i>Gurumea.</i>	128
<i>Gusmanes vel Guzmanes famil. 65. Alphonsus Perezus Gusmannus. 65</i>	
H.	
H <i>Adrianus Imp.</i>	248
H <i>Hadrianus VI. Papa.</i>	58
<i>Hannibal.</i>	287
<i>Helena vel Helna urbs.</i>	292
<i>S. Helena Ins.</i>	88
	Iac.

I N D E X.

<i>Iae. ab Hemskirchen.</i>	238
<i>Henares fl. 135. 183. Regio.</i>	170
<i>Henricus II. Gallia Rex.</i>	172
<i>Henricus Lusitania Rex ultimus.</i>	221
<i>Heraclea, vide Gibraltar.</i>	
<i>Hidalgos vocabulum.</i>	61
<i>Hispalis. qu. Sevilla.</i>	
<i>Hispania unde nomen 2. alia nomina 2.</i>	
<i>Fines. 2. Aditus terrestres ex Hispaniâ in Galliam & vice versâ. 3.</i>	
<i>327. 332. 337. 338. 342. vide Gallia fines, situs & forma 2. 3. ambitus, sive circuitus & magnitudo. 3.</i>	
<i>4. Milliaria Hispanica 3. seq. 89. 182. Hispania major Galliâ. 4. Vetus & nova ejus divisio, & diversa regna & regiones. 4. seq. Inter ea præcipua sunt Castilia, Aragonia, & Portugallia. 4. seq. Aër. 6. seq. 155. Soli fertilitas & sterilitas. 7. 8. Agri in Hispaniâ non frequenter coluntur 9. Vnde frumenti penuria? 8. Hispania frumenta 10. Vbi Hispania maximè culta. 280. 283. Vinum Hispanicum. 10. 134. 178.</i>	
S	355

I N D E X.

355. Porcino corio reconditur. 10.
 Fructus. 11. seq. Vbi fructuum co-
 pia maxima. 125. Oleum: 11. Bal-
 samus 325. Lardum optimum. 199.
 Linum. 280. Metalla. 12. Ferri co-
 pia. 127. 362. Therma & fontes 13.
 Flumina. 13. Lacus. 14. 358. Pontes,
 quare Pontes. Portus. 14. seq. 207.
 220. 231. 272. 360. seq. Montes. 15.
 seq. Promontoria. 16. seq. vid. Algar-
 bia, Gallicia. Equi Hispanici. 17.
 226. 254. Muli. 17. seq. Ver-
 veces, & alia animalia. 18. Vena-
 tio. 19. Hispania non est populosa. 7.
 44. 49. 91. Fortissimi Hispani, &
 optimi nauta 46. 122. seq. Hispa-
 nia non abundat nautis. 15. Hispano-
 rum stupidissimi 292. Galli multi in
 Hispania 45. 290. seq. Hispani se-
 re omnes volunt esse nobiles, & mili-
 tes. 9. 30. 44. A labore abhorrent
 (præter nonnullos. 279.) & imperi-
 ti sunt artifices. 44. 290. Quæ o-
 pificia in Hispania vigeant. 45. ubi
 optimi enses parentur. 191. optimi
 pan-

I N D E X.

panni. 151. 282. *curcubitulas* quomodo *Hispani* adhibeant. 46. 263. *Negotiatio Hispanorum* 20. 191. *Eorum indoles, animus, Religio, corporis figura, ritus, & consuetudines* 9. 11. 29. *seqq.* 37. 42. *seqq.* 47. 76. 103. 123. 303. *seq.* 286. 255. 125. 129. 130. 132. *seqq.* 134. *seq.* 149. 203. 204. 217. 250. *Otiosos Hispani oderunt* 44. *Eorum vestes* 46. 248. *seq.* 288. 297. *Oeconomia & ades.* 46. *qua latrinis carent* 46. 301. *Hispanorum cibus.* 11. 18. 42. 92. *Ipsis diebus sabbathi carne vesci licet.* 14. 82. 134. *seq.* *Butyrum in Hispaniâ rarum.* 18. *seq.* *Hospitia vilia & tractatio vilis.* 47. *seq.* 132. *Quid in itineribus observandum.* 133. *seq.* *Itinera per Hispaniam incommoda & periculosa.* 238. 243. 269. 275. 288. & *passim in 2. cap. vide item in hoc titulo :* *Eorum Indoles &c. ut & , Statuta & leges Hisp. peculiare* 29. *Fœmina Hispanica* 46. 49. 50. 286. 302. *Statuta*

I N D E X.

tuta, matrimonium & publica lupanaria concernentia, 48. seqq. De cornutiis, & ipsorum pœnâ 49. seq. Statuta & leges Hispania peculiare 48. seq. 50. seqq. 74. seqq. 204. 241. 248. seq. 255. 273. 282. seqq. 303. seq. Hispani iustitiam colunt, & scelera puniunt. 52. 103. 106. 149. 155. 248. seq. 255. 298. seq. 302. seq. 309. Musica Hispanorum haud magni momenti. 37. Eorum moneta 24. seqq. Lingua. 20. seqq. Status & ordines. 54. Ecclesiasticus. 54. seqq. 191. seq. 284. seq. Reditus Ecclesiastici 59. seqq. vide etiam Toledo, Sevilla, Valencia & c. Gravantur. 79. Franciscani multi in Hispaniâ. 54. In magnâ sunt auctoritate. 100. à Dominicanis dissident 142. Jesuita. 55. seq. Multi Sancti, & aliquos Papa in Hispaniâ. 41. 285. Episcopi & Prasules Hispania veteres 60. Tempora precipua vid. Tempora. Academia 38. seq. 40. seq. 135. seqq. 293. 296. 184. 191. 209. 217.

I N D E X.

228. 247. 258. 283. 313. 317.
 302. 310. 322. 360. *Latina Hispanorum lingua.* 37. *seq.* 140. *Disputationes* 38. *Viri docti nunc & olim, Theologi, Jurisconsulti, Medici, Philosophi.* 39. 40. *Ordo Nobilium.* 61. *seqq.* 91. *Nonnulli & diversi Equitum auratorum ordines.* 57. *seqq.* 81. 98. *quare Portugallia. Aurei Velleris Equites.* 63. *Magnates, vel Los Grandes.* 63. 76. 97. *Ipsis quatuor tantum equis curribus junctis uti licet.* 63. *Familiarum Hispanicarum precipua.* 63. *seqq.* *Principum, Ducum, Comitum &c. numerus, & redditus.* 72. *seq.* *Cæsares Romani in Hispaniâ nati.* 41. *Hispani tolerantia summâ præditi, boni sunt milites.* 42. *seq.* 91. 92. *Equitatus.* 21. *Civium & Civitatum ordo.* 73. *seq.* 76. 102. *seq.* *Civitates.* 20. *Quomodo regantur.* 102. 284. 248. *seq.* 318. *Quomodo Consules appellentur.* 103. 216. *Officia emuntur.* 249. *Pulcherrima*

I N D E X

Hispania civitas. 317. 153. *Ma-*
xima 257. *populosissima civitates.*
 91. 171. *Civitas præcipua* 213. *A-*
mœnissima. 263. *Emporium celeberrimum* 243. *Platea in Hispaniâ pul-*
cherrima. 319. *Duo pagi præcipui.*
 170. *Macellum præcipuum.* 247. *In-*
colarum privilegia. 75. 123.
 126. 128. *Incola quodammodo pe-*
cuniæ inopiâ laborant. 83. *seq.* *Co-*
mitia. 73. *seq.* 314. *Rex Hispaniæ*
non eligitur. 74. *Magnam potenti-*
am & authoritatem habet. 74. *seqq.*
Catholicus appellatur. 75. *Ejus li-*
beri & Gynecæum. 77. *seq.* *Reditus.*
 78. *seqq.* 218. *Bonorum ad orpha-*
nos pertinentium parte fruitur. 82.
Expensæ sunt grandes. 85. *Poten-*
tia & regiones. 86. *seqq.* *potentissi-*
mus mundi Monarcha Hispaniæ Rex.
 86. *Potentia ejus divisa.* 90. *In-*
colarum penuriâ laborat. 91. *Eorum*
tamen copia in plurimis locis inveni-
tur. 91. 171. *Domi satis potens*
est. 92. *Armamentaria Hispanica*
præ-

I N D E X.

præcipua. 92. 168. 215. 264. 303.
seq. *Specula in maris littore.* 238.
 289. *Aula & ministri Regis.* 92.
seqq. *Præsidium, & custodia* 94.
Musci. 95. *Collegia & Curia Regia*
justitiam administrantes. 97. *seqq.*
Architalassi munus. 232. *Cancellaria*
sive judicia aulica. 98. 105. *Consi-*
lium sive senatus inquisitionis. 99.
seqq. *Quomodo regiones Hispanica*
regantur. 104. *Processus juris in*
Hispaniâ. 105. *Hispania rectores*
antiqui. 107. *seqq.* *Peregrini populi*
Hispaniam invadunt. 108. 299.
seq. *Arabes & Saraceni Hispan-*
nam occupant. 108. *seq.* 236. 241.
 356. *Eorum extirpatio.* 109. 258.
 262. *seq.* 267. 282. 300. *Quo-*
modo Hispanica regna coaluerint, &
ad Austriacam domum pervenerint.
 110. *seq.* *Ultimi Reges Hispania.*
 114. *Regum Hispania genealogia.*
 113. *seq.*

Hita. 169. 347

S. Honoratus. 336

S 4 Ho-

I N D E X.

<i>Horihuela.</i>	275
<i>Horologium</i>	147.178
<i>Horti.</i> 149.167.177.186. <i>seqq.</i> 198.	222.246.249. <i>seq.</i>
<i>Hostaletes.</i>	293.309
<i>Huelgas vocabulum.</i>	141
<i>Huria fl. v. Vidoso.</i>	
<i>Hyems dura.</i>	178. <i>seq.</i>

I.

I <i>Aca vel Iacca.</i>	312
I <i>S. Iacobus Apostolus.</i> 321.359. <i>seq.</i>	210
<i>S. Iacobus de Cacem urbs.</i>	227
<i>Iaen.</i>	13.16.339
<i>Iberus fl. v. Ebro</i>	308
<i>Idubeda montes.</i>	306
<i>Ignaiuda.</i>	192
<i>Ignatius à Lojola.</i>	310
<i>S. Ildephonsus, vel Illephonsus.</i>	349
<i>Ilerda.</i>	292
<i>Ileruela. q. Euoella.</i>	277
<i>Illescas.</i>	277
<i>Illiberis.</i>	88.89
<i>Illice.</i>	In-
<i>Illicitanus finus.</i>	
<i>India.</i>	

I N D E X.

<i>Infantadgo, vel Infantatus regio, & Dux.</i>	64. 169
<i>Inquisitio Hispanica.</i>	36. 99. seq. 148
<i>Inquisitor primus.</i>	320
<i>Interamnium Flavium.</i>	354
<i>Iohannes de Austria.</i>	166. 176
<i>S. Ioan de Luz.</i>	121. 123. seq.
<i>S. Ioan, vel Iuan de pie de porto.</i>	341. 351
<i>Ioanna Hispania Regina.</i>	110. 153. 259
<i>Iohannes III. Lusitania Rex.</i>	112. 222
<i>Ioannes II. Hispania Rex.</i>	291
<i>Iohannes Albretanus.</i>	338
<i>Iria Flavia.</i>	360
<i>Iron fl.</i>	120. 124. V. rbs. 124.
<i>Isabella Hispania Regina</i>	110. 259. 344
<i>Iserga fl. q. Pisurga.</i>	
<i>S. Isidorus</i>	357
<i>L'Isle Gallie Comitatus.</i>	329
<i>L'Isle en Dodon.</i>	329
<i>Italica Vrbs.</i>	248
<i>Iturissa.</i>	339
<i>S. Iulianus.</i>	185. 336
<i>Iulius Casar, v. Casar.</i>	
<i>Iuncaria, Iunquera.</i>	293. 334
<i>S. Iustus.</i>	183

I N D E X.

K.

K Evenhuler Barones. 185

L.

L Acobriga, vel Lagos. 207.210

L Lalecanus ager. 299

S. Lambertus. 321

Lampas insignis. 285

Landes, vel Lapord Gallia Regio. 120

Laredo. 122

S. Laurentius. 250.324

S. Laurentii monasterium q. Escuriam.

S. Laurentii Insula. 88

Lebazuzza. 170

Lebrixa, vel Lebriza. 227.228

Lecinena mons. 332

Lectus ingens. 260. seq.

Ledesma. 354

Legio v. Leon.

H. Thomas Leodius. 6. 18. seq. 118.

seq. 189. 337. 343. 343. 349.

Leon regnum 353. seqq. urbs. 353.

356. seq.

Lerida. 301. 310. 315

Lerma Vrbs. 137. 349. **Dux.** 63.

68.

I N D E X.

68. 145. 148. 171. 185

<i>Lesso.</i>	128
<i>Lethe fl.</i>	231
<i>Lezuza, q. Lebazuzza.</i>	
<i>Liberalitas Julia.</i>	209
<i>Linac.</i>	333
<i>Lipuscoa v. Guipuscoa.</i>	
<i>Lisboa, Lisbona.</i>	213. seqq.
<i>Liskes, q. Illescas.</i>	
<i>Blanes.</i>	358
<i>Lobetum.</i>	313
<i>Lobregat, Lobregato, Lobreger fl.</i>	297
<i>Legronium Logronno.</i>	132. 352
<i>Lombes.</i>	329
<i>Lopezis.</i>	193
<i>Lorca.</i>	271. seq.
<i>Lorena.</i>	253
<i>Lourde regio v. Lapord Vrbs.</i>	
<i>Loxa.</i>	267
<i>Lucanus.</i>	253
<i>S. Lucar de Barrameda.</i>	230
<i>Lucas Tudensis.</i>	363
<i>Luciferi Fanum. v. Lucar.</i>	
<i>Ludovicus I. Imp.</i>	300
<i>Ludovicus XI. Gallia Rex.</i>	291

I N D E X.

<i>Lugdunum Convenarum. v. Lyon.</i>	
<i>Lugo, Lucus.</i>	362
<i>S. Luperus.</i>	321
<i>Lurcenich.</i>	342
<i>Lusitania, v. Portugallia.</i>	
<i>Lyon De Comingeois.</i>	329
M.	
M <i>Acao.</i>	89
M <i>Madagascar Ins.</i>	88
<i>Madera.</i>	83
<i>Madritum. 46. 83. 102. 168. 170. seqq.</i>	
<i>182. Distantia inter Madritum &</i>	
<i>Poictiers. 182. ac Lisabonam. 223</i>	
<i>Magas.</i>	142. seq.
<i>Majorica Insula.</i>	85. 300
<i>Malacca.</i>	89
<i>Malaga.</i>	92. 264
<i>Malagon.</i>	349
<i>Mancia.</i>	170
<i>Manresa.</i>	296
<i>Manriques.</i>	65
<i>Manzilla.</i>	353. seq.
<i>Mantua Carpetanorum.</i>	170
<i>S. Marcellus.</i>	357
<i>Marchena.</i>	227
<i>Mar-</i>	

I N D E X.

<i>Margaretha Austriaca.</i>	34. seq. 383
<i>Margari fl. v. Iron.</i>	
<i>S. Maria finis terra.</i>	360
<i>S. Maria de Guadalupa.</i>	197
<i>S. Maria de Magalon en los montes de Lecinena.</i>	323
<i>Mariani montes.</i>	226
<i>Maron.</i>	347
<i>Martialis Poeta.</i>	314
<i>Martorel.</i>	298. 304
<i>Martyres Tholosains oppidulum.</i>	331
<i>Marzalcabir.</i>	240
<i>Matalebres.</i>	347
<i>S. Mattheo oppidulum.</i>	289
<i>Maubourget.</i>	340. 341
<i>Mauri v. Morisci, & Hispania.</i>	
<i>Mauri, ut bestia venduntur.</i>	217
<i>Maximilianus I. Imp.</i>	75
<i>Mazagaon.</i>	88. 240
<i>Medellin.</i>	200
<i>Medina Campos, vel del Campo, vel Methymna Campensis.</i>	136. 355. 364
<i>Medina Celi.</i>	169
<i>Medina rio secco.</i>	355
<i>Medina Sidonia.</i>	235
	<i>Mel</i>

I N D E X.

<i>Mel.</i>	276
<i>Melilla.</i>	240
<i>Monascus fl. Vramea.</i>	
<i>Mendoza familia.</i>	64
<i>Iohannes de Menna.</i>	172.253
<i>Mercatus anniversarius celebris.</i>	355
<i>Merida.</i>	196.201. seqq.
<i>Metallina q. Medellin.</i>	
<i>Metasthenes.</i>	107
<i>Methimna v. Medina.</i>	e
<i>Mexico.</i>	200
<i>Miajadas.</i>	199
<i>Milliaria Hispanica.</i>	3. seq. 89. 182.
<i>Mingo, vel Minius fl.</i>	14. 206. 207.
	363
<i>Ministorum in Hispaniâ libertas.</i>	52
<i>Minorica.</i>	85. 300
<i>Mira.</i>	12. 13. 14. 119. 156. 157. 176.
	181. 209. 292. 321. seq. 358
<i>Miranda d' Ebro.</i>	134. 349
<i>Mirobriga.</i>	354
<i>Mocada.</i>	150
<i>Molina urbs.</i>	135. seq. mons. 311
<i>Malin de Ré, vel Rech.</i>	305
<i>Molucca insula.</i>	85
	Mon-

I N D E X.

<i>Moncada.</i>	150.333
<i>Moncayo montes.</i>	16.31.314
<i>Monçon.</i>	314.
<i>Monda.</i>	227
<i>Mondego, fl.</i>	209
<i>Mondogneto.</i>	363
<i>Monetaria officina.</i>	154
<i>Montegeau.</i>	329
<i>Mons altissimus.</i>	
<i>Monserrate monasterium celeberrimum.</i>	
	301.305. seqq.
<i>Monsonium v. Monçon.</i>	
<i>Montalegre.</i>	364
<i>Monteamor.</i>	211. seq
<i>Monterci.</i>	363
<i>Monte serrato q. Monserrate.</i>	
<i>Montiel, Montilla.</i>	348
<i>Montmarsan.</i>	119
<i>Monyvi, mons:</i>	302
<i>Morisci.</i>	109
<i>Ambros. Morales.</i>	253
<i>Morvedro.</i>	276.287. seqq.
<i>Morrice.</i>	126
<i>Mozambique.</i>	88
<i>Munda fl.</i>	209. urbs. 266
	Mu-

I N D E X

<i>Munimenta v. arces.</i>	
<i>Murcia urbs. 273. seq. regnum 270. seqq.</i>	
<i>Muret.</i>	329
<i>Mussacra.</i>	270

N.

N	<i>Ajara, vel Najera.</i>	339.353
	<i>Narbona.</i>	337
	<i>Navarette.</i>	339.353
	<i>Navarra. 4.109. seq. 338. seqq.</i>	
	<i>Navium structura in Hispaniâ.</i>	15
	<i>Nebrissa. q. Lebrixa.</i>	
	<i>Nerium promont.</i>	360
	<i>Niebla</i>	229
	<i>Noia.</i>	363
	<i>S. Nona.</i>	357
	<i>Numantia.</i>	137
	<i>Nuptia.</i>	283

O.

O	<i>Cca, q. Idubeda</i>	
	<i>Ocanna, vel Occanna. 169. 347</i>	
	<i>Officia venduntur in Hispaniâ.</i>	249
	<i>Oeaso, v. Fuentarabia.</i>	
	<i>Ognate Comitum familia.</i>	70
	<i>Olisippo, v. Lisabona.</i>	
	<i>Olite.</i>	339.342
		On-

I N D E X.

Onbar fl.	333
Onnatensis Academia in Cantabria.	41
Opera artificiosa. 139. seq. 245. 152.	
seqq. 163. seqq. 181. 250. 284. 293.	
339. 172.	
Ophiusa.	87
Oran.	240
Orcelis, v. Orihuella.	
Ordonius Hispania Rex.	179
Ordugna.	122
Orens, Orense. Orensium.	362
Oria urbs, q. Eria,	
Oria, fl.	130
Orihuella v. Horihuella.	
Ormisenda Legionis regina.	357
Ormuz Ins.	88
S. Orontius.	314
P. Orosius.	196
Orospeda mons.	16
Orthes.	341
Orzanaga.	354
Osca.	313
Oscia fl.	353
Osma.	136
	Osse-

I N D E X.

Ossera.	116
Ossuna urbs. 227.228. familia.	67.
	301
Ovetum, Oviedo.	358
P.	
P Acenses, q. Pax.	
Padro.	363
Pagna.	136
Palacios, Palantia, Palatium, Palencia.	
	137.227.243.353
S. Palas, vel Palay.	341
Palatia v. arces.	
Palos promont.	270
Pamemo.	134
Pampelona, Pamplona, Panplona.	342.
	346
Pardo.	178. seqq.
Passagio.	126.128
S. Pastor.	183
Pastrana familia.	67
Pax, Pax Augusta.	203
Pax Iulia.	210.224
Pegnon.	240
Pelagius Hispania Rex.	109.153.356
Peniscola.	383
	Pen-

I N D E X.

<i>Penna de los Enamorados.</i>	16
<i>Penna fiel.</i>	143
<i>Ant. Perez.</i>	74
<i>Perpinianum.</i>	291. 334
<i>Pertus.</i>	334
<i>Pescara familia.</i>	69
<i>Petrus Simonis.</i>	10
<i>Petrejus.</i>	310
<i>Petroche.</i>	195
<i>Petronella Aragonia regina.</i>	318. seq.
<i>Peirus Castella rex.</i>	234. 246
<i>Philippus I. Hisp. rex.</i>	110
<i>Philippus II. III. seqq. 114. 139. 156.</i>	
<i>159. 174. 176. 180. 199. 204. 212.</i>	
<i>220. 234.</i>	
<i>Philippus III. 63. 68. 85. 114. 139.</i>	
<i>283. 307. 320. 187</i>	
<i>Philippus IV.</i>	68. 85. 114
<i>Philibertus Sabaudia Dux.</i>	232
<i>Pimenteli familia.</i>	143
<i>Pintia Ptolomai.</i>	143
<i>Piratarum pœna.</i>	233
<i>Pisuerga, Pifurga fl.</i>	142. seq. 149
<i>Pitiussa insula.</i>	87
<i>Placentia in Hisp.</i>	126. 137. 196
	Plic-

I N D E X.

<i>Pliego.</i>	364
<i>Poblet, Pobletto.</i>	296. seq.
<i>Polisena, Pollenio.</i>	324
<i>Pompelona q. Pampelona.</i>	
<i>Pondansac.</i>	118
<i>Ponferrada.</i>	354. 359
<i>Ponte de aume.</i>	363
<i>Ponte della Reyna.</i>	354
<i>Pontes in Hisp.</i>	154. 169. 209. 242
	252. 202. 293. 322. 353.
<i>Pontevedra.</i>	363
<i>Populetum, v. Poblet.</i>	
<i>Portilla.</i>	270
<i>Porto urbs. 207. transitus insignis, 3. 327</i>	
<i>Porto elgrajo.</i>	286
<i>Portugallia. 4. 7. 9. 27. 31. 47. 88.</i>	
<i>105. 269. Regni hujus descriptio.</i>	
<i>206. seqq. Regni status Ecclesiasti-</i>	
<i>cus. 60. 207. Nobilitas. 73. Reges</i>	
<i>111. 208. 221. Eorum sepultura.</i>	
<i>221. Annuus reditus. 84. Lis ob</i>	
<i>successionem, in Regno, & quo pacto</i>	
<i>ceteris Hispania regnis Lusitania ad-</i>	
<i>jecta sit. III. seqq.</i>	
<i>Portus maris diversi, v. Hispania.</i>	

I N D E X.

<i>Privilegia singularia.</i>	122. seq. 126. 128. seq. 355
<i>Promontorium sacrum.</i>	207
<i>Puebla.</i>	316
<i>Puente del Arçobispo.</i>	195
<i>Puerto de Malamagor.</i>	277
<i>Puerto transitus.</i>	327
<i>Puerto de S. Maria.</i>	227. 232
<i>Puerto Marin.</i>	359
<i>Puerto real.</i>	227
<i>Puerto del fonte frio.</i>	156
<i>Punta de S. Sebastiano.</i>	237
<i>Purpureus & coccineus color.</i>	203
<i>Pyrenæi montes.</i>	15. seq. 125. 311. 325. 328.

Q.

Q <i>Vadalavias fl. q. Turia.</i>	
<i>Quadalquivir, seu Batis fl.</i>	14. 231. 252.
<i>S. Quentin in Galliâ.</i>	156. 176

R.

<i>S. Raimundus.</i>	322
R <i>Raimundus Berengarius.</i>	319
<i>Ramirus rex.</i>	318
	Ra-

I N D E X.

<i>Ravasteins.</i>	340
<i>Regiorum primogenitorum in diversis regionibus diversa nomina.</i>	77
<i>Regna exigua.</i>	113
<i>Reliquia Sanctorum in Hispaniâ.</i>	131.
185. 198. 262. 269. 320. seq. 323.	
305. seqq. 336. 360.	
<i>Renteria oppidulum.</i>	125. 127
<i>Rhinoceros primus in Europâ visus.</i>	178
<i>Ribadeo fl.</i>	358. urbs. 489
<i>Ribagorza v. Ripagorza.</i>	
<i>Ricardus Catholicus.</i>	357.
<i>Rioſcia regio.</i>	339. 353
<i>Ripagorsa, Ripagorza.</i>	312. 326
<i>Ritus singulares in Hispaniâ. q. Hispania. Item 340.</i>	
<i>Rivadavia.</i>	363
<i>Riusnes.</i>	329
<i>Rocca.</i>	333
<i>Rochefort.</i>	119
<i>Rocida vallis.</i>	341
<i>Roda.</i>	364
<i>Rodericus Gothorum in Hispaniâ ultimus rex.</i>	108. 241
	Ro.

I N D E X.

<i>Rolandus.</i>	341
<i>Romana potentia.</i>	86. seq.
<i>Roncevalles.</i>	341. 352
<i>Roncevallenses montes.</i>	15
<i>Ronciglione v. Rossillon.</i>	
<i>Ronda.</i>	265
<i>Rosca.</i>	355
<i>Rossillon Comitatus.</i>	291. 336
<i>Royas.</i>	296
<i>Royellos.</i>	211
<i>Ruoricatus fl. q. Lobregat.</i>	
<i>S. Rufus.</i>	293
<i>Ruscino.</i>	336
<i>Ruscinonensis Comitatus q. Rossillon.</i>	
<i>Rusticus, qui thoracem sericum indu- tus aravit.</i>	255
<i>Rusticorum Patronus.</i>	321
S.	
S <i>acellum visu dignum.</i>	254. 259
<i>Saccharum.</i>	274
<i>Sagiago.</i>	354
<i>Saguntum.</i>	287
<i>Sahagun.</i>	353
<i>Salina.</i>	224. 277. 292
<i>Salmanca, Salmantica.</i>	38. 41. 136
<i>Sal.</i>	

I N D E X.

<i>Saldagna.</i>	354
<i>Saliens.</i>	329
<i>Salobrenna q. Salubregna.</i>	
<i>Salone. fl.</i>	314
<i>Salsadella.</i>	289
<i>Salsas.</i>	291.336. seq.
<i>Salsona.</i>	292
<i>Salsula q. Salsas.</i>	
<i>Salvaterra.</i>	132.341
<i>Salubregna.</i>	256
<i>Samathan.</i>	329
<i>Samedel.</i>	353
<i>Sanabria.</i>	358
<i>Sanctia Legionis regina.</i>	357
<i>Sanguessa, Sanguazza.</i>	339
<i>Sanguile.</i>	325
<i>Santander.</i>	358. seq.
<i>Santarennum.</i>	209. seq.
<i>Santiago, v. Compostella.</i>	
<i>Santorquato.</i>	374
<i>Saraceni.</i>	108. seq.
<i>Saragossa, Saragoza.</i>	300.316.342
<i>Sardinia.</i>	87
<i>Sarria.</i>	363
<i>Ioh. Fridericus, Saxonie Prince.</i>	148.172
174.180.	See

I N D E X.

<i>Scalabis, v: Santarennum.</i>	
<i>Scombraria Inf.</i>	272
<i>Scombraria Promont.</i>	270
<i>Scortationis pœna.</i>	108
<i>Sebastianus Lusitania Rex</i>	111. 176.
	173. 199. 221
<i>S. Sebastian civitas.</i>	126. 128. seq.
<i>Segovia.</i>	136. 151. seqq.
<i>Segre fl. q. Sigro.</i>	
<i>Seguntia q. Signenza.</i>	
<i>Segura oppidulum.</i>	130. 350
<i>Segura fl.</i>	273
<i>Selves.</i>	226
<i>Sena rivum.</i>	290
<i>Seneca.</i>	353
<i>Sentica.</i>	353
<i>Septa.</i>	88. 236. 240
<i>Serpa.</i>	225
<i>Q. Sertorius.</i>	313
<i>Sessi Duces.</i>	254
<i>Setabis fl.</i>	273. urbs. 280
<i>Setubal.</i>	211. 224
<i>Sevilia, Sevilla.</i>	243. seqq.
<i>Sgeva fl.</i>	144
<i>Sicilia.</i>	87. 88

I N D E X.

<i>Sicoris fl.</i>	310
<i>Sierra regio.</i>	168. 170
<i>Sierra Morena montes.</i>	81. 225
<i>Aloysia Sigaa. v. Aloysia.</i>	
<i>Sigro fl. v. Sicoris.</i>	
<i>Siguenza.</i>	135. 169
<i>S. Sillon.</i>	333
<i>Simanca.</i>	137
<i>Simplices homines.</i>	200. seq.
<i>Sinco fl. q. Cinga.</i>	
<i>Sinis.</i>	240
<i>Sioorpe.</i>	330
<i>Sobrarvia regnum.</i>	312
<i>Somack herba.</i>	267
<i>Spania v. Hispania.</i>	
<i>Spartum.</i>	272
<i>Speculum insigne.</i>	172. 174
<i>Spera.</i>	242
<i>Staberuo fl.</i>	273
<i>Stella mons.</i>	14. urbs, 339. 352
<i>Strumis laborantes homines.</i>	330
<i>Sucro fl. q. Xucar.</i>	
<i>Suevi in Hispaniâ.</i>	
<i>Syngilia.</i>	266
<i>Sylves.</i>	207
	Ta-

I N D E X.

T.

T afalla, vel Taffaglia.	335. 342. 346
Tagus, Tajo fl.	13. 169
Talavera de la Reyna.	170. 194. seq.
Talavera de Badajoz.	203
Talens.	289
Tanger, q. Tingis.	
Tarazona.	314
Tarba.	340
Tariff.	236
Tarracon, Tarragona urbs.	295. seqq.
	299. 301
Tarraconensis Hispania.	270. 281. 295
Tarraga.	309
Tartesse.	119
Tavila.	207
Taurus q. Toro.	
Tembleique.	347
Templa Hispania celebra.	139. seq.
	191. seq. 217. 245. 253. seq. 259.
	284. seq. 320. 356. 360.
Tentugala.	209
Ter fl.	333. 358
S. Terefia.	136
Terra de Campos.	136
	Ter-

I N D E X.

<i>Terramotus.</i>	221.253
<i>Tervel.</i>	314
<i>Theatinorum Ordo.</i>	148
<i>Thelis fl.</i>	335
<i>Theodosius Magnus.</i>	248
<i>Thera fl. v. Ter.</i>	
<i>Therma in Hispaniâ.</i>	13.265.330.
	340.362. <i>vid. Hispania.</i>
<i>Thesauri.</i>	146.262. <i>seqq.</i> 190.198.
	285. <i>seq.</i> 307.320.
<i>Thice fl. q. Ter.</i>	
<i>Tolosâ in Galliâ.</i>	340.341. <i>in Hispaniâ q. Tolosâ.</i>
<i>S. Thoma Ins.</i>	88
<i>Tivas.</i>	342
<i>Tingis.</i>	88.240
<i>Tirica.</i>	294
<i>Toledo urbs.</i>	50.168.189. <i>seqq.</i> 364.
	<i>Archiepiscopatus.</i> 59.192. <i>seq.</i>
<i>Toledo familia.</i>	65
<i>Tolosâ, Tolosetta in Hispania.</i>	126.
	130.126
<i>Tomar.</i>	210
<i>Tordesilla.</i>	454
<i>Tormis fl.</i>	136
	Tor-

I N D E X.

<i>Tornatorum opera.</i>	293. seq.
<i>Toro.</i>	354. seq.
<i>Torquemada.</i>	142
<i>Torr fl.</i>	149
<i>Terre Dembara.</i>	296. seq.
<i>Torto fl.</i>	358
<i>Tortosa.</i>	293
<i>Totana.</i>	273
<i>Trajanus Imp.</i>	248
<i>Traiguerra,</i>	289
<i>Truvigno.</i>	132
<i>Tria Castella.</i>	359
<i>Tric.</i>	340
<i>Triguemes.</i>	229
<i>Tubal, & Tubalai.</i>	107
<i>Tude q. Tuy.</i>	
<i>Tudela.</i>	338. 339. 342
<i>Turia fl.</i>	282. urbs. 313
<i>Turiasso v. Tarazona.</i>	
<i>Turcicum Imperium.</i>	86
<i>Turquesa lapis.</i>	353
<i>Turres visu digna.</i>	245. 274
<i>Tuy.</i>	363
<i>Tyde v. Tuy</i>	V.
V <i>Aena.</i>	254
	T 3
	V 4-

I N D E X.

<i>Valencia.</i>	206
<i>Valencia urbs. 28. seqq. Regnum.</i>	275.
	seq.
<i>Valladolid.</i>	136. 143. seqq.
<i>Valverde.</i>	357
<i>Vandali, Vandalia.</i>	226
<i>Vas quo Christus sacram synaxin cele-</i>	
<i>bravit.</i>	265. seq.
<i>Vasata. v. Baſas.</i>	
<i>Vbeda.</i>	348
<i>Chr. à Vega.</i>	185
<i>Vela q. Velez.</i>	
<i>Velasco familia.</i>	63. 135
<i>Velez Marchiones.</i>	269
<i>Velez el Rubio.</i>	270
<i>Velez Malaga.</i>	264
<i>Venascia.</i>	313. 326
<i>Vera.</i>	270
<i>Veremundus Legionis rex.</i>	357
<i>Vergara.</i>	194
<i>Vermeja.</i>	122
<i>Vermisectio.</i>	179
<i>Verus fl.</i>	324
<i>Vettones.</i>	195
<i>Viana.</i>	339. 352. 364
	Vich,

I N D E X.

<i>Vich, Vicq.</i>	292
<i>Victoria urbs.</i>	132. 133. 344. 350
<i>Vidorso, Vidoso fl.</i>	169. 344
<i>Vierzi.</i>	354
<i>Vigo.</i>	363
<i>Vilches.</i>	348
<i>Villa Franca.</i>	130. 297. 353. seq. 359
<i>Villa harta.</i>	200. 348
<i>Villalpando.</i>	354. 364
<i>Villa Martin.</i>	353
<i>Villa Mayor.</i>	323
<i>Villa nova, portus.</i>	207
<i>Villa nueva.</i>	297
<i>Villareal.</i>	288
<i>Villena.</i>	364
<i>S. Vincentii promont.</i>	207
<i>Virgi, Virgitanus sinus.</i>	270
<i>Viseo.</i>	211
<i>Vitesco fl. v. Iron.</i>	222
<i>Vitex.</i>	222
<i>Vitriaria officina.</i>	294. 302
<i>Vittoria q. Victoria.</i>	
<i>Vivarium.</i>	156. seq.
<i>L. Vives.</i>	283
<i>Vnda fl.</i>	313
	<i>Vra-</i>

I N D E X.

<i>Vramea fl.</i>	128
<i>Vrania Princeps.</i>	150
<i>Vrenna familia.</i>	228
<i>Vrgel.</i>	292. 315
<i>Vvappa.</i>	264. 267
<i>Vxama v. Osma.</i>	

W.

W <i>Amba.</i>	190
-----------------------	-----

X

X <i>Arama fl.</i>	185. 188
<i>Xativa.</i>	276. 280
<i>Xenil fl.</i>	252
<i>Xeres, Xerez, dela Frontera.</i>	227. 241.
	seq.
<i>Xerica.</i>	276
<i>Xenodochia.</i>	177. 191. 218. 247. 322
<i>Xicono, Xicono.</i>	277
<i>Fr. Ximenes, Cardinalis.</i>	40. 184
<i>Xucar</i>	281

Y.

Y <i>Ran q. Iron,</i>	
<i>Yvica.</i>	87
<i>Yvela q. Eucella.</i>	

Z.

Z <i>Amorra.</i>	37
	Za-

I N D E X.

<i>Zahara.</i>	275.365
<i>Zuniga familia.</i>	70

Index Tabularum.

H	Pag. 1
Ispaniæ Regnum	128
S. Sebastian	138
Burgos	143
Vallisoletum, Valladolid	156
Escorial sive Monasterium S. Laurentii	170
Madritum, Mantua Carpetanorum	189
Toletum	208
Braccara Augusta	209
Conimbria	213
Lisabona	233
Cadiz	243
Sevilla, Hispalis	252
Corduba	254
Eçia	256
Granada	264
Malaga	265
Alhama	266
Antiquera	267
Loxa	299
Barcelona	

Vol. 8

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

1898

1000

1000

1000

1000

1000









